ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಃ ಪ್ರಸೀದತು

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿತ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಮಹಾಪುರಾಣ

ಅನುವಾದ-ಲೇಖಕರು
ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ

ಪಂ. ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ದಾಲ್ಮಿಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶ್ರೀವಾಣಿ ಅಲಂಕರಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ

-: ಪ್ರಕಾಶಕರು :--

ಖೋಡೇ ಫೌಂಡೇಶನ್

ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣಾ ವಿಭಾಗ
ನಂ. 9, ಮೊದಲನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಗಾಂಧಿನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು-560 009
ದೂರವಾಣಿ : 6320014 ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 091-80-6321416

SRI VISHNU MAHĀPURĀṆA of Bhagavān Sri Vedavyāsā,
Edited and Translated in to Kannada by Rajyaprashasti, Rastraprashasti,
Ramakrishna Dhalmia Lakshmi Shreevani Alankarana Prashasti
Puraskrutha Panditha Sri Pandarinathāchārya Galagali
Vishveswara Nagar, Shanti Colony, Hubli-580032 Ph : (0836) 250250

First Edition : 1967

Second Edition : 2003

No. of Pages : 34 + 452

No. of Copies : 1,000

© : Publisher

Price : Rs. 180 = 00

Printed at : **SRI VENKATESHWARA PRINTERS**
No. 3, Yellappa Road, Susheela Road Cross
Chick Mavalli, Lalbagh Crumbigal Road Cross
BANGALORE - 560 004
Phone : (080) - 6573001

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಸ್ಥಾನಮಾನ

ಸರ್ವ ವಿಷಯೋಪಬ್ರಂಹಿತವಾದ ಪುರಾಣಗಳು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತನ ಸಾರಸ್ವತ ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನಕೋಶದಂತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾರದ ವಿಷಯಗಳಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಸದ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. ಕಲಿಸದ ಪಾಠವಿಲ್ಲ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಕಾಲದಿಂದ ಕೀಟದಿಂದ ಕೈಟಭಾರಿಯವರೆಗೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು, ನೋವು, ನಲಿವು, ಪತನಾಭ್ಯುತ್ಥಾನಗಳ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಲ, ಖಗೋಲ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವ್ಯವಹಾರ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಮಾಜ, ಜನಜೀವನ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಪುರಾಣಗಳು ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯಥಾರ್ಥ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಶತಕಾನುಶತಕಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹೀತವಾದ ಮುನಿ ಮನುಜ ಮಹಾನುಭಾವರನೇಕರ ಅನುಭವದ ಆಗರ, ಜ್ಞಾನದ ಸಾಗರ ಇಲ್ಲಿ ತೆರೆತೆರೆದಿದೆ.

ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಸಹೊರಟ ವಿಜ್ಞಾನ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಮೋಕ್ಷಯಾತ್ರೆಯ ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಾದ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಠ ಮಂದಿರಾದಿ ದಿವ್ಯ ಧಾಮಗಳ ಮೈಮೆ ಗೈಮೆಗಳು ಆ ಆ ಪುರಾಣ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಿರ ಸ್ಥಾವರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂಬರುವ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭೂತಿಯ, ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕ್ರಮ ವಿಕ್ರಮಗಳೂ, ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಬಾದರಾಯಣದಿಂದ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ, ಜನರಂಜನದ ಜೊತೆಗೆ ಚಿತ್ತ ಶೋಧನ, ಆತ್ಮಭೋದನೆಯೂ ಮೇಳಗೂಡಿದಂತಾಗಿ ಪುರಾಣವೆಂದರೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರದವಾದ ವಾಙ್ಮಯೀನ ಕಾಮಧೇನು ಎನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ.

''ಪುರಾ ಪರಂಪರಾಂ ವಕ್ತಿ ಪುರಾಣಂ ತೇನ ವೈ ಸ್ಮೃತಂ ।
ನಿರುಕ್ತಿಮಸ್ಯ ಯೋ ವೇದ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೆ ॥

ಎಂದು ವಾಯು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಂಶ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವದೇ ಪುರಾಣಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಪುರಾಣಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಿದ್ದು ವೇದಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅವು ಭಗವಂತನಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಎಂದು ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವೇದ ವಾಙ್ಮಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನತ್ವ ಅರ್ಥಾತ್ ಅತಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲಪ್ರಕಾಶ ವಿಷಯತ್ವವನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪುರಾಣಂ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಪ್ರಥಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸ್ಮೃತಂ ।
ಅನಂತರಂ ಚ ವಕ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ವೇದಾಸ್ತಸ್ಯ ವಿನಿರ್ಗತಾಃ ॥

ಮಚ್ಛ್ಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ವೇದಗಳಂತೆ ಪುರಾಣಗಳು ನಿತ್ಯ. ವೇದಗಳಿಗೆ ಅನುಪೂರ್ವಿನಿತ್ಯತ್ವ, ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನಿತ್ಯತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು.

ಈಗ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣ ರೂಪದಿಂದ ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಈ ಪಾವನ ವಾಙ್ಮಯವು ಮೊದಲು ನೂರು ಕೋಟಿ ಗ್ರಂಥಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಂದೇ ವಿರಾಟ್ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮುಂದೆ ಮಿತ ಮತಿಗಳಾದ ಮಾನವೀಯ ಮಿದುಳಿಗೆ ನಿಲುಕಲು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರು ಅದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಇಳಿಸಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದರು.

"ಪುರಾಣಮೇಕಮೇವಾಸೀತ್ ತದಾ ಕಲ್ಪಾಂತರೇ ಕಿಲ ।
ತ್ರಿವರ್ಗ ಸಾಧನಂ ಪುಣ್ಯಂ ಶತಕೋಟಿ ಪ್ರವಿಸ್ತರಂ ॥

ತಲ್ಲಕ್ಷಣಮಿದಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವ್ಯಾಸೇನಾದ್ಭುತ ಕರ್ಮಣಾ ।
ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಾನಿ ಕೃತ್ವಾ ಸತ್ಯವತೀಸುತಃ" ॥

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದ ಸೃಷ್ಟಿ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳು ಹದಿನೆಂಟು ಭಾಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಒಂದೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಕ್ರಮವೊಂದು ಉಂಟು.

"ಮ ದ್ವಯಂ ಭ ದ್ವಯಂ ಚೈವ ಬ್ರ ತ್ರಯಂ ವ ಚತುಷ್ಟಯಂ ॥
ಅ ನಾ ಪ ಲಿಂಗ ಕೂ ಸ್ಕಾನಿ ಪುರಾಣಾನಿ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ॥

"ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ **'ಮ'** ಮೊದಲಿನಕ್ಷರವಾಗಿರುವ ಪುರಾಣ ಎರಡು **'ಬ'** ಮೊದಲಾಗಿರುವ ಎರಡು, ಬ್ರ ಆದಿಯಾಗಿರುವ ಮೂರು, **ವ** ಮೊದಲಾಗಿ ಉಳ್ಳವು ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು **ಅ. ನಾ. ಪ. ಲಿಂ. ಕೂ. ಸ್ಕಾ,** ಮುಂತಾದ ಅಕ್ಷರ ಮೊದಲಾಗಿ ಉಳ್ಳವು ಆರು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳು.

ಈ ಪದ್ಯ ಕ್ರಮದಂತೆ ಪುರಾಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು **ಮ ದ್ವಯಂ** ಎಂದರೆ ಮತ್ಸ್ಯ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ***ಭ ದ್ವಯ*** ಎಂದರೆ ಭಾಗವತ ಭವಿಷ್ಯ, ***ಬ್ರ ತ್ರಯ*** ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮ ವೈವರ್ತ. ***ವ ಚತುಷ್ಟಯಂ*** ಎಂದರೆ ವಾಮನ, ವಾಯು, ವಿಷ್ಣು, ವರಾಹ. **ಅ** ಎಂದರೆ ಅಗ್ನಿ, **ನಾ** ಎಂದರೆ ನಾರದ ಪುರಾಣ **ಪಂ. ಲಿಂ. ಕೂ. ಸ್ಕಾ** ಎಂದರೆ ಪದ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಗರುಡ, ಕೂರ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣ ಮುಂತಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರು ***"ಆಲಿಂಪಾಗ್ನಿ ಪುರಾಣಾನಿ ಕೂಸ್ಕಂ ಗಾರುಡ ಮೇವಚ"*** ಎಂದು ದೇವೀ ಭಾಗವತದ ಪಾಠಾಂತರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಾರದ ಪುರಾಣದ ಬದಲು ಆದಿತ್ಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಪುರಾಣಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಅಂದರೆ ಪ್ರಥಮ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಮೃತಿಗೋಚರವಾದವು. **''ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಪಾದ್ಮಂ ವೈಷ್ಣವಂಚ''** ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ **''ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಪುರಾಣಂ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯ ಪಾದ್ಮಮುಚ್ಯತೆ''** ಎಂದು ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮ ನಿರ್ದೇಶಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಐದನೆಯದಾಗಿ ಬರುವದು, ಇವಲ್ಲದೆ ನೃಸಿಂಹ ನಂದಿ, ದುರ್ವಾಸ, ಕಪಿಲ, ಸೌರ, ಪಾರಶರ, ಊಶನಸ್, ಸನತ್ಕುಮಾರ, ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮ, ನಾರದೋಪಪುರಾಣ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಸಾಂಬ, ಮಾರೀಚ, ಭಾರ್ಗವ ಮುಂತಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಉಪ ಪುರಾಣಗಳೂ, ಉಂಟು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆದಿ ಪುರಾಣ ಮುದ್ಗಲಪುರಾಣ, ಗಣೇಶಪುರಾಣ, ದೇವೀಪುರಾಣ, ದೇವೀ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಉಪ ಪುರಾಣಗಳೂ ಉಂಟು. **''ಏತಾನ್ಯುಪಪುರಾಣಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ''** ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಅರ್ವಾಚೀನ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದವಿದ್ದು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಿರವಧಿಕ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪುರಾಣಗಳು **'ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಪಾದ್ಮಂ ವೈಷ್ಣವಂ'** ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ಪದ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳೆಂದು ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪುರಾಣಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ದೇವರ ಮಹಿಮೆ ಕೊಂಡಾಡುವದಲ್ಲದೆ.....

''ದಿವ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿಕ್ರಮಃ ತ್ಯಾಗ ಏವ ಚ ।
ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮಪಿಚಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಶೌಚಂ ದಯಾರ್ಜವಂ ।
ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಕಥ್ಯತೆ ಲೋಕೇ ಪುರಾಣೇ ಕವಿಸತ್ತಮೈಃ'' ॥

ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜಮಹಾರಾಜ, ಮುನಿ, ಮನುಜ, ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದ ಮುಂತಾದವರತ್ಯಾಗ ವಿಕ್ರಮ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ದಯೆ, ಆರ್ಜವ, ಸಿದ್ಧಿ ಶುದ್ಧಿ, ಗೈಮೆ ಮೈಮೆ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ರೋಮ ಹರ್ಷಕ ಸಜೀವ ವೃತ್ತಾಂತ ಕಥನವೇ ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳ ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣ ತಿಳಿಯದೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ. **''ನೋ ಚೇತ್ ಪುರಾಣಂ ಸಂವಿದ್ಯಾನ್ನೈವ ಸ ಸ್ಯಾದ್ವಿ ಚಕ್ಷಣಃ''** ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. **''ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಭ್ಯಾಂ ವೇದಂ ಸಮುಪ ಬೃಂಹಯೇತ್''** ಭಾರತ ಪುರಾಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ವೇದವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ವೇದ ಓದಿದ್ದರೂ ಪುರಾಣ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿರದಿದ್ದರೆ ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯ ನನಗೆ ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ವೇದ ಕೂಡ ಬೆದರುತ್ತದಂತೆ. ಆ ವೇದಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿ ಎಂದು ವೇದವ್ಯಾಸರು ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣ ರಚಿಸಿ ಆ ಬಳಿಕ ಇತಿಹಾಸವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನೂ ಹದಿನೆಂಟು ಪರ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ರಚಿಸಿದರು. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು -

"ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣನಿ ಕೃತ್ವಾ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತಃ ॥
ಭಾರತಾಖ್ಯಾನಮತುಲಂ ಚಕ್ರೆ ತದುಪಬ್ರುಂಹಿತಂ ॥"

ಎಂದು ದೇವೀ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಪುರಾಣ ಸಾಮಾನ್ಯದ ಮಾತಾಯಿತು.

ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ರಸಗ್ರಂಥಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಗುರಿ ಕೈವಲ್ಯವಾದರೂ ಗತಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವನ್ನು ಕೂಡ ದ್ರಾಕ್ಷಾಪಾಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರೂಪಿಸುವ ಇದರ ವಾಚೋವೀಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧು ಮಾಧುರಿಯು ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಯುಗ ಯುಗಗಳ ಅನುಭವದ ಆಗರವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥಾ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತುಳುಕಿ ತೆರೆ ತೆರೆದಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರಾಣದ್ದಾದರೂ ಆತ್ಮ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ದರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವಿದೆ. ಭಾವ ಸಂಭೃತವಾದ ಇದರ ಕಾವ್ಯಗಂಧಿ ಪದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ವೇದಾಂತ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ರಸದ ರಂಗಸ್ಥಲವೊಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ದೃಶ್ಯಗಳು ನಾಟಕೀಯ ಹದ ಹವಣುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಯಾಗುವಷ್ಟು ಸುಸಂಬದ್ಧ ಘಟನಾ ಚಮತ್ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಆ ನಾಟ್ಯ ಸಂವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಟ್ಯಕಥಾ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಜೀವಾಳವಾಗಿ ಅನುಭವ ಅನುಸ್ಯೂತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಾಟಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಘಟನಾಚಮತ್ಕೃತಿ, ಅನುಭೂತಿ ಪರಂಪರೆ, ಮಾತಿನಮೋಡಿ, ಗೀತ ಗುಂಜಾರವ, ಹಾಗೂ ಭಾವ ನಿರ್ಭರತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ಯ ತತ್ವಗಳ ಹಿಮ್ಮೇಳವಾಗಿ ಇದರ ಒಮ್ಮೆ ಹಮ್ಮುಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿನೋದವಾಗಿದೆ. ವೇದಾಂತ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ತತ್ವಗೀತವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ಸಂಹಿತೆಯಾಗಿದೆ. ರಸದ ಉಪನಿಷತ್ತಾಗಿದೆ. ನಿರಂಕನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಮಧುರ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಗಹನವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ದೇವಾಧಿ ದೇವತೆಗಳ, ದೊಡ್ಡವರ, ಭಕ್ತರ ಅನುಭವದ ಸತ್ವಯುತವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಥಾತಂತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಿಂತಿದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಜನರ ಬದುಕಿನ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ, ತ್ಯಾಗ-ತಿತಿಕ್ಷೆ, ರಾಗ-ವಿರಾಗ ಭೋಗ-ಯೋಗಗಳು ಈ ಪುರಾಣ ಪುರುಷರ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆ ಸತ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ತಲೆದೋರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾ ಕೈಲಾಸದ ಯಕ್ಷ ಮಂದಾರಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯ ನಿತ್ಯಾನುಭೂತಿಯ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಗಳಾಗಿ ಅರಳಿ ನಿಂತಿದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಿತಮತಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟು ಕತೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಕಟ್ಟು ಕತೆಯಂತಿದ್ದರೂ ಹುಟ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಷ್ಟೋ ರಚನೆಗಳು ಕಥಾ ಲಕ್ಷಣದ ತಂತ್ರ ತೂಕಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗದೆ ಉಳಿದಿರುವವು.

ದಿವ್ಯ ಜೀವನದ ಬಾನಗಲವಾದ ಬದುಕನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪ್ಪಿ ನಿಂತಿರುವ ವಿರಾಟ್ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವದು ಸಂಕ್ಷೇಪ ಶಾರೀರಕ್ಕೆ ಸೆರೆಯಾಗಿ ಸೋತು ಸವೆದು ನಿಂತ ಶೀರ್ಣಸತ್ಯಾಪರೋಕ್ಷಿಗಳಾದ ನಮ್ಮಂಥವರ ಬಡಕಲ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ?

ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಲರಿಯದ ಅಂಧಪುತ್ರನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆ ಬಹುರೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇದೊಂದು ಇಂದ್ರಜಾಲವೆಂದು ಜರಿದು ಚೀರಿದಂತೆ ಮಹಾ ಪುರುಷರ ತ್ಯಾಗ ಜೀವನದ ಯೋಗ ಯಾಗಗಳ ದುರಂತದೀಪ್ತಿ, ಸುಖಾಂತ ವಿರಕ್ತಿ, ತ್ಯಾಗಮುಖ ಭೋಗ, ರಾಗಾನುವರ್ತಿ ವಿರಾಗ, ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆಯ ಔದಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಅತ್ಯುಚ್ಚತೆಯ ಚರಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಪಿತವಾಗುತ್ತಲಿರುವದನ್ನು ಕಂಡೂ ಕಾಣದ, ಕೇಳಿಯೂ ನಂಬಲಾರದ ನಾವು ಅದನ್ನು ''ಪುರಾಣ ಪ್ರಪಂಚ'' ಅರ್ಥಾತ್ ಸುಳ್ಳಿನ ಸಂಸಾರ ಎಂದು ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಭಾವುಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ದೈವಿಕ ಜೀವನದ ಯಥಾರ್ಥ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೃದಯ ದ್ರಾವಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಭಾಗವತ, ವಿಷ್ಣು, ಪದ್ಮ, ಮತ್ಸ್ಯ, ವರಾಹ ಪುರಾಣ, ಭಾರತ, ಹರಿವಂಶಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಿಕಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಬೀರ ಧೀರ, ಸಾರಶೃಂಗಾರ, ಅಪಾರ ಕರುಣೆ, ಅಸೀಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಧುರಭಕ್ತಿ, ವಿನಯ ವಿರಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಭಾಗವತದ ದಶಮಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೃಷ್ಣಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವಿರತ ರಸದ ಹೊನಲಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನದ ಕಾಮ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಮಷ ತೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿ ಕುದುರುತ್ತದೆ. ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ತಾತ್ವಿಕ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಸಜೀವ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವನಗಳ ಬದುಕಿನ ಬಗೆ, ಬಾಳಿನ ಪರಿಗಳು ಧ್ಯೇಯ ನಿಷ್ಠವಾದ ಆದರ್ಶ ಜೀವನವನ್ನು ಬದುಕ ಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣಾ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಮುನಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆರು ಅಂಶಗಳಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಮಗ್ರ ಪುರಾಣದ ಬಂಧವು ಬಂಧುರವೂ ವಿಶಿಷ್ಟತರಹದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿಗುವಿದ್ದರೂ ಕಾಠಿಣ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಲ್ಯವಿದ್ದರೂ ಶೈಥಿಲ್ಯವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ತತ್ವ, ಕತೆ, ಉಪದೇಶ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬರುವದರಿಂದ ಶುಷ್ಕತೆ ಅಥವಾ ರಂಜನಾಲಾಘವಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅನುವು ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮತಾಂಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಾಡಂಬರದ ಶೋಕಿಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಸದ ವ್ಯಾಮೋಹವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢಿಮೆಯ ಹಂಬಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಭಾಷೆಯು ನಿಸ್ಸತ್ವ

ನೀರಸವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಗೂಢ ಗಂಭೀರವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಿಂದ ಸುಲಲಿತವಾಗಿಯೇ ಸರಳ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಯು ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಪಾಕವು ದ್ರಾಕ್ಷಾಪಾಕ ವಾಗಿದ್ದರೂ ಎಂಥೆಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಗಹನ ತತ್ವನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಸರಳ ಸರಣಿಯು ತತ್ತರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಮನೋಜ್ಞವಾದ ರಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಸಂದರ್ಭ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅಂದಗೆಡಿಸುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ ತೂಕದ ರಸಪಾಕದ ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿಯು ಪೌರಾಣಿಕ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಸೂಸಿದ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವನ್ನು ಪರಾಶರರು ಮೈತ್ರೇಯ ಮುನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಾಶರರು ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಬರೆದ ವ್ಯಾಸರ ಲೌಕಿಕ ತಂದೆ. ಮಗನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಗೊಂಡ ಪುರಾಣ ಕಥನ ಕಲೆಯ ಮೂಲ ಸ್ರೋತದ ಉಗಮಾಗಮದ ಗಂಗೋತ್ರಿಯೇ ಈ ಪರಾಶರ.

ವಶಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರತಿಭಾತ ಪರಾವರರಾದ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮೈತ್ರೇಯರಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ರಸಾಳ ವಾಣಿಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಗ, ಪ್ರತಿಸರ್ಗ ವಂಶ, ಮನ್ವಂತರ ಹಾಗೂ ರಾಜಋಷಿ ಮನೆತನಗಳ ಚರಿತ್ರೆ, ಇವೈದೂ ಪುರಾಣ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಪಾತತಃ ಪುನರುಕ್ತವಾದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯೋಪೇತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಾಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪುರಾಣದ ಪಂಚಲಕ್ಷಣಗಳ ಸಮನ್ವಯವು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಆದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹರಿವಂಶ ಭಾಗವತ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳೇ. ಹರಿವಂಶ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಭಯ ಸಾಧಾರಣವಾದ ನೂರಾರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೇ ಏಕಾನುಪೂರ್ವಿವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಲವಾರು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಶಬ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದರೀತಿ ಭಾಗವತದಷ್ಟು ಕಠಿಣವೂ ಅಲ್ಲ. ಹರಿವಂಶದಷ್ಟು ಸುಲಭವೂ ಅಲ್ಲ. ತನ್ನದೇ ಆದ ಸುವರ್ಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಈ ಪುರಾಣವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ತನವನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. ಭಾಷಾ ಬಂಧ ಛಂದಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಹರಿವಂಶಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಗಡೆಯಾದರೆ ತತ್ವ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಗವತದ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸಮೀಪದ್ದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವು ವೈಷ್ಣವ ಪುರಾಣಗಳ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಥಮ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಧ್ರುವ, ವೇನ, ಕಂಡು, ಪ್ರಾಚೇತಸ ಮುಂತಾದವರ ಕತೆಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಉದ್ಬೋಧಕವಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆಯು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಷ್ಟು ಸುಮನೋಹರವಾಗಿ

ಬೇರಾವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳ ಹಾಗೂ ವಿಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಯ ಪಾವಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೂ ಕಂದದೆ ಕುಂದದೆ ಅಪ್ಪಟ ಅಪರಂಜಿಯಂತೆ ರಾಜಿಸಿದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಭಕ್ತಿಯ ಅಗ್ನಿ ದಿವ್ಯವು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತವಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೂಗೋಲ ಖಗೋಲ ನಿರೂಪಣೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಉದ್ಬೋಧಕವಾಗಿದೆ. ಭಾಗವತಾದಿ ವೈಷ್ಣವಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಡಭರತ, ಸೌವೀರಸಮ್ರಾಟ, ಋಭು, ನಿದಾಘ ಮುಂತಾದವರ ತಾತ್ವಿಕ ಕಥೆಗಳು, ಕೌತುಕದ ಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ತತ್ವ ಮೌಕ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರು ಬಳಸುವ ವಾಙ್ಮಯೀನ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯ ದ್ಯೋತಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಆಗಿವೆ.

ಮೂರನೇ ಅಂಶದ ಮೊದಲು ಬರುವ ಸಪ್ತ ಮನ್ವಂತರಗಳ ಕ್ರಮಣಕ್ರಮವು ಮಾಮೂಲಾಗಿದ್ದರೂ ಸೂರ್ಯನ ಸಂಸಾರದ ಚಿತ್ರ ಹರಿವಂಶದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಯುಗದ ವ್ಯಾಸಾವತಾರದ ನಿರೂಪಣವು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬರುವ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣ ವಿಭಾಗ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಕ್ರಮಗಳೂ ಯಾಜ್ಞ್ಯವಲ್ಕ್ಯರ ಗುರುದ್ರೋಹ ಹಾಗೂ ವೇದೋದ್ವಮನದ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಸರ್ವಪುರಾಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಆದರೆ ಆ ಅಂಶದಲ್ಲಿಯ ಯಮಗೀತೆಯು ಮಾತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಂತೆ ಇವೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಯಗಳು ವಾಚಕರಿಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಮೂಲ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಇದೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಮಾರ್ಮಿಕ ಸುಭಾಷಿತಗಳು ನಿತ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿವೆ. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವೂ ಆಗಿವೆ. ಅಂಥಪದ್ಯಗಳು ಜೀವನ ಪಥದ ಪಾಥೇಯವಾಗಬಲ್ಲಂಥವುಗಳು. ಆ ಎಲ್ಲ ಪಠಣೀಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಶಯನ, ಭೋಜನಾದಿ ಸ್ವಕರ್ಮ ಸ್ವಧರ್ಮ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯೂ ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಈ ಮೂರನೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ ಮುಂತಾದ ಪಾಖಂಡ ಮತಗಳ ಖಂಡನೆಯು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ವಿವಿಧ ಕಥಾ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಪಾಖಂಡ ಮತದ ಹೇಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಂಥ ಪಾಖಂಡಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವೂ ಎಂಥ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸಶಕ್ತವಾದ ನಿಖರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೈನ ಬೌದ್ಧಾದಿ ನಾಸ್ತಿಕ ಮತಗಳ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ಖಡ್ಗಧಾರೆಗೆ ತೀಡಿ ಕಿಡಿಯಂತಹ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡುವದು

ಕಟುವೆನಿಸಿದರೂ ವ್ಯಾಸರ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯ ದೀಕ್ಷಾ ದಾಕ್ಷ್ಯಗಳು ಅದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶತಧನ್ವರಾಜದಂಪತಿಗಳ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಸಂಸಾರಕ್ರಮಣಗಳ ಕಥೆಗಳು ನಾಸ್ತಿಕ ಅವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಎಂಥ ಅನರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಇತಿಹಾಸವು ಬರುತ್ತದೆ. ಮನುಕುಲವು ಬಿತ್ತರಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಅರುಹುತ್ತದೆ. ಸೌಭರಿ, ಸಗರ, ಸುದಾಸ ಖಟ್ವಾಂಗ, ಶ್ರೀರಾಮ ಮುಂತಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಕುಲದ ರಾಜರ್ಷಿಗಳ ಚಾರುಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಸೋಮವಂಶದ ಭೂಪಾಲರ ವಂಶವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ಪ್ರವಾಹಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಕಥಾ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದಾಗದಂತೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರೂರವ, ಪರಶುರಾಮ, ಕಾಶೀರಾಜ, ರಜಿರಾಜ, ಯಯಾತಿ ಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳ ಸೊಲ್ಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದರೂ ಉದ್ದೇಶ ಉದ್ಬೋಧನವಾಗಿದೆ. ಮಾನವೀಯ ಸ್ವಭಾವ ಶೋಧನದ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಪನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆತ್ಮಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದಿಧೀರ್ಷೆಯ ಉತ್ಕಟತೆಯು ಪುಟಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದು. ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾದವ ವಂಶದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೃತ್ತಾಂತದ ಸಂಗತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣನವರೆಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶದ ವೃಕ್ಷದ ಕುಡಿಮಿಡಿಗಳೂ ಮನುಕುಲವು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಐದನೇ ಅಂಶದ ತುಂಬ ಕೃಷ್ಣ ಕತೆಯು ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಕೃತಿ ಸಾಧನೆಯಿಂದಲೂ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಅರಸರ ಕಥಾಕ್ರೋಢೀಕರಣ ರೂಪವಾದ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಂಶವು ಭಾಗವತದ ನವಮಸ್ಕಂಧವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಕಥೆಯ ಅವತಾರ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶದ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಪಂಚಮಾಂಶವು ಅದೇ ಭಾಗವತದ ದಶಮಸ್ಕಂಧದ ವಿಷಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಐದನೇಯ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಘನತರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ, ಲೋಕೋದ್ಧರಣ ವ್ಯಸನಿತೆಯೂ, ದೈವಿಕ ಲೀಲಾವಿಸ್ತಾರವೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದು ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃತಿಯೂ ಮಾತೂ ಹೇಗೆ ಜಗದೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀ ಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಶೈಶವದ ಕೃತಿಗಳಷ್ಟೇ ತೀವ್ರಾಭಿನಿವೇಶ ದಿಂದ ಅವನ ಮುಂದಿನ ಅವತಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಲೋಕೋದ್ಧಾರದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಿಷ್ಟ ರಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಮುಗ್ಧ

ವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲ್ಯಲೀಲೆಗಳೇ ದುರುಳರ ದಮನ ಮಾಡಿ ಜಗತ್ಪಾಲನ ರೂಪವಾದ ಮಹೋದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಬಳಿಕ ಅವನ ತಾರುಣ್ಯದ ಗೈಮೆಗಳು ಲೋಕೋಪಕಾರಕವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುವದೇನು ? ಎಂದು ಕೈಮುತ್ಯನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿದೆ. ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಕ್ಕೆ. ಈ ಐದನೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೈಶೋರಭಾವದ ಮಧುರ ನಿರೂಪಣೆಯು ಒಳ್ಳೇ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದರೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ.

ಭಾಗವತ ದಶಮಸ್ಕಂಧ ಉತ್ರರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆ ಮಹಾ ಪ್ರಭುವಿನ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತನಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಕೇತರೂಪವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೃಷ್ಣ ಲೀಲೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಚೋರಜಾರ ಭಾವಗಳ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಗೋಕುಲ ವೃಂದಾವನಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣನು ಹಾಲು ಕದ್ದ, ಮೊಸರು ಮೆದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ತುಡುಗು ಮಾಡಿ ತೂರಾಡಿ ಸೂರಾಡಿದ ಸಮಾಚಾರವೇ ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಕಿಡಿಗೇಡಿತನದ ಬಣ್ಣನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಅದು ಅವನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಚೌರ್ಯವನ್ನಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಕತೆಗೆ ಜಾರತನದ ಕೋಡು ಮೂಡಿಲ್ಲ. ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಅವನು ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಗರಜೋಮಾಲಿನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಮಕೇಳಿಯ ಸಂಕೇತ ಧ್ವನಿಯಂತಿದ್ದ ಕೊಳಲಿನ ಸದ್ದು ಸೊಲ್ಲುಗಳೂ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶರತ್ ಕಾಲದ ಸುಪ್ರಸನ್ನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ತಿಂಗಳಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ತಾರುಣ್ಯದ ಅಂಚಿಗೆ ತಲುಪದ ಮುಗ್ಧ ಬಾಲಕನೋರ್ವನ ಸರಳ ಹೃದಯದ ಲೀಲಾ ವಿಲಾಸದ ವರ್ಣನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಸಕ್ರೀಡಾ ಬಣ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿದೆ ಕಾಮವಿಲ್ಲ. ಭೋಗ ಇದೆ. ರಾಗ ಇಲ್ಲ. ಸರಸವಿದೆ, ಶೃಂಗಾರವಿಲ್ಲ. ಆಟವಿದೆ. ಬೇಟವಿಲ್ಲ, ರಾಸವಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸನೆ ಇಲ್ಲ. ಚಾಪಲ್ಯವಿದೆ, ಲೌಲ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಲೌಲ್ಯಲೇಪವಿಲ್ಲದ ಮುಗ್ಧ ಮಧುರ ಸ್ನೇಹದ ಸುಂದರ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಐದನೇ ಅಂಶವು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರಪವಾದ ವಾಸುದೇವನ ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕ್ಷೇಮಂಕರವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಭೂತಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಮುದ್ದಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಿದೆ. ಕೊನೆಯದಾದ ಆರನೇ ಅಂಶದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಧರ್ಮ ನಿರೂಪಣೆಯು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಅನಂತರ ಯುಗಧರ್ಮ ಪ್ರಳಯ ವರ್ಣನೆಗಳ ನಂತರ ಖಾಂಡಿಕ್ಯ ಕೇಶಿಧ್ವಜರ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಗೊಂಡಿವೆ ಇವರ ಕತೆಯು ಉಜ್ವಲವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೇ ಉದ್ಬೋಧಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಉಚ್ಚ

ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿದ್ದವು ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಈ ಸುಂದರ ಕತೆ ಒಳ್ಳೇ ಮಾರ್ಮಿಕ ನಿದರ್ಶನ ಭೂತವಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಕುಲದವರ ಸರಳ ವೃತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನದ ಹಂಬಲ, ನಿರಾಡಂಬರ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಇದು ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಪರಾಶರರ ಕವಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಪುರಾಣ ಪರಿಸರದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದಮಿತ ಯಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಣಿಕಿಕ್ಕಿ ರಸೋರ್ಮಿಗಳನ್ನು ತರಂಗಿಸಿದೆ. ಸಂದರ್ಭ ದೊರೆತಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೂಸಿದೆ. ಇಂಬಿದ್ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಾಧುರ್ಯ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ರಸಾಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಾವಪೂತವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಶೃಂಗಾರ ತಿಲಕಕ್ಕೆ ಅಂಗಾರಾನುಷಂಗ ದಿಂದ ಪಾವನ ಮಂಡನ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಕಮನೀಯತೆಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ರಮಣೀಯತೆಯೂ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಓದುವವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ತರಹದ ಸಾತ್ವಿಕ ಮೋದಾನುಮೋದಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರು ವೃಂದಾವನದ ವನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಾರದೋತ್ಸವವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಾಗ ಪುರಾಣ ಋಷಿಯ ಬಣ್ಣನೆಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಗರಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳ ಹರವು ತೆರವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಲ್ವಲ ಪುಷ್ಕರಾಕಾರವಾಗಿ ಮಡುವುಗಟ್ಟುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಡಿಯಿಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಪರಾಶರವಾಣಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಲ್ಲಿ ರಸದ ಹೊನಲಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಹರಿದಿದೆ.

ಮಯೂರಾ ಮೌನಮಾತಸ್ಥುಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಮದಾ ವನೇ ।
ಅಸಾರತಾಂ ಪರಿಜ್ಞಾಯ ಸಂಸಾರಸ್ಯೇವ ಯೋಗಿನಃ ॥

ಶರತ್ಕಾಲವು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನವಿಲುಗಳ ಮದ ಇಳಿಯಿತು. ಮುಖ ಮೌನ ತಳೆಯಿತು. ಸಂಸಾರವೆಲ್ಲ ಅಸಾರ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಯೋಗಿಗಳು ಮೌನಧಾರಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ! ಅದರಂತೆ.

ಸರ್ವತ್ರಾತಿ ಪ್ರಸನ್ನಾನಿ ಸಲಿಲಾನಿ ತದಾ ಭವನ್ ।
ಜ್ಞಾತೇ ಸರ್ವಗತೇ ವಿಷ್ಣೌ ಮನಾಂಸೀವ ಸುಮೇಧಸಾಂ ॥

ಈ ಶಾರದೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯ ನೀರು ತಿಳಿಗಟ್ಟಿದವು. ಪ್ರಸನ್ನವಾದವು. ಜಗದಗಲ ತುಂಬಿದ ಹರಿಯನ್ನು ಕಂಡ ವಿವೇಕಿಗಳ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವಂತೆ.

"ಬಭೂವ ನಿರ್ಮಲಂ ವ್ಯೋಮ ಶರದಾ ಧ್ವಸ್ತ ತೋಯದಂ ।
ಯೋಗಾಗ್ನಿದಗ್ಧ ಕ್ಲೇಶೌಘಂ ಯೋಗಿನಾಮಿವ ಮಾನಸಂ" ॥

ಶರದ್ ಋತು ಬಂದು ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯ ಮೋಡದ ಮುಸುಕು ಮುಸುಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿತು. ಆದರಿಂದ ಆಗಸವು ತಿಳಿ ನೀಲಿಮೆಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಿಂದ ಸೊಗಯಿಸಿತು. ಯೋಗಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಮನೋ ಮಾಲಿನ್ಯವೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಯೋಗಿಗಳ ಚಿತ್ತವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ! ಅಂತೆ

ಹೀಗೆ ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿಸರ್ಗ ವರ್ಣನೆಯು ಮಾರ್ಮಿಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಮಧುರವೂ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿನಟನೆಯ ಪಟಪರಿವರ್ತನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುಟಿದೇಳುವ ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ನೀತಿಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹಿಗ್ಗಿನ ಹಾಡು ಹಾಡುವ ಈ ಆರ್ಷಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಎರಡೂ ಉಚ್ಚಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿವೆ. ಕವಿಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಪುರಾಣ ಮುನಿಯ ಮಾತು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಸಭಾವಗಳು ಹೂತು ನಿಂತಿವೆ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮ ಇಲ್ಲದ ಬರೀ ಶುಷ್ಕಪುರಾಣದ ನಾಕು ಪದ್ಯ ಬರೆಯೆಂದರೆ ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ರಸಋಷಿಯ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಗಾಡಿಮೋಡಿಯಾಗಿಯೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ.

'ವಿವೇಶ ಗೋಕುಲಂ (ಕೃಷ್ಣಃ)' 'ಕೃಷ್ಣನು ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ' ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಋಷಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ವಿರಾಮ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಕೃಷ್ಣನು ''ವಿವೇಶ ಗೋಕುಲಂ 'ಗೋಪೀನೇತ್ರ ಪಾನೈಕಭಾಜನಂ' ಗೋಪಿಕೆಯರು ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟಲಗಣ್ಣಿನ ಕುಡಿನೋಟದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕುಡಿದರೂ ತಣಿಯದ ತೀರದ ಚೆಲುವಿನ ಚಿಲುಮೆಯಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋಕುಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಕೃಷ್ಣ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಹತ್ತರಂತಲ್ಲ. ***''ಸತೋದ ಜಲಧ್ವಾನ ಗಂಭೀರಮಿದ ಮುಕ್ತವಾನ್''*** ನೀರು ತುಂಬಿದ ಮೋಡದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೇ ನುಡಿದ ಎಂದು ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಪಮೆ, ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಂತೂ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತೂರಿದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸೂರೆಯಾಗಿವೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕಾಲಿದಾಸರೂ ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಉಪಮೆಯ ಭಾಂಡಾರವನ್ನು ಒಡದೇ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಸಂಪನ್ನಗೊಳಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ಎನಿಸುವಂತಿದೆ. ಅದಿತಿದೇವಿಯು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ ''ಸ್ವಾಮಿ, ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಬರೀ ವೈರಿವಿಜಯ, ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ ಇದು ನನ್ನದೇ ಕ್ಷುದ್ರತನದ ತಪ್ಪು. ಹೇಗೆಂದರೆ

ಕೌಪೀನಾಚ್ಛಾದನ ಪ್ರಾಯಾ ವಾಂಛಾ ಕಲ್ಪದ್ರುಮಾದಪಿ ।
ಜಾಯತೇ ಯದಪುಣ್ಯಾನಾಂ ಸೋಽಪರಾಧಃ ಸ್ವದೋಷಜಃ ॥

ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಕಣ್ಣೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ಒಂದು ಲಂಗೋಟಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪು ಯಾರದು ! ''ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತ ಸಜ್ಜನನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವೇ. ನೆಲದ ಬಸಿರು ಮುರಿದು ಮೇಲೆದ್ದ ಹಸಿರು ಕುಸುರುಗಳು ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನೀರಿನ ಸೆಲೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಲ್ಲವೇ !'' ಹೀಗೆ ಅರಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ತುಂಬ ಇಂಥ ಮಣಿ ಮುತ್ತುಗಳು ದೊರಕಬಹುದು. ಪದ್ಯದಂತೆ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಗದ್ಯವೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಭಾವ ವಾಹಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಚಂಪೂ ಪ್ರಬಂಧದಂತೆ ಸಂದರ್ಭದ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಇದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳೆರಡೂ ಚೇತೋಹಾರಿ ಯಾಗಿವೆ.

ಕತೆಯ ಓಟಕ್ಕೂ, ಖಚಿತ ರೂಪಣೆಗೂ, ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಕಥಾಕೊಂಡಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಥಿಲ್ಯ ಹುಟ್ಟದಂತೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹೆಣೆಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಗದ್ಯವು ಒಳ್ಳೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ಮಧುರಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಗದ್ಯಗಳನ್ನು ಪುರಾತತ್ವಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮೌಲ್ಯಮೆರಗುಗಳ ಸ್ಫುಟೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ಪುರಾಣವೆಂದರೆ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವೊಂದೇ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಗದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯು ದಂಡಿ ಸುಬಂಧುಗಳ ಪ್ರಬಂಧದಂತೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗೆಂದೆ ಬಾಣನಂತೆ ಪಕ್ವಪರಿಣತಿ ಪಡೆದ ಪೂರ್ಣತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಬಂಧುವಿನ ಕಸಕು, ದಂಡಿಯ ಮಸಕು, ಬಾಣನ ವರ್ಣನಾ ವ್ಯಸನಗಳ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಕೂಡ ಗೋಚರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಸಾದಿಕತೆಯ ಹಸಾದದಲ್ಲಿ ಅರಳಿಸಿಟ್ಟ ಇಲ್ಲಿಯ ಸರಳ ಸುಂದರ ಗದ್ಯ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಕಮನೀಯತೆಯೇ ಕೆನೆಗಟ್ಟಿ ತೊನೆಯ ತೂಗಿದೆ. ಸೌಭರಿ ಋಷಿಯು ತನ್ನ ಮುದಿತನದಲ್ಲಿ ಮಡದಿಯರಿಗಾಗಿ ತಪಃ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ ಅರಮನೆ ಸಿರಿಮನೆಗಳ ಸೊಬಗಿನ ಬಣ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

''ತತ್ರಚ ಅಶೇಷ ಶಿಲ್ಪ ಕಲ್ಪ ಪ್ರಣೇತಾರಂ ಧಾತಾರಮಿವ ಅನ್ಯಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಣಮಾಹೂಯ ಸಕಲ ಕನ್ಯಾನಾಮೇಕೈಕಾಃ ಪ್ರೋತ್ಫುಲ್ಲ ಪಂಕಜಾಃ ಕೂಜತ್ ಕಲ ಹಂಸ ಕಾರಂಡವಾದಿ ವಿಹಂಗಮಾಭಿರಾಮ ಜಲಾಶಯಾಃ ಸೋಪಧಾನಾಃ ಸಾವಕಾಶಾಃ ಸಾಧುಶಯ್ಯಾಪರಿಚ್ಛದಾಃ ಪ್ರಸಾದಾಃ ಕ್ರಿಯಂತಾ ಮಿತ್ಯಾದಿದೇಶ'' ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ತುಸು ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಸ ಭೂಯಿಷ್ಠತೆಗಳು ತಲೆದೋರಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರಕೃತಿ ಸರಳ, ತರಳ. ಪ್ರಸಾದ ಸಹಜತೆಗಳೇ ಅದರ ಜೀವಾಳವಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರೆ ದೇವಭಾಷೆಗೆ ಇಂಥ ಕ್ಷೀಣದೆಶೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ ! ಸುಲಭತೆ ಹಾಗೂ ಸಹಜತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಗದ್ಯದ ಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಊರ್ವಶೀ ಪುರೂರವರ ಸಂವಾದ ಸಂದರ್ಭದ ಈ ಗದ್ಯದ ನುಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ರಾಜಾ ತು ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಾತ್ ತಾಮ್ ಆಹ.......
ಆಖ್ಯಾಹಿ ಮೇ ಸಮಯಮಿತಿ ।
ಅಥ ಪೃಷ್ಟಾ ಊರ್ವಶೀ ಪುನರಪ್ಯಬ್ರವೀತ್ -
''ಶಯನ ಸಮೀಪೇ ಮಮ ಉರಣಕದ್ವಯಂ ಪುತ್ರ ಭೂತಂ ನಾಪನೇಯಮ್ ।
ಭವಾಂಶ್ಚ ಮಯಾ ನಗ್ನೋ ನ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ।
ಘೃತಮಾತ್ರಂ ಮಮ ಆಹಾರಃ ಇತಿಃ । ಏವಮೇವೇತಿ ಭೂಪತಿರಪ್ಯಾಹ'' ।

ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರಲ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಪ್ರಸಾದ ಇವು ಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳ ಸೊಗಸು ಸೊಬಗುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೂಕ್ತಿ ಸುಭಾಷಿತ ಹಾಗೂ ನೀತಿ ವಚನಗಳಿಗಂತೂ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವು ಆಗರವೇ ಆಗಿದೆ. ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಬಾಳನ್ನು ಬಂಗಾರವಾಗಿಸ ಹೊರಟ ಈ ಪುರಾಣದ ತುಂಬ ಬೋಧಪ್ರದವಾದ ನೀತಿ ಸುಭಾಷಿತಗಳು ಮಣಿಮಾಣಿಕ್ಯಗಳಂತೆ ಮಿನುಗುತ್ತವೆ.

ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ಈ ನೀತಿಗರ್ಭಿತವಾದ ವಚನೋಪನ್ಯಾಸಗಳು ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳಂತೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಯುಗ ಯುಗಾಂತರಗಳ ಅನುಭವದ ಆಗರವೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ತೆರೆತೆರೆದಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾತಿನ ಮಣಿ ಮುತ್ತುಗಳು ಬಾಳಿನ ಬುತ್ತಿಯಂತೆ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಹವಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಬದುಕಿನ ಗಂಡಾಂತರದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ದಾಟಿ ಪಾರಾಗಬಹುದು. ಸೂತ್ರರೂಪವಾದ ಅಂಥ ಕೆಲವು ಸುಭಾಷಿತಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಢಾನಾಮೇವ ಭವತಿ ಕ್ರೋಧೋ ಜ್ಞಾನವತಾಂ ಕುತಃ ।
ಹನ್ಯತೆ ತಾತ ಕಃ ಕೇನ ಯತಃ ಸ್ವಕೃತ ಭುಕ್‌ಪುಮಾನ್ ।
ಕ್ಷಮಾಸಾರಾ ಹಿ ಸಾಧವಃ ।
ಸರ್ವಂ ದುಃಖಮಯಂ ಜಗತ್ ।
ತಸ್ಮಾದ್ ಬಾಲ್ಯೇ ವಿವೇಕಾತ್ಮಾ ಯತೇತ ಶ್ರೇಯಸೆ ಸದಾ ।
ತತ್‌ಕರ್ಮ ಯನ್ನ ಬಂಧಾಯ ಸಾ ವಿದ್ಯಾ ಯಾ ವಿಮುಕ್ತಯೆ ।
ಕೋಧನಂ ನಾಭಿ ವಾಂಛತಿ ।
ಯತಿತವ್ಯಂ ಸಮತ್ವೇ ಚ ನಿರ್ವಾಣಮಪಿ ಚೇಚ್ಛತಾ ।
ನಿಶ್ರೀಕಾಣಾಂ ಕುತಃ ಸತ್ವಂ ವಿನಾ ತೇನ ಗುಣಾಃ ಕುತಃ ।
ಪಾತ್ರ ಮಾಯಾಂತಿ ಸಂಪದಃ
ಧಿಕ್ ತಂ ಕಾಮಂ ಮಹಾಗ್ರಹಂ
ನೈತದ್ಯುಕ್ತಿಸಹಂ ವಾಕ್ಯಂ ಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮಾಯ ಚೇಷ್ಯತೆ ।
ಅಕುರ್ವನ್ ವಿಹಿತಂ ಕರ್ಮ ಶಕ್ತಃ ಪತತಿ ತದ್ದಿನೇ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಪಾಖಂಡಿಭಿಃ ಪಾಪೈರಾಲಾಪಸ್ಪರ್ಶನಂ ತ್ಯಜೇತ್ ।
ಕೃತಂ ಮಮತ್ವಂ ಮೋಹಾಂಧೈರ್ನಿತ್ಯಂ ಹೇಯೇ ಕಲೇವರೇ ।
ಮಂತ್ರಯಜ್ಞಪರಾ ವಿಪ್ರಾ, ಸೀರಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಕರ್ಷಕಾಃ ।
ವಿದ್ಯಯಾ ಯೋ ಯಯಾ ಯುಕ್ತಃ ತಸ್ಯ ಸಾ ದೈವತಂ ಸ್ಮೃತಂ ।

ಗಾವಃ ಶೈಲಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ ।
ಧಿಗ್ ಜನ್ಮ ಪರಪಿಂಡೋಪಜೀವಿನಾಂ ।
ಕುರ್ವತಾಂ ಯಾತಿಯಃ ಕಾಲೋ ಮಾತಾ ಪಿತ್ರೋರಪೂಜನಂ ।
ತತ್‌ಖಂಡಮಾಯುಷೋ ವ್ಯರ್ಥಮಸಾಧೂನಾಂ ಹಿ ಜಾಯತೇ ।
ಶಾಶ್ವತೀ ಕುತ್ರ ನಿರ್ವೃತಿಃ ?
ವಿಪಾಕಕಟು ಯತ್ ಕರ್ಮ ತನ್ನ ಶಂಸಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ ।
ಭರ್ತ್ರಾ ಕಾ ಸ್ತ್ರೀನ ಗರ್ವಿತಾ ? ।
ಜಾತಸ್ಯ ನಿಯತೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಪತನಂ ಚ ತಥೋನ್ನತೇಃ ।
ಸರ್ವಂ ವೇದಃ ಕಲೌ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಯದ್ವಚನಂ ದ್ವಿಜ ।
ವಿತ್ತೇನ ಭವಿತಾ ಪುಂಸಃಸ್ವಲ್ಪೇನಾಢ್ಯಮದಃ ಕಲೌ
ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ರೂಪಮದಶ್ಚೈವ ಕೇಶೈರೇವ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಕಲೌ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸ್ವೈರಿಣ್ಯೋ ಲಲಿತ ಸಪೃಹಾಃ ।
ಯದ್ಯತ್ ಪ್ರೀತಿಕರಂ ಪುಂಸಾಂ ವಸ್ತು ಮೈತ್ರೇಯ ಜಾಯತೆ ।
ತದೇವ ದುಃಖ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ಬೀಜತ್ವಮುಪಗಚ್ಛತಿ
ವಿಮುಕ್ತಿ ಪಾದಪಚ್ಛಾಯಾಮೃತೇ ಕುತ್ರ ಸುಖಂ ನೃಣಾಂ ? ।
ಭೇಷಜಂ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಏಕಾಂತಾತ್ಯಂತಿಕೀ ಮತಾ ।
ನ ಮಾಂಸ ಚಕ್ಷುಷಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತಸ್ಸ ಶಕ್ಯತೇ
ತದೀಕ್ಷಣಾಯ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಃ ಚಕ್ಷುರ್ಯೋಗಸ್ತಥಾ ಪರಂ
ಕಿಂ ಚಿತ್ರಂ ಯದಘಂ ಪ್ರಯಾತಿ ವಿಲಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಹರೌ ಕೀರ್ತಿತೇ ॥

ಇಂಥ ಸಾವಿರಾರು ಮಧುರ ಮಾರ್ಮಿಕ, ನೀತಿಬೋಧಕ, ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ, ಸರಸ ಸುಂದರ ಪದ್ಯಗಳು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ತುಂಬ ಹರಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂವಾದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಂತೂ ಎಷ್ಟು ಸವಿದರೂ ತೀರದಷ್ಟಿದೆ.

ಈ ಪುರಾಣವು ಪಂಚರಾತ್ರಾನುಸಾರಿಯಾದ ವೈಷ್ಣವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಭಾಗವತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಹರಿವಂಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನುಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ಭಾಗವತ ಹರಿವಂಶಗಳ ಮಧ್ಯಂತರದ ಕೃತಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಬಹುತ್ರ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಉಪಬೃಂಹಣೆಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಭಾಗವತವು ಇದರ ಅನಂತರ ಕೃತಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೌರಸ್ತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಶ್ಚಿಮದೇಶದ ಪುರಾಣ ಪಂಡಿತನಾದ ಪರ್ಗಿಟರನು ''ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ಅತ್ಯಂತ ಸುಸಂಬದ್ಧವಾದ ವಸ್ತು ವಿಸ್ತಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು

ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ವಾಯು ಪುರಾಣ, ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣ ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣಗಳಂತೆ ಕೇವಲ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಕಾಲದ ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಸೂತ್ರೀಕರಣ ಮಾತ್ರವೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ ಮತೀಯ ಸಂಗತಿ ಸಮಾಚಾರಗಳ ಉಲ್ಲೇಖದ ಮೇಲಿಂದ ಇದು ಬೌದ್ಧಾದಿ ನಾಸ್ತಿಕ ಮತಗಳ ಪ್ರಚಂಡ ದಾಳಿದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳ ಆಘಾತದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವು ಚೇತರಿಸಿಗೊಂಡು ಮತ್ತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡ ಬಳಿಕವೇ ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಇದು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಐದನೇ ಶತಕಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ೫ನೇ ಶತಕಕ್ಕಿಂತ ಇತ್ತೀಚಿನದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಫರ್ಖುಹಾರ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಪುರಾಣ ವಿಮರ್ಶಕನು ಹರಿವಂಶವು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ನಾಲ್ಕುನೂರಕ್ಕಿಂತ ಇತ್ತೀಚಿನದಾಗಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ರಚನೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿವಂಶಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗದ ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವಾದರೂ ಕ್ರಿಸ್ತ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಂಟರನಿಝ್ಜನೂ ಪರ್ಗಿಟರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಐದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಜನನೋತ್ಸವವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಚಿಂತಾಮಣಿ ವಿನಾಯಕ ವೈದ್ಯರು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ **''ತೇಷು ಉತ್ಪನ್ನೇಷು ಕೈಂಕಿಲಾ ಯವನಾ ಭೂಪತಯೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಅಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತಾಃ''** ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಈ ಪುರಾಣವು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಒಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಅರ್ವಾಚೀನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೈಂಕಿಲರೆಂಬ ಯವನರಾಜರು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ೫೭೫ ರಿಂದ೯೦೦ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾರಣೋಪನ್ಯಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಧಾನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವೈದ್ಯರೂ ಈ ಪುರಾಣದ ಚತುರ್ಥಾಂಶದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರರು **''ಅತಃ ಪರಂ ಭವಿಷ್ಯಾನಹಂ ಭೂಪಾಲಾನ್ ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ''** ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈದು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಗಲಿರುವ ರಾಜರ ವಂಶಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈಕಿಲಯವನರ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಅವರಿಗಿಂತ ಪರವರ್ತಿಯೇ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಪಾರ್ಗಿಟರ, ವಿಂಟರನಿಜ್ಝು, ಫರ್ಖುಹಾರ ಮುಂತಾದದರು ೪-೫ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪುರಾಣದ ತೊಟ್ಟಿಲಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದರ ಕಾರಣ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಡಾಕಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲೆಕ್ಚರರಾಗಿದ್ದ ಡಾ|| ಆರ್. ಸಿ. ಹಜರಾ ಎಂಬ ಪುರಾಣ ವಿಚಕ್ಷಣನು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ಜೈನ ಬೌದ್ಧಾದಿ ಖಂಡನ ಭಾಗಗಳು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಿಂದಿನವರ ವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು

ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವು ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ ಕಾರಣಗಳಾವವೂ ಸಬಲವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಸಮಂಜಸವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಯವನ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಈ ಪುರಾಣವು ಅರ್ವಾಚೀನವಾಗಲೇ ಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಪುರಾಣ ಕರ್ತಾರರು ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದಾಗುವದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮೊದಲೇ ಭವಿಷ್ಯ ಪರ್ವವೆಂದು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಚಾರ್ವಾಕಾದಿ ನಾಸ್ತಿಕ ಮತಗಳು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಭಾರತೀಯ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ''ದುರಾಗ್ರಹ ಗೃಹೀತತ್ವಾತ್ ವರ್ತಂತೇ ಸಮಯಾಃ ಸದಾ'' ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ದುರ್ಮತಗಳ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜೈನ ಬೌದ್ಧಾದಿ ಪಾಖಂಡ ಮತಗಳ ಖಂಡನವು ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ನಾಸ್ತಿಕ ಮತಗಳ ದೂಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು ಸಂಭಾವಿತವಿದೆ.

ಡಾ. ಹಜರಾರವರು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶಾವತಾರ ಬಣ್ಣನೆಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಾವತಾರ ಬಣ್ಣನೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ಪುರಾಣವು ಬುದ್ಧಾನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಜನತೆ ದೇವರೆಂದು ಇನ್ನೂ ಭಾವಿಸದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಿತ ವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕ ದಶಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸದ್ದರಿಂದ ಈ ಪುರಾಣವು ಬುದ್ಧನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಶಿ ಹೋರಾ ಶಬ್ದಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿದ್ದದರಿಂದ ಇದು ಗ್ರೀಕರ ಸಂಪರ್ಕವು ಅಲೆಗ್ಝಾಂಡರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದ ಬಳಿಕ ಅರ್ಥಾತ್ ೧-೨ನೇ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶತಕಗಳ ನಂತರವೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂಬ ಹಜರಾರ ವಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವರಾಹ ಮಿಹಿರನು ತನ್ನ ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಅತಿಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದುದರಿಂದ ''ಅವು ಗ್ರೀಕರಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿವೆ'' ಎಂಬ ಧಾರಣೆಯೇ ತಳಬುಡವಿಲ್ಲದ್ದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಲ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಆಚಾರ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುವದರಿಂದ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕ

ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಆದಿಮರಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಾಂಶದ ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯ ೬೧-೬೪-೬೫ನೆಯ ಕೆಳಗಿನ -

ತೇಷಾಂ ಯೇ ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಕ್ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ।
ತಾನ್ಯೇವ ತೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೆ ಸೃಜ್ಯಮಾನಾಃ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥
ನಾಮರೂಪಂಚ ಭೂತಾನಾಂ ಕೃತ್ಯಾನಾಂಚ ಪ್ರಪಂಚನಂ।
ವೇದಶಬ್ದೇಭ್ಯ ಏವಾದೌ ದೇವಾದೀನಾಂ ಚಕಾರ ಸಃ ॥
ಋಷೀಣಾಂ ನಾಮಧೇಯಾನಿ ಯಥಾ ವೇದ ಶ್ರುತಾನಿ ವೈ।
ತಥಾ ನಿಯೋಗಯೋಗ್ಯಾನಿ ಹ್ಯನ್ಯೇಷಾಮಪಿ ಸೋಽಕರೋತ್ ॥

ಮುಂತಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು-ಪುರಾಣವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಉದಾಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಆಗಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದೂ ಪ್ರಮಾಣತಮವೆಂದೂ ಜನರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದಿತು. ಈ ಪುರಾಣವು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ನೂರಿನ್ನೂರು ವರ್ಷ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ (ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುವಂತೆ) ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಂಥ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರು ಅದನ್ನು ಪರಮ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಆದರದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲೇ ಈ ಪುರಾಣವು ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಜನನ ಕಾಲವು ಕಂಚೀಕಾಮಕೋಟೀಮಠದ ಕಾಗದ ಪತ್ರ ಹಾಗೂ ಕೇ.ಟೀ. ತೇಲಂಗರವರ 'ಇಂಡಿಯನ್ ಎಂಟಿಕ್ವೆರಿ' ಪುಸ್ತಕದ ಅನುಸಾರ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ೫೦೨ ವರ್ಷಗಳೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಣ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೪೭೭ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸುಮಾರು ಮೂರು ಸಾವಿರ ಅಥವಾ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ರೂಪಗೊಂಡಿರಬಹುದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಆಧಾರ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಇದರ ಎರಡನೇ ಅಂಶದ ಒಂಬತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೧೬ನೇ ಪದ್ಯ

ಕೃತ್ತಿಕಾದಿಷು ಋಕ್ಷೇಷು ವಿಷವೇಷು ಚ ಯದ್ದಿವಃ
ದೃಷ್ಟಾರ್ಕಪತಿತಂ ಜ್ಞೇಯಂ ತದ್ಗಾಂಗಂ ದಿಗ್ಗಜೋಜ್ಝಿತಂ ॥

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ''ಕೃತ್ತಿಕಾದಿಷು ಋಕ್ಷೇಷು'' ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಅಶ್ವಿನೀಯಿಂದ ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕದ ಐದನೇ ಶತಕದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಅಶ್ವಿನಿಯಿಂದ

ಎಣಿಸುವುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದೂ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿಕಾದಿಂದಲೇ ನಕ್ಷತ್ರ ಗಣನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದ್ದಿತು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ''ಕೃತ್ತಿಕಾದಿಷು ಋಕ್ಷೇಷು'' ಕೃತ್ತಿಕಾದಿಂದ ಮೊದಲಾಗುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ವರಾಹ ಮಿಹಿರನಗಿಂತ ಬಹುಕಾಲ ಮುಂಚಿತವೇ ಬುದ್ಧಾವತಾರಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅರ್ಥಾತ್ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಕ್ಕಿಂತ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಈ ಪುರಾಣವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಮುಂದೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಪ್ರಕ್ಷೇಪ ವಿಕ್ಷೇಪಗಳೂ ಆವಾಪೋದ್ವಾಪಗಳೂ ನಡೆದು ಜನರಿಗೆ ಅದು ಅರ್ವಾಚೀನ ಎಂದು ತೋರುವಂತಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಪುರಾಣದ ಮೂಲ ರೂಪವು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಐದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಭಗವಾನ್ ಬಾದರಾಯಣರಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರಿಗೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಈಚೆಗೇ ಎಳೆದುತರುವ ಹವ್ಯಾಸ ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ನಮ್ಮ ಪೌರಸ್ತ್ಯಪಂಡಿತರೂ 'ಸೋ' ಎನ್ನುತ್ತ ಅವರು ಹಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಹಾಡಿ ಆಡಿದ್ದನೇ ಆಡಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಮೊದಲಿನ ಹತ್ತು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚದ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ವಾಙ್ಮಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾರಾಧನ ಮಾಡಿಸಿಬಿಡುವ ನಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜನರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಕಾಲವು ತುಸು ಹಿಂದೆಹೋದರೆ ಹೆದರದೆ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಬೆದರದೆ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು.

ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಗೈದರೆ ಪುರಾಣಗಳು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಗ್ರಂಥ ರತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ೨೮ನೇ ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಅಂತಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಪರಾಶರ ಕುಮಾರ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರೇ ಈ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರು ಅಥವಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮರು. ಇಂದಿಗೆ ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಹಿಂದೆ ಈ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನರು ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದು, ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

''ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಾನಾಂವಕ್ತಾ ಸತ್ಯವತೀಸುತಃ ॥ (ಶಿವಪು. ರೇವಾಖಂಡ)'

ವ್ಯಾಸರೂಪಸ್ತದಾಬ್ರಹ್ಮಾ.... ತದಷ್ಟಾದಶಧಾ ಕೃತ್ವಾಭೂಲೋಕೇಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಕಾಶಿತಂ

ಪದ್ಮ-ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡ

'ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಾನಿ ಕೃತ್ವಾಸತ್ಯವತೀಸುತಃ । (ಮತ್ಸಪುರಾಣ)

ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಬಲ ಹಾಗೂ ನಿರವಕಾಶವಾದ ವಿರೋಧವು ಈ ವರೆಗೆ ಕಾಣದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾರತಗಳೊಂದಿಗೇ ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳೂ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳು ಇಷ್ಟು ಪುರಾತನ ಕಾಲದವಾದುದರಿಂದಲೇ ಉಪನಿಷತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ದರ್ಶನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪುರಾಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಲಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವೇ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

''ಋಗ್ವೇದಂ ಭಗವೋ ಅಧ್ಯೇಮಿ ಯಜುರ್ವೇದಂ ಸಾಮ ವೇದಮಾಥರ್ವಣಂ ಚತುರ್ಥಮಿತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಂ ಪಂಚಮಂ ವೇದಾನಾಂ ವೇದಂ'' ಎಂದು ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಥರ್ವಣ ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ''ಋಚಃ ಸಾಮಾನಿ ಛಂದಾಸಿ ಪುರಾಣಂ ಯಜುಷಾ ಸಹ । ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಾತ್ ಜಜ್ಞಿರೆ ಸರ್ವೇ ದಿವಿ ದೇವಾ ದಿವಿ ಶ್ರಿತಾಃ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳ ಜೊತೆಗೇ ಪುರಾಣವನ್ನೂ ಪಠಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಇದರಂತೆ ಅಥರ್ವಣ ಸಂಹಿತೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ''ಇತಿಹಾಸಸ್ಯ ಚ ವೈ ಸಪುರಾಣಸ್ಯ ಗಾಥಾನಾಂ ನಾರಾಶಂಸೀನಾಂ ಸಪ್ರಿಯಂ ಧಾಮ ಭವತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ''

ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ (೧೩/೪/೩೧೩)

''ಅಧ್ವರ್ಯುರ್ಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋವೈ ಪಶ್ಯತೋ ರಾಜೇತ್ಯಾಹ..... ತಾನುಪದಿಶತಿ ಪುರಾಣಂ । ವೇದಃ ಸೋಽಯಮಿತಿ । ಕಿಂಚಿತ್ ಪುರಾಣ ಮಾಚಚಕ್ಷೀತ'' ।

ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ (೨/೪/೧೧)

''ಸ ಯಥಾ ಅದ್ರ್ರೇಂಧನಾಗ್ನೇರಭ್ಯಾಹಿತಾತ್ ಪೃಥಕ್ ಧೂಮಾ ವಿನಿಶ್ಚರಂತಿ ಏವಂ ವಾ ರೇಽಸ್ಯ ಮಹತೋ ಭೂತಸ್ಯ ನಿಶ್ವಸಿತಮೇತತ್ ಯದ್ ಋಗ್ವೇದೋ ಯಜುರ್ವೇದೋ ಅಥರ್ವಾಂಗಿರಸ ಇತಿಹಾಸಃ ಪುರಾಣಂ ವಿದ್ಯಾ ಉಪನಿಷದಃ ಶ್ಲೋಕಾಃ ಸೂತ್ರಾಣ್ಯನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾಗಿ ಅಸ್ಯೈವ ಏತಾನಿ ನಿಶ್ವಸಿತಾನಿ

ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (೧೧/೫/೭/೯)

ಏವಂ ವಿದ್ವಾನ್ ವಾಕೋ ವಾಕ್ಯಮಿತಿಹಾಸಃ ಪುರಾಣಮಿತ್ಯಹರಹಃ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಧೀತೆ

(ಯಾಜ್ಞ್ಯವಲ್ಕ್ಯಸ್ಮೃತಿ) ೩೧೪೯

ಪುರಾಣನ್ಯಾಯ ಮೀಮಾಂಸಾ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾಂಗಮಿಶ್ರಿತಾಃ
ವೇದಾಃ ಸ್ಥಾನಾನಿ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಚ ಚತುರ್ದಶ

ಕ್ಯಾತ್ಯಾಯನ ಸ್ಮೃತಿ

ಮಾಂಸಕ್ಷೀರೌದನ ಮಧುಕುಲ್ಯಾಭಿಸ್ತರ್ಪಯೇತ್ ಪಿತೃನ್
ವಾಕೋವಾಕಂ ಪುರಾಣಾನಿ ಇತಿಹಾಸಾನಿ ಚಾನ್ವಹಂ
ಭೃಗೂಕ್ತ ಮಾನವಸಂಹಿತಾ (೩-೨೩೨)

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಂ ಶ್ರಾವಯೇದ್ವಿಪ್ರಃ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚೈವ ಹಿ
ಆಖ್ಯಾನಾನೀತಿಹಾಸಾಂಶ್ಚ ಪುರಾಣಾನಿ ಖಿಲಾನಿ ಚ

ಇದರ ಮೇಲೆ ಮೇಧಾತಿಥಿಯು ಟೀಕೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಪುರಾಣ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಿರ್ವಚನೆ ಗೈದಿದ್ದಾನೆ.

ಪುರಾಣಾನಿ ವ್ಯಾಸಾದಿ ಪ್ರಣೀತಾನಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿವರ್ಣನ ರೂಪಾಣಿ ।
ಖಿಲಾನಿ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ ಮಹಾನಾಮ್ನಿಕಾದೀನಿ ॥''

ವಿಷ್ಣು ಸ್ಮೃತಿ

''ಪುರಾಣಂ ಮಾನವೋ ಧರ್ಮಃಸಾಂಗೋ ವೇದಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಿತಮ್''

ಅತ್ರಿ ಸ್ಮೃತಿ

ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಭ್ಯಾವೇದಂ ಸಮುಪಬೃಂಹಯೇತ್
ಶೌನಕಋಗ್ವಿಧಾನ-ವ್ಯಾಸೋಕ್ತೇ ತು ಪುರಾಣಾರ್ಥೇ ಯಾಥ್ಯಾರ್ಥ್ಯಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಸದಾ (೨೫)

ಬೃಹಜ್ಜಾಬಾಲೋಪನಿಷದ್ -

ಯಾವದ್ ಬೃಹಜ್ಜಾಬಾಲಮಧೀತೇ ಸ ಋಚೋ ಅಧೀತೆ.....
ಸ ಪುರಾಣಮಧೀತೆ ಸ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರವಣಮಧೀತೇ ॥

ಆಶ್ವಲಾಯನ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ - ಆಯುಷ್ಮತಾಂ ಕಥಾಃಕೀರ್ತಯಂತೋ
ಮಾಂಗಲ್ಯಾನಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾನಿ

ವ್ಯಾಡಿಯ ವಿಕೃತಿವಲ್ಲೀ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗೌತಮ ಧರ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ (೧೧/೧೯)

ರಾಜರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಶಾಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ವೇದ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣೋಕ್ತಮಾರ್ಗವೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಂಬಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಆಪಸ್ತಂಬ ಧರ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೌಟಲೀಯ ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಪುರಾಣಗಳ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು ಮತ್ತು ಪುರಾಣ ತಜ್ಞರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀ ವಾಙ್ಮಯದ ತುಂಬ ಪುರಾಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಅತಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೀನ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥ ರೂಪದಿಂದ ವಿಪುಲವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಬಾಯಬಲ್ಲಿಗಿಂತ ಅರ್ವಾಚೀನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕ್ರಿಸ್ತೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತೊಟ್ಟಿಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನೂ ಅವರನ್ನೇ

''ನಾತಿಚರಾಮಿ'' ''ನಾತಿಚರಾಮಿ''ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದವಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಡಿಯ ಕಾಲವು ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದ ರಾಮಾಯಣದ ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ **''ಪುರಾಣೇ ಷು ಮಯಾ ಶ್ರುತಂ''** ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ೩೫೦ ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ 'ಸುತ್ತ ನಿಪಾತ' ಎಂಬ ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಪ್ರೊ. ಟೀಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಬುದ್ಧನಿಗಿಂತ ಮುಂಚಿನದಾದ ಮಾನವ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣೋಲ್ಲೇಖವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾತ್ಯಾಯನಸ್ಮೃತಿಯು ಇಸ್ವಿಸನಕ್ಕಿಂತ ೫೦೦ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ಮೊದಲಿನ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸೂತ್ರ, ಸ್ಮೃತಿಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥತ್ವೇನ ಉದಾಹೃತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪುರಾಣಗಳು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಎರಡು ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವೇ ಇರಬೇಕು. ನಮಗೀಗ ೪೦೦, ೬೦೦, ೧೦೦೦, ೧೫೦೦ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವ ರಾಮಾನುಜ ಕಾಲಿದಾಸ ಶಂಕರ ಕುಮಾರಿ ಲಭಟ್ಟರ ಗ್ರಂಥಗಳು ವಿದಿತವಿವೆ. ೩೦೦-೪೦೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೋ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವು ಸರ್ವಥಾ ಆಗಲಾರವು. ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಗ್ರಂಥಕಾರರಿಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೂ ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರ ಭೂತರಾದ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನ ವ್ಯಾಸರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದದ್ದ ರಿಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂದು ದೃಢವಾದ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿದ್ದಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಯಾರಾದರೂ ಅರ್ವಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗಿಂತ ತುಸು ಹಿಂದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬರಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಇದು 'ಕೃತಕ' ಅರ್ವಾಚೀನ, ಕೇನಾಪಿ ಕೃತ. ಅತ ಏವ ಅಪ್ರಮಾಣ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಸ್ತೋತ್ತರ ಯಾವುದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪುರಾಣಗಳು ವ್ಯಾಸರ ಹೊರತು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಎಂದಾದರೂ ರಚಿತವಾದದ್ದರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಕೂಡ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ದೂಷಿಸುವ ಜೈನ ಬೌದ್ಧಾದಿ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪುರಾಣಗಳು ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿತವೆಂದು ಖಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದಲೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ವ್ಯಾಸರಗಿಂತ ಹಿಂದೆಯೂ ಈ ಪುರಾಣಗಳು

ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಹೊಸರೂಪಕೊಟ್ಟವರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರು. ಮೊದಲಿನ ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ತಿತ್ತ ವಿಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಆಖ್ಯಾನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ ಗೀತೆಗಾಥೆ ಮುಂತಾದ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪಕೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಸರು ಮುಂದೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ರೋಮಹರ್ಷಣ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆ ರೋಮಹರ್ಷಣನು ಸುಮತಿ, ಅಗ್ನಿವರ್ಚ, ಮಿತ್ರಯು, ಶಾಂತಪಾಯನ, ಅಕೃತ ವ್ರಣ, ಸಾವರ್ಣಿ ಎಂಬ ಆರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಈ ಪುರಾಣಗಳ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಇದೇ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಆಖ್ಯಾನೈಶ್ಚಾಪ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೈಃ ಗಾಥಾಭಿಃ ಕಲ್ಪಶುದ್ಧಿಭಿಃ।
ಪುರಾಣ ಸಂಹಿತಾಂ ಚಕ್ರೆ ಪುರಾಣಾರ್ಥ ವಿಶಾರದಃ ॥

ಪ್ರಖ್ಯಾತೋ ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯೋऽಭೂತ್ ಸೂತೋ ವೈ ರೋಮಹರ್ಷಣಃ ।
ಸುಮತಿಶ್ಚಾಗ್ನಿವರ್ಚಶ್ಚ ಮಿತ್ರಯುಃ ಶಾಂಶಪಾಯನಃ ॥
ಅಕೃತವ್ರಣೋಥ ಸಾವರ್ಣಿಃ ಷಟ್ ಶಿಷ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಚಾಭವನ್''

ಇವರಲ್ಲಿ ಶಾಂಶಪಾಯನ, ಅಕೃತವ್ರಣ, ಸಾವರ್ಣಿ ಮತ್ತು ರೋಮಹರ್ಷಣ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರಾಣ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನೇ ರಚಿಸಿದರೆಂದು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂಲ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ವ್ಯಾಸರೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿಸ್ತೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ೯-೧೦ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ವರೆಗೆ ಈ ಪುರಾಣಗಳ ಸಂಸ್ಕರಣವು ನಡದೇ ಇದ್ದಿತು.

ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಕೈಯ್ಯಾಡಿಸಿ ಹೊರತಂದಾಗ ಅದೇ ಅದರ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ಎಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಭ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮವರೂ ಅದೇದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ

ವ್ಯಾಸರ ಅನಂತರ ವೈಷ್ಣವ ಆರ್ಯಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಚಾರ್ವಾಕ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರ ಬಂದಿತು.

ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ೪೦೦ ರಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ ೨೦೦ ರ ವರೆಗೆ ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವು ಏಳೆಂಟುನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಹೋರಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಅಂತಸ್ಸತ್ವದಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲ ನಾಸ್ತಿಕ ಮತಗಳನ್ನು ಪರಾಹತಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಜಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿತು. ವಿಕ್ರಮ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ, ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ, ಸ್ಕಂದಗುಪ್ತ, ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣವಾದದ್ದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಸ ಪರಿಷ್ಕರಣದಿಂದ ಹಳೆಯ ಪುರಾಣ ಸಂಹಿತೆಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರಾದ ಅಕೃತವ್ರಣ, ಸಾವರ್ಣಿ, ಶಾಂತಪಾಯನ, ರೋಮಹರ್ಷಣ ಮುಂತಾದವರು ನಾಲ್ಕು ಪುರಾಣ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆವಾವೂ ಈಗ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆದ ಪುರಾಣ ಸಂಸ್ಕರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಜೈನ

ಬೌದ್ಧ ಖಂಡನಾತ್ಮಕ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಹಾಗೂ ತತ್ತತ್ಕಾಲೀನ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

ಆದರೆ ಮೂಲ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನ ವ್ಯಾಸರಿಂದಲೇ ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಐದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಚಿತವಾಗಿವೆಯೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣ ಸ್ಮೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜಾಗರೂಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಪೂರ್ವದವು ಎಂದಾದಬಳಿಕ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವೂ ಕಾಡ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನತಮವಾದುದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಸ್ವರೂಪ, ಲಕ್ಷಣ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

''ವಾರಾಹಕಲ್ಪವೃತ್ತಾಂತಂ ಅಧಿಕೃತ್ಯ ಪರಾಶರಃ'' ।
ಯತ್ರಾಹ ಧರ್ಮಾನಖಿಲಾಂಸ್ತದುಕ್ತಂ ವೈಷ್ಣವಂ ವಿದುಃ ॥
ತ್ರಯೋವಿಂಶತಿ ಸಾಹಸ್ರಂ ತತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ॥

ವರಾಹ ಕಲ್ಪದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟ ಪರಾಶರ ಮುನಿಯು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ಸಕಲ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯವೇ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಟ್ಟು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (೨೩೦೦೦) ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ಸಾವಿರ.

ಆದರೆ ನಮಗೆ ಈಗ ದೊರಕುವ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಏಳುಸಾವಿರ (೭೦೦೦) ಪದ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರು ''ವಿಷ್ಣು-ಧರ್ಮೋತ್ತರ''ಎಂಬ ಪುರಾಣವನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರ ಭಾಗವಿರಬಹುದು. ಈಗಿರುವ ಆರು ಅಂಶಗಳು ಅದರ ಪೂರ್ವಭಾಗ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ವಿಷ್ಣು-ಧರ್ಮೋತ್ತರದ ಒಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೂ ಒಟ್ಟು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಪದ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (೧೬) ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರವಾಯಿತು. ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ಸಾವಿರವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ವಿಲ್ಸನ್ ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ವಿಮರ್ಶಕನು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಆ ಪುರಾಣದ ಏಳು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿದನು. ಆ ಏಳೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು.

ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಏಳು ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳೇ ಉಪಲಬ್ಧ ವಿದ್ದ ಭಾಗ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಪುರಾಣವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಆಚಾರ್ಯರು ಎರಡನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರಾಣಗಳೆಂದೇ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ಯಸಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ಏಳೇ ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದ ಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಲುಪ್ತವಾಗಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರ ನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ''ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಾಂತೇ ಪರಾಶರೇಣ ಉಪಸಂಹೃತಂ ಯಸ್ಮಿನ್ನ್ಯಸ್ತಮತಿಃ ಇತ್ಯಾದಿ'' ಎಂದು ಈಗಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದ ಪದ್ಯವಾದ

''ಯಸ್ಮಿನ್ನ್ಯಸ್ತ ಮತಿರ್ನ ಯಾತಿ ನರಕಂ ಸ್ವರ್ಗೋಽಪಿ ಯಚ್ಚಿಂತನೇ ।
ವಿಘ್ನೋ ಯತ್ರ ನಿವೇಶಿತಾತ್ಮ ಮನಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮೋಽಪಿ ಲೋಕೋಽಲ್ಪಕಃ ॥

ಮುಕ್ತಿಂ ಚೇತಸಿ ಯಂ ಸ್ಥಿತೋಽಮಲಧಿಯಾಂ ಪುಂಸಾಂ ದದಾತ್ಯವ್ಯಯಃ ।
ಕಿಂ ಚಿತ್ರಂ ಯದಘಂ ಪ್ರಯಾತಿ ವಿಲಯಂ ತತ್ರಾಚ್ಯುತೇ ಕೀರ್ತಿತೇ ॥

ಯಾವ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನಿಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನರಕದ ಭಯ ದೂರವಾಗುವುದು. ನೆನೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಕ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬರುವದು. ಆ ಹರಿಭಕ್ತನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವೂ ಕೂಡ ವಿಘ್ನವೇ ಎನಿಸುವದು. ಮುಕ್ತಿ ಕೈ ಮಾಡಿ ಕರೆಯುವಾಗ ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕವೂ ಕ್ಷುದ್ರವೆನಿಸುವದು ಸಹಜವಷ್ಟೇ ! ನಂಬಿದವರಿಗೆ, ನಿರಂತರ ನೆನೆಯುವವರಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡುವ ಆ ಅಚ್ಯುತನ ನಾಮಸ್ಮರಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ ? ಎಂಬ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿ ಶಂಕರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳು ಕಳೆದು ಹಳೇ ಮಾತಾಗಿ ಈಗಿದ್ದಷ್ಟೇ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು 'ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಾಂತೇ ಪರಾಶರೇಣ ಉಪಸಂಹೃತಂ' ಅಂತೇ ಮತ್ತು ಉಪಸಂಹೃತಂ ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಮೂಲ ರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸದಷ್ಟು ಅಪಗಮ ಉಪಗಮಗಳು ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಮೂಲ ಪುರಾಣವು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಹಿಂದಿನದಿರಬೇಡ ! ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ವೈದಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪುರಾಣಗಳು ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿವೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯು ವಿಶೇಷ ರೂಪವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ -

ವೈಷ್ಣವಂ ನಾರದೀಯಂ ಚ ತಥಾ ಭಾಗವತಂ ಶುಭಂ
ಗಾರುಡಂ ಚ ತಥಾ ಪಾದ್ಮಂ ವಾರಾಹಂ ಶುಭ ದರ್ಶನೇ ॥
ಸಾತ್ವಿಕಾನಿ ಪುರಾಣಾನಿ ವಿಜ್ಞೇಯಾನಿ ಶುಭಾನಿ ವೈ ॥

ವಿಷ್ಣು, ನಾರದ, ಭಾಗವತ ಗರುಡ, ಪದ್ಮ ಮತ್ತು ವರಾಹ ಈ ಆರು ಪುರಾಣಗಳು ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳೆಂದು ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಇದರಂತೆ ಸ್ಕಂದ, ಶಿವ, ಲಿಂಗ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ ಮುಂತಾದವು ತಾಮಸ, ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ರಾಜಸ ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣವಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಮದಾನಂದ ತೀರ್ಥರು ಇದನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವಾಗ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಿಸಿಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಷ್ಣು ಪಾರಮ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಈ ಪುರಾಣವು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಪರಮ ಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಾರದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಆರೂ ಅಂಶಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಇಡೀ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ.

ಶೃಣು ವತ್ಸ ! ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪುರಾಣಂ ವೈಷ್ಣವಂ ಮಹತ್ ॥
ತ್ರಯೋವಿಶಂತಿಸಾಹಸ್ರಂ ಸರ್ವಪಾತಕನಾಶನಂ ॥
ಯತ್ರಾದಿಭಾಗೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಃ ಷಡಂಶಾಃ ಶಕ್ತಿಜೇನ ಹಿ ।
ಮೈತ್ರೇಯಾಯಾದಿಮೇ ತತ್ರ ಪುರಾಣಸ್ಯಾವತಾರಿಕಾಃ ॥

ಪ್ರಥಮಾಂಶೇ

ಆದಿಕಾರಣಸರ್ಗಶ್ಚ ದೇವಾದೀನಾಂ ಚ ಸಂಭವಃ ।
ಸಮುದ್ರಮಥನಾಖ್ಯಾನಂ ದಕ್ಷಾದೀನಾಂ ತತೋಽನ್ವಯಾಃ ।
ಧ್ರುವಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಚೈವ ಪೃಥೋಶ್ಚರಿತಮೇವ ಚ ।
ಪ್ರಾಚೇತಸಂ ತಥಾಖ್ಯಾನಂ ಪ್ರಲ್ಹಾದಸ್ಯ ಕಥಾನಕಮ್ ।
ಪೃಥಗ್ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಾಖ್ಯಾಃ ಪ್ರಥಮಾಂಶ ಇತೀರತಃ ॥

ದ್ವಿತೀಯಾಂಶ

ಪ್ರಿಯವ್ರತಸ್ಯಚಾಖ್ಯಾನಂ ದ್ವೀಪವರ್ಷನಿರೂಪಣಮ್ ।
ಪಾತಾಲನರಕಾಖ್ಯಾನಂ ಸಪ್ತಸ್ವರ್ಗನಿರೂಪಣಮ್ ।
ಸೂರ್ಯಾದಿಚಾರಕಥನಂ ಪೃಥಗ್‌ಲಕ್ಷಣ ಸಂಯುತಮ್ ।
ಚರಿತಂ ಭರತಸ್ಯಾಥ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗನಿದರ್ಶನಮ್ ॥
ನಿದಾಘಋಭುಸಂವಾದೋ ದ್ವಿತೀಯೋಂಶ ಉದಾಹೃತಃ ।

ತೃತೀಯಾಂಶ

ಮನ್ವಂತರ ಸಮಾಖ್ಯಾನಂ ವೇದವ್ಯಾಸಾವತಾರಕಮ್ ।
ನರಕೋದ್ಧಾರಕಂ ಕರ್ಮ ಗದಿತಂ ಚ ತತಃ ಪರಂ ॥
ಸಗರಸ್ಯೌರ್ವಸಂವಾದೇ ಸರ್ವಧರ್ಮ ನಿರೂಪಣಮ್ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪಂ ತಥೋದ್ದಿಷ್ಟಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ನಿಬಂಧನೆ ॥

ಸದಾಚಾರಶ್ಚ ಕಥಿತೊ ಮಾಯಾಮೋಹಕಥಾ ತತಃ ॥
ತೃತೀಯೊಂಶೊಯಮುದಿತಃ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಃ ।

ಚತುರ್ಥಾಂಶೆ

ಸೂರ್ಯವಂಶಕಥಾ ಪುಣ್ಯಾ ಸೋಮವಂಶಾನುಕೀರ್ತನಮ್ ॥
ಚತುರ್ಥಾಂಶೇ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ! ನಾನಾರಾಜಕಥೋಚಿತಮ್

ಪಂಚಮಾಂಶೆ

ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಸಂಪ್ರಶ್ನೊ ಗೋಕುಲೀಯಕಥಾ ತತಃ ।
ಪೂತನಾದಿವಧೋ ಬಾಲ್ಯೇ ಕೌಮಾರ್ಯೇಽಘಾದಿಹಿಂಸನಮ್ ॥
ಕೈಶೋರೇ ಕಂಸಹನನಂ ಮಾಥುರಂ ಚರಿತಂ ತಥಾ ।
ತತಸ್ತು ಯೌವನೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಲೀಲಾ ದ್ವಾರಾವತೀಭವಾ ॥
ಸರ್ವದೈತ್ಯವಧೋ ಯತ್ರ ವಿವಾಹಾಶ್ಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ ।
ಯತ್ರ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಜಗನ್ನಾಥಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ ॥
ಭೂಭಾರಹರಣಂ ಚಕ್ರೇ ಪರಸ್ವಹನನಾದಿಭಿಃ ।
ಅಷ್ಟಾವಕ್ರೀಯಮಾಖ್ಯಾನಂ ಪಂಚಮೋಂಶ ಇತೀರಿತಃ ॥

ಷಷ್ಠಾಂಶೆ

ಕಲಿಜಂ ಚರಿತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಚಾತುರ್ವಿಧ್ಯಂ ಲಯಸ್ಯ ಚ ।
ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಮುದ್ದೇಶಃ ಖಾಂಡಿಕ್ಯಸ್ಯ ನಿರೂಪಿತಃ ।
ಕೇಶಿಧ್ವಜೇನ ಚೇತ್ಯೇಷ ಷಷ್ಠೋಂಶಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥

ಉತ್ತರಭಾಗೆ

ಅತಃ ಪರಸ್ತು ಸೂತೇನ ಶೌನಕಾದಿಭಿರಾದರಾತ್ ॥
ಪೃಷ್ಟೇನ ಚೋದಿತಾಃ ಶಶ್ವದ್ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಾಹ್ವಯಾಃ ॥
ನಾನಾಧರ್ಮಕಥಾಃ ಪುಣ್ಯಾ ವ್ರತಾನಿ ನಿಯಮಾ ಯಮಾಃ ।
ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಂ ವೇದಾಂತಂ ಜ್ಯೋತಿಷಂ ತಥಾ ।
ವಂಶಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರಕರಣಾತ್ ಸ್ತೋತ್ರಾಣಿ ಮಲಯಸ್ತಥಾ ॥
ನಾನಾವಿದ್ಯಾಶ್ರಯಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಸರ್ವಲೊಕೋಪಕಾರಕಾಃ ।
ಏತದ್ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಂ ವೈ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹಮ್ ॥

ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಹಿಸರಿಸುವ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ೨೩ ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ಶಕ್ತಿ ಮುನಿಯ ಮಗನಾದ ಪರಾಶರಋಷಿಯು ಇದನ್ನು ಮೈತ್ರೇಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆರು ಭಾಗಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಪುರಾಣ ಪ್ರವರ್ತನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಥಮಾಂಶ

ಇದರ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವೈಕೃತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ, ದೇವತೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಹಿಂದೆ ಹಾಲ್ಗಡಲನ್ನು ಕಡೆದ ಕತೆ, ದಕ್ಷಾದಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿ, ಧ್ರುವನ ಚರಿತೆ, ಪೃಥುರಾಜನ ಕಥೆ, ಪ್ರಾಚೇತಸರ ಆಖ್ಯಾನ, ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಕಥಾನಕ, ಕಶ್ಯಪಸೃಷ್ಟಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಭೂತಿ, ಹಾಗೂ ಜಗದ್ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದ್ವಿತೀಯಾಂಶ

ಪ್ರಿಯವ್ರತನ ಆಖ್ಯಾನ, ದೇಶ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳ ಬಣ್ಣನೆ, ಪಾತಾಲ ನರಕಗಳ ವಿವರಣೆ, ಸ್ವರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಮೇಲಿನ ಲೋಕಗಳ ನಿರೂಪಣೆ, ಸೂರ್ಯಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಕ್ರಮ, ಲಕ್ಷಣ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವಿಸ್ತಾರ, ಖಗೋಲ, ಭೂಗೋಲ, ಕಾಲಚಕ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೆಯ ಅಂಶ

ಮನುಮನ್ವಂತರಗಳ ವೃತ್ತಾಂತ, ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅವತಾರ, ನರಕದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ ನಿರೂಪಣ, ಸಗರ ಔರ್ವ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಕಥನ, ಶ್ರಾದ್ಧವಿಚಾರ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರ, ಸದಾಚಾರ, ಮಾಯಾಮೋಹ ಕಥೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಶ

ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರವಂಶದ ಕಥೆಗಳು ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಚತುರ್ಥಾಂಶದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಪಂಚಮಾಂಶ

ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ, ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆ, ಪೂತನೆಯ ಸಂಹಾರ, ಅಘಾಸುರಮಾರಣ, ಕಂಸಹನನ ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ, ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೃಷ್ಣನ ತಾರುಣ್ಯ ಲೀಲೆ, ದೈತ್ಯರ ಸಂಹಾರ, ಅನೇಕ ವಿವಾಹಗಳ ವೃತ್ತಾಂತ ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯರ ಸಂಹಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಿದ ಸಂಗತಿ, ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಾಖ್ಯಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಈ ಐದನೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಷಷ್ಠಾಂಶ

ಕಲಿಯ ಧರ್ಮ, ನಾಲ್ಕುವಿಧ ಪ್ರಲಯ, ಕೇಶಿಧ್ವಜ ಖಾಂಡಿಕ್ಯರ ಕಥೆ, ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

ಉತ್ತರಭಾಗ

ಅನಂತರ ಸೂತರು ಶೌನಕಾದಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ ಅನೇಕ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳು, ವ್ರತ, ನಿಯಮ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ,

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ವೇದಾಂತ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ವಂಶಾಖ್ಯಾನ, ಮಲಯವೃತ್ತ, ಹಾಗೂ ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಕವಾದ ನಾನಾ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಾಹಕವಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗವಿದ್ದು ಮೊದಲಿನ ಆರು ಅಂಶಗಳು ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತವೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ನಾರದ ಪುರಾಣದ ಈ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣವೇ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರ ಭಾಗವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ವೈದೇಶಿಕ ವಿಮರ್ಶಕ ವೀಕ್ಷಕನಾದ ವಿಲ್ಸನನ್ನು "How is the descrepancy to be Explained ?" ಎಂದು ಅಸಹಾಯೋದ್ಗಾರವನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದಾನೆ.

ನಾರದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ, ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣ ಎರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ಪುರಾಣದ ಪೂರ್ವಾರ್ದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು (೭೩) ಸಾವಿರ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವೆಂದೂ ಉತ್ತರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರವೆಂದೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಎರಡೂ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪುರಾಣಗಳೆಂದೇ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳ ಪಠನ ಪಾರಾಯಣ ಪ್ರವಚನಗಳು ರೂಢವಾದವು. ಆದರೆ ಬೃಹದ್ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಎರಡೂ ಕೂಡಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹೇಮಾದ್ರಿ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ರತ್ನಾವಲಿಕಾರರು ಬೃಹದ್ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಿಂದ ಹಲವಾರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪದ್ಯಗಳು ಈಗಿನ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವದಿಲ್ಲ. ಕಾಠೇವಾಡದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣ ಎರಡೂ ಕೂಡಿದ ಬೃಹದ್ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೨೩ ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ ಎಂದು ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಗುರುನಾಥ ಕಾಳೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಪುರಾಣ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ಪ್ರಾಚೀನತಮವಾಗದಿದ್ದರೂ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ ಎಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಪೌರಾಣಿಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಮತಸ್ಥಾಪಕಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಬಂಧಕಾರರಿಗೂ ಪರಮ ಮಾನ್ಯವಾಯಿತು.

ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿಯಂತೆ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಭಾಗವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿಯ ಅಂಥ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಅನೇಕ ನಿಬಂಧಕಾರರು ಅತ್ಯಂತ ಆದರದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೀಮೂತ ವಾಹನ, ಅಪರಾರ್ಕ, ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ಅನಿರುದ್ಧಭಟ್ಟ, ಬಲ್ಲಾಳಸೇನ, ದೇವನಭಟ್ಟ, ಹೇಮಾದ್ರಿ, ಕುಲ್ಲೂಕಭಟ್ಟ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಟೀಕೆ ಬರೆದು ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ಆಗಾಧ ಶ್ರದ್ದೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಗವತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದ ಶ್ರೀಧರ, ಅದ್ವೈತಮತದ ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳಾದ ಚಿತ್ಸುಖಾಚಾರ್ಯ, ಪ್ರಸನ್ನ ಹನುಮನ್ನಾಟಕ ಬರೆದ ಹನುಮಾನ್ ಮುಂತಾದವರೂ ಮತ್ತು ಜಗನ್ನಾಥ ಪಾಠಕ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತ ಮಿಶ್ರ, ನೃಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ, ರತ್ನಗರ್ಭ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತ ಮೊದಲಾದವರೂ ಇದರ ಮೇಲೆ ಸುಂದರವಾದ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಂತೆ ಮಧ್ವಮತೀಯ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರೂ ರಾಮಾನುಜೀಯ ಮತದವರೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ತಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧಕವೆಂದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಟೀಕೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಮುದ್ರಿತ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮೂರು ಅಮುದ್ರಿತವಾದ ತಾಡವಾಲಿ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನೂ ಕಣ್ಣೆದುರು ಇಟ್ಟುಗೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಮದುರ್ಗ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಹೋಮ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿಯದು. ಇನ್ನೊಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಮೂರನೆಯದು ನಾಗಪುರದ ವೈದಿಕ ಮನೆತನವೊಂದರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿಯ ಪುಸ್ತಕ ಪೋಥಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತದ್ದು. ನಾಗಪೂರದ ಪ್ರತಿಯೂ ಐದನೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ೩೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯ ''ರಾಮ ರಾಮ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕ್ಷಮ್ಯತಾಂ ಕ್ಷಮ್ಯತಾ......'' ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಅರ್ಧವಾಗಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ರಾಮದುರ್ಗ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಪ್ರತಿಯು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಪ್ರತಿಯನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಮುದ್ರಿತಾ. ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗಳಿಗಿಂತ ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ಪದ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅಸುವಾಚ್ಯವಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಲಿಪಿಮಾಡಿದವರ ಅನುಧಾನದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಖಾಲಿತ್ಯವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಮದುರ್ಗದ ಪ್ರತಿಯು ತದನು ಸಾರಿಯೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಬಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಾಪಿಸಿ ಓದಿಕೊಂಡು ಇದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅವಿರುದ್ಧವಾದ ಪಾಠವೆಂದು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಗಪೂರದ ಪ್ರತಿಯು ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗಳಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮುದ್ರಿತಾಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಷಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪ್ರತಿ ಹಾಗೂ ರಾಮದುರ್ಗ ಪ್ರತಿಗಳು ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಅಧಿಕೃತ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪಾಠವೆಂದು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಃ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುನರುಕ್ತಿ, ಅತ್ಯುಕ್ತಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಣ್ಣನೆಗಳು ಬಂದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಿಂಚಿತ್ ಸಂಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪಂಡರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿ

ಕೃತಜ್ಞತಾ ಸಮರ್ಪಣೆ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತವಿದೆ.

ಶತೇಷು ಜಾಯತೇ ಶೂರಃ ಸಹಸ್ರೇಷು ಚ ಪಂಡಿತಃ ।

ವಕ್ತಾ ದಶಸಹಸ್ರೇಶು ದಾತಾ ಭವತಿ ವಾ ನ ವಾ ॥

ನೂರು ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಶೂರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಪಂಡಿತನಿರುತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ವಾಕ್ ಚತುರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೊಡುಗೈ ದಾನಿಯು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರುವನೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ!

ಈ ಸುಭಾಷಿತಕಾರನ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉದ್ಯಮಿಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಃ ಪಂಡಿತರಾದ ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರು. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸಿರಿವಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಇರದಿರುವ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯ, ಕವಿತ್ವಕೌಶಲ್ಯ ಇವರ ಸೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಗಾಯತ್ರೀ ಹೋಮ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅದೊಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ **'ನ ಭೂತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ'** ಎನ್ನುವಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ವೈಭವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಚರಣೆಯ ನೆನಪು ಬೆಂಗಳೂರು ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿತ ಹದಿನೆಂಟೂ ಪುರಾಣಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸುಂದರ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಭಾರವನ್ನು, ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ಹೊತ್ತಂತೆ, ಶ್ರೀಹರಿಯವರೂ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ನಾನು ನಿರಂತರ ಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಪರಿಶೀಲನ ಅನುವಾದನ ಮುದ್ರಣಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಾಡಲು ಸರ್ವವಿಧ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರ ಇನ್ನೊಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಅವರೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಭಕ್ತರು, ಮಹಾಕವಿಗಳು. ದೇವರ ಮೇಲೆ ಅವರು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳನ್ನು, ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಂತ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ ರಂಥ ದಾಸಕೂಟ ಧುರೀಣರ ಭಕ್ತಿಪರ ಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ಹೆಜ್ಜೇನಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅನುಭವಿ ಸಂತ ಶರೀಫಸಾಹೇಬರ ಪ್ರಭಾವಲಯದ ಪ್ರಭಾವಿ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಂಕ್ರಮಣ-ಸಂಕ್ರಮಣ ಗೈಯುವ ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರ ಆಡುನುಡಿಯ ತಾಳಲಯ ಬದ್ಧವಾದ ಹಾಡುಗಳು ಕೇಳುಗರ ಹೃದಯನಾಡಿಗಳನ್ನು ಮಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಸ್ವತಃ ಸಿವಿಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಪದವಿ ಪಡೆದಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರೇ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ, ಆ ಎಲ್ಲಾ ಭವನಗಳ

ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿನ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಮನಗಂಡು ಹಾಗೂ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆಯಾ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನಗಳ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿನ್ಯಾಸಕರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆ ಯವರೇ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಿರುವ ಹಾಗೂ ತಾವೇ ಖುದ್ದು ನಿಂತು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಖೋಡೇ ಕಾಂಟ್ಯಾಕ್ಟ್ ಸೆಂಟರ್ ಎಂಬ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲದೇವರು ಅವರಿಗೂ, ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿಜಯ ವೀರ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ **ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್**, ನಂ. 3, ಯಲ್ಲಪ್ಪ ರಸ್ತೆ, ಚಿಕ್ಕಮಾವಳ್ಳಿ (ಸುಶೀಲ ರಸ್ತೆ ಕ್ರಾಸ್) ಬೆಂಗಳೂರು-560 004 ಇದರ ಮಾಲೀಕರಾದ **ಮುದ್ರಣಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕೆ. ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ** ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮಂಜುನಾಥ್‌ರವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲಿ. ಮುದ್ರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅವರ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ಅನುಭವ, ಈಗಿನ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ (ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ.) ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆಯ ಅನುಕೂಲತೆಯ ಜೊತೆ, ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾಣ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕರಡು ಪ್ರತಿ ತಿದ್ದುವಿಕೆ (ಪ್ರೂಫ್ ಕರೆಕ್ಷನ್) ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಯುತ ಸಿ.ಹೆಚ್. ಬದ್ರಿಆಚಾರ್‌ರವರು ಅತ್ಯಂತ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಜಾಗೂರಕತೆಯಿಂದ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲದೇವರು ಅವರಿಗೂ, ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿಜಯ ವೀರ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ.ಎಲ್. ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಪುರಾಣ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಸಹಾಯಧಾರೆ ಹರಿದುಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಅನಂತರಾವ್ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರಿಗೂ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥ ಪಠಿಸುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ

21–10–2003 **ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿ**

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ **ಶಾಂತಿ ಕಾಲೋನಿ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಗರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ**-580 032

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ರಚಿತವಾದ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಮಹಾಪುರಾಣ

ಪ್ರಥಮ ಅಂಶ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧

ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಂಚೈವ ನರೋತ್ತಮಂ ।
ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ವ್ಯಾಸಂ ತತೋಜಯಮುದೀರಯೇತ್ ॥

ಸೂತರು ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಪೂಜಾ, ಜಪ, ತಪಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಪರಾಶರ ಋಷಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಮೈತ್ರೇಯರು ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಇಂತು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ''ಮುನಿಪುಂಗವರಾದ ಗುರುವರ್ಯರೇ, ನಾನು ತಮ್ಮಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಾವೇದಾಂತಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಗ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ವೈರಿಗಳೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಈಗ ''ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದದ ದಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ'' ಎಂದು ಎನ್ನಲಾರರು. ಇಂತು ಈ ವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಸಕಲ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ನಾನು ಈಗ ತಮ್ಮಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಹುಟ್ಟು, ಉಳಿವು, ಅಳಿವುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ, ಮೃತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಪರ್ವತಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮನುಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಂಶ ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನೂ, ಮನ್ವಂತರಗಳ ವಿಭಾಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ, ದೇವ, ಋಷಿ, ರಾಜರ, ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ವ್ಯಾಸರು ಮಾಡಿದ ವೇದ ವಾಙ್ಮಯದ ವಿಭಾಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಉತ್ಕಟವಾದ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ''ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ಸತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣದ ನನ್ನ ಈ ಅಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ''.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಾಶರ ಮುನಿಗಳು ಮೈತ್ರೇಯರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ನುಡಿದರು. ''ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಮೈತ್ರೇಯ! ನೀನು ನನಗೆ ಈಗ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು

ಕೇಳಿದಾಗ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಎಂದೋ ಒಂದು ಸಲ ನಡೆದು ಹೋದ ಅಂದಿನ ಆ ಘಟನೆಯು ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಈಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯಾದ ಭಗವಾನ್ ವಸಿಷ್ಠರು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ ಮಾತು ಮತ್ತು ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶಗಳು ನನಗೀಗ ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಮೈತ್ರೇಯ - ವಸಿಷ್ಠ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಕಲಹದ ಕತೆಯನ್ನು ನೀನೂ ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಚಂಡಕೋಪರಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ (ವಸಿಷ್ಠರ ಕುಮಾರ) ಶಕ್ತಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು ಬಿಡಲು ರಾಕ್ಷಸ ಕಲ್ಮಾಷಪಾದನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ದುಷ್ಟನಾದ ಆ ದೈತ್ಯಾಧಮನು ಪರಮ ಸಾತ್ವಿಕರಾದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಶಕ್ತಿ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ತಂದೆ ಇಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ನನಗೆ ಅಜ್ಜ ವಸಿಷ್ಠರೇ ತಂದೆಯಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಸರ್ವ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ದಿವ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನಿತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ತಪಃಪೂತವಾದ ಶಿಕ್ಷೆರಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಬಳಿಕ ರಾಕ್ಷಸರು ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು ತೇಗಿದರೆಂಬ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಆಗ ನನ್ನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯು ಭುಗಿಲ್ಲೆಂದು ಉರಿದೆದ್ದಿತು. ನನ್ನ ತಂದೆಯಂಥ ಮಹಾ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸಿದ ಹಂತಕರಾದ ಈ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರ ಕುಲವನ್ನೇ ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಕೋಪದಿಂದ ಕೆರಳಿ ಕೆಂಡದಂತಾದ ನಾನು ಆಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲದ ವಿಧ್ವಂಸಕ್ಕಾಗಿ ''ದೈತ್ಯಮೇಧ'' ಎಂಬ ಘೋರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆನು. ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಆ ಭಯಂಕರವಾದ ರಾಕ್ಷಸ ಸತ್ರದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ದುರುಳ ದಾನವರು ದಗ್ಧರಾಗಿ ಹೋದರು. ಹಿಂಸಾಪ್ರಿಯರಾದ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರು ನನ್ನ ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪುರುಪುರು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಿ ರಾಕ್ಷಸ ವಂಶವೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧ್ವಂಸವಾಗತೊಡಗಿತು. ಹೀಗೆ ಇಡೀ ದೈತ್ಯಕುಲವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಕೋಪೋದ್ದೀಪಿತವಾದ ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿಯ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಮರಿ ಸುಟ್ಟು ಹುರುಪಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಣೆತುಂಬಿದ ನನ್ನ ಅಜ್ಜ ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಆ ಘೋರ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಆದೇಶವಿತ್ತರು - ''ಮಗು ನಿನಗೆ ಎಂಥ ಕೋಪವಪ್ಪ! ಇಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವುದು ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಕೋಪ ಎನ್ನುವದು ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ದುರ್ಗುಣ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು ಕೋಪ ರೂಪವಾದ ದುರ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕೊಡಕೂಡದು. ನೀನು ತುಸು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಯುಷ್ಯವೇ ತೀರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮರಣವು ತಾನಾಗಿ ಒದಗಿ ಬಂದಾಗ ಈ ರಾಕ್ಷಸರು ನೆಪ ಮಾತ್ರವಾದರು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲರು ? ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಭೋಗವನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂ ಯಾರ ಮೇಲೆಯೂ ಕೋಪ ಅಥವಾ ಮನಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಕೋಪವು ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ

ಪುಣ್ಯದ ಲೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮಾನವರ ಕೀರ್ತಿ ತಪಸ್ಸು ಎಲ್ಲವೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹ್ರಾಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕ್ರೋಧವೆಂಬ ದುರ್ಗುಣವನ್ನು ಋಷಿಗಳಾದವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಗು, ಋಷಿಪುಂಗವನಾದ ನೀನಾದರೂ ಆ ದುರ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಡ. ಇಷ್ಟು ಜನ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನೀನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದೇ ಸಾಕು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ ದಾನವರು ಯಾರೋ ! ಆದರೆ ನೀನು ಈಗ ಮಾರಣಹೋಮ ಮಾಡಿ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡುವ ಈ ರಾಕ್ಷಸರಾರೋ ! ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು ಹೋದ ಅಂದಿನ ದೈತ್ಯರು ಎಂದೋ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ದೈತ್ಯರು ನಿನ್ನ ಕೋಪದ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಬಲಿಯಾಗಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಹಾರ ಸತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಸಾಕುಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡು. ಕ್ಷಮಾಗುಣವುಳ್ಳವರೇ ನಿಜವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರು.'' ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನನ್ನ ಮುತ್ತಾತ ವಸಿಷ್ಠರು ಉಪದೇಶಮಾಡಲು ನನಗೂ ನನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಸತ್ರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಇದರಿಂದ ದಯಾಳುಗಳಾದ ಆ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹರಿಸಿದರು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ವಸಿಷ್ಠರು ಅಂಥ ಮಹಾನ್ ಅತಿಥಿಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿ ಆಸನವಿತ್ತು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ಆಗ ಪುಲಹ ಋಷಿಯ ಅಣ್ಣನಾದ ಆ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಸಂಹಾರ ಸತ್ರದಿಂದ ವಿರಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ನೇಹನಲುಮೆದುಂಬಿದ ನೋಟವನ್ನು ಹರಿಸಿ ಇಂತು ನುಡಿದರು.

''ಪರಾಶರ, ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರು ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶಕ್ತಿ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಘೋರ ಅಪಚಾರವನ್ನೆಸಗಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಕರುಳು ಕುದಿದು, ಪಿತ್ತ ಕೆರಳಿ, ಕೋಪಬರುವದೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ರಾಕ್ಷಸ ಸಂಹಾರ ಸತ್ರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡದ್ದೂ ಸಹಜವೇ. ಆದರೆ ಈಗ ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯರಾದ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಗಳು ''ಬೇಡ'' ಎಂದ ಕೂಡಲೆ ಎಷ್ಟೇ ದ್ವೇಷ ತ್ವೇಷ ರೋಷಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ, ಹಿರಿಯರ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ' ಆ ಘೋರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡಗುಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ವಸಿಷ್ಠರ ಆದೇಶದಿಂದ ಕೋಪವನ್ನು ತತ್‍ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ನಿನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾ ಗುಣಕ್ಕೆ ಇಂಬುಕೊಟ್ಟದ್ದು ತುಂಬ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿದೆ. ಪರಾಶರಾ, ದೈತ್ಯರು ನನ್ನ ವಂಶದವರು. ಎಂಥ ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂದ ಕೆರಳಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಆ ನನ್ನ ದೈತ್ಯ ಸಂತತಿಗೆ ದಯತೋರಿ ಕ್ಷಮೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ವಂಶವು ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೀಗ ನಿನಗೆ ಪುರಾಣ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗು ಎಂದು

ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ವರದ ಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನೋದಯವೂ ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತ ವಸಿಷ್ಠರು ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ''ವತ್ಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿನಗೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುರಾಣ ಇತಿವೃತ್ತಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು ಒದಗಿ ಬರುತ್ತದೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಪುಲಸ್ತ್ಯರ ಮಾತನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿದರು.

ಮೈತ್ರೇಯ, ನೀನೀಗ ನನ್ನನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಹುಟ್ಟು, ಬದುಕು, ಸಾವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಅಂದು ಆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ನುಡಿದ ಮಾತು, ನಡೆದ ಘಟನೆ, ನೀಡಿದ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಇತ್ತ ವರ ಎಲ್ಲವೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಹರಕೆಯು ಇಂದು ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬಲದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ರಹಸ್ಯದ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪುರಾಣ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳು, ಮೈತ್ರೇಯ, ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳ ಸಾರಭೂತವಾದ ಬೀಜ ಮಾತು ಒಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡಿದರೆ ಬೇಕಾದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

''ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಕಾಶಾದುದ್ಭೂತಂ ಜಗತ್ತತ್ರೈವ ಚ ಸ್ಥಿತಂ ।
ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಯಮ-ಕರ್ತಾಸೌ ಜಗತೋಽಸ್ಯ ಜಗಚ್ಚ ಸಃ'' ॥

ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಬಾಳಿ ಬದುಕುತ್ತದೆ. ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅವನೇ ಆಧಾರವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ ಕ್ಷತಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅವನಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತವೆ. 'ಕಿಂ ಬಹುನಾ' ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೇ ಆಗುವದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುಮಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಮಾಂಶದ ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಂಪೂರ್ಣ

—○—

ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಸಂಸಾರ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರ ನಿರೂಪಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨

ಪರಾಶರ - ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಮೂಲರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ದಕ್ಷನೇ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಪುಂಗವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ನಾನೀಗ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವಿಷ್ಣು ಪಾರಮ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನೂ ಕಥೋಪಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಚತುರ್ಮುಖನು ತಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆ ದಕ್ಷಾದಿಮುನಿಗಳು ನರ್ಮದಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಪುರಕುತ್ಸ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಿರೂಪಣ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಪುರುಕುತ್ಸನು ಸಾರಸ್ವತಮುನಿಗೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮೇಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರುಹಿದನು. ನಾನು ಆ ಸಾರಸ್ವತನಿಂದ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಶರೀರ ಹಾಗೂ ನಾಮರೂಪಾದಿಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತನಾದ ಆ ಪರಾತ್ಪರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ನಾಶಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಜನ್ಮ, ಮೃತ್ಯು, ಮುಪ್ಪು ಮುಂತಾದ ಯಾವ ದೋಷಗಳೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ವಾಸಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಅವನನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ವಾಸುದೇವ ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವತ್ರಾಽಸೌ ಸಮಸ್ತಂಚ ವಸತ್ಯತ್ರೇತಿ ವೈ ಯತಃ ।
ತತಃಸೌ ವಾಸುದೇವೇತಿ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಪರಿಪಠ್ಯತೇ ॥

ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ನಾಶರಹಿತನೂ, ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳು ಇಲ್ಲದವನೂ, ನಿತ್ಯ ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ಆದ ಆ ವಾಸುದೇವನು ಅನೇಕ ಅವತಾರರೂಪಗಳಿದ್ದರೂ ಏಕರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ಕುಂದು ಕೊರತೆ ಇರದಿದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ದೋಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಪಂಚ, ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಈ ಚತುರ್ವಿಧ ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರಾತ್ಪರ ತತ್ವವೇ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದಿವ್ಯ ತತ್ವವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಭಿನ್ನಾಂಶಗಳಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಪ್ರಪಂಚ, ಮತ್ತು ಕಾಲ ಈ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳೂ ಈ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರ ಮತ್ತು ಆವಿರ್ಭಾವ ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚ,

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮತ್ತು ಈ ಪುರುಷ, ಈ ಕಾಲ, ಇವು ನಾಲ್ಕೂ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಲೀಲೆಯ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿದ್ದಂತೆ, ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಟವೇ ಸರಿ.

ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಬಲ್ಲವರು ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂದೂ, ಪ್ರಧಾನವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಳಯದ ಅನಂತರ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಆ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಳಗೇ ಲೀನವಾಗಿದ್ದಿತು. "ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಇಲ್ಲ ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲ. ಆಕಾಶ ಇಲ್ಲ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲ. ಕತ್ತಲೆಯು ಇಲ್ಲ. ಬೆಳಕೂ ಇಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಇದ್ದ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ, ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳದ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವ ಮತ್ತು ಪರತತ್ವ. ಪುರುಷ ಹಾಗೂ ಕಾಲ" ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಇದೇ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಹಾಗೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರು, ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾಲನಾಮಕವಾದ ರೂಪವು ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಈ ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಲಯವಾದದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಳಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸತ್ವ ರಜಸ್ಸು ತಮಸ್ಸು ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವರು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲನಾಮಕವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಕಾಲನ ಲೀಲೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ತುಂಬಿರುವ ಆ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಧಾನ ನಾಮಕವಾದ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷನಾಮಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಚಾಲನೆ ಚೋದನೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸರ್ವಕಾರಕನೂ ಪ್ರೇರಕನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದಲೇ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯವು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ತನ್ನ ಸೌರಭವನ್ನು ಸೂಸುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಚೋದಿಸಿ ಈ ಜಗತ್‌ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆಯನ್ನಿತ್ತು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುಣಸಾಮ್ಯರೂಪವಾದ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಗುಣಗಳ

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಭಗವತ್‌ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮೊದಲು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಈ ಪ್ರಧಾನ ತತ್ವಕ್ಕೆ. ಮಹತ್ತತ್ವ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ, ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಬೀಜವು ತೊಗಟೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಈ ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಈ ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಎಂಬ ಮೂರು ತೆರನಾದ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಈ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವವು ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿಗೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನು ಆವರಿಸಿದಂತೆ ಮಹತ್ತತ್ವವು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅನಂತರ ಭೂತಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವುಂಟಾದಾಗ ಶಬ್ದರೂಪವಾದ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಉದಿಸಿತು. ಈ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮದಿಂದ ಶಬ್ದಗುಣಕವಾದ ಆಕಾಶವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ಈ ಆಕಾಶವು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಾಗ ಸ್ಪರ್ಶತನ್ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶ ಗುಣಕವಾದ ವಾಯು ತತ್ವವೂ ಆ ವಾಯುಕ್ಷೋಭದಿಂದ ರೂಪತನ್ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಆಯಿತು.

ತತ್ವ ಮತ್ತು ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ

ಅದರಿಂದ ರೂಪ ಗುಣಕವಾದ ತೇಜಸ್ಸು, ಆ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ರಸ ತನ್ಮಾತ್ರ, ಅದರಿಂದ ರಸ ಗುಣಕವಾದ ನೀರು, ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾದ ಈ ಜಲತತ್ವದಿಂದ ಗಂಧ ತನ್ಮಾತ್ರ, ಅದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಆಯಿತು. ಗಂಧವು ಪೃಥ್ವಿಯ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ತತ್ತದ್ ಭೂತಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳಾದ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು ಆ ಭೂತಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಭೂತಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಸ್ವಯಂ ಸುಖ ದುಃಖ ಮೋಹಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಾರವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಭೂತ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳಿಂದ ಯಾವದೇ ವಿಶೇಷವು ಅನುಭವ ಗೋಚರವಾಗದಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ''ಅವಿಶೇಷ'' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತಾಮಸ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಮತ್ತು ಭೂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ತೈಜಸ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹತ್ತು ಜನ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಮನೋಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯು ಹನ್ನೊಂದನೇಯವನು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹತ್ತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹನ್ನೊಂದು. ತೊಗಲು, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ನಾಲಿಗೆ, ಮೂಗು ಇವು ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಇವು ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ಶಬ್ದ, ರಸ, ಗಂಧಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಪೃಷ್ಠ, ಉಪಸ್ಥೆ, ಕೈ, ಕಾಲು, ಮುಖ, ಇವು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವದು, ಕೈ ಕೆಲಸ ಚಲನ-ನಡೆದಾಟ, ಮಾತು, ಇವು ಈ ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಆಗತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡರೆ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶಗಳು ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶಗಳೊಡನೆ ರೂಪವೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಜಲದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶರೂಪಗಳಲ್ಲದೆ ರಸವೂ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ ಈ ಐದು ಗುಣಗಳೂ

ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವು ಸುಖ ದುಃಖ ಮೋಹಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸರ್ಮಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಐಕ್ಯಮತ್ಯದಿಂದ ಸಂಪಿಂಡಿತವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡವು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ಈ ಮಹದಾದಿ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲಕೂಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವು. ಭೂತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ನೀರಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬೆಳೆದು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಹತ್ತಿತ್ತು. ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೈತ್ರೇಯ, ಈ ಎಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲು, ಕಾಡು, ನಾಡು, ದ್ವೀಪ, ಸಮುದ್ರ, ಚಿಕ್ಕೆ, ಚಂದ್ರ, ದೇವ, ದಾನವ, ಮಾನವ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಮೈತ್ರೇಯ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮೇಲೆ ಏಳು ಆವರಣಗಳು ಉಂಟು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಗೆ ಮೊದಲು ಜಲಾವರಣವು. ಅಂದರೆ ಈ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಆಕಾರದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೇ ನೀರೇ ಆವರಿಸಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿಯ ಆವರಣ. ಅದರಾಚೆ ವಾಯುವಿನ ಆವರಣ. ಈ ವಾಯ್ವಾವರಣದ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶ, ಭೂತಾದಿಯಾದ ಅಹಂಕಾರವು. ಆ ಅಹಂಕಾರತತ್ವಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತತ್ವವು ಆವರಣವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಆವರಣಗಳನ್ನೂ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಗೊಂಡು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಚೆ ಅವ್ಯಕ್ತ ತತ್ವವು ಹಬ್ಬಿನಿಂತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಆವರಣಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿವೆ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಳತಿರುಳು ಪದರು ಪದರಾದ ಹೊರತೊಗಟೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಏಳು ಪ್ರಾಕೃತ ಆವರಣಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ವರೂಪನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಯಂ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಕಲ್ಪಾಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ತಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪಾಲನಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ತಮೋಗುಣದ ಪ್ರಾಚುರ್ಯವಾದಾಗ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ಪರಮೇಶ್ವರನಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಲೋಕ ಸಂಹಾರವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಳಯದ ಜಲ ತುಂಬಿ, ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೀರೇ ನೀರಾಗಿ, ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಜಲ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದಾಗ ಆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಒಬ್ಬನೇ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೇ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಅವನ ಲೀಲಾವೈಭವದ ಮಹಿಮಾ ಆವಿಷ್ಕಾರ ರೂಪವಾಗಿದೆ.

ನಿರ್ಗುಣನಿಂದ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಗೆ?

ಮೈತ್ರೇಯ ಉವಾಚ - ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರ್ಗುಣನೂ ನಿರಂಜನನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳಾಗಲೀ ಭೌತಿಕ ದೇಹವಾಗಲೀ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳಾಗಲಿ; ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವದೆಂತು?

ಪರಾಶರ ಉವಾಚ - ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇದ್ದಂತೆ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿರೂಪ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಆಲಿಸು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಆ ನಾರಾಯಣನೇ ಲೋಕ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆಂದು ಏನು ಅರ್ಥ? ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಅಜನಲ್ಲವೇ? ನಿತ್ಯಾತ್ಮಕನಾದ ಅವನ ಹುಟ್ಟು ಔಪಚಾರಿಕ. ಅಂದರೆ ಒಂದೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಅವರ ದೇವಮಾನದ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ನೂರುವರ್ಷ ಆಯುಸ್ಸು. ಬ್ರಹ್ಮಮಾನದ ಈ ಶತಾಯುಷ್ಯದ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಗೆ ಪರಕಾಲ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದರ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಪರಾರ್ಧ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಾಲನಾಮಕ ರೂಪವು ಒಂದು ಇದೆ ಎಂದು ನಾನು ನಿನಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಕಾಲಮಾನದ ವಿಶದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈಗ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಕಾಲಮಾನದ ವಿವರಣೆ

ಕಣ್ಣಿನ ಎಮೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಪಿಳುಕಿಸಿ ತೆರೆಯುವ ಕಾಲಾವಕಾಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಎನ್ನುವರು.

15 ನಿಮಿಷ ಗಳೆಂದರೆ	=	**1 ಕಾಷ್ಠಾ**
30 ಕಾಷ್ಠಾ ಗಳೆಂದರೆ	=	**1 ಕಲೆ**
30 ಕಲೆ ಗಳೆಂದರೆ	=	**1 ಮುಹೂರ್ತ**
30 ಮುಹೂರ್ತ ಗಳೆಂದರೆ	=	**1 ದಿವಸ**
30 ದಿವಸ ಗಳೆಂದರೆ	=	**1 ತಿಂಗಳು**
6 ತಿಂಗಳು ಎಂದರೆ	=	**1 ಅಯನ (ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಉತ್ತರಾಯಣ)**
2 ಅಯನಗಳು ಎಂದರೆ	=	**1 ವರ್ಷ**

ಮನುಷ್ಯರ ಈ ಒಂದು ವರ್ಷವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ದಿನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರಾಯಣವೇ ಹಗಲು. ದಕ್ಷಿಣಾಯಣನೇ ರಾತ್ರಿ. ದೇವಮಾನದಿಂದ ಇಂಥ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ತಿರುಗಿದಾಗ ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿಯುಗ ಈ

ಚತುರ್ಯುಗ ಚಕ್ರವು ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೃತಯುಗವು ದೇವಮಾನದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯದು ಇರುತ್ತದೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗವು ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ. ದ್ವಾಪರಯುಗವು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗವು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯುಗ ಚಕ್ರವು ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗಗಳ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣ ಬದ್ಧವಾದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೂ ಉಂಟು. ಯುಗದ ಅವಧಿಯು ಎಷ್ಟು ಸಾವಿರ ವರ್ಷವೋ ಅಷ್ಟು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವು ಆ ಯುಗಗಳ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವದು. ಕೃತಯುಗದ ಪ್ರಮಾಣವು ದೇವಮಾನದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳದ್ದಿರುವದರಿಂದ ಅದರ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೂ ಕೂಡ ನಾಲ್ಕು ನೂರು ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳದ್ದಿರುವದು. ತ್ರೇತಾಯುಗದ ತುದಿ ಮೊದಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ದೀರ್ಘ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಮಧ್ಯಂತರ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕೃತಯುಗ, ತ್ರೇತಾಯುಗ, ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳ ಚತುರ್ಯುಗ ಚಕ್ರವು ಒಂದು ಸಾವಿರಸಲ ಸುತ್ತಿದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ಹಗಲಾಗುವದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ವಂತರಗಳು ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮನುವು ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನುಮಹಾರಾಜನ ಒಂದು ಅಧಿಕಾರದ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಮನ್ವಂತರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಶಾಸಕರಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮನು ಮಹಾರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು. ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳು, ದೇವೇಂದ್ರ, ದೇವತೆಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪದಂತೆಯೇ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಳೆದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಧಿಕಾರರೂಢರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ತೆರಳಿಬಿಡುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಉರುಳುವ ಕಾಲ ಚಕ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಮಾಣವೇ ಮನ್ವಂತರ.

ಚತುರ್ಯುಗಗಳ ಚಕ್ರ

ಈ ಚತುರ್ಯುಗಗಳ ಚಕ್ರವು ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಲ ಸುತ್ತಿದಾಗ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರವು ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಐದು ಸಾವಿರ ದೈವೀವರ್ಷಗಳಾಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದೇವಮಾನದಿಂದ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಲಕ್ಷ ಐವತ್ತೆರಡುಸಾವಿರ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಚಿಲ್ಲರೆ ವರ್ಷಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಮನುಷ್ಯಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಕೋಟಿ ಆರವತ್ತೇಳುಲಕ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಐದು ಸಾವಿರ ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾನದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಹದಿನೆಂಟು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ವಂತರಗಳು ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ದಿವಸದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜರಗುವ ಜಲಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಪ್ರಳಯವೆಂದೂ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಪ್ರಳಯ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಗದೊಡನೆ ದಂದಹಿಸ ಹತ್ತುವವು. ಈ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಭೂರ್ಭುವಾದಿ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಉರಿದು ಹೋದಾಗ ಆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಬೆಂದು ಬಸವಳಿದ ಜನರೆಲ್ಲ ಜನೋಲೋಕದೆಡೆಗೆ ಓಡತೊಡಗುವರು. ಆಗ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಲ ರಾಶಿಯು ತುಂಬಿ ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಮುದ್ರವು ತಾನೇತಾನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿರುವಾಗ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ರುದ್ರ ರೂಪದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹುರಿದು ಮುಕ್ಕಿ ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಜನೋ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಮುನಿಜನರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಹಗಲಿನಷ್ಟೇ ದೀರ್ಘವಾದ ಇಂಥ ಒಂದು ಮಹಾರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಂದು ದಿನದ ಪ್ರಮಾಣ. ಇಂಥ ಮೂರು ನೂರಾ ಆರವತ್ತು ದಿನಗಳಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಂದು ವರುಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಯುಷ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಯುಷ್ಯದ ಈ ಸುದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯನ್ನೇ ಪರಕಾಲ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಈ ಪರಕಾಲದ ಎರಡು ಪರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೊದಲನೇ ಪರಾರ್ಧವು ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಮೊದಲನೇ ಪರಾರ್ಧದ ಕಡೆಯ ಕಲ್ಪವೇ ಪಾದ್ಮಮಹಾಕಲ್ಪ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಎರಡನೇ ಪರಾರ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಲಿರುವ ಮೊದಲ ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವರಾಹಕಲ್ಪ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಮೈತ್ರೇಯ - ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಹಾ ಮುನಿಗಳೇ ಈ ವರಾಹ ಕಲ್ಪದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ವರಾಹಾವತಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಪರಾಶರ - ಈ ಮೊದಲು ಕಳೆದು ಹೋದ ಪಾದ್ಮಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತ ಸುಖಾತ್ಮಕನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ನೋಡಿದಾಗ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಇದ್ದದ್ದು ಬರೇ ನೀರು. ಆ ನೀರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು ನಾರಾಯಣನೇ. ನಾರಾಯಣನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದರಿಂದ ಆ ನೀರಿಗೆ ''ನಾರ'' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಅಭಿಧಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಪ್ರಳಯ ಜಲಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರ್ಮ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದಂತೆ ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದನು. ವೇದ ಯಜ್ಞಮಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಈ ವರಾಹ ಅವತಾರವನ್ನು ಜನೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ ಸನಕ ಸನಂದನಾದಿ ಸತ್‌ಪುರುಷರು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಆ ಮಾಯಾ ವರಾಹನು ಪೃಥ್ವಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಪಾರ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಪಾತಾಳದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದನು. ತಾನಿದ್ದ ಪಾತಾಳದವರೆಗೆ ಧಾವಿಸಿಬಂದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡಿ ಭೂದೇವಿಯು ಉಲ್ಹಾಸದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಗ್ಗಿ ಇಂತು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದಳು.

ಪೃಥಿವೀ ಉವಾಚ

ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವ ಭೂತಾಯ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾಧರ
ಮಾಮುದ್ದರಾಽಸ್ಮಾದದ್ಯತ್ವಂ ತ್ವತ್ತೋಽಹಂ ಪೂರ್ವಮುತ್ಥಿತಾ ॥

ತ್ವಾಮಾರಾಧ್ಯ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾತಾ ಮುಕ್ತಿಂ ಮುಮುಕ್ಷವಃ
ವಾಸುದೇವಮನಾರಾಧ್ಯ ಕೋ ಮೋಕ್ಷಂ ಸಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ತ್ವನ್ಮಯಾಹಂ ತ್ವದಾಧಾರಾ ತ್ವತ್ ಸೃಷ್ಟಾ ತ್ವಾಮುಪಾಶ್ರಿತಾ
ಮಾಧವೀಮಿತಿ ಲೋಕೋಯಮಭಿಧತ್ತೆ ತತೋ ಹಿ ಮಾಂ ॥

ಜಯಾಽ ಖಿಲ ಜ್ಞಾನಮಯ ಜಯ ಸ್ಥೂಲ ಜಯಾಽವ್ಯಯ
ಜಯಾನಂತ ಜಯಾವ್ಯಕ್ತ ಜಯ ವ್ಯಕ್ತ ಮಯ ಪ್ರಭೋ ॥

ತ್ವಂ ಯಜ್ಞಃ ತ್ವಂ ವಷಟ್‌ಕಾರಃ ತ್ವಂ ಓಂ ಕಾರಃ ತ್ವಂ ಅಗ್ನಯಃ
ತ್ವಂ ವೇದಾಃ ತ್ವಂ ತದಂಗಾನಿ ತ್ವಂ ಯಜ್ಞಃ ಪುರುಷೋ ಹರೇ ॥

ಯಚ್ಚೋಕ್ತಂ ಯಚ್ಚ ನೈವೋಕ್ತಂ ಮಯಾತ್ರ ಪರಮೇಶ್ವರ
ತತ್ಸರ್ವಂ ತ್ವಂ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಭೂಯೋ ಭೂಯೋ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹಿಂದೆ ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅದರಂತೆ ಈಗಾದರೂ ಪಾತಾಳದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತು. ನಿನ್ನ ಪರಾತ್ಪರವಾದ ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಸಾಕಲ್ಯೇನ ತಿಳಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವತಾರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧನೆಮಾಡಿಯೇ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಕುಂದನನ್ನು ಆರಾಧಿಸದೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ? ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆ. ನನಗೆ ನೀನೇ ಆಧಾರ. ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವಳು. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾಧವನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಜನರು ಮಾಧವೀ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ಣನೂ ನಾಶರಹಿತನೂ, ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚದ ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವನೂ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪನೂ, ಆದ ಓ ಮಹಾಪ್ರಭುವೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಈ ಯಜ್ಞ, ವಷಟ್ಕಾರ ಮಂತ್ರ, ಓಂಕಾರ ಮತ್ತು ಈ ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳು ನಿನ್ನ ಹೊಗಳು ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ನೀನೇ ಯಜ್ಞಪುರುಷ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಚಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಈ ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತ, ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವು ಮತ್ತು ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಮತ್ತು ಹೇಳದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವು ನಿನ್ನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ

ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕಾರ.''

ಭೂದೇವಿಯ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯು ಸಾಮವೇದದಂತೆ ಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಕಮಲದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಕೋರೆದಾಡೆಯಿಂದ ಆ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪಾತಾಳದ ಆಳದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದನು. ಕನ್ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಆ ಕೃಷ್ಣನು ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ನೀಲಾದ್ರಿಯೇ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಬಂದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆಗ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ನೀರಮೇಲೆ ಹಗುರವಾಗಿ ಇಟ್ಟನು. ಅಪಾರವಾದ ಆ ಕಡಲಿನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ನೌಕೆಯಂತೆ ಅದು ತೇಲತೊಡಗಿತು. ಆ ಮಹೀಮಂಡಲದ ಮೈ ಅಳತೆಯು ಹರವಾದುದರಿಂದ ಅದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದೆ ನೀರಿನಮೇಲೆ ತೇಲುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹಿಂದೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದ ಎಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಆ ಭಗವಂತನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೂ ನೆಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಬಳಿಕ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭೂಲೋಕ. ಭುವರ್ಲೋಕ. ಸ್ವರ್ಲೋಕ, ಮಹರ್ಲೋಕ ಈ ನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಂತೆಯೇ ಮತ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಪ್ರಾರಬ್ದ ಸ್ವಭಾವಗಳೇ ಅವುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನು ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮೈತ್ರೇಯ - ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವದಾನವರನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯ ಪಶುಗಳನ್ನೂ, ಜಲಚರ, ಸ್ಥಲಚರಗಳನ್ನೂ, ವೃಕ್ಷಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ರೂಪ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ ಎಂತು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ನವವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿ

ಪರಾಶರ - ಮೈತ್ರೇಯ, ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಂದ ಮೊದಲು ಉದಿಸಿ ಬಂದದ್ದು ಬುದ್ಧಿ ಶೂನ್ಯವಾದ ಅವಿದ್ಯಾಪ್ರಪಂಚ. ತಮಸ್ಸು, ಮೋಹ, ಮಹಾಮೋಹ, ತಾಮಿಸ್ರ, ಮತ್ತು ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಚೊಚ್ಚಲುಮಗಳಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯು ಐದು ತೆರನಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಅವರ

ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿ, ಕಂಟೆ ಪೊದೆ, ಹುಲ್ಲು ಎಂದು ಐದು ವಿಧವಾದ ಸ್ಥಾವರ ವಸ್ತುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಾವರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಚೇತನಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾವರ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾದ ಈ ಜಡ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಎಂದು ತಿಳಿದ ಬೊಮ್ಮನು ಮತ್ತೆ ಓಡಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುವ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ತಿರ್ಯಕ್ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಜಾತಿಯ ಈ ತಿರ್ಯಕ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳಕು ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಖ, ಜ್ಞಾನ, ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ. ದೇಹಯಾತ್ರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಪರಿಮಿತಜ್ಞಾನವು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ತಮೋಮಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸಾಧಕವಾಗದೆಂದು ಬಗೆದು ಮತ್ತೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದನು. ಆಗ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋಪೇತರೂ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ನಿತ್ಯ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ದೇವತೆಗಳ ಈ ಮೂರನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಧಕರ ಒಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದನು. ಅದೇ ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಷ್ಟಿ. ಮನುಷ್ಯರು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಧಾನರು. ಅವರಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದುಃಖ ಪ್ರಾಚುರ್ಯವಿದ್ದು ಅವರು ರಜೋಗುಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೈತ್ರೇಯ, ಒಟ್ಟು ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಂಭತ್ತು ವಿಧವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶರೀರ ಭೂತವಾದ ಮಹತ್ತತ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿ. ಅನಂತರ ಭೂತ ಸರ್ಗವೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಭೂತ ಮತ್ತು ತನ್ಮಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಎರಡನೇಯದು. ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮೂರನೇಯದು. ಜಡವಾದ ವೃಕ್ಷಲತಾದಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಸೃಷ್ಟಿ. ಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಐದನೇಯ ತಿರ್ಯಕ್ ಸೃಷ್ಟಿ. ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾದ ದೇವತೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಆರನೇಯದು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮುಖವು ಕೆಳಮುಖವಾದಾಗ ಜನಿಸಿ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಸೃಷ್ಟಿ ಏಳನೇ ಸೃಷ್ಟಿ. ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಲ ಮತ್ತು ಮಾನವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಎಂಟನೇಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಅನುಗ್ರಹ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಮಸ ರೂಪವಾದರೆ ದೇವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಐದು ವೈಕೃತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಸೃಷ್ಟಿಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸನಕಾದಿ ಮಾನಸಪುತ್ರರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಈ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಂಬತ್ತನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ವಿಸ್ತಾರ

ಮೈತ್ರೇಯ - ಮುನಿವರ್ಯ ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗೆಯನ್ನು ನೀವು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದಿರಿ. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ತುಸು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪರಾಶರ - ಪ್ರಾಣಿಕೋಟಿಗಳ ಅನಾದಿ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವ, ಮಾನವ, ತಿರ್ಯಕ್, ಸ್ಥಾವರ ಎಂದು ಚತುರ್ವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ ದೇವ, ಮಾನವ, ದಾನವ, ಪಿತೃ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾದರು. ಆಗ ತಮೋಗುಣದ ಉದ್ರೇಕವಾಗಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಕಟಿಪಶ್ಚಾತ್ ಭಾಗದಿಂದ ಅಸುರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅನಂತರ ಆ ಪಿತಾಮಹನು ಅತ್ಯಲ್ಪ ತಮೋಮಯವಾದ ಆ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತವಾದ ಆ ತಮೋಮಯ ಶರೀರವೇ ರಾತ್ರಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಸತ್ವೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ಸಾತ್ವಿಕ ಶರೀರವೇ ಹಗಲಾಯಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ತಾನೇ ಎಲ್ಲರ ತಂದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಅದೇ ಪಿತೃಗಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅದನ್ನೂ ಚತುರ್ಮುಖನು ತೊರೆದಾಗ ಅದು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಚತುರಾನನನು ರಜೋಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ಮಾನವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಆ ರಜೋಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಅದು ಪ್ರಾತಃ ಸಂಧ್ಯೆಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮೈತ್ರೇಯ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಬಲ ಹೆಚ್ಚು ರಾತ್ರಿ ಅಸುರರಿಗೆ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವದು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾನೆ ಬಲ, ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶಕ್ತಿ ಜಾಸ್ತಿ. ಹೀಗೆ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ, ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವುಗಳು ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶರೀರಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅನಂತರ ಪರಮಾತ್ಮನು ರಜೋಮಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಹಸಿವು ಆಗಿ ಅದರಿಂದ ಕೋಪವು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಹಸಿವೆಯೆಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕೋಪಿಷ್ಠವಾದ ಒಂದು ವಿದ್ರೂಪ ಜಾತಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಹೊರೆ ಮೀಶೆಯುಳ್ಳ ಕಾಡುರೂಪದ ಆ ಕೀಳು ಜನಾಂಗವು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನೇ ಕಬಳಿಸಲು ಓಡಿದರು. ಆಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ''ಛೀ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದು ಬೇಡ ಈ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ'' ಎಂದರು. ರಕ್ಷಿಸಿರಿ ಎಂದವರೇ ರಾಕ್ಷಸರು. ''ಇವನನ್ನು ತಿಂದೇ ಬಿಡೋಣ'' ಎಂದು ನುಡಿದವರು ಯಕ್ಷರಾದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಭಗವಂತನ ತಲೆ ಸಿಡಿದು ಕೂದಲುಗಳು ಉದುರಿಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹರಿದು ತಲೆ ಏರಿದವು. ಆಗ ಹರಿದಾಡುವ ಹಾವುಗಳ ಜನನವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಆ ಸ್ರಷ್ಟಾರನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು ಅದರಿಂದ ಮುಂಗೋಪಿಗಳಾದ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವ ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಹಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಂಗದಿಂದ ಗಂಧರ್ವ ಕುಲವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಜೀವ ಕೋಟಿಯ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವು ಕವಲೊಡೆಯುತ್ತ ನಡೆಯಿತು.

ಇದಾದನಂತರ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಅವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಿಂದ ಕುರಿಗಳೂ, ಬಾಯಿಂದ ಮೇಕೆಗಳೂ, ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಆಕಳು ಹುಟ್ಟಿಬಂದವು. ಮತ್ತು ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ, ಕರಡಿ ಕಡವೆ, ಚಿಗರೆ, ಒಂಟೆ, ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಜಾತಿಯ ಪಶುಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಮೈಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ವನಸ್ಪತಿಗಳು, ಕಂದ ಮೂಲಫಲಗಳೂ, ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ಕಲ್ಪಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನೂ, ಪಶುಗಳನ್ನೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸತಿಂದು ಬದುಕುವ ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳ ಒಂದು ವರ್ಗವಾದರೆ ಎರಡು ಖುರದ ಪ್ರಾಣಿಗಳದು ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗ. ಆನೆಗಳದು ಮೂರನೇ ವರ್ಗ. ಮಂಗಗಳು ನಾಲ್ಕನೇ ವರ್ಗ. ಹಕ್ಕಿಗಳದು ಐದನೇ ವರ್ಗ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುವ ಮೀನು ಮೊದಲಾದ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆರನೇ ವರ್ಗ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸರಿದಾಡುವ ಹಾವು ಹಲ್ಲಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಏಳನೇ ವರ್ಗ, ಇದರಂತೆ ಗಾಯತ್ರಿ, ಋಗ್ವೇದ, ರಥಂತರಸಾಮ, ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮುಖದಿಂದ ಮೊದಲು ಮೂಡಿಬಂದವು. ಯಜುರ್ವೇದ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸು, ಪಂಚ ದಶಸ್ತೋಮ ಬೃಹತ್‌ಸಾಮ ಮತ್ತು ಉಕ್ತಯಾಗ, ಇವು ದಕ್ಷಿಣ ಮುಖದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವು. ಅದರಂತೆ ಸಾಮವೇದ, ಜಗತೀಛಂದಸ್ಸು, ಸಪ್ತದಶಸ್ತೋಮ, ವೈರೂಪ್ಯಸಾಮ, ಇವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪಶ್ಚಿಮ ಮುಖದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದವು. ಅಥರ್ವವೇದ, ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸು, ಏಕವಿಂಶಸೋಮ, ವೈರಾಜಸೋಮ ಮತ್ತು ಆಪ್ತೋರ್ಯಾಮಯಾಗ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಉತ್ತರ ಮುಖದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು.

ಇದರಂತೆ ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಗದಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬಂದವು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕಲ್ಪಾರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಫಲ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕ್ರೂರವಾದರೆ ಹಲವು ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವರು ಧಾರ್ಮಿಕ, ಹಲವರು ಅಧಾರ್ಮಿಕ. ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರವರ ಅಭಿರುಚಿ ಅಭಿನಿವೇಶಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಸಜ್ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಹೆಸರು, ಆಕಾರ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತವ್ಯಗಳ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಹೊಸ ಋತುವು ಬಂದಾಗ ಇದೇ ಋತುವು ಈ ಮೊದಲು ಬಂದಾಗ ಹೂ ಹಣ್ಣು ಹಸಿರು ಕುಸುರುಗಳು ಋತು ಧರ್ಮಗಳಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮರುಕಳಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಅನಾದಿಯಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳೂ ಮತ್ತೆ ಮರುಕಳಿಸಿ ಮೂಡಿನಿಲ್ಲುವವು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲ್ಪದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನವ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿಪುಣನಾದ ಸಂಸಾರ ಶಿಲ್ಪಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥವಾದ ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಜೀವರ ಅನಾದಿ ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಈ ಅನಾದಿಯಾದ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರವು ಉರುಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಮೈತ್ರೇಯ - ಪೂಜ್ಯರೇ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾನವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ, ಗುಣಧರ್ಮ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ನಿಯತಗೊಳಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು.

ಮಾನವನ ಆಹಾರ, ವ್ಯವಹಾರ, ನಾಗರೀಕತೆ

ಪರಾಶರ - ಮೈತ್ರೇಯ, ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅವನ ಮುಖ, ವಕ್ಷಸ್ಥಲ, ತೊಡೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಚತುರ್ವರ್ಣದ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಯ ಜನರು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದರು. ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವಾದ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯದ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ವರ್ಣವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜೀವಕೋಟಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣದ ಮಾನವರು ಮೊದಲು ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ಮನ ಬಂದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಆತಂಕವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರಂತರವೂ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವರು ವಿಷ್ಣು ಪದವನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಬಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲಖಂಡವು ಉರುಳಿದ ಬಳಿಕ ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆ ಕಾಲವು ಬದಲಾಯಿತು. ಸ್ವಾರ್ಥ ಆಸೆ ಮತ್ತು ತಾಮಸೀ ವೃತ್ತಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅಧರ್ಮದ ಬೀಜಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಬಿತ್ತಿದಂತಾಯಿತು. ಅಲ್ಪಾಲ್ಪವಾದ ಪಾಪಗಳೇ ಮಾನವನ ಸ್ವಾರ್ಥ ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಘೋರ ಪಾತಕಗಳಾಗಿ ಅವರ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದವು. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನ ವಾದ ಎಲ್ಲ ವೃದ್ಧಿಸಿದ್ಧಿಗಳು ನಷ್ಟವಾದವು. ಅವರ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಪಾಪದ ಹೊರೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಮಾನವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆ, ಸೋಲು, ಗೆಲುವು, ನೋವು, ನರಳಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಮಾನವನು ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾನವನಿಂದಲೇ ಹೆದರಿ ಬೆದರಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಯಿತು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂಸೆ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಳಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಹತ್ತಿದರು. ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಜಲ, ಸ್ಥಲ, ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದುರ್ಗ ಕಂದಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮಾನವನ

ಸ್ವಾರ್ಥ ವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನದ ಮನೆಗಳು ರೂಪಗೊಂಡವು. ಚಳಿ, ಮಳೆ, ಬಿಸಿಲು, ಗಾಳಿಗಳ ಬಾಧೆಗಳಿಂದ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವ ನೆವವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ, ಮನೆ, ಮಾರು, ಕುಲ, ಕುಟುಂಬ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕೃತ್ರಿಮ ಜೀವನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಊರು ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಬಳಿಕ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆ ಮಾಡದೇ ದೊರಕುವ ಕಂದ ಮೂಲ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳು ಸಿಕ್ಕದಂತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ಎಳ್ಳು, ನವಣೆ, ದೇವಧಾನ್ಯ, ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಅವರೆ, ಹುರುಳಿ, ತೊಗರಿ, ಕೋದ್ರವ, ಕಡಲೆ, ಸಣಬು, ಮಸೂರ ಮುಂತಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾನವರು ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇವಲ್ಲದೆ ಕಾಡಕ್ಕಿ, ಕಾಡೆಳ್ಳು, ಕಾಡುನವಣೆ, ಗವೇಧಿಕ, ಬಿದಿರಿನ ಅಕ್ಕಿ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಾಡು ಬೆಳೆಗಳನ್ನೂ ಔಷಧ ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನೂ ದೂರದ ಅಡವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಬೆಳೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆಯಾಗಬೇಕು. ಈ ಮಳೆಯು ಯಜ್ಞದಿಂದಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ವಿಚಾರದ ಒಂದು ತೊಟ್ಟಾದರೂ ತಟಕಿಕ್ಕಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಯಾಗ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವೇದ ಹಾಗೂ ವೇದೋಕ್ತ ಯಜ್ಞ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹಳಿದರು. ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವ ಇಂಥ ದುರಾತ್ಮರಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಗತಿಯು ಆಗಾಗ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಜಾ ಸೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿ ಆದ ಬಳಿಕ ಅವರ ಉಪಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದಂತಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ಮನುಷ್ಯರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ವಕರ್ಮಗಳ ಆಚಾರಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಪಾಲನ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಪುಣ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂತೆ ನಿಯಮಮಾಡಿದನು. ಕರ್ಮಠರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಲೋಕ, ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಧಾರಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಟ್ಟ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಸ್ವಧರ್ಮಾಸಕ್ತರಾದ ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಮರುಲ್ಲೋಕ, ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರಂತರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿಂತನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಧ್ಯಾನ ಯೋಗಿಗಳು ಶ್ರೀ.ಹರಿಯ ಪದವಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ಉತ್ತರಾಂಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಊರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಕರಾಗಿ ಯಾವಜ್ಜೀವ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಎಂಬತ್ತೆಂಟುಸಾವಿರ ತಪಸ್ವೀ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಪಡೆಯುವ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳು ಸಪ್ತಋಷಿಗಳ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಲೋಕವು ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗಂತೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ

ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ಎಲ್ಲ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತದ್ವಾರವಿದೆ. ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ಮುಂತಾಗಿ ಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಾಸುದೇವನ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುವ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ಈವರೆಗೂ ಮರಳಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಲಬ್ಧವಾದ ಆ ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ವೇದಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ, ಯಜ್ಞ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವ ಪಾಪಾತ್ಮರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಾಮಿಸ್ರ, ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರ, ರೌರವ, ಮಹಾರೌರವ, ಅಸಿಪತ್ರವನ, ಭೀಕರವಾದ ಕಾಲ ಸೂತ್ರ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಘೋರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಕಾದಿರುತ್ತವೆ.ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೇನೋ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಂತ್ಯಾವಯವೀ - ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ತಲೆಗೆ ತಾನೇ ಕೊನೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಸಂತತಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತನಗೆ ಅನುರೂಪರಾದ ಒಂಭತ್ತು ಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಭೃಗು, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕ್ರತು, ಅಂಗೀರಸ್, ಮರೀಚಿ, ದಕ್ಷ, ಅತ್ರಿ ಹಾಗೂ ವಶಿಷ್ಠ ಈ ಒಂಭತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಪುತ್ರರು ''ನವಬ್ರಹ್ಮ''ರೆಂದೇ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಒಂಭತ್ತು ಜನ ಮಹಾಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಖ್ಯಾತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಕ್ಷಮಾ, ಸನ್ನತಿ, ಭೂತಿ, ಸಂಭೂತಿ, ಪ್ರಸೂತಿ, ಅನಸೂಯಾ, ಊರ್ಜಾ, ಎಂದು ಒಂಬತ್ತು ಮಾನಸ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಪಡೆದು ''ಇವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು.

ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನಾತನ, ಸನತ್ಕುಮಾರ ಮುಂತಾದ ಪರಮಹಂಸರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕಾಮರಾದ ಅವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಗ ರಹಿತರಾದ ಆ ಮಹಾ ಯೋಗಿಗಳು ಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವರ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿತು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸುಡುವ ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂದ ಉದ್ದೀಪಿತವಾದ ಅವರ ಹಣೆಯಿಂದ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಚಂಡ ಮರೀಚಿಯಂತೆ ಉಗ್ರ ಶರೀರವುಳ್ಳ ''ರುದ್ರ'' ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ರುದ್ರನ ಶರೀರವು ಅರ್ಧಗಂಡು, ಅರ್ಧ ಹೆಣ್ಣು ಸೇರಿ ಅರ್ಧನಾರೀನರಾತ್ಮಕವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅವನಿಗೆ ''ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಆಗ ಆ ಶಿವನು ತನ್ನನ್ನು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಗಂಡು ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಆದನು. ಮತ್ತೆ ಹನ್ನೊಂದು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರೂಪವುಳ್ಳವನಾದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಶಾಂತರೂಪವಾದರೆ ಕೆಲವು ರುದ್ರರೂಪಗಳೂ ಉಂಟು. ರುದ್ರನ ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪಗಳು ಹನ್ನೊಂದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಇನ್ನುಳಿದವು ಕಪ್ಪುರೂಪದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸಿದವು.

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಸಂಸಾರ

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗೈಯಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವು ತಪಃ ಪೂತಳಾದ ಶತರೂಪಾದೇವಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯೆಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಪ್ರಪಂಚದ ಆ ಆದಿಮ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಉತ್ತಾನಪಾದ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರೂ ಪ್ರಸೂತಿ ಆಕೂತಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಕನ್ಯೆಯರೂ ಜನಿಸಿದರು. ಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಗೂ ಆಕೂತಿಯನ್ನು ಋಚಿ ಋಷಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಆಕೂತಿ ಋಚಿಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾ ಎಂಬ ಮಗಳೂ, ಯಜ್ಞ ಎಂಬ ಮಗನೂ ಜನಿಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರು ಪರಸ್ಪರ ಮದುವೆಯಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳಾದರು. ಈ ಸಹೋದರ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಮಕ್ಕಳೇ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರನಲ್ಲಿ ''ಯಾಮ'' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗಳಾದರು. ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಪ್ರಸೂತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಕನ್ಯಾಮಣಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಚೆಲುವೆಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ಶ್ರದ್ಧೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ದೃತಿ, ತುಷ್ಟಿ, ಮೇಧಾ, ಕ್ರಿಯೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಲಜ್ಜೆ, ವಪು, ಶಾಂತಿ, ಸಿದ್ಧಿ, ಕೀರ್ತಿ, ಖ್ಯಾತಿ, ಸತಿ, ಸಂಭೂತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಕ್ಷಮಾ, ಸನ್ನತಿ, ಅನುಸೂಯಾ, ಊರ್ಜಾ, ಸ್ವಾಹಾ ಮತ್ತು ಸ್ವಧಾ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಹದಿಮೂರು ಜನರನ್ನು ದಕ್ಷನು ಧರ್ಮ ದೇವನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟನು. ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯವಳಾದ ಖ್ಯಾತಿದೇವಿಯನ್ನು ಭೃಗು ಋಷಿಗೂ, ಸತೀದೇವಿಯನ್ನು ಮಹಾದೇವರಿಗೂ, ಸಂಭೂತಿಯನ್ನು ಮರೀಚಿಮುನಿಗೂ, ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಆಂಗಿರಸ್ಸನಿಗೂ, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪುಲಸ್ತ್ಯನಿಗೂ, ಕ್ಷಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುಲಹ ಋಷಿಗೂ, ಸನ್ನತಿಯನ್ನು ಕ್ರತುಮುನಿಗೂ, ಅನುಸೂಯೆಯನ್ನು ಅತ್ರಿಮುನಿಗೂ, ಊರ್ಜಾಳನ್ನೂ ವಶಿಷ್ಠರಿಗೂ, ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಧಾಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳಿಗೂ, ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಜನ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ, ಕನ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಳಾದ ಶ್ರದ್ಧಾ ದೇವಿಯಿಂದ ಕಾಮನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಿಂದ ದರ್ಪವೂ, ಧೃತಿಯಿಂದ ನಿಯತಿಯೂ ತುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷವೂ, ಪುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲೋಭವೂ ಹುಟ್ಟಿದವು. ದಕ್ಷ ಕುಮಾರಿಯಾದ ಮೇಧಾಳಿಗೆ ಶ್ರುತ ಎಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ದಂಡ, ದಮ ಮತ್ತು ನಯ ಎಂಬ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಅದರಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬೋಧನೂ, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ವಿನಯನೂ, ವಪುವಿನ ಪುತ್ರನಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯನೂ, ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕ್ಷೇಮನೂ, ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಸುಖನೂ, ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಋತನೂ, ಸಂತಾನವಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಧರ್ಮಸೇನನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರು. ಕಾಮನಿಂದ ರತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದೇವನ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿ ಹರ್ಷನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆಯೆಂಬ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಅನೃತ ಮತ್ತು ನಿಕೃತಿ ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಅನೃತವೆಂದರೆ ಸುಳ್ಳು, ನಿಕೃತಿಯೆಂದರೆ ಮೋಸ, ಕಪಟ. ಅಧರ್ಮ

ಕುಮಾರರಾದ ಅನೃತ ಮತ್ತು ನಿಕೃತಿಯರಿಗೆ ಭಯ ಮತ್ತು ನರಕ ಎಂಬ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೂ ಮಾಯಾ, ವೇದನಾ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಜನಿಸಿದರು. ಮಾಯೆಯು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಭಯನನ್ನೇ ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ವೇದನೆಯು ನರಕನ ಕೈಹಿಡಿದಳು. ಮಾಯೆಯು ಭಯನಿಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೆ ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಳು. ನರಕನಿಂದ ವೇದನೆಗೆ ದುಃಖ ಎಂಬ ಸಂತಾನವಾಯಿತು. ಆ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಚಿಂತೆ, ಮುಪ್ಪು, ದುಃಖ, ಆಸೆ, ಕೋಪ ಎಂಬ ಪಂಚ ಪುತ್ರರಾದರು. ಜನಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ದುಃಖದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುವ ಇವರು ಊರ್ಧ್ವ ರೇತಸ್ಕರಾದ ಚಿರಂತನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾರಾಯಣನ ರುದ್ರರೂಪಗಳಾಗಿದ್ದು ವಿಶ್ವಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಅವು ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮೈತ್ರೇಯ - ಗುರುಗಳೇ, ನಿತ್ಯವಾದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನನಗೆ ಅರುಹಬೇಕು.

ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಪರಾಶರ - ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಿರಂತರ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ನೈಮಿತ್ತಿಕ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ, ಆತ್ಯಂತಿಕ, ನಿತ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರಳಯವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಶೇಷರೂಪವಾದ ಹಾವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿದಾಗ ಸಂಭವಿಸುವ ನಾರಾಯಣನ ನಿದ್ರಾನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಪ್ರಳಯವು ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಪ್ರಳಯ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ವಿಕೃತಿಗೆಳೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದಾಗ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಳಯವು ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಳಯ. ಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದು ಆತ್ಯಂತಿಕ ಪ್ರಳಯ. ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹಗಲಿರುಳು ನಡೆಯುವ ನಾಶವು ನಿತ್ಯ ಪ್ರಳಯ. ಇದರಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ವ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾಕೃತ ಸೃಷ್ಟಿ. ಅವಾಂತರ ಪ್ರಳಯವಾದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದಿವಸಾವಕಾಶಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸೃಷ್ಟಿಯು ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನಡೆಯುವ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು, ಬಾಳು, ಬದುಕುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿಯಂತಾರನಾಗಿ ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಜಾತದ ಜನನಮರಣ ಜಾಲದ ಪಟಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪರಾಶರ - ಮಹಾ ಮುನಿಯೇ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ರುದ್ರದೇವರ ತಾಮಸ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರವರ್ತಿತವಾದುದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಆ ರುದ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮುಂದುವರಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಕಲ್ಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅನುಗುಣನಾದ ಮಗನೊಬ್ಬನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು

ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ತೊಡೆಯಿಂದ ತಿಳಿನೀಲಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಬಣ್ಣ ಕುಮಾರನೊಬ್ಬನು ತೊಡೆಯಿಂದ ಪೊರಮಟ್ಟನು. ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ನೀಲ ಲೋಹಿತನು ಅಳುತ್ತ ಓಡ ತೊಡಗಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅವನಿಗೆ ''ನೀನು ಏಕೆ ಅಳುತ್ತೀ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನು ''ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡು'' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಪುತ್ರನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ''ರೋದನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಿನಗೆ ರುದ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಲಿ. ಇನ್ನು ನೀನು ಅಳುವುದು ಸಾಕು. ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಆ ರುದ್ರನು ಮತ್ತೆ ಏಳು ಬಾರಿ ಅತ್ತದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭವ, ಶರ್ವ, ಮಹೇಶಾನ, ಪಶುಪತಿ, ಭೀಮ, ಉಗ್ರ ಮತ್ತು ಮಹಾದೇವ ಎಂದು ಏಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮಹಾದೇವರ ಈ ಏಳು ರೂಪ ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ರುದ್ರ ರೂಪಕ್ಕೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು. ಸೂರ್ಯ, ನೀರು, ನೆಲ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ, ಇವು ಎಂಟು ಶರೀರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಈ ಅಷ್ಟರುದ್ರರಿಗೆ ಸುವರ್ಚಲಾ, ಉಷಾ, ಸುಕೇಶೀ, ಶಿವಾ, ಸ್ವಾಹಾ, ಧೃತಿ, ದೀಕ್ಷಾ ಮತ್ತು ರೋಹಿಣಿ ಇವರು ಎಂಟು ಜನರು ಮಡದಿಯರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ರುದ್ರದೇವರ ಶರೀರ ಸ್ಥಾನರಾದ ಆ ಅಷ್ಟ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಈ ಅಷ್ಟ ಮಹಿಷಿಯರು ಶನಿ, ಶುಕ್ರ, ಮಂಗಳ, ಮನೋಜವ, ಸ್ಕಂದ, ಸ್ವರ್ಗ, ಸಂತಾನ ಮತ್ತು ಬುಧ ಎಂದು ಎಂಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ರುದ್ರದೇವರ ಈ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ ಸಂತಾನದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಈ ತೆರನಾದ ಮಹಾಪ್ರಭಾವ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಮಹಾರುದ್ರದೇವರು ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗಳಾದ ಸತಿದೇವಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೆಂದು ಕೈಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸತೀ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆ ಸತೀದೇವಿಯು ಶಿವನಿಂದಕನಾದ ತಂದೆ ದಕ್ಷನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪದಿಂದ ತದುಪಜ್ಞವಾದ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು.

ಅನಂತರ ಮೇನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿ ತನ್ನ ತಪಃ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು. ಈ ಸತೀ ದೇವಿಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಸೋದರಿಯಾದ ಖ್ಯಾತಿದೇವಿಗೆ ಭೃಗು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಧಾತಾ ವಿಧಾತಾ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ತನಯರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ದೇವ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಕಾಂತಾಮಣಿಯಾದ ಆ ಕಮಲಾದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಭೃಗುಪತ್ನಿಯಾದ ಖ್ಯಾತಿಯ ಕುವರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಳು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೈತ್ರೇಯರು ''ದೇವದಾನವರು ಅಮೃತಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಯುವಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹುಟ್ಟಿದಳು'' ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ, ಮತ್ತು ಅದೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಭೃಗು ಋಷಿಯಿಂದ ಖ್ಯಾತೀ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ನಿಜ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮೈತ್ರೇಯರಿಗೆ ಶ್ರೀ ತತ್ವದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತ ಇಂತು ನುಡಿದರು. ''ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದಂತೆ ಜಗಜ್ಜನನಿಯಾದ ಈ ಶ್ರೀದೇವಿಯೂ

ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಳೂ ನಿತ್ಯಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರ ಸಂಬಂಧವು ನಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಅವಳು ವಾಣಿಯಾದರೆ ವಿಷ್ಣುವು ಅದರ ಅರ್ಥವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿಷ್ಣುವು ನ್ಯಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವಳು ನೀತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಷ್ಣುವು ಬೋಧ ರೂಪನಾಗಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಬುದ್ಧಿ ರೂಪಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವನು ಧರ್ಮ ಇವಳು ಸತ್ಕ್ರಿಯೆ, ಅವನು ಭೂಧರ ಇವಳು ಭೂ, ಅವನು ಯಜ್ಞ, ಇವಳು ದಕ್ಷಿಣೆ, ಅವನು ಅಗ್ನಿ ಇವಳು ಸ್ವಾಹಾ, ಅವನು ಶಂಕರ ಇವಳು ಗೌರಿ, ಅವನು ಸೂರ್ಯ ಇವಳು ಕಾಂತಿ, ಅವನು ಇಂದ್ರ ಇವಳು ಶಚಿ, ಅವನು ಧ್ವಜನಾದರೆ, ಇವಳು ಪತಾಕೆ. ಇವಳು ತೃಷೆಯಾದರೆ ಅವನು ಲೋಭ, ಅವನು ಗಿಡ ಇವಳು ಬಳ್ಳಿ, ಅವನು ಹಗಲು ಇವಳು ರಾತ್ರಿ, ಅವನು ಚಂದ್ರ ಇವಳು ಬೆಳದಿಂಗಳು. ಅವನು ರಾಗ ಇವಳು ರತಿ, ಮೈತ್ರೇಯ ಹೆಚ್ಚೇನು! ಮಾನವ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪುರುಷರೂಪ ಶ್ರೀ ಹರಿ, ಸ್ತ್ರೀರೂಪ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅವಿನಾಭಾವರೂಪವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸಂಬಂಧವು ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶ್ರೀ ಸಿರಿದೇವಿಯ ಅವತಾರದ ಕತೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಮರೀಚಿ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಆ ಕಮಲಾದೇವಿಯ ಕೌತುಕದ ಕತೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸುವೆನು ಕೇಳು.

ದುರ್ವಾಸರ ಕೋಪ, ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಶಾಪ

ಮಹಾದೇವರ ಅಂಶ ಸಂಭೂತರಾದ ದುರ್ವಾಸರು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಂದನ ವನದ ಮಂದಾರವೃಕ್ಷದ ದಿವ್ಯ ಸುಗಂಧದ ಪರಿಮಳವು ಗಮ್ಮನೆ ಅವರ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯಿತು. ಇಂಥ ದಿವ್ಯ ಪರಿಮಳವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ಆಚೀಚೆ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ವಿದ್ಯಾಧರ ವಿಲಾಸಿನಿಯು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಹೂಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ದಿವ್ಯಮಾಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಆ ಮಂದಾರ ಮಾಲೆಯ ಸುಗಂಧದಿಂದ ಸಮೀಪದ ಕಾಡು ನಾಡುಗಳೆಲ್ಲ ಗಮಗಮ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಪರಿಮಳಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಅದರ ಸುವಾಸನೆಯ ಆಸೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ವನೇಚರರು ಆಕೃಷ್ಟರಾಗಿ ಆ ವಿದ್ಯಾಧರೆಯ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ದುಂಬಿಗಳ ದಂಡಿನಂತೆ ಮುಕುರಿದ್ದರು. ದುರ್ವಾಸರಂಥ ವೀತರಾಗರಾದ ಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೂ ಆ ದಿವ್ಯ ಮಾಲೆಯ ಸೌಗಂಧವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ಅದರ ಕಂಪಿನಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾದ ದುರ್ವಾಸರು ಆ ವಿದ್ಯಾಧರ ಅಂಗನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೌರಭವನ್ನು ಸೂಸುವ ಆ ಹೂವಿನ ಸರವನ್ನು ತಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ವಿದ್ಯಾಧರ ವನಿತೆಗೆ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕುಸುಮ ಮಾಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿತು. ಅವಧೂತ ಯೋಗಿಗಳಾದ ದುರ್ವಾಸರಂಥ ವಿರಕ್ತ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬಯಸಬೇಕಾದರೆ ಆ ಕುಸುಮ ಸರದ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸೌರಭವು ಹೇಗಿರಬೇಡ! ಇಂಥ ಗಂಧಾಢ್ಯವೂ ಸುಮನೋಹರವೂ ಆದ ಹೂವಿನ ಸರವನ್ನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವಳ ಹೆಣ್ಣು ಹೃದಯ ಹಾತೊರೆದರೂ ಚಂಡಕೋಪರಾದ ದುರ್ವಾಸರು ತನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡಬಹುದು ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಆ ಹೂವಿನ ಹಾರವನ್ನು ಆ ತಪೋಧನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು.

ಆಗ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ದುರ್ವಾಸರು ಆ ಕುಸುಮ ಹಾರವನ್ನು ಹೆಂಗಸರಂತೆ ತಮ್ಮ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದು ಆನಂದದಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಗಂಟುಕಟ್ಟಿದ ಜಟಾಕಲಾಪದಲ್ಲಿ ಸೌಗಂಧವನ್ನು ಸೂಸುವ ಆ ಸುಂದರವಾದ ಮಂದಾರ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರೊಂದು ಹುಚ್ಚರಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಐರಾವತದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಅವಧೂತ ಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಆ ಕುಸುಮ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ದೇವೇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದರು. ದುಂಬಿಗಳ ದಂಡು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಆ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಇಂದ್ರನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಐರಾವತದ ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದನು. ಮಸ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಝೂಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಐರಾವತವು ಆ ಹೂಮಾಲೆಯ ಮರುಗಂಪಿನ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಉನ್ಮಾದಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಡಿಸಿದ ಆ ದಿವ್ಯಹಾರವನ್ನು ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಸೆಳೆದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಗೆದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದುರ್ವಾಸರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು ಅವರು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಗುಡುಗಿದರು. ''ಸುರರಾಜ, ನಿನಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಅಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿವೆ. ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸದೆ, ಅಭಿನಂದಿಸದೆ ಆನೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಗಿ ನೀನು ದಟ್ಟ ದರಿದ್ರನಾಗುವಿ. ನನ್ನನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ದೇಶಾವರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಬಗೆದು, ನಾನಿತ್ತ ಹೂವಿನ ಹಾರವನ್ನು ಶಿರಸಾಧಾರಣವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಬಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಆನೆಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ನನಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಧಿಪತ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ ಐಶ್ವರ್ಯ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತರು.

ಆಗ ಕೂಡಲೇ ದೇವೇಂದ್ರನು ಐರಾವತದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ದುರ್ವಾಸರ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಚಂಡಕೋಪರಾದ ದುರ್ವಾಸರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗದೇ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಲೇ ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ''ಇಂದ್ರ, ನಿನ್ನ ಈ ನಮಸ್ಕಾರದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಕರಗುವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ನಮಸ್ಕಾರ ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಕರುಣೆ ತೋರುವ ಮುನಿಗಳು ಬೇರೆ ಇರಬಹುದು. ನಾನು ಅಂಥ ಅಳ್ಳೆದೆಯ ಅಂತಃಕರಣಿ ಋಷಿಯಲ್ಲ. ಗೌತಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಉಳಿದ ಋಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಹೊಗಳಿ ಗರ್ವದ ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಸಿಷ್ಠರೇ ಮುಂತಾದ ದಯಾಸಾಗರರಾದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮುನಿಗಳೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಹಂಕಾರವು ಬೆಳೆದು ಇಂದು ನನ್ನಂಥ ಮಹಾಮಹರ್ಷಿಯನ್ನೂ ಅವಮಾನಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಅವರಂತೆ ನಾನೆಂದಿಗೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾರೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ದುರ್ವಾಸ. ಹುಬ್ಬುಗಂಟು

ಹಾಕಿ, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ, ಜಡೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ಈ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಯ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಷಮೆಯು ಬರಲಾರದು. ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಣಾಮದ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಅನುನಯದ ಅಭಿನಯ, ಮತ್ತು ವಿನಯದ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅನಂತರ ದೇವೇಂದ್ರನಾದರೂ ಐರಾವತವನ್ನು ಏರಿ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಮರಾವತಿಗೆ ನಡೆದ.

ಮೈತ್ರೇಯ, ಅಂದಿನಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಗರ್ವವೂ ಇಳಿದುಹೋಯಿತು. ಅವನ ಮುಖವು ನಿಸ್ತೇಜವಾಯಿತು. ಅಮರಾವತಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ತೊಳೆದುಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನಿಃಸತ್ವರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಉತ್ಸಾಹವು ಅಡಗಿ ಧೈರ್ಯವು ಉಡುಗಿ ''ನಿರ್ವೀರ ಮುರ್ವೀತಲಂ'' ಎನ್ನುವಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಇಂಥ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತ ದೈತ್ಯರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಲಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟರು. ದೇವದಾನವರ ನಡುವೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೋತು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದರು. ಆಗ ಸೋಲು ಮತ್ತು ಅವಮಾನಗಳಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾದ ಸುರರಾಜನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಶರಣುಹೋದನು. ಚತುರ್ಮುಖನು ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳ ಆ ಕರುಣ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಲು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದನು. ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಿಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ದಯಾಮಯ ಸ್ವಭಾವವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು.

ವಾಣೀಪತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬರೀಬಾಯಿಮಾತಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಶರಣು ಹೋಗಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿ ಆ ವೃಂದಾರಕರ ವೃಂದವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹಾಲ್ಗಡಲಿನ ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

''ನಮಾಮಿ ಸರ್ವಂ ಸರ್ವೇಶಮನಂತಮಜಮವ್ಯಯಂ ।
ಲೋಕಧಾಮ ಪರಾಧಾರಮಪ್ರಕಾಶಮಭೇದಿನಂ ॥
ನಾರಾಯಣಮಣೀಯಾಂಸಮಶೇಷಾಣಾಮಣೀಯಸಾಮ್ ।
ಸಮಸ್ತಾನಾಂ ಗರಿಷ್ಠಂ ಚ ಭೂರಾದೀನಾಂ ಗರೀಯಸಾಮ್ ॥

ಸಕಲ ಜಗದೊಡೆಯನೂ, ನಾಶರಹಿತನೂ, ಸರ್ವಾಧಾರನೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ, ಅಣೋರಣೀಯನೂ, ಮಹತೋಮಹೀಯನೂ, ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣನೂ, ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ. ದಯಾಘನನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ನಮಗೆ ಬೇಗನೇ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡು.''

ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತೋತ್ರ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳೂ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಅವರ ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಹರಿಯು ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ಅವನ ನಾಲ್ಕೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ತೇಜಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಾಂತಿ ಪುಂಜವೇ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರು ರಾಶಿಯಾಗಿ ನಿಂತಂತೆ ಎನಿಸಿತು. ಆ ತೇಜಃಪುಂಜದ ಪ್ರಕಾಶಾತಿಶಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿದವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

''ಸ್ವಾಮಿನ್, ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ದಾನವರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಸೋತು ಸಣ್ಣಾಗಿ ಹೋದ ನಾವು ದೀನರಾಗಿ ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆರ್ತರಾದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನೀನು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಎಲ್ಲರ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುವವರೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖ ದುರವಸ್ಥೆಗಳು ಇರುವವು. ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಟಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸಂತಸದ ಸುಗ್ಗಿಯಾಗುವುದು.''

ಸಮುದ್ರಮಂಥನಕ್ಕೆ ಆದೇಶ

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವ ಸುರವೃಂದದ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ, ''ಅದಿತಿಕುಮಾರರೇ, ನಾನು ಬೇಗನೇ ನಿಮ್ಮ ತೇಜೋವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವೀಗ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ನೀವು ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರಮಂಥನವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಔಷಧಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಮಂದರಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಕಡೆಗೋಲು ಮಾಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವಾಸುಕಿ ಎಂಬ ಹಾವನ್ನು ಹಗ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಸುತ್ತಿ. ಹಾಲ್ಗಡಲನ್ನು ಕಡೆಯಿರಿ. ದೈತ್ಯರಿಗೂ ಕೂಡ ''ಅಮೃತವನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳೋಣ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದ ಅವರನ್ನೂ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವದೈತ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಸಮುದ್ರಮಂಥನವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ನೀವು ಮುಪ್ಪು ಸಾವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಜರರೂ ಅಮರರೂ ಆಗುವಿರಿ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆಯನ್ನಿತ್ತು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಸುರಗಣದ ಧುರೀಣರು ದೈತ್ಯರಾಜರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಮೃತವನ್ನು

ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲ್ಗಡಲನ್ನು ಕಡೆಯೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಪ್ಪು ಮರಣ ಎರಡನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸುವ ಅಮೃತದ ವಿಚಾರವು ದೈತ್ಯ ಧುರೀಣರಿಗೆಲ್ಲ ತಕ್ಷಣ ಹಿಡಿಸಿ ಅವರು ಆನಂದದಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಸುರಾಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಔಷಧ ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಆ ಹಾಲಿನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತಂದು ಹಾಕಿ, ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಡೆಯತೊಡಗಿದರು. ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಸರ್ಪದ ಮುಖವನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ಬಾಲಹಿಡಿದು ಮಥಿಸತೊಡಗಿದರು. ರಭಸದಿಂದ ಕಡೆಯುವಾಗ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ಕೈಗಳ ಕಸುವಿನ ಕೊಸರಾಟದಿಂದ ವಾಸುಕಿ ಹಾವು ತೇಕಾಡಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡತೊಡಗಿತು. ವಿಷಭರಿತವಾದ ನಿಶ್ವಾಸದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ದೈತ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ಬವಳಿಬಂದಂತೆನಿಸಿತು. ಬಾಲಹಿಡಿದ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತುಂತುರು ಮಳೆಯಾಗಿ ಅವರ ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರವಾದಂತೆನಿಸಿ ಅವರು ಮತ್ತಿಷ್ಟೂ ಉತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ನವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಡೆಯತೊಡಗಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಅಮೃತ, ರತ್ನಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ

ಸುರರೂ ಅಸುರರೂ ಕೂಡಿ ವೇಗದಿಂದ ಮಂದರಗಿರಿಯನ್ನು ಕಡೆಯಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಭಾರಭೂತವಾದ ಆ ಬೆಟ್ಟವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಗಾಧ ಸಾಗರದ ತಳವನ್ನು ಸೇರಿತು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾಗಲು ವಿಷ್ಣುವು ಕೂರ್ಮರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಮಹಾಮಂದರವನ್ನು ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದನು. ವಿಶಾಲವಾದ ಕೂರ್ಮಪೃಷ್ಠದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಆ ಮಹಾಚಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ ದೇವದಾನವರು ಮಥಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಅದು ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಅಸಂಖ್ಯ ದೇವದೈತ್ಯರ ಪ್ರಚಂಡ ಎಳೆತಸೆಳೆತಗಳ ರಭಸಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೊಯ್ದಾಡಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬೇರೊಂದು ವಿರಾಡ್ ರೂಪದಿಂದ ಮಂದರ ಮಹಾಶೈಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಆ ಕುಲಾಚಲದ ಶಿಖರ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಬ್ಬಿಹಿಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹಾಲಿನ ಕಡಲಿನ ಕಡೆತದ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆದಾಗ ಕಡೆಕಡೆದು ದೈತ್ಯಾದಿತ್ಯರ ಕೈಗಳು ಸೋತು ಸುಣ್ಣವಾದವು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಣಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾದರು. ಆಯಾಸದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೀಣದೀನರಾದ ಕೂಡಲೇ ಮಂಥನ ಕಾರ್ಯವು ನಿಲ್ಲುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ತನ್ನ ಒಂದು ಅದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದ ದೇವದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರ ಅಂಗೈಮುಂಗೈಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ ತುಂಬಿ ಮಂಥನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ದಿತಿಪುತ್ರರೂ ಅದಿತಿಪುತ್ರರೂ ಕೂಡಿ ಬಹುಕಾಲ ಮಂಥನ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಕಡಲಿನ ಒಡಲಿನಿಂದ ದೇವ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಕಾಮಧೇನುವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಇದೇನು ಎಂದು ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಆ ನಂತರ ಸುರೆ, ಪಾರಿಜಾತ, ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಚಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಮದಮೋದ ಕೊಡುವ ವಸ್ತುಗಳು ಜನಿಸಿದವು. ಶಿವನು ಚಂದ್ರನನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ

ಧರಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ವಿಷವು ಉದಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಹಾವುಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವು. ಅನಂತರ ಅಚ್ಚ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಸ್ವಚ್ಛ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಭಗವಾನ್ ದೇವಧನ್ವಂತರಿಯು ಅಮೃತ ತುಂಬಿದ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಆ ಕ್ಷೀರೋದಧಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದನು. ಭಗವಾನ್ ಧನ್ವಂತರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಅಮೃತ ಕಲಶವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಾಯಿತು. ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಹರ್ಷವಾಯು ತುಂಬಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಆ ಹಾಲುಗಡಲಿನಿಂದ ಮಿಂಚುವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಉದಿಯಿಸಿ ಬಂದಳು. ಅರಳಿದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಅವಳು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಮಲ ಕುಟ್ಮಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಆ ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಋಷಿಗಳು ಶ್ರೀ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಗಂಧರ್ವರು ಹಾಡಿದರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು ಕುಣಿದರು. ದಿಗ್ಗಜಗಳು ಅವಳ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ತಾವಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳ ಪುಣ್ಯಜಲವನ್ನು ಹೊಂಗಲಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಆ ಲೋಕಮಾತೆಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದವು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವಯಂವರ

ಸಮುದ್ರರಾಜನು ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿ ಎಂದೂ ಬಾಡದ ತಾವರೆಯ ಹಾರವೊಂದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸ್ನಾನ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾದ ಆ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯರೂ ದೇವತೆಗಳೂ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ವರಿಸಿ ಅವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯಾಗಿ ಅವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದಳು. ಜಗದೀಶ್ವರನ ಹೃದಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿ ಆ ಇಂದಿರಾದೇವಿಯು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಳು. ಅದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಇದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆ ದುರುಳ ದಾನವರನ್ನು ದೂರಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾದ ಆ ದೈತ್ಯರು ದೇವ ಧನ್ವಂತರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂಗೈ ಜೋರಿನಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಾವೇ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆ ಅಮೃತಪ್ರಾಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಚ್ಚಾಡ ಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಮೋಹಿನಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ವಂಚಿಸಿ ಆ ಅಮೃತ ಕಲಶವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ರೂಪ ಸಿರಿಗೆ ಮಾರುಹೋದ ಆ ದುರುಳ ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಧುರಮಾತುಗಳಿಂದ ಮರುಳು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ, ಅಮೃತವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಮಾಯಾ ಮೋಹಿನಿಯಿಂದ ಅಮೃತ

ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಜರರೂ ಅಮರರೂ ಆದರು. ಕೊನೆಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಕೋಪದಿಂದ ಹುಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ವಂಚನೆ ಮಾಡಿ ಅಮೃತ ಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿದು ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಏರಿಬಂದರು. ಅಮೃತಪಾನದಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕಂಡಲ್ಲಿ ತುಂಡರಿಸಿ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತಸದಿಂದ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಅಡಿದಾವರೆಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಶ್ರೀದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕಳೆದುಹೋದ ರಾಜ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದು, ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನು ಮತ್ತು ''ಇದೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದರ ಪ್ರಭಾವ'' ಎಂದು ಅರಿತು ಆ ಸುರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೇ ತನ್ನ ಚಿಗುರು ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅರಳುದಾವರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಮಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ದೇವರಾಜ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋ ದೇವೀಂ ತುಷ್ಟಾವಾಬ್ಜಕರಾಂ ತತಃ ॥

ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ - ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತೋತ್ರ

ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಜನನೀ ಮಬ್ಜಸಂಭವಾಮ್ ।
ಶ್ರಿಯಮುನ್ನಿದ್ರಪದ್ಮಾಕ್ಷೀಂ ವಿಷ್ಣು ವಕ್ಷಃ ಸ್ಥಲಸ್ಥಿತಾಮ್ ॥

ಪದ್ಮಾಲಯಾಂ ಪದ್ಮಹಸ್ತಾಂ ಪದ್ಮಪತ್ರ ನಿಭೇಕ್ಷಣಾಮ್ ।
ವಂದೇ ಪದ್ಮಮುಖೀಂ ದೇವೀಂ ಪದ್ಮನಾಭಪ್ರಿಯಾಮಹಮ್ ॥

ನ ತೇ ವರ್ಣಯಿತುಂ ಶಕ್ತಾ ಗುಣಾನ್ ಜಿಹ್ವಾಪಿ ವೇಧಸಃ ।
ಪ್ರಸೀದ ದೇವಿ ಪದ್ಮಾಕ್ಷಿ ಮಾಽಸ್ಮಾಂಸ್ತ್ಯಾಕ್ಷೀಃ ಕದಾಚನ ॥

''ತಾವರೆಯಿಂದ ಉದಿಯಿಸಿ, ಹರಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಇಂದಿರಾದೇವಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು ಇರಲಿ. ತಾವರೆಯನ್ನೇ ತನ್ನ ತಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಮಲ ಕುಟ್ಮಲವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ, ಕಮಲನಾಭನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ತಾವರೆಮೊಗದ ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ನಾನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಮಯನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹವನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದು ಬೇರಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು! ಅಮ್ಮಾ, ನೀನು ನಮ್ಮಿಂದ ವಿಮುಖಳಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಹಾಳಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಷ್ಟಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದೆವು. ನೀನೀಗ ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ದಯೆದುಂಬಿದ ಕರುಣಾ ಕಟಾಕ್ಷದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಬೀರಿದ ಕೂಡಲೇ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಾಯಿತು. ಅಂಬ, ನಿನ್ನ,

ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯು ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಶಾಂತಿ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸಿರಿ, ಸಂತಸಗಳು ನಲಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಲ್ದಾಯಿಯೇ, ನೀನೆಂದಿಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ. ಬೊಕ್ಕಸ ಭಂಡಾರಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಡ. ನಿರಂತರವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ತಾಯಿಗರುಳಿನಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹರಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸು''. ದೇವೇಂದ್ರನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪರಿತುಷ್ಟಳಾದ ಆ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಅಧಿದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ''ದೇವರಾಜ, ನಿನ್ನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರಕೇಳು.''

''ತಾಯಿ ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಎಂದೂ ತೊರೆದು ಹೋಗಬೇಡ ಮತ್ತು ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಅವರನ್ನು ನೀನು ಎಂದೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ವರಗಳನ್ನು ನನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸ ಬೇಕು'' ಎಂದು ಇಂದ್ರನು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯು 'ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿಯು ಕೇಳಿದ ಆ ಎರಡೂ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ''ಅವನನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಬೈಗು ಬೆಳಗುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುದಿನವೂ ಪಠಿಸುವವರನ್ನೂ ತಾನೆಂದೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನಿತ್ತಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿವಿಧ ಅವತಾರಗಳು

ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಜನಿಸಿ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಭೃಗು ಋಷಿಯಿಂದ ಖ್ಯಾತಿ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ಈ ಸಿರಿದೇವಿಯೂ ತಾನೂ ಅವತರಿಸಿ ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅದಿತಿ ದೇವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತ ನಾಗಿ ಆದಿತ್ಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ಈ ಭಾಗ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪದ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪದ್ಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯಾದಳು. ಅವನು ಪರಶುರಾಮ ನಾದಾಗ ಇವಳು ಧರಣೀ ದೇವಿಯಾದಳು. ಅವನು ರಾಮನಾದಾಗ ಇವಳು ಸೀತೆ; ಅವನು ಕೃಷ್ಣನಾದಾಗ ಇವಳು ರುಕ್ಮಿಣಿ, ಅವನು ದೇವನಾದಾಗ ಇವಳು ದೇವೀ, ಅವನು ನರನಾದಾಗ ಇವಳು ನಾರಿ, ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಯಾವುದೇ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಅವನ ಕಾಂತೆಯಾದ ಈ ಕಮಲಾದೇವಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಶರೀರ, ಅನುರೂಪವಾದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಳು. ಭೃಗು ಋಷಿಯಿಂದ ಖ್ಯಾತಿ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಧಾತಾ ವಿಧಾತಾ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರಿದ್ದರು. ಈ ಧಾತಾ ವಿಧಾತಾ ಸಹೋದರರಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಮೇರುವಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಆಯತಿ ನಿಯತಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅವರಿಂದ ಧಾತವಿಧಾತರಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಮೃಕಂಡು ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮೃಕಂಡುವಿನ ಮಗನೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನಿಗೆ ಗೋದಶಿರ ಎಂಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು.

ಇತ್ತ ಧಾತೃವಿನ ಮಗನಾದ ತ್ರಾಣನಿಗೆ ದ್ಯುತಿಮಾನ್ ಎಂಬ ಪುತ್ರನೂ ಆ ದ್ಯುತಿಮಾನನಿಗೆ ರಾಜವಾನನೆಂಬ ಪುತ್ರನೂ ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಈ ರಾಜವಾನನಿಂದ ಭೃುಗುವಂಶವು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದಿತು. ಮರೀಚಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಂಭೂತಿಯು ಪೌರ್ಣಮಾಸ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆ ಪೌರ್ಣಮಾಸನಿಗೆ ವಿರಜ, ಪರ್ವತ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು.

ಅಂಗೀರಸ ಋಷಿಯ ಭಾರ್ಯೆಯಾದ ಸ್ಮೃತಿದೇವಿಯು ಸಿನೀವಾಲಿ, ಕುಹೂ, ರಾಕಾ ಮತ್ತು ಅನುಮತಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಅತ್ರಿಋಷಿ ಕುಟುಂಬಿನಿಯಾದ ಅನುಸೂಯಾದೇವಿಯು ಸೋಮ, ದುರ್ವಾಸ ಮತ್ತು ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಎಂಬ ದೋಷದೂರರಾದ ಮೂವರು ಸತ್ಪುತ್ರರನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯ ಧಮಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದತ್ತೋಲಿ ಎಂಬ ಗಂಡು ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇದೇ ದತ್ತೋಲಿಯು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಪುಲಹ ಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕ್ಷಮಾದೇವಿಯ ಕರ್ದಮ, ಊರ್ವಶೀ, ಸಹಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಮೂವರು ಸುತರರನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಕ್ರತುಮುನಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಂತತಿದೇವಿಯು ಊರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಕರೂ, ಅಂಗುಷ್ಠ ಮಾತ್ರ ಆಕಾರದವರೂ, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ ಆದ ವಾಲಖಿಲ್ಯರು ಎಂಬ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಮುನಿ ಕುಮಾರರನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು.

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ವಸಿಷ್ಠರಿಗೆ ಊರ್ಜಾ ಎಂಬ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರಜ, ಗೋತ್ರ, ಊರ್ಧ್ವಬಾಹು, ಸವನ, ಅನಘ, ಸತತ ಮತ್ತು ಶುಕ್ರ ಎಂಬ ಏಳು ಜನ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾದ ಪುತ್ರರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿರಹಿತ ರಾದ್ದರಿಂದ ಮೂರನೇ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರನಾದ ಅಗ್ನಿಯ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗೆ ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಪಾವಕ, ಪವಮಾನ ಮತ್ತು ಜಲಭಕ್ಷಿಯಾದ ಶುಚಿ ಎಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಈ ಮೂವರು ಅಗ್ನಿಪುತ್ರರಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ಹದಿನೈದು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಇವರು ನಲವತ್ತೈದು ಜನರೂ, ಮೂರು ಜನ ಅಗ್ನಿ ಕುಮಾರರೂ ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂ ಅಗ್ನಿದೇವನೂ, ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ನಲ್ವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮೈತ್ರೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತರೆಂಬ ಅನಗ್ನಿಕ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೆಂದು ನಾನು ನಿನಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸ್ವಧಾ ಎಂಬ ಭಾರ್ಯೆಯಿಂದ ಮೇನಾ ಮತ್ತು ಧಾರಿಣಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಕನ್ಯೆಯರು ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಪಿತೃಕುಮಾರಿಯರು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರಾದರು. ತಮ್ಮ ಯೋಗ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಿಯರು ಎಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಈದೌಹಿತ್ರ ಸಂತತಿಯವಂಶ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದವರಾರೂ ನಿಃಸಂತಾನರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತಾನಪಾದನ ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಗ

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಉತ್ತಾನಪಾದ ಎಂಬ ಮಹಾಶೂರರೂ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಬಲ್ಲವರೂ ಆದ ಈರ್ವರು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಾನಪಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಸುರುಚಿ ಎಂಬ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಎಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸುನೀತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಟ್ಟದರಸಿ ಇದ್ದಳು. ಅವಳ ಮೇಲೆ ಅರಸನಿಗೆ ಪ್ರೇಮವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವಳ ಮಗನಾದ ಧ್ರುವ ಎಂಬ ಬಾಲಕನನ್ನು ರಾಜನು ತನ್ನ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಭಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಉತ್ತಾನಪಾದ ರಾಜನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮಕುಮಾರನು ಕುಳಿತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಧ್ರುವನು ತಾನೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯನ್ನು ಏರಬೇಕೆಂದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಸುರುಚಿಯು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ಧ್ರುವನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಮಗುವು ಮಹಾರಾಜನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಏರಬೇಕೆಂದು ಮುಂದೆ ಬರಲು ಸುರುಚಿಯು ''ಮಗು, ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟದಿರುವ ನೀನು ಈ ರಾಜರ ತೊಡೆಯನ್ನೇರಲು ಏಕೆ ಆಸೆಪಡುವಿ? ನೀನೇನೋ ಈ ಮಹಾರಾಜನ ಮಗನಾದರೂ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟದವರಿಗೆ ಈ ರಾಜರ ಉತ್ಸಂಗವಾಗಲೀ ಮುಂದೆ ಈ ಸಿಂಹಾಸನವಾಗಲೀ ಎಂದಿಗೂ ದೊರಕಲಾರದು. ಇದು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು. ನೀನು ಇದಕ್ಕೇಕೆ ಆಸೆಪಡುವಿ? ನೀನು ನನ್ನ ಸವತಿಯಾದ ಸುನೀತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ? ನಿನಗೆ ಇದು ಎಂದಿಗೂ ನಿಲುಕಲಾರದ ಹಣ್ಣು, ನೀನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಡ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಮಲತಾಯಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧ್ರುವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಸುನೀತಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ತುಟಿಗಳು ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಧ್ರುವನನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ''ಮಗು, ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು? ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿದರು !'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಆ ಧ್ರುವಕುಮಾರನು ಸುರುಚಿಯು ಮಹಾರಾಜನ ಸಮಕ್ಷ ಗರ್ವದಿಂದ ತನಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ, ಮಾಡಿದ ಅಪಮಾನವನ್ನೂ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ ದುಃಖದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೀನಳಾದ ಸುನೀತಿಯ ಮುಖವು ಬಾಡಿತು. ಆಗ ಅವಳು ನಿಡಿದಾದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧ್ರುವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದಳು.

''ಮಗು, ಸುರುಚಿಯು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಭಾಗ್ಯಹೀನನಿದ್ದದ್ದೇ ನಿಜ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಉದರದಿಂದ ಜನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಗ್ಯವಂತರಿಗೆ ಮಲತಾಯಿಯ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜರತೊಡೆ, ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜ ಛತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ

ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸುರುಚಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿರುಚಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಾನು ಬರೀ ಪತ್ನಿ ಮಾತ್ರ. ಸುರುಚಿಯು ಪ್ರೇಯಸಿ. ಅಲ್ಪಪುಣ್ಯನಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮ ಉತ್ತಮನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ರಾಜಾಂಕ ಮತ್ತು ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯಗಳು ದೊರಕಲಾರವು. ಸುರುಚಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ದುಃಖವಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. ನೀನು ಒಳ್ಳೇ ಶೀಲ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗು, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡು, ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹದಿಂದಇರು. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಮುಡುಪಾಗಿರಿಸು. ಇಂಥ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ. ತಗ್ಗು ಇದ್ದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹರಿದುಬರುವಂತೆ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಸತ್ಪಾತ್ರನಾದ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಿರಿಸಂಪದ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ.

ತಾಯಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧ್ರುವನು ತುಸು ವಿಚಾರಿಸಿ ಶಾಂತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದನು, ''ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಮಲತಾಯಿಯ ಕಟುವಚನದಿಂದ ಒಡೆದುಹೋದ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಸುರುಚಿಯು ಮಹಾರಾಜನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಾಗಲಿ. ಅವಳ ಮಗ ಉತ್ತಮನೇ ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ. ನನಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೊಟ್ಟ ರಾಜ್ಯವಾಗಲೀ, ಐಶ್ವರ್ಯವಾಗಲೀ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಜಗತ್ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆಗೂ ದೊರಕಲಾರದಂಥ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ಭಗವದಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ.''

ಧ್ರುವನಿಗೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಆದೇಶ, ಉಪದೇಶ

ಹೀಗೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಧ್ರುವನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಊರಾದ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ನಗರ ಸಮೀಪದ ಒಂದು ಉಪವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಏಳು ಋಷಿಗಳು ಬಂದು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಹಾಸಿದ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವುದು ಧ್ರುವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ''ಋಷಿವರ್ಯರೇ, ನಾನು ಉತ್ತಾನಪಾದ ರಾಜನಿಂದ ಸುನೀತಿ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರಾಜಕುಮಾರನಿದ್ದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾದದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಉದಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಆ ಋಷಿಗಳು ''ಬಾಲಕನೇ, ನೀನಿನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷದ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಾಗಿರುವೆ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿನಗೆ ಯಾವದೇ ಶಾರೀರಿಕ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಬೇರಾವ

ಮನಸ್ತಾಪಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಈ ಅಕಾಲ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಧ್ರುವನು ತನ್ನ ಮಲತಾಯಿಯಾದ ಸುರುಚಿಯು ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನದ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನೀಗ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವ ಪೈತೃಕ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಹೊಂದದ ಉಚ್ಛ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಥ ಉಪಾಯವು ಏನಾದರೂ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಋಷಿಮಂಡಲದ ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಮಲತಾಯಿಯ ಒಂದು ಬಿರುಸುಮಾತಿನಿಂದ ಮರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಹತ್ತಿದ ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಅತ್ಯುಚ್ಛ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆ ಶಿಶುವಿನ ಅಗಮ್ಯ ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜಾತಿಯ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಎಂಥ ಛಲ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಕೌತುಕವೆನಿಸಿತು. ಆ ಎಳೆ ಕಂದಮ್ಮನ ಧೈರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವನು ಪಟ್ಟಪಾಡನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಅವನ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಕರುಣಾಕ್ರಾಂತರಾದ ಮರೀಚಿ ಋಷಿಗಳು ''ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ನೀನು ಆರಾಧಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅದರಂತೆ ''ಹರಿ ತುಷ್ಟನಾದವನಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯಲಾರದು'' ಎಂದು ಅತ್ರಿ ಋಷಿಗಳೂ ''ನಿನಗೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವು ಬೇಕಾದರೆ ಸರ್ವಾಧಾರನಾದ ಗೋವಿಂದನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸು'' ಎಂದು ಅಂಗೀರಸರೂ, ''ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ದೊರಕುವವು'' ಎಂದು ಪುಲಸ್ಯರೂ, ''ಶಚೀಪತಿಯು ಯಾವ ಜಗದೊಡೆಯನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನೋ ಅಂಥ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸು'' ಎಂದು ಪುಲಹ ಮುನಿಗಳೂ, ''ಯಜ್ಞಪುರುಷನೂ ಯೋಗೇಶ್ವರನೂ ಆದ ಜನಾರ್ದನನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಬಳಿಕ ಯಾವುದು ತಾನೇ ದೊರಕಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!'' ಎಂದು ಕ್ರತು ಋಷಿಗಳೂ, ''ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನೀನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವು ದೊರಕುವುದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇನು'' ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ನುಡಿದರು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಏಕ ಕಂಠದಿಂದ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದ ಆ ಏಳೂ ಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆ ಸುನೀತಿಯ ಕುಮಾರನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿದ ''ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಇಚ್ಛಾ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದಿರಿ. ನಾನು ಆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ? ಅವನು ಸಂತೋಷವಾಗಲು ಯಾವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ದಯವಿಟ್ಟು ತಾವು ನನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು''. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ಈ ಮಾತನ್ನು

ಕೇಳಿ ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ 'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ'' ಎಂಬ ವಾಸುದೇವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಮಂತ್ರ ಜಪದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ''ಧ್ರುವಕುಮಾರ, ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಾತನಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನವು ಈ ವಾಸುದೇವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ನೀನಾದರೂ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರದ ಜಪಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೋ'' ಎಂದು ಉಪದೇಶಗೈದರು. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ ವಾಸುದೇವ ಮಂತ್ರದ ಜಪಾನುಷ್ಠಾನದ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಆ ಏಳೂ ಜನ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಋಷಿಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಆದಂತೆಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಧ್ರುವ ಕಂದನು ಮುನ್ನಡೆದನು. ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬಂದಾಗ ಯಮುನಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಧುವನವೆಂಬ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿದ್ದಿತು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧು ಎಂಬ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ದೈತ್ಯನ ಮಗನಾದ ಲವಣಾಸುರನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಸೋದರನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಕೊಂದು ಮಧುರಾ ಎಂಬ ನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು ನಿರಂತರ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ್ದರಿಂದ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಪಾಪವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕ ಯಮುನಾತೀರದ ಈ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಾಲಭಕ್ತನಾದ ಧ್ರುವನು ಮರೀಚಿ, ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಋಷಿಗಳು ತನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದಂತೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಆ ಕೂಸು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಪಾದದ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಅಮುಕಿ ನಿಂತು ಹಗಲಿರುಳು ಜಪಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾದ ಆ ಧ್ರುವನ ದೇಹಭಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ನಡುಗಿಹೋಯಿತು.

ಧ್ರುವನ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ

ಅವನ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನದೀ ಸಮುದ್ರಗಳು ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾದವು. ದೇವತೆಗಳು ದೇವೇಂದ್ರನ ಜೊತೆಗೆ ಗುಪ್ತ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಧ್ರುವನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ಬಂದರು. ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಎಂಬ ಉಪದೇವತೆಗಳು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಧ್ರುವನ ಎದುರು ಸುಳಿದು ಸಂಚರಿಸಿ ಅವನ ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸುನೀತಿಯ ವೇಷವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಂಣೀರುದುರುಸುತ್ತ ಧ್ರುವನ ಎದುರು ನಿಂತಳು. ''ಅಯ್ಯೋ ಮಗು, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಇದನ್ನೇನು ನಡಿಸಿದೆ! ಈ ಘೋರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ಸೊರಗಿ ನೀನು ಕೊರಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತಾಗಿರುವೆ. ಬಹಳ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸವತಿಯ ಕಾಟದಿಂದ ಮತ್ತು ಪೀಡೆಯಿಂದ ನೊಂದು ಬೆಂದು

ಬಸವಳಿದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರು ದಿಕ್ಕು ! ಅನಾಥಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ಏಕಾಕಿನಿಯಾದ ನನ್ನ ಗತಿ ಏನು ? ಐದು ವರ್ಷದ ನೀನೆಲ್ಲಿ ? ಈ ಘೋರ ತಪಸ್ಸೆಲ್ಲಿ ? ಈ ಆಡುವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಪಡುವುದನ್ನು ನಾನೆಂತು ನೋಡಲಿ! ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದೇ ಮಕ್ಕಳ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖ ಪಡಿಸಿ ನೀನು ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ಪುಣ್ಯವು ಬರದೆ ಪಾಪವೇ ಬರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಾ. ನೀನು ದಾರುಣವಾದ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಒದರುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕೋಡಿ ಹರಿಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವ ತಾಯಿ ಸುನೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಚಿತ್ತನಾದ ಧ್ರುವನು ಅತ್ತಗಮನ ಕೊಡದೇ ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

''ಅಯ್ಯೋ ಧ್ರುವ ! ಭಯಂಕರರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು'' ಎಂದು ಒದರಿ ಚೀರಿ ಹೇಳುತ್ತ ಮಾಯಾಸುನೀತಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ದೆಗೆದಳು. ಆ ಬಳಿಕ ಉರಿಯ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತ ಉಗ್ರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿರುವುತ್ತಾ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸರು ಧ್ರುವನ ಎದುರು ಪ್ರಕಟರಾದರು. ಅವರು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಹದನವಾದ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಮಸೆಯುತ್ತ ''ಹಿಡಿಯಿರಿ, ಬಡಿಯಿರಿ, ಕೊಲ್ಲಿರಿ, ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದುಬಿಡಿರಿ'' ಎಂದು ಒದರುತ್ತ ಸಿಂಹ, ಒಂಟೆ, ಮೊಸಳೆಗಳಂತೆ ಬಾಯಿತೆರೆದು ಬೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುಲಿ ಹಾವುಗಳಾಗಿ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲಭಕ್ತನಾದ ಆ ಧ್ರುವನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವತೆಗಳೂ ದೈತ್ಯರೂ ಕೂಡಿ ಶತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ತದೇಕ ತಾನ ಲೀನ ಮಾನಸನಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಆ ಧ್ರುವ ಶಿಶುವು ತನ್ನ ಹೃದಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುವ ವಾಸನಾಮಯವಾದ ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಮೂರ್ತಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರಾವುದನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಾಯಾ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಕರಗಿ ಹೋದವು. ಅದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದರು.

''ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ವತ್ಸ ಧ್ರುವನ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿ ನಾವು ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಆ ಕೂಸಿನ ತಪಸ್ಸು ಅತ್ಯುಗ್ರವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಅವನೇನು ಇಂದ್ರನಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವನೋ! ಸೂರ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರ ಬಯಸುವನೋ? ಅಥವಾ ಕುಬೇರನ ಕೊಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ? ಅಥವಾ ವರುಣ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು

ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನೋ ಅಥವ ಚಂದ್ರ ಪದವನ್ನು ಇಚ್ಚಿಸುವನೋ ? ನಾವಂತೂ ಅವನ ಈ ಘೋರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ವಾಮಿ ನೀನು ಆ ಧ್ರುವನನ್ನು ಈ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸು.'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಕ್ಕು ''ಧ್ರುವನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯೂ ಬೇಡ, ಚಂದ್ರ ಪದವಿಯೂ ಬೇಡ, ಅವನಿಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಶಾಂತಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಧ್ರುವನೆದುರು ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ ಪದ್ಮ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು.

''ಉತ್ತಾನಪಾದಕುಮಾರ, ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ನಾನು ನಿನಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು'' ಎಂದು ದೇವಾಧಿದೇವನು ಧ್ರುವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವನ ಈ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಧ್ರುವಕುಮಾರನು ಪಕ್ಕನೇ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದನು. ಅವನ ಹೃದಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಾನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮಧಾರಿಯಾಗಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿರೀಟವಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೆದುರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ಧ್ರುವನ ಮೈಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳು ನೆಟ್ಟಗಾದವು, ಅವನು ಆನಂದದಿಂದ ಮತ್ತು ಭಯದಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತ ಆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೆಲದಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದನು. ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಏನೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಬೇಕೋ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಬಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ''ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸ ಹೊರಟ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಮುಗ್ಗುರಿಸುವುದುಂಟು. ಅಂಥ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲಿ ! ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಕನಾದ ನನಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು, ವಾಣಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಆ ಎಳೆ ಕೂಸಿನ ಮುಗ್ಧ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ತನ್ನ ಶಂಖದ ತುದಿಯಿಂದ ಧ್ರುವನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದನು. ಭಗವಂತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ ಆ ಶಂಖದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಧ್ರುವನಿಗೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಸಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಹೊಮ್ಮಿ ಪ್ರಗಲ್ಭವಾಣಿಯಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

''ಬ್ರಹತ್ವಾತ್ ಬೃಂಹಣತ್ವಾಚ್ಚ ಯದ್ರೂಪಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಂ ।
ತಸ್ಮೈ ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವಾತ್ಮನ್ ಯೋಗಿಚಿಂತ್ಯಾಽವಿಕಾರಿಣೇ ।

ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನೂ ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇಂಥ ನಿರುಪಪದ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನೂ

ಯೋಗಿಗಮ್ಯನೂ ವಿಕಾರರಹಿತನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷ, ಪುರುಷ ಎಂದು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ವಿರಾಟಪುರುಷನು ನೀನೇ ಇರುತ್ತೀ. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ-ವರ್ಣಗಳೂ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಪಶು ಪಕ್ಷ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನೀನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗುಹಾವಾಸಿ ಯಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನೂ ಕೂಡ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತೀ. ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ತಿಯಾದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಯಾವ ಆಶೆಯೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ನಿಸ್ಪೃಹ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದನು.

ಹರಿ 'ಬೇಡು' ಎಂದ. ಧ್ರುವ 'ಬೇಡ' ಎಂದ.

ಆಗ ಹರಿಯು ''ರಾಜಕುಮಾರ, ನನ್ನ ದರ್ಶನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಮಾನವರ ಯಾವ ಆಶಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳೂ ಅತೃಪ್ತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಇತ್ತನು.

ಆಗ ಧ್ರುವನು ಗದ್ಗದಿತ ಕಂಠನಾಗಿ ''ಪ್ರಭೋ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದ ಬಳಿಕ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮೂಡಿದ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಿನ್ನೆದುರು ಇರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಲತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟದಿರುವ ನನಗೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯಾಗಲೀ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವಾಗಲೀ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ಗರ್ವದಿಂದ ನುಡಿದಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಪದವನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಹರಿಯು ''ಧ್ರುವ, ನೀನು ಬೇಡಿದ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ್ದಿ. ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ನಿರಂತರ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವೇದೋಕ್ತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಪಾಲನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿ. ಆಗ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ನಿನಗೆ ಓರ್ವ ತರುಣ ರಾಜಕುಮಾರನ ಸಂಗಡ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧವು ಬೆಳೆಯಿತು. ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರನೂ ತರುಣನೂ ಎಲ್ಲ ಭೋಗವಿಲಾಸ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದವನೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಿನಗೂ ಅಂಥ ಸಿರಿ, ಸಂಪದ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ, ವೈಭವ, ವಿಲಾಸ, ವಿಭ್ರಮೋಪೇತವಾದ ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಆಯಿತು. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ

ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿ ಉತ್ತಾನಪಾದ ರಾಜನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಉಚ್ಚತರವಾದ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಬುಧ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸಪ್ತಋಷಿ ಮಂಡಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉಚ್ಚತಮವಾದ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಈ ಕಲ್ಪಾಂತರದವರೆಗೂ ಈ ಧ್ರುವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಬೆಳಗುವೆ. ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಸುನೀತಿಯು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಜಾಜ್ವಲ್ಯ ಮಾನವಾದ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿ ನೀನು ಇರುವವರೆಗೆ ವಿಮಾನರೂಢಳಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿರುವಳು. ಈ ಧ್ರುವ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬೈಗು ಬೆಳಗು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳುವವರಿಗೂ ಹೇಳುವವರಿಗೂ ಮಹಾಪುಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ದೇವ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಇಂಥ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಧ್ರುವ ಕುಮಾರನು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ.

ಧರ್ಮಾತೀತನಾದ ದುಷ್ಟ ರಾಜ

ಧ್ರುವರಾಜನಿಗೆ ಶಿಷ್ಟಿ, ಭವ್ಯ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಭವ್ಯನಿಂದ ಶಂಭುಕುಮಾರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಶಿಷ್ಟಿಗೆ ಸುಚ್ಛಾಯಾ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ರಿಪು, ರಿಪುಂಜಯ, ವಿಸ್ರ, ವಿಕಲ, ವೃಕತೇಜ ಎಂಬ ಐವರು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ರಿಪುವಿನ ಭಾರ್ಯೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಚಾಕ್ಷುಷನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಚಾಕ್ಷುಷನು ವೀರಣ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗಳಾದ ವಾರುಣಿಯಲ್ಲಿ ಮನು ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆದನು. ಆ ಮನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವೈರಾಜ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಕನ್ನೆಯಾದ ನಡ್ವಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುರು, ಕುರು, ಶತದ್ಯುಮ್ನ, ತಪಸ್ವಿ, ಸತ್ಯವಾನ, ಶುಚಿ ; ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ, ಸುದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು ಅಭಿಮನ್ಯು ಎಂಬ ಹತ್ತು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಕುರುಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಆಗ್ನೇಯ ದೇವಿಯು ಅಂಗ, ಸುಮನ, ಖ್ಯಾತಿ, ಕೃತು, ಅಂಗಿರಸ, ಶಿಬಿ ಎಂಬ ಆರು ಜನ ಮಹಾಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾದ ಸತ್ಪುತ್ರರನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮೊದಲನೇಯ ಮಗಳಾದ ಸುನೀತಳನ್ನು ಅಂಗರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂಗ ಅರಸನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುಕುಮಾರಿಯಾದ ಈ ಸುನೀತೆಯಿಂದ ದುಷ್ಟನಾದ ವೇನನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈ ವೇನನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ದೋಷದಿಂದ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಉನ್ಮತ್ತನೂ, ನೀಚನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ತಂದೆಯ ನಂತರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದಕೂಡಲೇ ಆ ವೇನರಾಜನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು.

''ನ ಯಷ್ಟವ್ಯಂ ನ ದಾತವ್ಯಂ ನ ಹೋತವ್ಯಂ ಕಥಂಚನ ।
ಭೋಕ್ತಾ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕಸ್ತ್ವನ್ಯೋ ಹ್ಯಹಂ ಯಜ್ಞಪತಿಃ ಪ್ರಭುಃ ॥

ಯಾರೂ ಯಜ್ಞಮಾಡಬಾರದು, ಯಾರಿಗೂ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಕೂಡದು,

ಹೋಮ ಹವನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವತೆಗೂ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಯಜ್ಞದ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಕ್ಕಂಥ ದೇವರು ನನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರು ಇದ್ದಾರೆ ! ನಾನೇ ಪ್ರಭು, ಪರಮಾತ್ಮಾ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಪತಿಯೂ ಆಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ದುಷ್ಟರಾಜರನ್ನು ಪದಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಭಾರತದ ಹಿಂದಿನ ಸತ್ಪರಂಪರೆ

ವೇನನ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಈ ಭೀಷಣ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತ್ರಸ್ತರಾದ ಋಷಿಗಳು ಶಾಂತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿದರು. ''ಮಹಾರಾಜ, ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಪುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಆರನೇ ಅಂಶವು ನಿನಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಇಂಥ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮದಿಂದ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ನಮಗೂ ನಿನಗೂ ಸರ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು.''

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮದಾಂಧನಾದ ಆ ವೇನರಾಜನು ''ನನ್ನಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವನು ಬೇರೆ ಯಾರಿರುವನು ? ಆ ಹರಿಯೆಂದರೆ ಯಾರು ! ಆ ನಿಮ್ಮ ಹರಿ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ರಾಜರ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನೆಂದರೆ ಸರ್ವ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿರಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗಂಡನ ಸೇವೆಯೇ ಧರ್ಮ, ಪ್ರಜರಿಗೆ ಅರಸರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಧರ್ಮ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಡೆಯಿರಿ.'' ಎಂದು ಖಡಾ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಠೋರ ಅನುಶಾಸನಗೈದರು.

ವೇನ ಮಹಾರಾಜನ ಧರ್ಮದ್ರೋಹಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತರಾದ ಆ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ''ಹನ್ಯತಾಂ ಹನ್ಯತಾಂ ಪಾಪಃ'' ಈ ಪಾಪಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತುಹೋಗಲಿ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ದುರಾಚಾರಿಯು ಭೂಮಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಲು ಅಯೋಗ್ಯನು'' ಎಂದು ಶಾಪದ ಕಿಡಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಸಿಡಿಸಿ ಮಂತ್ರ ಪೂತನಾದ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ದರ್ಭಗಳನ್ನು ಬೀಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಆ ವೇನರಾಜನು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಆಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಿ ಕಳ್ಳರ ದರೋಡೆಖೋರರ ಉಪದ್ರವವು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ರಾಜನಿಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆಯು ಆಗಲಾರದು ಎಂದು ಬಗೆದು ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಕೂಡಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಆ ವೇನ ಶರೀರದ ತೊಡೆಯನ್ನು ಕಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಕುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮನುಷ್ಯನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಅವನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವನಿಗೆ ''ನಿಷೀದ'' ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ನಿಷಾದ ಎಂದು ಹೆಸರಾದನು. ಅವನಿಂದ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಜಾತಿಗೆ ನಿಷಾದ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ವೇನರಾಜನ

ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಆ ನಿಷಾದ ಜಾತಿಯವರೆಲ್ಲರೂ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕಳವು, ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಪಾಪಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಆ ಋಷಿಗಳು ಆ ವೇನರಾಜನ ನಿರ್ಜೀವ ಶರೀರದ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಕಡಿದರು. ಆದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳ ಪೃಥುರಾಜನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಆ ಪೃಥುರಾಜನಿಗೆ ಧರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ''ಆಜಗವ'' ಎಂಬ ಶಿವ ಧನಸ್ಸು ದಿವ್ಯ ಬಾಣಗಳೂ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕವಚವೂ ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಂದವು.

ಅವನ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳೂ, ಸಮುದ್ರಗಳು, ರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತವಾದವು. ಆ ಪೃಥುರಾಜನ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಚಿನ್ಹ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಒಡಗೂಡಿ ಬಂದು ಅವನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

ರಂಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜ

ರಾಜ್ಯಾರೂಢನಾದ ಆ ಪೃಥುರಾಜನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಂಜನೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ರಾಜ ಎಂದು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೇ ಹೆಸರು ಆಯಿತು.

''ಪಿತ್ರಾಽ ಪರಂಜಿತಾಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಸ್ತೇನಾನುರಂಜಿತಾಃ ।
ಅನುರಾಗಾತ್ ತತಸ್ತಸ್ಯ ನಾಮ ರಾಜೇತ್ಯಜಾಯತ ॥

ಆ ಪೃಥುರಾಜನು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಸುಗಳು ಹಂಡೆಗಟ್ಲೆ ಹಾಲನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಿಡಗಳ ಎಲೆ ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಅರ್ಥ, ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥ

ಆ ಪೃಥುಮಹಾರಾಜನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಕೂಡಲೇ ಪೈತಾಮಹ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಪೈತಾಮಹ ಯಜ್ಞದ ಸೋಮಾಭಿಷವದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಸೋಮರಸವನ್ನು ಹಿಂಡುವ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಯಾದ ಸೂತನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಮತ್ತು ಅದೇ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಮಗಧನೂ ಜನಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಋಷಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಸೂತ, ಮಗಧ ಎಂದು ಕರೆದು ಅವರಿಗೆ ಪೃಥುರಾಜನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಪೃಥುರಾಜನನ್ನು ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದರು. ಆಗ ಪೃಥುರಾಜನು ತಾನಿನ್ನೂ ಅಂಥ ಯಾವ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಸೂತಮಗಧದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರು ಹೊಗಳಿದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಅವರು

ತಮ್ಮ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ವಿಶೇಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಅವರ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣನೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯವಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಣ್ಣನೆ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಸತ್ಯ, ದಾನ, ಕ್ಷಮಾ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಸೌಜನ್ಯ, ಪ್ರಿಯಭಾಷಣ, ದುಷ್ಟಶಾಸನ, ತ್ಯಾಗಶೀಲತೆ, ಸಾಧುಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ, ವ್ಯವಹಾರ ಕೌಶಲ್ಯ, ಕೃತಜ್ಞತೆ, ದೇವಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆತ್ಮವಿಕಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಆದರ್ಶ ಮಹಾರಾಜನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭಾರಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು.

ವೇನರಾಜನ ದುಃಶಾಸನ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂತರ ಅರಾಜಕತೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭೂದೇವಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಧಾನ್ಯ ಔಷಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಡಗಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಹಸಿವೆ ಮತ್ತು ರೋಗ ರುಜಿನಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಪೃಥುರಾಜನಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದರು. ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪೃಥುರಾಜನು ತನ್ನ ಅಜಗವ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಕೈ ಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ ಭೂದೇವಿಯು ಆಕಳಿನ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓಡತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪೃಥುರಾಜನು ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರಲು ಆ ಪೃಥ್ವೀದೇವಿಯು ಭಯಕಂಪಿತಳಾಗಿ ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದಳು.

ರತ್ನಗರ್ಭೆ ಮಣ್ಣು ಕಲ್ಲು ತೂರಿದಾಗ ಪೃಥುವಿನ ಶಾಸನ

''ಮಹಾರಾಜ, ಸ್ತ್ರೀವಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಎಂಥ ಪಾಪವು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೇ ? ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲ್ಲು ಏಕೆ ಬಂದಿರುವೆ ?

ಪೃಥುರಾಜ - ಯಾವ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವದೋ ಅಂಥ ಹಿಂಸೆಯು ಕೂಡ ಪುಣ್ಯಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೃಥ್ವೀ - ಪ್ರಜಾಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಯಸುತ್ತೀಯಷ್ಟೇ ! ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವ ನೆಲೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೀ ? ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಜೋತಾಡಬೇಕೇ ?

ಪೃಥುರಾಜ - ಪ್ರಜಾವಿದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದ ಪೃಥ್ವಿದೇವಿ ! ನನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ನನ್ನ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೆಲವಿಲ್ಲದೇ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.'' ಪೃಥುರಾಜನ ಈ ಧೃಡನಿರ್ಧಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರಣೀದೇವಿಯು ಹೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತ ''ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ನಾನೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು

ಮಾಡು. ನಾನು ನುಂಗಿದ ಅನ್ನ ಔಷಧಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ದೊರಕಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಯಸುತ್ತಲಿದ್ದರೆ ಗೋರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆ ಬಿಡಿಸುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯೋಗ್ಯ ಕರುಗಳನ್ನು ತಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಹಾಲಿನ ರೂಪದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಕರೆದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ಕಾಡು ಬೀಡುಗಳಿಂದ ತಗ್ಗು ದಿನ್ನೆಯಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಮನಾಗಿಸಿ ಬಯಲು ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವನಸ್ಪತಿ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲೂ ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಇತರ ಎಲ್ಲ ವಿಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕ್ಷೀರರೂಪವಾಗಿ ಕರೆಯಲೂ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಗಂಧರ್ವರ ಸೀಮೆಯಾಯಿತು ಕಾಡಿನ ನಾಡು

ಆ ಭೂದೇವಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪೃಥುರಾಜನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಿಂದ ನೆಲದ ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿದ ಸಾವಿರಾರು ದಿನ್ನೆ ಗುಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಸವರಿ, ಸರಿಸಿ ಸಮನೆಲ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಭೂಮಂಡಲದ ತುಂಬ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಗುಡ್ಡ, ದಿನ್ನೆ, ತಗ್ಗು, ತೆವರುಗಳು ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಬೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ನಗರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಡುಗಳೇ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟು ನಾಡು ರೂಪಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಮನಾದ ನೆಲವೇ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಹೊಲಗಳು ಹುಟ್ಟಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇಸಾಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಬೆಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾದ ದಾರಿಗಳ ಮಾತಂತೂ ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು.

ತಿರೆ ತೊರೆ ಬಿಟ್ಟಿತು

ಪೃಥುರಾಜನು ತನ್ನ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕಾಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿದು ಬೆಟ್ಟಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು, ತಗ್ಗುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ, ದಿನ್ನೆಗಳನ್ನು ಪುಡಿಗೈದು, ತೆವರುಗಳನ್ನು ಸಮಮಾಡಿ, ದೂರ ದೂರದವರೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಯಲು ಮೈದಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಮತಟ್ಟಾದ ನೆಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ನಂತರ ಧಾನ್ಯದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಉತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಒಕ್ಕಲುತನದ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಅನೇಕ ಉದ್ಯೋಗ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸಾಯಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜನರು ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮಾರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರ ನಾಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡಹತ್ತಿ ದರು.

ಮಣ್ಣಿನ ಒಡಲಿನಿಂದ ಬೆಣ್ಣೆ ಕಡೆದ ಪೃಥು

ಜನರಿಗೆ ಹೊಲಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಕಂದಮೂಲಗಳೂ, ಧಾನ್ಯಗಳೂ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೊರಕತೊಡಗಿದವು. ಪೃಥುರಾಜನು ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವನ್ನು ಕರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜಾ ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಗೋರೂಪಧಾರಿಣಿಯಾದ

ಧರಿಣೀಮಾತೆಯಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಧಾನ್ಯಾಹಾರವನ್ನು ತಿಂದು ತುಷ್ಟರಾಗಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕುವಂತಾಗಿದೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪೃಥುರಾಜನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ತಂದೆಯೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಪೃಥುವಿನ ಮಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಭೂದೇವಿಗೂ ''ಪೃಥಿವೀ'' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇದರಂತೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ದೈತ್ಯರೂ, ಪರ್ವತಗಳೂ ಗಂಧರ್ವರೂ, ಯಕ್ಷರೂ, ಪಿತೃಗಳೂ, ಗಿಡಗಳೂ, ನಾಗರೂ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕರು, ಹಿಂಡುವಪಾತ್ರೆ, ಹಿಂಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡರು.

ಮಹಾತ್ಮಾನಾದ ಈ ಪೃಥುರಾಜನಿಗೆ ಅಂತರ್ಧಾನ ಸಾದಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಅಂತರ್ಧಾನನು ಶಿಖಂಡಿನಿ ಎಂಬ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯಿಂದ ಹವಿರ್ಧಾನ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹವಿರ್ಧಾನನು ಅಗ್ನಿ ಕುಲದ ಕನ್ಯೆಯಾದ ಧಿಷಣಾ ಎಂಬ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿ, ಶುಕ್ರ, ಗಯ, ಕೃಷ್ಣ, ಮೃಗ ಮತ್ತು ಅಜಿನ ಎಂಬ ಆರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹವಿರ್ಧಾನನ ಸತ್ಪುತ್ರರಾದ ಈ ಷಟ್ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾದ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಯು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭೂಮಂಡಲದ ತುಂಬ ಪೂರ್ವಾಭಿ ಮುಖವಾಗಿ ಯಜ್ಞದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದರ್ಭಗಳನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿ ಮಹಾರಾಜನು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸಮುದ್ರ ಕುಮಾರಿಯಾದ ಸುವರ್ಣಾ ಎಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಪ್ರಾಚೇತಸರು ಎಂಬ ಹತ್ತು ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಆ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಂದೆಯಾದ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಯು ''ಸತ್ಪುತ್ರರೇ, ದೇವಾಧಿ ದೇವರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನನಗೆ ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಪ್ರಜಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಸಂತಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರಿ. ಇದು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ, ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ತಂದೆಗೆ ವಿಧೇಯರಾದ ಆ ದಶಕುಮಾರರು ವಿನಯದಿಂದ ''ತಾತ, ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬರಲು ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಬರ್ಹಿಯು ''ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದನನ್ನೇ ನೀವು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಹತ್ತೂ ಜನ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಯ ಪುತ್ರರು ತಂದೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಹರಿಧ್ಯಾನ ರೂಪವಾದ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವಿಘ್ನವು

ಬರಬಹುದೆಂದು ಸಮುದ್ರದ ನಟ್ಟನಡುವೆ ನಡುನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕುಳಿತು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಚೇತಸರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ಹತ್ತು ಜನ ರಾಜಕುಮಾರರು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಜಲಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ತದೇಕತಾನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಅವರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಅಭಿಲಷಿತವಾದ ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿರೂಪವಾದ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹರಸಿದನು. ಆ ಪ್ರಾಚೇತಸರು ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಆ ಸಮುದ್ರ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಂದರು.

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಬೆಂಕಿ ಉಗುಳಿದರು

ರಾಜಕುಮಾರರಾದ ಹತ್ತೂ ಜನ ಪ್ರಾಚೇತಸರು ಅತ್ತ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಸಾಗರದ ನೀರಿನ ಆಗರವನ್ನು ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ಇತ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಪೃಥುಮಹಾರಾಜನು ಕಡಿದು ಒಟ್ಟಿದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೊಡೆದು, ಗುಡಿ ಎತ್ತಿ, ಶಾಖೋಪ ಶಾಖೆಗಳಿಂದ ದಾಂಗುಡಿ ಇಟ್ಟು ಹೆಮ್ಮರಗಳಾಗಿ ನೆಲದ ತುಂಬ ಹಮ್ಮಿ ಹೊಮ್ಮಿ ನಿಂತವು. ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಈ ರಭಸದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗಿಡದ ಝಾಡುಗಳು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ, ಊರು ಕೇರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಚಲ್ಲುವರಿದು ತಮ್ಮ ಟೊಂಗೆ ಟಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ಹೊಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟವು. ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಜನರಿಗೂ ಜಾನಾವರಗಳಿಗೂ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು. ನಾಡೆಲ್ಲವೂ ಕಾಡಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬದುಕುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು.

ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬಂದ ಪ್ರಾಚೇತಸರು ತಾವಿಲ್ಲದಾಗ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಗಿಡಗಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು ಉಗುಳತೊಡಗಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ನಿಶ್ವಾಸದ ಗಾಳಿಯು ಸೇರಿ ಕಿಡಿ ಕಿಚ್ಚಾಗಿ ದಳ್ಳುರಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಿಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಸುಂಟರ ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಹಮ್ಮಿದ ಹೆಮ್ಮರಗಳನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತಿ ಒಗೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿತ್ತಿ ಬಿದ್ದ ಆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ತೂರಿ ಬಂದ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಲಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ವೃಕ್ಷ ಕುಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಚೇತಸರ ಮೌಖಿಕ ಅಗ್ನಿಯು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಅದರಿಂದ ಮಹೀತಲವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿನಿಂತ ಗಿಡಗಳು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಉರಿದು ಹೋದವು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬಯಲು, ನೆಲ, ಹೊಲ, ಜಲ,

ಸ್ಥಲ, ಬೆಟ್ಟ, ಬಾನು, ಕಾನು, ಭೂಮಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೇತಸರ ಕೋಪಾಗ್ನಿಗೆ ವನಸ್ಪತಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಕೆಲವೇ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ವೃಕ್ಷಗಳ ಅಧಿರಾಜನಾದ ಚಂದ್ರನು ಆ ಪ್ರಾಚೇತಸರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ''ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ನೀವು ತುಸು ಶಾಂತರಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೂ ಈ ಅಳಿದುಳಿದ ಗಿಡಗಳಿಗೂ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ವೃಕ್ಷಗಳ ಕನ್ಯೆಯಾದ ಈ ''ಮಾರಿಷಾ'' ಎಬ ಲಲನಾ ಮಣಿಯು ನಾರೀ ಕುಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ರತ್ನದಂತೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳನ್ನು ನೀವು ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿರಿ. ಇವಳಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ವಂಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ನಿಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ನಾನು ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಎರಡೂ ತೇಜಸ್ಸುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಮಾರಿಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿ ಎಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ವೃಕ್ಷಕುಮಾರಿಯಾದ ಈ ಮಾರಿಷೆಯ ಜನನ ಕತೆಯೂ ಕೌತುಕಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಕೇಳಿರಿ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದವೇದಾಂತವಿಶಾರದನಾದ ''ಕಂಡು'' ಎಂಬ ಋಷಿಯು ಗೋಮತೀ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಲು ದೇವೇಂದ್ರನು ''ಪ್ರಮ್ಲೋಚಾ'' ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು. ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆಯ ಅನಿಂದ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಮುಗ್ಧ ಮಂದಹಾಸ ಹಾಗೂ ಮಧುರಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮುನಿಯು ತಪಸ್ಸು ಖಂಡಿತವಾಯಿತು. ಅವನು ಆ ಸ್ವರ್ಗಸುಂದರಿಯೊಡನೆ ಮಂದರದ್ರೋಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸಗೈಯುತ್ತ ವಿಷಯ ಲಂಪಟನಾಗಿ ನೂರಾರು ವರುಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು. ಅನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆಯು ಮಹರ್ಷಿಗೆ ''ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ನಾನಿನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಾವು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಕಾಮವಾಸನೆಯ ಕಾವು ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ಆ ಕಂಡು ಮುನಿಯು ಆ ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಗೆ ''ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದಿನ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನೊಡನೆ ವಿಲಾಸ ಕೇಳಿಯಾಡುತ್ತ ಇರು'' ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದನು. ಆಗ ಆ ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆಯು ಋಷಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಮತ್ತೆ ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಆ ಮಹರ್ಷಿಯೊಡನೆ ವಿಷಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಳು.

ಭೋಗ ಉಂಡು, ಯೋಗಕಂಡ ಕಂಡು ಮುನಿ

ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಅವಳು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಆ ಋಷಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಮುನಿಯು ಆ ಗಂಧರ್ವ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಸೆಳೆದು ''ಚೆಲುವಿನ ಚಿಟ್ಟೆಯೇ, ಇನ್ನೂ, ತುಸುಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲು. ನೀನು ಹೋದಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಬೇಗ ಮರಳಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಬಲವಂತದಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ದೇವಲೋಕದ ಗಣಿಕೆಯು ಮುಗುಳನಗೆ ನಕ್ಕು ಆ ಮುನಿಯ ಮನವನ್ನು

ಮರುಳುಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅವನೊಡನೆ ರಾಗ ರತಿಯಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ಸತಿಯಾಗಿ ಲೀಲಾವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದವು. ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆಗೆ ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಬಹಳ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮರಳಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಹೃದಯವು ಅತ್ತ ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಡು ಋಷಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಪ್ರಣಯ ಪರತಂತ್ರನಾದ ಆ ಮುನಿಯು ಅವಳ ರಾಗ ರಸದ ಪ್ರಣಯ ಕೇಲೀವಿಲಾಸ ಲಾಲಸನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಚಂಡಕೋಪನಾದ ಆ ಕಂಡು ಮುನಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಡದಂತಾಗಿ ತನಗೆ ಶಾಪಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಭೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಅಷ್ಟು ದಿನದ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಆ ಮುನಿಯ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಉಂಟಾದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮೋಹ ಮಮತೆಗಳಿಂದಲೂ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಆ ಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ. ಹಗಲಿರುಳು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮರುಳಾದ ಋಷಿಗೆ ಅನುದಿನವೂ ಹೊಸಹೊಸ ರೂಪರಸಗಳೇ ಅವಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು, ಕಂಡು ಮುನಿಯು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಎಲೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ. ಅವನ ಈ ಅವಸರದ ಗಮನವನ್ನು ತಡೆದು ಆ ತರಳೆ ಕೇಳಿದಳು. ''ಸವಾರಿ ಎತ್ತ ಚಿತ್ತೈಸುವದು?'' ಅದಕ್ಕೆ ಮುನಿಯು ''ಸುಂದರೀ, ಅತ್ತ ನೋಡು. ಹೊತ್ತು ಹೊರಳಿದೆ. ನಾನು ಕೂಡಲೇ ಸಂಜೆಯ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕರ್ಮ ಲೋಪವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?'' ಆಗ ಆ ಚೆಲುವೆಯು ತುಟಿಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಗೆಮುಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ''ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತ ಮುನಿವರ್ಯ, ನಿಮಗೆ ಇಂದೇ ಸಂಜೆಯಾಯಿತೇ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿಹೋಗಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಹೊರಳಿದ್ದೆಷ್ಟೋ! ಇರುಳು ಉರುಳಿದ್ದೆಷ್ಟೋ! ಬೆಳಗು ಮರಳಿದ್ದೆಷ್ಟೋ! ಸಂಜೆ ಅರಳಿದ್ದೆಷ್ಟೋ! ಒಂದು ದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವುಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಒಂದು ಸಲವೂ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ವಂದಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಂದಿಲ್ಲದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಗಡಿಬಿಡಿಯು ಇಂದೇಕೆ ಬಂದಿದೆ! ಇಷ್ಟು ದಿನ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಇಂದು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಷ್ಟು ಅವಸರಪಟ್ಟದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಇದರ ರಹಸ್ಯವೇನು ತಿಳಿಸುವಿರಾ!''

ಕಂಡು ಮುನಿ :- ಭದ್ರೇ ನೀನು ಇಂದೇ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದೆಯಲ್ಲವೇ! ಆಗಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡದ್ದು. ಆ ಬಳಿಕ ತೆಳುಮೈ ತರಳೆಯಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಎಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಇಡೀ ಹಗಲುಹೊತ್ತು ಸರಿದು ಹೋಯಿತು. ಇದೋ ಇದೀಗ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಗುವ ಮಾತೇನು? ಕೌತುಕದ ಕಾರಣವೇನು? ಈಗ ಪರಿಹಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದದ್ದೇನು ತಿಳಿಸು.

ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆ - ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ, ನಾನು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದೆ ಎನ್ನುವಮಾತು ನಿಜ. ಈಗ ಹೊತ್ತು ಹೊರಳಿ ಇತ್ತ ಸಂಜೆ ಅರಳಿದ್ದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ನಾನು ಬಂದ ದಿನ ಮಾತ್ರ ಇದಲ್ಲ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳೇ ಉರುಳಿ ಹೋಗಿವೆ'' ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮುನಿಯು ದಿಗಿಲುಗೊಂಡು ಆ ಬೊಗಸೆ ಗಣ್ಣಿನ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ''ಬೆದರು ಗಣ್ಣಿನ ಹೆಣ್ಣೇ! ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಚೆನ್ನಾಟವಾಡತೊಡಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದವು?''

ಪ್ರಮ್ಲೋಚಾ - ''ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಇಂದಿಗೆ ಒಂಬೈನೂರಾ ಏಳು ವರ್ಷ ಆರು ತಿಂಗಳು! ಮೇಲೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಾದವು''.

ಕಂಡು ಮುನಿ - ''ನಲ್ಲೆ, ನೀನಿದನ್ನು ನಿಜ ನುಡಿಯುವಿಯೋ ? ಅಥವಾ ನಗೆ ಮಾತಾಡುವಿಯೋ! ನೀನು ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನಗಂತೂ ಒಂದೇ ದಿನ ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.''

ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆ - ''ಬ್ರಹ್ಮನ್, ನಾನು ನಿಮ್ಮೆದುರು ಅದೂ ಇಂದು ತಾವು ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ನಡೆದಾಗ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳು ಎಂದು ನೀವು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಸುಳ್ಳು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದವು'' ಆ ಅಪ್ಸರೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಋಷಿಯು ''ಅಯ್ಯೋ ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ'' ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿತಾಪ ಪಡುವ ಆ ಮಹಾ ಮುನಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಖೇದ ನಿರ್ವೇದದ ನುಡಿಗಳು ತಾವಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದವು. ''ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಗಳಿಸಿದ ತಪಸ್ಸು ಹಾಳಾಯಿತು. ಬೆಳೆಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಮಾಡಿದ ವ್ರತಗಳೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿದವು. ನನ್ನ ವಿವೇಕವು ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಈ ಮಾಯಾ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದು ! ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ, ದುಃಖ, ಮೋಹ, ಮುಪ್ಪು, ಮರಣ ಈ ಆರರ ತಿರುಗಣಿಯ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಅರಿತ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಸಿದು ತನ್ನ ಕಾಲಕಸವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಕಾಮನಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ವೇದ ಓದಿ ವ್ರತಮಾಡುವ ನನ್ನಂಥ ನಿಯಮನಿಷ್ಠನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈ ನಾರಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ನರಕದ ದಾರಿಹಿಡಿದು ಬುದ್ಧಿ ಶುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಆ ಮುನಿವರನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇನಿಂತ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಮುನಿದು ನುಡಿದನು.

''ಪಾಪಿ ಹೆಣ್ಣೇ, ನೀನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವು ಆದಂತಾಯಿತಲ್ಲ, ಇನ್ನು ನೀನು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗು. ಇಂದ್ರನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹಾವಭಾವ, ಬೆಡಗುಬಿನ್ನಾಣಗಳಿಂದ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಭಂಗಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಮರಿಸಲಾರೆ. ಶಾಪದಿಂದ ಸಾಯ ಹೊಡೆಯಲಾರೆ. ''ಜೊತೆಗೂಡಿ ಏಳು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದರೂ ಸರಿ. ಏಳು ನುಡಿ ನುಡಿದರೂ ಸರಿ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ

ಮಿತ್ರರಾದಂತೆ'' ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಸಜ್ಜನರ ಸ್ನೇಹ, ಸೌಖ್ಯ, ಸೌಹಾರ್ದಗಳು ಬೆಳೆದು ಬೆಳಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕೂಡಿ ನಡೆದಿದ್ದೇನೆ, ನಲಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನಿಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಶಾಪ ಚೆಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮಧುರ ಮೈತ್ರಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಎಸಗಲಾರೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಾದರೂ ಏನಿದೆ ? ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ತಪ್ಪು ನನ್ನದು. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಲು ನನಗೇನು ಅಧಿಕಾರ ? ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಡಿಲುಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ನನ್ನದೇ ತಪ್ಪಲ್ಲವೇ! ದೇವರಾಜನನ್ನು ಒಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ! ಹೆಣ್ಣೆಂದರೆ ಗಂಡಸಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಮಾಯೆಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ''. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅವಳನ್ನು ತೆಗಳುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆಯು ಬೆದರಿ ನಡುಗಿದಳು. ಮೈ ಬೆವತು ಸ್ವೇದಜಲವು ಹರಿಯತೊಡಗಿತು ನಡುಗುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಮುನಿದ ಆ ಮುನಿಪುಂಗವನು ''ಎಲೇ ಮಾರಿಯೇ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಋಷಿಯ ಈ ಗುಡಗಾಟಕ್ಕೆ ನಡುಗಿಹೋದ ಆ ನಾಕನಾರಿಯು ಆ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಮುಗಿಲಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಳು. ಅವಳು ಆಗಸಕ್ಕೆ ಏರುವಾಗ ತನ್ನ ಮೈ ಬೆವರನ್ನು ತಳಿರು ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಒರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಹೀಗೆ ಅವಳು ಗಿಡದಿಂದ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಮರದ ತುದಿಯ ಎಲೆ ಚಿಗುರುಗಳಿಗೆ ಸ್ವೇದವನ್ನು ಒರಿಸಿ ಅವಳು ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು. ಮಹಾಮುನಿಯು ಆ ಅಪ್ಸರೆಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ಗರ್ಭವು ಅವಳ ಶರೀರದ ಬೆವರು ಹಾಗೂ ನಿಮಿರುಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಬೆವರಿನ ರೂಪದಿಂದ ತಮ್ಮ ತುದಿ ತಳಿರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದ ಆ ಋಷಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ಗಿಡಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದವು.

ಗಾಳಿಯು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದು ಸೂರೆಯಾದ ಆ ಸ್ವೇದ ಜಲವನ್ನು ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಗರ್ಭವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ವಾಯುದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟೈಸಿ ಗರ್ಭಾಕಾರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ನಾನು ನನ್ನ ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕಳೆಕಾಂತಿಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೂಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮರದ ತುದಿಯ ತಳಿರು ತಳಿಗೆಯಿಂದ ಮೈ ತಾಳಿ, ಚಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಗರಿ, ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಿ, ಕಾಂತಿಯ ಕೈ ಕೂಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಆ ವೃಕ್ಷ ಕನ್ಯೆಗೆ ಮಾರಿಷಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಇವಳನ್ನು ಈ ಎಲ್ಲ ಗಿಡಮರಗಳು ಕೂಡಿ ನಿಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿವೆ. ಕಂಡು ಮುನಿಯ ಮಗಳಾದ ಇವಳನ್ನು ಕಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕೋಪವು ಶಾಂತವಾಗಲಿ. ಇವಳು ಕಂಡು ಋಷಿಯ ಕನ್ಯೆಯಾದಂತೆ ಮರಗಳ ಮಗಳೂ ಅಹುದು. ಚಂದ್ರಕುವರಿಯೂ ಅಹುದು. ವಾಯು ಕುಮಾರಿಯೂ ಅಹುದು. ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆಯ ಪುತ್ರಿಯೂ ಅಹುದು. ಸ್ವರ್ಗ ಸುಂದರಿಯಾದ ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆಯು ಮುನಿಯನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದ

ಬಳಿಕ ಆ ಮುನಿಯು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಅಣಿಯಾದನು. ಕಳೆದು ಹೋದ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ನಿಧಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾರಾಯಣನ ಒಳ್ಳೇ ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಥಳವಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಹರಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಕುಂದನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಯೋಗಿಯಾದ ಮುನಿಪುಂಗವನು ತದೇಕ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಜಪ ತಪಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಸ್ತೋತ್ರ

ಪ್ರಚೇತನ ಉವಾಚ :

ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಂ ಮುನೇ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಃ ಪರಮಂ ಸ್ತವಮ್ ।
ಜಪತಾ ಕಂಡುನಾ ದೇವೂ ಯೇನಾऽರಾಧ್ಯತ ಕೇಶವಃ ॥ 53 ॥

ಸೋಮಃ ಉವಾಚ :

ಪಾರಂ ಪರಂ ವಿಷ್ಣು ರಪಾರಪಾರಃ
ಪರಃ ಪರೇಭ್ಯಃ ಪರಮಾರ್ಥರೂಪೀ ।

ಸ ಬ್ರಹ್ಮ ಪಾರಃ ಪರಪಾರ ಭೂತಃ
ಪರಃ ಪರಾಣಾಮಪಿ ಪಾರಪಾರಃ ॥ 54 ॥

ಸ ಕಾರಣಂ ಕಾರಣತಸ್ತತೋऽಪಿ
ತಸ್ಯಾಪಿ ಹೇತುಃ ಪರಹೇತು ಹೇತುಃ ।
ಕಾರ್ಯೇಷು ಚೈವಂ ಸಹಿ ಕರ್ಮಕರ್ತೃ
ರೂಪೈರಶೇಷೈ ರವತೀಹ ಸರ್ವಮ್ ॥ 55 ॥

ಸ ಬ್ರಹ್ಮಭೂರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸ ಸರ್ವಭೂತೋ
ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪತಿರಚ್ಯುತೋऽಸೌ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾವ್ಯಯಂ ನಿತ್ಯಮಜಂ ಸ ವಿಷ್ಣುಃ
ಅಪಕ್ಷಯಾದ್ಯೈ ರಖಿಲೈರಸಂಗಿ ॥ ॥ 56 ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಮಜಂ ನಿತ್ಯಂ ಯಥಾಸೌ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ।
ತಥಾ ರಾಗಾದಯೋ ದೋಷಾಃ ಪ್ರಯಾಂತು ಪ್ರಶಮಂ ಮಮ ॥ 57 ॥

ಏತದ್ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಾಖ್ಯಂ ಸಂಸ್ತವಂ ಪರಮಂ ಜಪನ್ ।
ಅವಾಪ ಪರಮಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಕೇಶವಮ್ ॥ 58 ॥

ಪ್ರಚೇತಸರು - ಜಪ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಂಡು ಋಷಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ಬಯಕೆಯಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಮಂತ್ರದ ಜಪದಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರುವನೋ ಅಂಥ ಸ್ತೋತ್ರವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜಪಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ಅದನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಸೋಮ - ಅಪರಂಪಾರವಾದ ಈ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪಾರುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲನು. ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ದೇವಾಧಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮನು. ಅವನೇ ಪರಮಾರ್ಥ. ಪರಾವರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪರಗತಿಯನ್ನು ಈಯುವ ಅವನೇ ವೇದರಾಶಿಯ ಕೊನೆಯ ಗುರಿ, ಪರಮ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ''ಪರಾರ್ಧ'' ಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯದ ಅವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಪಾರ ಪ್ರಳಯ ಜಲಧಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಹಾಯಾಗಿ ಆಲದೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಲನಾಗಿ ತೇಲಾಡುವ ಧೀರನೆಂದರೆ ಅವನೊಬ್ಬನೇ. ಚೇತನರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರಿಗೆಲ್ಲ ಅವನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ. ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ತಾರತಮ್ಯ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಲು ಅವನೆ. ಹಿರಿತನದ, ತಾರತಮ್ಯದ ತುದಿ ಅವನು. ಅವನು ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ತೋರುವ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಮೂಲಕಾರಣ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ತತ್ವಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಅವನೇ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ, ಸರ್ವಕಾರಣವೂ, ಆದ ಪ್ರಕೃತ್ಯಭಿಮಾನಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಕೂಡ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣತ್ವವೂ ಬಂದಿರುವದು ಅವನಿಂದ. ಅದರಂತೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನು ನೆಲಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತಾ ಪ್ರತೀತಿಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾರ್ಯವಾಗುವದು ಅವನ ದಯೆಯಿಂದ. ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತಾನೇ ಕರ್ತೃವೂ ಕರ್ಮವೂ ಆಗಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸಿ ಜಗದ್ರಕ್ಷೆಯ ಭಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಅವನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವೇದರಾಶಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮರಳಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟವನು ಅವನೇ. ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ನಿಜವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದರೆ ಆ ನಾರಾಯಣನೇ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ, ಸೃಷ್ಟಿ

★ *ಕಂಡು ಮುನಿಯು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಸ್ತೋತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಹಾಮಂತ್ರವೆನಿಸಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆಸ್ತಿಕನೂ ದಿನನಿತ್ಯದ ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವಪೂಜಾ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪಠಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಮತ್ತು ಭಾವಿಕರಿಗೆಲ್ಲ ಪಾರಾಯಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅವಿಕಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.*

ಮಾಡಿದವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅವನು ಸರ್ವ ಷಡ್ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಸರ್ವವಿಧ ನಾಶ ರಹಿತನೂ, ನಿತ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದು ಅವನು ಜನನ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಸಾವು ಅವನ ಸನಿಹವೂ ಸುಳಿಯದು ಮೋಹಪಾಶವು ಅವನನ್ನು ಎಳೆಯದು ''ಇಂಥ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೂ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರ ಪುರುಷರಿಂದ ಉತ್ತಮನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಇಂಥ ಪರಾತ್ಪರ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಿರ್ದೋಷ ನಾರಾಯಣನ ನಿತ್ಯ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗಲಿ.'' ಇಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಪಿಸಿ ಕಂಡುಮುನಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಲಿಸಿ ದಿವ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಮಾರಿಷೆಯ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಕತೆ

ಮರಗಳ ಮಗಳಾದ ಈ ಮಾರಿಷೆಯ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಗೌರವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾರಿಷೆಯು ಒಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ದುರ್ದೈವದಿಂದ ದೊರೆ ಬೇಗನೇ ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರದೇಶಿಯಾದ ಆ ರಾಜ ಮಹಿಷಿಯು ದುಃಖದಗ್ಧಳಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದಳು. ಪರಿಪರಿಯ ಸೇವೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆ ಅರಸಿಯ ಆರಾಧನೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೂರ್ತಿವಂತನಾಗಿ ಅವಳೆದುರು ಮೈದಾಳಿ ಬಂದು ನಿಂತು ''ನೀನು ಬೇಕಾದ ವರ ಕೇಳು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆರ್ತಳಾದ ಆ ಅನಾಥ ರಾಜರಮಣಿಯು, ''ಭಗವನ್, ಎಳಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಾಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಭಾಗ್ಯಹೀನವಾದ ನನ್ನ ಬದುಕು ಬರಿದೋ ಬರಿದು. ಜಗತೀಪತೇ, ನನ್ನ ಈ ಜನ್ಮವಂತೂ ಬಾಲ್ಯ ವೈಧವ್ಯದಿಂದ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಮುಕುಂದ, ಮುಂದಾದರೂ ನೀನು ದಯೆದೋರು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಪತಿಯನ್ನೂ ಶ್ಲಾಘ್ಯಪುತ್ರರನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ. ನನ್ನ ಮಗನು ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿ. ಅಧೋಕ್ಷಜಾ, ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಹಬ್ಬವಾಗುವಂತಹ ರೂಪ ಸಿರಿಯು ನನ್ನ ಸೊತ್ತಾಗಲಿ. ಭಗವನ್, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಜವಾದ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೆ ನಾನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟದೇ ಹಾಗೇ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾನವಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡು.''

ರಾಜಮಹಿಷಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವರವೀಯಲು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ನಮಿಸಬೇಕೆಂದು ನತಳಾದ ಆ ರಾಜಾಂಗನೆಯನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕರಪಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹೀಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು. ''ಕಲ್ಯಾಣಿ, ನೀನು ಮುಂದಿನ ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ಹತ್ತು ಜನ ಕೊಡುಗೈ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುವೆ.

ಅದರಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಓರ್ವ ಮಹಾತ್ಮನು ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಲಿರುವನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಮೇಳೈಸುವವು. ಆ ನಿನ್ನ ಸತ್ಪುತ್ರನು ಅನೇಕ ವಂಶಗಳ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾಗುವನು. ನಿನಗಾದರೂ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಗರ್ಭವಾಸವಿಲ್ಲದೆ ದಿವ್ಯರೂಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ನನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ನೀನು ಎಲ್ಲ ಮಾನವೀಯ ಮನೋಹರವಾದ ಚೆಲವು, ಒಲವು, ಔದಾರ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳ ಖಣಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಲಿರುವೆ'' ಎಂದು ಒಲುಮೆಯಿಂದ ವರವಿತ್ತು ಹರಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ವರವೇ ಈ ಮರಗಳ ಮಗಳಾದ ಮಾರಿಷೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಮೈದಾಳಿ ನಿಂತಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಬರ್ಹಿಯ ದಶಕುಮಾರರೇ, ಆ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ನೀವು ಇವಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ''

ಪರಾಶರ - ಚಂದ್ರನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಚೇತಸರು ವೃಕ್ಷಗಳ ಮೇಲಿನ ತಮ್ಮ ಕೋಪವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿ ಗಿಡಗುವರಿಯಾದ ಮಾರಿಷೆಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೆಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹತ್ತು ಜನ ಪ್ರಾಚೇತಸರ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮಾರಿಷೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದನು. ಈ ಮಾರಿಷಾಕುಮಾರನಾದ ದಕ್ಷನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾತನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿ ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆ ದಕ್ಷನೆನಿಸಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖನ ಆದೇಶದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬೆಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವನು ಅನೇಕಾನೇಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಾನೇ ಹೆತ್ತನು. ಅಸಂಖ್ಯ ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಈದನು. ಹಲವು ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪಶುಗಳನ್ನು ಅವನು ತಾನೇ ಹಡೆದನು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಹಲ ಕೆಲವರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟರಿಂದ ಅವನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯು ಆಗದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಹೆರುವ ಯಂತ್ರದಂತಿರುವ ಅರವತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಧರ್ಮನಿಗೆ ಇತ್ತನು. ಕಶ್ಯಪಋಷಿಗೆ ಹದಿಮೂರು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನಿತ್ತನು. ೨೭ ಜನ ಚೆಲುವೆಯರನ್ನು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದನು. ಚಂದ್ರ ಪತ್ನಿಯರಾದ ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ದಕ್ಷಕುಮಾರಿಯರೇ ಈಗ ಗಗನ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರರಾಗಿ ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನು ಉರುಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದಕ್ಷಕುವರಿಯರಿಂದ ದೇವ, ದಾನವ, ದೈತ್ಯ, ಮಾನವ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ ಗಂಧರ್ವ, ನಾಗಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜೀವ ಜಂಗುಳಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.

ಮೈತ್ರೇಯ, ಅಂದಿನಿಂದ ಮೈಥುನ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಮೊದಲು ದೇವಋಷಿಗಳು ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಂತಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರಾದವರು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಸಾಕು ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಗ್ರವಾದ ತಪಃಸಾಧನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಯೋಗಿಗಳ ಹಾಗೂ ದೇವತಾ ಪುರುಷರ ಆ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವೇ ಬೇರೆ. ಆ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಕೂಡಾಟ ಒಡನಾಟವಾಗಲೀ ಹೆರಿಗೆಯ ಹಗರಣವಾಗಲೀ ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ತರಹದ ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿ, ದರ್ಶನ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ಪರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿ

ನರಕುಲವು ನಿರ್ಬಲವಾದಾಗ ನರನಾರಿಯರ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಒಡಮೂಡುವ ಸಂಗ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಮೈತ್ರೇಯ - ''ಮುನಿಮಹಾಶಯರೇ, ದಕ್ಷನು ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮನ ದಕ್ಷಿಣಾಂಗುಷ್ಟದಿಂದ ಅಂದರೆ ಬಲಗೈ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾಚೇತಸ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಜನಿಸಿದ ! ಮತ್ತು ಈ ದಕ್ಷನು ಚಂದ್ರನ ಮಗಳೂ ಆದ ಮಾರಿಷಾಳ ಮಗ ಅರ್ಥಾತ್ ಚಂದ್ರನ ದೌಹಿತ್ರ. ಈ ಚಂದ್ರನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ದಕ್ಷನು ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಾತಾಮಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಮಾವನು ಹೇಗಾದನು?''

ಪರಾಶರ - ದಕ್ಷನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಪ್ರತಿಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ - ಕಿರಿಯ, ಅಜ್ಜ ಮೊಮ್ಮಗ, ಈ ಭೇದವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಪಃಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದವರೇ ಹಿರಿಯರು. ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದವರೇ ಕಿರಿಯರು. ವಯಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿರಿತನ - ಕಿರಿತನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಪಃ ಪ್ರಭಾವವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಮೈತ್ರೇಯ - ದೇವದಾನವರ ಮತ್ತು ನಾಗ ಗಂಧರ್ವರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಮಾತಿನ ಮಲಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ದಕ್ಷಕುಮಾರರು

ಪರಾಶರ - ಸಂಕಲ್ಪ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಮುಂದುವರಿಯುವ ಲಕ್ಷಣವು ಕಾಣದಿದ್ದುದರಿಂದ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹೊಸ ಮಾದರಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹೊಳವು ಹಾಕಿದನು. ಸಂಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ವೀರಣ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗಳಾದ ಅಸಿಕ್ನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿನಿಯಾದ ಈ ಅಸಿಕ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನಿಗೆ ಐದು ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ತಂದೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ನಾರದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

''ಹಸಿರುಗುದುರೆ ಏರಿ ಹರಿಯಶ್ವರೆಂದು ಹೆಸರಾದ ದಕ್ಷಕುಮಾರರೇ ! ನೀವು ಈಗ ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖರಿರುವಿರಿ. ಯಾವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಹೊರಟಿರುವಿರೋ ಅದರ ತುದಿ ಮೊದಲುಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವಿರಾ ? ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೇನು ಎಂದು ಅರಿತಿರುವಿರಾ ? ಅದರೊಳಗೇನು ಅವಿತಿದೆ ಹೊರಗೇನು ಕವಿತಿದೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಬಲ್ಲಿರಾ? ಇದಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ನೀವೆಂತು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲಿರಿ. ಇದರ ಒಳ ಹೊರಗೆಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ತಿರುಗಾಡಿ ನೀವು ಈ ನೆಲದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲಿರಾ! ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀವು ತಿರುಗಾಡಿ ಈ ತಿರೆಯ ತಿರುಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಏಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಒಳಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲ

ಕಡೆಗೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೀವು ಅರಿತಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ನೀವು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಸಂಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗುವ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನೂ ಅದರ ತೊಡಕು ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯದ ನೀವು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಉಜ್ಜುಗಿಸುವದು ಶುದ್ಧ ಹುಡುಗಾಟವಲ್ಲವೆ?''

ಪರಾಶರ - ನಾರದ ಮುನಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದಕ್ಷ ಕುಮಾರರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಭೂಮಿ ಎಂದರೆ ಲಿಂಗ ಶರೀರ. ಅದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಹಗಳು ಬೆಳೆಯುವವು. ಅಂಗದೇಹ ಎಂಬ ಭೂಮಿಯ ಅಂತ್ಯ ಎಂದರೆ ಅಂಗಭಾಗ. ಅದು ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಆಗುವದು. ಅದು ಹರಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾರದಿಂದ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅದರ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ತಪಸಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಇತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಗೆ ಬಾರದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದುಃಖಿತನಾದ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮತ್ತೆ ಸಾವಿರ ಜನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆ ಏರಿದ್ದರಿಂದ ಶಬಲಾಶ್ವರೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾದ ಆ ದಕ್ಷ ಪುತ್ರರು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳಿಸುವ ಎತ್ತುಗಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತೆ ನಾರದರು ಬಂದು ''ಮುಖ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ತಿಳಿಯದ ನೀವು ಇದೇನು ಮಾಡಹೊರಟಿರುವಿರಿ ? ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದರೇನು ಹುಡುಗಾಟವೆ !'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಮಾತಿನ ಮಲಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಿಲುಕಿಸಿದರು. ಆಗ ಆ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯಮಾಡಿ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ''ನಾರದರು ನುಡಿದದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಹೋದ ಹಾದಿಯನ್ನೆ ಹಿಡಿಯುವದೂ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕುವದೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲದ ಇಯತ್ತೆಯನ್ನು ಅಳೆದು ಮಹತ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅನಂತರ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಇಳಿಯೋಣ'' ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಆ ಸಾವಿರ ಸಹೋದರರೂ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ನಡೆದರು. ಕಡಲಿಗೆ ಕೂಡಿದ ಹೊಳೆಯಂತೆ ಈವರೆಗೂ ಅವರಾರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ''ತಪ್ಪೊ ಸರಿಯೋ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಅಣ್ಣ ತುಳಿದ ದಾರಿಯೆಂದು ತಮ್ಮನೂ ನುಗ್ಗಿ ಬಿಡುವದು ತಿಳಿಗೇಡಿತನವಾಗುತ್ತದೆ.'' ಎಂದು ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿದವರು ಇಂಥ ತಪ್ಪು ಮಾಡಬಾರದು.

ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅತ್ತ, ಅರವತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತ

ತನ್ನ ಈ ಎರಡನೆಯ ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಹೀಗಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ದಕ್ಷನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಕಾರಣನಾದ ನಾರದ ಮುನಿಗೂ ಅವನು ಶಾಪವಿತ್ತನು. ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಯಕೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅರವತ್ತು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಧರ್ಮನಿಗೆ, ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಹದಿಮೂರು, ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು, ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಗೆ ನಾಲ್ಕು, ಬಹು ಪುತ್ರನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು, ಕೃಶಾಶ್ವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು, ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಧರ್ಮದೇವನ ಹೆಂಡಂದಿರಾದ ದಕ್ಷಕುಮಾರಿಯರ ಹೆಸರು ಇಂತಿವೆ. ಅರುಂಧತಿ, ವಸು, ಜ್ಯಾಮಿ, ಲಂಬಾ, ಭಾನು,

ಮರುತ್ವತಿ, ಸಂಕಲ್ಪಾ, ಮೂಹೂರ್ತಾ, ಸಾಧ್ಯಾ, ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವಳಾದ ವಿಶ್ವಾದೇವಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಸಾಧ್ಯಾ ಸತಿಯಿಂದ 'ಸಾಧ್ಯಾ' ಎಂಬ ದೇವತಾಗಣವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಮರುತ್ವತಿಯಿಂದ ಮರುತ್ವಂತರೂ, ವಸುದೇವಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟವಸುಗಳೂ, ಭಾನುಭಾಮಿನಿಯಿಂದ ಭಾನುನಾಮಕ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮುಹೂರ್ತಾ ಎಂಬ ಮಡದಿಯಿಂದ ಮುಹೂರ್ತಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಲಂಬಾದೇವಿಯಿಂದ ನಾದ ದೇವತೆಯಾದ ಘೋಷನೂ, ಜ್ಯಾಮಿಯೆಂಬ ಜಾಯೆಯಿಂದ ನಾಗವೀಧಿ, ಗಜವೀಧಿ, ಎಂಬ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾರ್ಗದ ಅಧಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅರುಂಧತೀದೇವಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳೂ, ಸಂಕಲ್ಪಾದೇವಿಯಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪದ ಅಧಿದೇವತೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಸುದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಅಷ್ಟ ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ. ಉಳಿದ ಏಳುವಸುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಪ, ಧ್ರುವ, ಸೋಮ, ಧರ, ಅನಿಲ, ಪ್ರತ್ಯೂಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ವಸು ಪುತ್ರನಾದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಶರವಣದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಸ್ಕಂದನು ಪುತ್ರನಾದನು. ಶಾಖ, ವಿಶಾಖ ಮತ್ತು ನೈಗಮೇಯ ಇವರು ಷಣ್ಮುಖನ ಅಂಶಭೂತರಾದ ಸಹೋದರರು. ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಶರಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ ಈ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜದ ಅಧಿದೇವತೆಯರು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ದೇವಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಓರ್ವ ತಂಗಿ ಇದ್ದಳು. ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಪಡೆದ ಅವಳು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಲೇಪವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರದಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಇಂಥ ಮಹಿಳಾ ಮಣಿಯಾದ ಗುರು ಸೋದರಿಯನ್ನು ಎಂಟನೇ ವಸುವಾದ ಪ್ರಭಾಸನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಈ ದಿವ್ಯ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ದೇವಲೋಕದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಸಹಸ್ರಾಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದ ಶಿಲ್ಪ ಕಲಾ ಕೌಶಲದ ಕುಸುರೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಕೈ ಕೆಲಸ. ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಆಭರಣ ಅಲಂಕಾರಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಹೊಳವನ್ನು ಹಾಕಿದವನು ಈ ಶಿಲ್ಪಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನೇ. ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ದೇವ ವಿಮಾನಗಳು ಇವನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಆವಿಷ್ಕಾರ. ಇವನ ಕೈ ಚಳಕವನ್ನು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಕರಿಸಿ ಮಾನವರು ಅದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಶಿಲ್ಪವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಶ್ಯಪರಸಂಸಾರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಸ್ತಾರ

ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯ ಹದಿಮೂರು ಜನ ಹೆಂಡಂದಿರಾದ ದಕ್ಷ ದುಹಿತೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು ಇಂತಿವೆ. ಅದಿತಿ, ದಿತಿ, ದನು, ಅರಿಷ್ಟಾ, ಸುರಸಾ, ಖಷಾ, ಸುರಭಿ, ವಿನತಾ, ತಾಮ್ರಾ, ಕ್ರೋಧವಶಾ, ಇರಾ, ಕದ್ರು ಮತ್ತು ಮುನಿ. ಕಳೆದು ಹೋದ ಚಾಕ್ಷುಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ತುಷಿತರು ಎಂಬ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದರು. ವೈವಸ್ವತ

ಮನ್ವಂತರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ''ಬರಲಿರುವ ಈ ಹೊಸ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಅದಿತಿದೇವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬರೋಣ. ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವದು'' ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಆ ಅದಿತಿ ದೇವಿಯಿಂದ ಕಶ್ಯಪ ಕುಮಾರರಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಬಂದರು. ವಿಷ್ಣು, ಶಕ್ರ, ಆರ್ಯಮ, ಧಾತಾ, ತ್ವಷ್ಟಾ, ಪೂಷಾ, ವಿವಸ್ವಾನ್, ಸವಿತಾ, ಮಿತ್ರ, ವರುಣ, ಅಂಶ, ಭಗ, ಮತ್ತು ಅತಿ ತೇಜಸ್ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಅದಿತಿದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳು ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು ಹಿಂದಿನ ಚಾಕ್ಷುವಿ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಅದಿತಿ ದೇವಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ್ದರಿಂದ ಆದಿತ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು. ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗವು ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಜನ ಹೆಂಡಂದಿರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಆ ನಾಲ್ಕು ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯರು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕರಂತೆ ಹದಿನಾರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದರು. ದಕ್ಷನ ಇಬ್ಬರು ಕನ್ಯೆಯರು ಮದುವೆಯಾದ ಬಹುಪುತ್ರನಿಗೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಅಧಿದೇವತೆಗಳಾದ ನಾಲ್ವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ದಕ್ಷನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅಳಿಯ ಅಂಗಿರಸ ಮುನಿಯ ಈರ್ವರು ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯರು ಪ್ರತ್ಯಂಗಿರಸ ಎಂಬ ಋಗ್ವೇದ ಮಂತ್ರದ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತರು. ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮತ್ತೆರಡು ಕನ್ಯೆಯರ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಕೃಶಾಶ್ವನು ದೈವೀ ಆಯುಧಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ ಕಲ್ಪಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟವಸುಗಳೂ, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರೂ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೂ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಮತ್ತು ವಷಟ್ಕಾರ ಒಟ್ಟು ಈ ಮೂವತ್ತುಮೂರು ದೇವತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ದೇವತಾಗಣದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರೂ ತಾವು ಬಯಸಿದಂತೆ ಅವತರಿಸಿ ಬರಲು ಸಮರ್ಥರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳು ರವಿಯ ಉದಯಾಸ್ತದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಕ್ರದ ನಿಯಮ ಬದ್ಧವಾಗಿ ನಿಯತಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಯುಗ ಬಂದಾಗ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು. ಯುಗದ ಕೊನೆಗೆ ಸಾವು. ಇದು ಎಂಥ ದೇವತೆಗಾದರೂ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಕರ್ಮ ನಿಯತಿ.

ದೈತ್ಯರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಚರಿತ್ರೆ

ಕಶ್ಯಪ ಮುನಿಯ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿ ದಿತಿದೇವಿಗೆ ಸೋಲನ್ನರಿಯದ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶ್ಯಪು, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೂ ಸಿಂಹಿಕಾ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಸಿಂಹಿಕೆಯು ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನ ಮಡದಿಯಾದಳು. ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿಗೆ ಲ್ಹಾದ, ಸಂಲ್ಹಾದ, ಅನುಲ್ಹಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪುತ್ರರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಇವರಿಂದ ದೈತ್ಯ ಕುಲವು ಕವಲೊಡೆದು ದಾಂಗುಡಿ ಇಟ್ಟು ಭರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದ

ವೀರಾಧಿವೀರನಾಗಿದ್ದರೂ ವಿನಯಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು. ದೈತ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ದೈವೀ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಮಗನಾದರೂ ಸೌಮ್ಯವಾದಿಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದನು. ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು. ದೇವತಾ ದ್ವೇಷಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಅವನು ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ವೈರಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ಪಿತ್ತ ಕೆರಳಿತು. ''ಈ ದುಷ್ಟ ಮಗನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿರಿ'' ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದ ಆ ದೈತ್ಯರಾಜ. ಸುತ್ತಲೂ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯ ಬಣಿವೆಗೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಸುಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಅದು ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಅವನ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಕಡಲಿನ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಾಗ ಭೂಮಿಯ ಒಡಲು ನಡುಗಿಹೋಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಲು ಎತ್ತಿದ ಘೋರ ಆಯುಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಂತೆ ಮೊಂಡವಾಗಿ ಮುರಿದುಬಿದ್ದವು. ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಳ ಕೂಟದ ಕಿಚ್ಚನ್ನೇ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೈಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಬಂದ ಹಾವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೈರಾಣಾದವು. ಸಾವು ಅವನ ಬಳಿ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿದರೂ ಅವನು ಭಗವಂತನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಸ್ವರ್ಗದ ತುಟ್ಟತುದಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೆಲದ ಆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಭೂದೇವಿಯು ತನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ರಕ್ಷಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಗೊಂಡು ಆ ಭಕ್ತ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏರಿ ಬಂದ ದಿಗ್ಗಜಗಳು ಮೋರೆ ಕೋರೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿದವು. ಸಾವಿರ ಬಗೆಯಾಗಿ ತೂರಿ ಬಂದ ಶಂಬರಾಸುರನ ಮಾಯಾಮಾಟಗಳಾವುವೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ನಾಟದೇ ಶಂಬರನೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಟ ಕಿತ್ತಬೇಕಾಯಿತು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಊಡಿಸಿದ ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷವು ಏನೂ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದಾಗ ದೈತ್ಯಕುಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಎದ್ದಿತು. ಏನಾದರೂ ಸಾವು ಅವನ ಬಳಿ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಕರುಣಾ ಕಟಾಕ್ಷವು ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ರಾಮರಕ್ಷೆಯಾಗಿ, ಭದ್ರ ಕವಚವಾಗಿ ಅವನ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಕೂದಲೆಳೆಯೂ ಕೊಂಕದಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಭಗವಂತನನ್ನು ನಂಬಿದ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಸತ್ಯ, ಸದಾಚಾರ, ಮೈತ್ರಿ, ಸಮದೃಷ್ಟಿ, ಭೂತ ದಯಾದಿ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳ ಖಣಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಅವನೊಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ಸತ್ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದನು.

ಮೈತ್ರೇಯ - ಭಗವನ್ ತನ್ನ ಸತ್ಪುತ್ರನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೇಲೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿಗೆ ಇಷ್ಟು ದ್ವೇಷ ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು? ಅವನಿಗೆ ವಿಷ ವಿಕ್ಕಿ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಕಡಲಿಗೆ ಎಸೆದು, ಪರ್ವತದಿಂದ ತಳ್ಳಿ,ಆನೆಗಳಿಂದ ಇರಿಸಿ, ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಜಜ್ಜಿ, ಹಾವುಗಳಿಂದ ಕಡಿಸಿ, ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ನುಗಿಸಿ, ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡುವಷ್ಟು ಅವನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೈತ್ಯರಿಗಾದರೂ ಏಕೆ ಮೂಡಿತು? ಎಂಥ ವೈರಿಗೂ ಮಾಡದ ಇಂಥ ಘೋರ ಶಾಸನವನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಗುಣಗಳ ಗಣಿಯಂತಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೇಲೆ ಆ ದೈತ್ಯರು

ಮಾಡಿದ ಕಾರಣವೇನು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಬರಿ ಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ಎದುರಿಸಿ ಪಾರಾದ ಧೀರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಆ ಹರಿಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಪರಾಶರ - ಮೈತ್ರೇಯ, ಕಶ್ಯಪರ ದಯಿತೆಯಾದ ದಿತಿದೇವಿಯ ಮಗ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು ಮಹಾವೀರನಾಗಿದ್ದನು. ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರವು ದೊರೆತ ಬಳಿಕಂತೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರ ಉದ್ರೇಕವಾಯಿತು. ಅವನ ಹೂಂಕಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಅವನ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತವಾದವು. ದೇವಲೋಕದ ಮೇಲೆ ದಾಳೀ ಮಾಡಿ ಅವನು ಇಂದ್ರನ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದನು. ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲವು ಅವನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಪಂಚಮಹಾ ಭೂತಗಳೂ ಆ ಭೂತಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಅವನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಪಂಚಮಹಾ ಭೂತಗಳೂ ಆ ಭೂತಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಅವನ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಅಮರಾವತಿಯ ದೇವತೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ವೇಷ ತೊಟ್ಟು ತಲೆ ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡತೊಡಗಿದರು. ತ್ರಿಲೋಕೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಏಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗಿ, ಭೋಗ ವಿಲಾಸ ಲೋಲನಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯತೊಡಗಿದನು. ಸುರಾಪಾನದಿಂದ ಅಮಲೇರಿ ಭೋಗ ಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುವ ಅವನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಪಾಲಕರು ಬಂದು ನಿಂತು ಜಯ ಘೋಷಗಳನ್ನು ಉಗ್ಗಡಿಸಿದರು. ಗಂಧರ್ವರು ಹಾಡಿದರು. ಸಿದ್ಧರು ಹೊಗಳಿ ಪಾಡಿದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರು ಅವನ ಎದುರು ಕುಣಿದರು. ಅರಮನೆಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾರದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಶೆರೆಯನ್ನು ಹೀರತಕ್ಕ ಅವನೆದುರು ಭೋಗ ಜೀವನದ ಬಾಗಿಲನ್ನೇ ತೆರೆದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಮದಿರೆ ಮದಿರಾಕ್ಷಿಯರ ಮದವು ಮಿದುಳಿಗೆ ಏರಿ ಅದರ ''ಧುಂದಿ'' ಯಿಂದ ಅಂಧನಾದ ಆ ಅಸುರ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಅಂತಃಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಬಂದಿನಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಕುಡಿತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿವೇಕದ ಹಿಡಿತವು ತಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿ ನಿಂತನು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಶ್ರುತಿ

ಆಗ ಆ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ಎತ್ತಿ ''ವತ್ಸ, ಇಷ್ಟು ದಿನ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಏನು ಕಲಿತೆ? ಈವರೆಗೆ ನೀನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸಾರಭೂತವಾದ ಸುಭಾಷಿತ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳು'' ಎಂದನು. ಆಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ''ಅಪ್ಪಾ, ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಕಲಿತುದೆಲ್ಲದರ ಕೆನೆಯಂತಿರುವ ಸುಭಾಷಿತ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

''ಅನಾದಿ ಮಧ್ಯಾಂತಮಜಮವೃದ್ಧಕ್ಷಯಮಚ್ಯುತಮ್
ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮ್ಯಂತಮಂತಾನಾಂ ಸರ್ವಕಾರಣ ಕಾರಣಮ್''

ತುದಿಮೊದಲು ಮಧ್ಯಗಳು ಇರದ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಲ್ಲದ, ಹಿಗ್ಗು ಕುಗ್ಗುಗಳಿಲ್ಲದ ಸರ್ವಕಾರಣಗಳಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ, ಎಲ್ಲ ಕೊನೆಗಳಿಗೂ ಕೊನೆಯಾದ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ'' ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಚಿಮ್ಮಿತು. ತುಟಿ ನಡುಗಿತು. ಅವನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಗುರುವಿನತ್ತ ನೋಡಿ ''ಎಲೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಬಂಧುವೇ, ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಇದೇ ಏನು ನೀನು ಕಲಿಸಿದ್ದು! ಕಸಕ್ಕಿಂತ ಕಡೆಯಾದ ನನ್ನವೈರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವು ಈ ಹುಡುಗನ ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲವೇ ? ನನ್ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಡೆಯುವಷ್ಟು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೇ?'' ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಅವನ ಈ ಘೋರ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಯದಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋದ ಆ ಗುರುವು ''ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟವನು ನಾನಲ್ಲ.'' ಎಂದು ನಡುಗುತ್ತ ನುಡಿದನು. ಆಗ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ''ಮಗು, ನಿಜ ಹೇಳು. ನಿನಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟವರಾರು? ಈ ನಿನ್ನ ಗುರುವಂತೂ ತಾನು ಅಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದ - ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಲಿಸುವವನು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಒಬ್ಬನೇ. ಆ ಭಗವಂತನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಕಲಿಸಬಲ್ಲರು?

''ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ''

ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು - ಅಯ್ಯೋ ಮಗು! ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೆಟ್ಟಿದೆ. ಜಗದೀಶ್ವರನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನೆದುರೇ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವಿಯಲ್ಲಾ; ಅವನಾವನೋ ನಿನ್ನ ವಿಷ್ಣುವು?''

ಪ್ರಹ್ಲಾದ - ಅಪ್ಪ! ಆ ವಿಷ್ಣುವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕುವವನಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿಲುಕುವವನೂ ಅಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವ ಯೋಗಿಗಳ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಗೋಚರನಾಗುವವನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವನಿಂದ ಜನಿಸಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವನಿಂದ ತುಂಬಿದೆಯೋ ಅವನೇ ವಿಷ್ಣುವು. ಅವನೇ ನನ್ನ ದೇವರು.

ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು - ಅಯ್ಯೋ! ತಿಳಿಗೇಡಿಯಾದ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಮಗನೇ! ನಿನ್ನೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನಾನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಮತ್ತೇಕೆ ವಿಷ್ಣು ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸುವಿ. ನಿನಗೆ ಜೀವ ಬೇಸರವಾಗಿದೆಯೇ!

ಪ್ರಹ್ಲಾದ - ''ತಾತ, ನನಗೊಬ್ಬನಿಗಲ್ಲ. ನಿನಗೂ ಕೂಡ ಅವನೇ ಕಾರಣ ಅವನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದವನು ಅವನು. ಬದುಕಿಸಿದವನು ಅವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೋಪವೇಕೆ? ದಯಮಾಡಿ ಶಾಂತನಾಗು.''

ಮೊದಲು ಶಿಕ್ಷೆ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಈ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಸಂತಪ್ತನಾಗಿ

''ಈ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿರಿ. ನನ್ನ ವೈರಿಗಳ ಕೈವಾರಿಯಾದ ಆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಇವನನ್ನು ಗುರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ. ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಲಿ. ಅನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ.'' ಆಗ ದೈತ್ಯರು ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಗುರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಸೆಳೆದೊಯ್ದರು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಗುರುಗಳ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಲಿಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಗುರು ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಹೇಳುವದೇ ಬೇರೆ. ಇವನಿಗೆ ಕೇಳುವುದೇ ಬೇರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಉರುಳಿದ ಬಳಿಕ ದಾನವೇಂದ್ರನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕರೆ ಕಳಿಸಿ ''ಮಗು, ಎಲ್ಲಿ! ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಹೇಳು ನೋಡೋಣ' ಎಂದು ಕಕುಲಾತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಭಕ್ತ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಂತಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಉಚ್ಚ ಕಂಠದಿಂದ ನುಡಿದನು.

''ಯತಃ ಪ್ರಧಾನ ಪುರುಷೌ ಯತಃ ಶ್ಚೈವ ಚರಾಚರಮ್
ಕಾರಣಮ್ ಸಕಲಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸ ನೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಸೀದತು''

ಯಾವನು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದನೋ ಮತ್ತು ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೋ ಅಂಥ ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರಣ ಪುರುಷನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ.''

ರತ್ನದ ಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಲಿಯ ತುಣುಕು

ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು - ದುರುಳನಾದ ಈ ತರಳನನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಂದು ಹಾಕಿರಿ ಸ್ವಜನದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡುವ ಇಂಥ ದುಷ್ಟನು ಬದುಕಿ ಮಾಡವದೇನು? ಇವನೊಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲದ ''ರತ್ನದ ಗಣಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದ ಇದ್ದಲಿಯ ತುಣುಕು ಇದ್ದಂತೆ. ಇದನ್ನು ತಿಕ್ಕಿದಷ್ಟೂ ಕಪ್ಪೇ ಹೊರಡುವದು. ತೊಳೆದರಂತೂ ಎಲ್ಲರ ಮೈ ಕೈಗಳಿಗೆ ಮಸಿ ಬಳೆಯುವದು.'' ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜನ ಈ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನೂರಾರು ಸಾವಿರ ದೈತ್ಯರು ಅಸ್ತ್ರ ಹಿರಿದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಬಿದ್ದರು.

ನೈನಂ ಛಿಂದಂತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ

ಆಗ ಏಕೈಕ ವೀರನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಅವರೆದುರು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ನಿಂತು ''ನೀವು ಎತ್ತಿದ ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ನೀವು ಹೊಡೆಯಬಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇದ್ದುದು ನಿಜವಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಸಾವು ನೋವುಗಳು ಉಂಟಾಗದಿರಲಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ನೂರಾರು ದೈತ್ಯರು ನೂರಾರು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಸೆದು ಎಸೆದರೂ ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ವೇದನೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಹಸ್ರಾರು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಭೀಕರ ಆಘಾತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಏನೂ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ತಾಳಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಯವಾಗದೆ ಮತ್ತೆ ಅವನು ಹೊಸ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹರಿನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಮತ್ತೆ

ನಡಿಸಿದ ಈ ದೇವತಾ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಸಂತಾಪವಾದರೂ ಮಗನೆಂಬ ಮಮತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸಿ ''ಕೆಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯ ಪುಟ್ಟ ಮಗು! ಇನ್ನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಆ ಹರಿಯ ಹುಚ್ಚು ಬಿಡಲಿ. ನಿನಗೆ ಅಭಯದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅತಿ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ಎಳಿಸಬೇಡ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದ - ಅಭಯದಾನವು ಅಂಜಿದವರಿಗಲ್ಲವೇ? ಅಂಜಿಕೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ ನನಗೆಲ್ಲಿಯ ಅಂಜಿಕೆ? ಅವನೊಬ್ಬನು ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಸಾವಿನ ಅಂಜಿಕೆಯೇ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು - ಎಲೋ ಅವಿವೇಕಿಯೇ ! ಆ ದುರಾತ್ಮನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಾದರೂ ನಿನಗೆ ಎಂದು ಉಂಟಾಯಿತು? ಎಂಥ ತಂದೆಗೆ ಎಂಥ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ; ಸುಮತಿಯಾದ ತಂದೆಗೆ ಕುಮತಿಯಾದ ಮಗ! ನಾನು ಎಷ್ಟು ತಿಳಿಸಿ ಸಂತೈಸಿ ಹೇಳಿದರೂ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸಾಯುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಂತಿದೆ. ಆಗಲಿ, ಎಲೋ ಹಾವುಗಳೇ! ಈ ದುಷ್ಟ ಹುಡುಗನನ್ನು ವಿಷವನ್ನು ಉಗುಳುವ ನಿಮ್ಮ ಹದನವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಂದುಹಾಕಿರಿ.

ಹಾವು ಹೂವಾದವು. ಸಾವು ಸೋತಿತು

ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ತಕ್ಷಕ, ಕುಹಕ, ಅಂಧಕ ಮೊದಲಾದ ಘೋರ ಸರ್ಪಗಳು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೈಗೆ ಅಡರಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಚೂಪಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಅವನ ಮೈ ತುಂಬ ಕಚ್ಚಿದವು. ಅವನ ಅಂಗಾಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವನ್ನೇ ಸೂಜಿ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿದವು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಮಾತ್ರ ಹಾವುಗಳು ಮೈತುಂಬ ಹರಿದಾಡಿ ಕಂಡಲೆಲ್ಲ ಕಡಿಯುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಅತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡದೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಾನಂದವು ಮನತುಂಬಿ ಮೈತುಂಬಿ ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ್ದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ದೇಹವನ್ನು ಕಡಿಕಡಿದು ಕುಸಿಬಿದ್ದ ಆ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪಗಳು ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ''ದೈತ್ಯೇಶ್ವರಾ, ನಮ್ಮ ಹಲ್ಲು ಮುರಿದವು, ರತ್ನಗಳು ಒಡೆದವು, ಹೆಡೆಗಳು ಸಿಡಿದವು, ಎದೆ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ, ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೈಯ್ಯ ತೊಗಲು ಕೂಡ ಸೀಳಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು'' ಎಂದು ನುಡಿದವು.

ದಿಗ್ಗಜಗಳು ಮುಗ್ಗರಿಸಿದವು

ಆಗ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ದಿಗ್ಗಜಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಇತ್ತನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ದಿಗ್ಗಜಗಳು ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನಂತಿರುವ ತಮ್ಮ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ

ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಗೆದು, ತಮ್ಮ ದಂತಾಗ್ರದಿಂದ ತಿವಿದು ತಿಕ್ಕಿದವು. ಆದರೆ ಗೋವಿಂದ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಆ ಬಾಲಕನ ಎಳೆದೊಗಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಗಜಾಘಾತಗಳಿಂದ ಯಾವ ಗಾಯವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿಗ್ಗಜಗಳ ದಾಡೆಗಳೇ ಅವನ ಎದೆಗೆ ಬಡೆದು ಬೆಂಡಿನಂತೆ ಒಡೆದುತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದವು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ

''ನೈನಂ ದಹತಿ ಪಾವಕಃ''

ದಂತ ಭಗ್ನವಾದ ಆ ದಿಗ್ಗಜಗಳು ಸೋತು ಸರಿದ ಬಳಿಕ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಬದುಕಿದಾಗಲೇ ಅಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೇ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರು ಭಯಂಕರವಾದ ಚಿತೆಯೊಂದನ್ನು ಒಟ್ಟಿ, ಕೊಳ್ಳಿ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯ ಬಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಬೀಸಿ ಒಗೆದರು.

ಈಗಲೂ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆಯಿತು. ದಗದಗಿಸುವ ಬೆಂಕಿಯು ಚಂದನ ಪಂಕದಂತೆ ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಕಿಚ್ಚಿನ ತಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕಮಲ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದಂತಾಯಿತು. ಉರಿಯುವ ಅಗ್ನಿ ದೇವನ ಜ್ವಾಲಜಿವ್ಹೆಗಳು ಚಾಮರ ಬೀಸಿದಂತೆ ತಂಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೂಸ ತೊಡಗಿದವು. ಪುಟಕ್ಕಿಕ್ಕಿದ ಬಂಗಾರದಂತೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಈ ಅಗ್ನಿಸ್ನಾನದಿಂದ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಉಜ್ವಲಾಂಗನಾಗಿ ತಂದೆಗೆ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ''ತಾತ, ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಸಾಯಲಿಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಕಾಯುವವನೇ ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲವನೇ ಕಾಯಬಲ್ಲ. ಮಾನವರು ಅಥವಾ ದಾನವೇಂದ್ರನಾದ ನೀನು ಕೂಡ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಯಾರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ ಎಂಬುದು ಈ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ! ಅವನು ಕಾಯ ಹೊರಟಾಗ ನೀವೆಂತು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲಿರಿ ! ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೂ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೂ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥನು ಎಂಬುವದು ಈಗಾದರೂ ನಿನಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತೇ! ಬಾಲಕನಾದ ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ತಾವೇ ಯೋಚಿಸಿನೋಡಬೇಕು. ಯಾವ ಹರಿಯ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ತಣ್ಣಗಾಯಿತೋ, ವಿಷ ಅಮೃತವಾಯಿತೋ, ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹಾರವು ಗಾಯಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ದಿವ್ಯನಾಮದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡ ಬಳಿಕಾದರೂ, ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಿದ ಬಳಿಕವಾದರೂ ವಸ್ತು ತತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲವೇ ? ಈ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅನುಚಿತ ಅಸಂಬದ್ಧ ನುಡಿಗಳಿದ್ದರೆ ಹಿರಿಯರಾದ ತಾವು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ನುಡಿದು ತಂದೆಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿ ಆ ದೈತ್ಯಕಂದನು ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತನು.

ಶಂಡಾಮರ್ಕರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ

ಆಗ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಶಂಡಾಮರ್ಕ ಪ್ರಭೃತಿಗಳು ಕೋಪದಿಂದ ತಾಪಗೊಂಡ ಆ ಅಸುರರ ಅರಸನಿಗೆ ''ಪ್ರಭು! ಶಾಂತರಾಗಿರಿ, ಎಷ್ಟಾದರೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು

ಇನ್ನೂ ಎಳೆ ಮಗುವಲ್ಲವೇ! ಈ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನು ನಿಮ್ಮ ಕೋಪ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ನಾವು ಇವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಗೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಗುರೂಪದೇಶಕ್ಕೆ ಹಣಿಯದೆ, ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿಗೆ ಮಣಿಯದೇ ಇವನು ಆ ಹರಿಭಕ್ತಿಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಬಳಿಕ ನಾವೇ ಇವನ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರ ಮಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇವೆ'' ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಗೊಂಡರು. ಗುರುಬಂಧುಗಳ ಈ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಕೆಂಡದ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಸೇವಕರಿಂದ ಹೊರತೆಗೆಯಿಸಿ ಶಂಡಾಮರ್ಕರಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಇವನಿಗೆ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶ ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಗುರುಗಳ ಪಾಠಕ್ರಮದ ನಡುವೆ ಬಿಡುವು ದೊರೆತಾಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯಬಾಲಕರಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಮೇಯ

''ಪುನರಪಿ ಜನನಂ ಪುನರಪಿ ಮರಣಂ''

ದೈತ್ಯಪುತ್ರರೇ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿರಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗಾವ ಲಾಭ ಲೋಭವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತುಸು ವಿಶ್ಲೇಷಣಮಾಡಿ ನೋಡಿರಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಾಲ್ಯ ತಾರುಣ್ಯಗಳು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ಅನಂತರ ಮುಪ್ಪೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ತಾಪತ್ರಯದ ತಿರುಗಣಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮೃತ್ಯುವು ಜಪ್ಪಿಸಿ ಜೀವನ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಯ ಬಾಳಿನ ಗೋಳು ಮರಣದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕಷ್ಟಪಡಲು ಹುಟ್ಟಿಬರಬೇಕು. ಪುನಃ ನೋವಿನ ನಂಜಿನಲಗಿಗೆ ನಾಲಿಗೆ ತೀಡಬೇಕು. ಸಾವಿನ ಸುಳಿಸೆಳವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸಂಕಟಪಡಬೇಕು. ಮಾನವರ ಬದುಕಿನ ತುಂಬ ತುಂಬಿದ್ದು ಬರೀ ದುಃಖ ಮಾತ್ರ. ಸಂಸಾರವೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖಮಯ. ವಿವೇಕದ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗಿ ಅರಿವುಗೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿಯ ಗೋಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಸುಖವೆಂದೇ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಂತೆಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಸದ ಕುಂಡದಂತಿರುವ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ರಸದ ಕಾರಂಜಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಲಮೂತ್ರಾಶಯವಾದ ಕಾಯವನ್ನು ಕಂಪಿಂಪುಗಳ, ಸೊಂಪು ಸಡಗರಗಳ ತಂಪಿನಾಗರವೆಂದು ಬಗೆಯುತ್ತಾನೆ.

ದುಃಖದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಮಾನವನ ಮಂಗಬುದ್ಧಿ

ಇಂಥ ದುಃಖದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖದ ಸೆಲೆ ಕಾಣುವ ಬುದ್ಧಿಯು ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನೂ ನಾಕ ಸುಖವೆಂದೇ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡುಗುವವನಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪ ಬೇಕೆನಿಸುವದು ಆದರೆ ಬಿಸಿಲು ಬೇಗುದಿ ಗೊಂಡವರಿಗೆ ಕೆಂಡವನ್ನು ಕಂಡರೂ ಸಂತಪವಾಗುವುದು ಹಸಿದವನಿಗೆ ಅನ್ನದ ಹಂಬಲ, ಉಂಡವನಿಗೆ ಊಟ ಒಂದು ಕಾಟವೆನಿಸುವದು. ಬಾಯಾರಿ ಬಳಲಿದವನಿಗೆ ನೀರು ಅಮೃತ. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವವನಿಗೆ ನೀರೆಂದರೆ ಮೈ ನಡುಗುವುದು. ಒಂದೇ ವಸ್ತು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅನಿಷ್ಟವೂ ಎನಿಸುವದು. ಸುಖದುಃಖಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪರತಂತ್ರವಾದವುಗಳು. ನಮ್ಮ ಬಯಕೆ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಪತಾಪಗಳೂ ಬೆಳೆದು ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ನೇಹ ಮೋಹಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಷ್ಟೂ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖದ ಕುಣಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿದಂತೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದುಃಖದ ದುರ್ಘಟನೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅವು ಕುಳ್ಳುಕಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಎದೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತವೆ. ಬಾಳಿನ ತುಂಬ ಗೋಳು. ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಬೇಗುದಿ, ಎದೆಗುದಿ. ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದ ತುಂಬ ತೇರೈಸಿ ತೂರಿ ಬರುವ ದುಃಖದ ಹೆದ್ದೆರೆಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಪಾರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಉಪಾಯ ನಾರಾಯಣ. ಅವನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದರೆ ಅವನ ಕೃಪೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂಕಟಗಳ ಸಪ್ತಸಾಗರಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವದು.

ಚಿಕ್ಕವರೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ತಕ್ಕವರು

ಮಿತ್ರರೇ, ''ನಾವಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವರು, ಈಗಾಗಲೇ ಏಕೆ ಈ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ತೊಡಕು'' ಎಂದು ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಬೇಡಿರಿ. ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಲ್ಯವು ಬರೀ ಊಟ ಆಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತಾರುಣ್ಯವು ಬೇಟ ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವಾರ್ಧಕ್ಯದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೇ ಕೊರಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಡಿಗಡಿಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂತಸದ ತೆರೆಗಳು ಏಳುವದು ತೀರ ವಿರಳ. ಈ ದುಃಖದ ಆಗರದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಡೆಹಾಯಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವದು ಭಗವತ್ಕೃಪೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆ ದಯಾಘನನು ಒಲಿದ ಬಳಿಕ ದೊರಕದ ವಸ್ತುವು ಯಾವದು! ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಫಲವೂ ಕೂಡ ಆ ಕರುಣೆಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ ಕೈಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವದು.'' ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಈ ವೇದಾಂತ ಪ್ರವಚನದ ಪ್ರಭಾವವು ಕಿರಿಯರ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಿರಿಯ ದಾನವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೂ ಆಯಿತು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಅಸುರರ ಅರಸನು ಕ್ರೋಧಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಅಡಿಗೆಯವರನ್ನು ಕರೆದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ವಿಷವಿಕ್ಕುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು.

''ವಿಷಮಪ್ಯಮೃತಂ ಕ್ವಚಿದ್ ಭವೇತ್''

ದೈತ್ಯದೊರೆಯ ಅಣತಿಯಂತೆ ಪಾಚಕರು ಅತ್ಯಂತ ಉಗ್ರವಾದ ವಿಷವನ್ನು ಬೆರಿಸಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸಿದರು. ಭಕ್ತ ವರೇಣ್ಯನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಣಗೈದು ವಿಷಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡಿದನು. ಘೋರವಾದ ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷದ ಅರ್ಕವನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಎಲ್ಲ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಿಂದು ತೇಗಿದ

ಆ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮೇಲೆ ಆ ವಿಷದ ಪರಿಣಾಮವೇನು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹರಿನಾಮವು ಹಾಲಾಹಲದ ಪ್ರಾಣಾಪಹರಣದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಹರಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಇಂಥ ಉಲ್ಬಣವಾದ ಕಾಲಕೂಟವನ್ನು ಪಚನಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕಂಡು ಅರಮನೆಯ ಅಡಿಗೆಯ ಭಟ್ಟರೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ''ದೈತ್ಯರಾಜ, ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷವನ್ನೇ ಉಣಬಡಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಅವನು ಅನ್ನದ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಗರಳವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.'' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಭ್ರಾಂತನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ''ಓಹೋ! ದಾನವ ಪುರೋಹಿತರೇ! ಕೂಡಲೇ ಈ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಮ್ಮಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಇವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರಿ. ತಡಮಾಡಬೇಡಿರಿ ಬೇಗ ಬಿಡಿರಿ'' ಎಂದು ಚೀರಿಕೊಂಡನು.

ಬೆಂಕಿಯ ಬೊಂಬೆ, ಕೃತ್ಯೆಯ ದೊಂಬೆ

ದೈತ್ಯರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹೌಹಾರಿ ದೈತ್ಯಕುಲದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಈ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ತಿರುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಆ ದೈತ್ಯ ಕುವರನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹರಿಭಕ್ತಿಯ ತಿರುಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಆ ಅಸುರಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಯಂ ಕ್ರುದ್ಧ ಕ್ಷುಬ್ಧರಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯ ಬೊಂಬೆಯೊಂದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಉರಿಯ ಮಾಲೆಗಳನ್ನೇ ಉಗುಳುವ ಆ ಮಹಾಮಾರಿಯು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟ ನೆಲ ಕುಸಿಯಿತು. ಸ್ಥಲ ನಡುಗಿತು. ಉರಿಮೋರೆಯ ಆ ಕರಾಳ ಕೃತ್ಯೆಯು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಎದೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿತು. ವೇಗದಿಂದ ಬೀಸಿದ ಶೂಲವು ಅವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ನೂರು ತುಂಡಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಮುಕುಂದನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ವಜ್ರಾಯುಧವು ಬಿದ್ದರೂ ಪುಡಿ ಪುಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಇಂಥ ಶೂಲ ನಾಲಗಳ ಪಾಡೇನು! ಪಾಪ ಲೇಪವಿಲ್ಲದ ''ಪಾಪ'' ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೇಲೆ ಘೋರ ಮಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಆ ಪುರೋಹಿತನ ಮೇಲೆಯೇ ಅದು ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಅಗ್ನಿ ಪಿಶಾಚಿಯು ದೈತ್ಯ ಪುರೋಹಿತರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ಹಮ್ಮಿ ಹಣೆದು ಅವರನ್ನೇ ಹುರಿಯಹತ್ತಿತು. ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಗುರುಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಆ ಬೆಂಕಿಯ ಶಂಖಿಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಎದೆ ಕರಗಿ ಅವನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟನು. ''ಕೃಷ್ಣ, ಕರಾಳ ಕೃತ್ಯೆಯ ಅಗ್ನಿತಾಂಡವದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು''. ಆಗ ಕೂಡಲೇ ಆ ಉರಿಯುವ ಹೆಮ್ಮಾರಿಯು ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಸ್ನಾನ ತಪ್ಪಿಸಿದ

ಇದರಿಂದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಹೃದಯದ ಹಿರಿಮೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಒಂದು ಅಗ್ನಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ತನ್ನನ್ನು

ಸುಡಲೆಳಿಸಿದ ಶಂಡಾಮರ್ಕರು ಅದೇ ಕೃತ್ಯೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹುರಪಳಿಸಿ ಹೋಗುವಾಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತನ್ನ ಪುಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ.

೧) ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾದದ್ದು ನಿಜವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ

೨) ನನಗೆ ವಿಷವಿಕ್ಕಿ, ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟು, ಕೊಲ್ಲಲೆಳಸಿದ ಎಲ್ಲ ವೈರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೇಷ ದುರ್ಭಾವನೆಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡದಿದ್ದುದು ನಿಜವಾದಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಕೃತ್ಯದ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನುಡಿದು ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳನ್ನು ಆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮೈಮೇಲೆ ಆಡಿಸಿದ. ಆ ಬಾಲ ಭಕ್ತನ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ದಗ್ಧದೇಹರಾದ ಶಂಡಾಮರ್ಕರ ಉರಿಬೇನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಶಾಂತವಾಗಿ ಅವರು ಸಂತಸದುಂಬಿ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮನ್ನು ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಹೋಳಿಯಾಡಹೊರಟ ಹೆಮ್ಮಾರಿಯಿಂದ ಬದುಕಿಸಿ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಹೃದಯದುಂಬಿ ಹರಿಸಿದರು.

ಮಾಟವೋ ! ಮಂತ್ರಪಾಠವೋ ! ಹುಡುಗಾಟವೋ !

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿರಾಶನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನುಕರೆದು ''ಮಗು ಇದೇನು ಮಂತ್ರವೋ! ಮಾಟವೋ! ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಶಕ್ತಿಯೋ! ನನಗಂತೂ ಇದೇನೋ ಪವಾಡದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಇದೆಲ್ಲವೂ ದೇವರ ಆಟ

ಆಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ವಿನಯದಿಂದ ತಂದೆಯನ್ನು ವಂದಿಸಿ ''ತಂದೆ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಮಾಟಗಳಾವವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಹಜಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿ ನೆಲಸಿ ನಿಂದಿರುವನೋ ಅವರ ಗೈಮೆಯೆಲ್ಲವೂ ಒಂದುಪವಾಡವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೆಡಕನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಯಸದೆ ನಾನು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ನಾರಾಯಣನು ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಬಿದ್ದರೂ ಪೆಟ್ಟಾಗದ ಪುಟ್ಟ ಮಗು

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈತ್ಯರಾಜನ ಕೋಪವು ಮತ್ತೆ ಕೆರಳಿ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಕಾರಿತು. ತನ್ನ ಕಿಂಕರರನ್ನು ಕರೆದು ಅವನು '' ಈ ಕುಲಾಂಗಾರನನ್ನು ಈ ಎತ್ತರವಾದ ಪರ್ವತ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮ ಅರಮನೆಯ ಚಂದ್ರಶಾಲೆಯ ತುದಿಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೂಕಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ'' ಎಂದು ಶಾಸನಗೈದ. ಅದರಂತೆ ದಾನವರು ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಗಿರಿಶಿಖರಾಗ್ರದ ಪ್ರಸಾದದ ತುಟ್ಟ ತುದಿಯ ಮೇಲಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಮುಗಿಲು ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದ ದೈತ್ಯರು ದೂಡಿದಾಗ ಆ ದಾನವ ಕುಮಾರನು ಬಾಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ. ಹರಿಧ್ಯಾನಿಯು ಗಿರಿಶಿಖರದಿಂದ ಉರುಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ

ಎದೆಕರಗಿದ ಭೂಮಿತಾಯಿಯು ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಎದ್ದು ಓಡಿಬಂದು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಅಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಮೇಲಿಂದ ಬಿದ್ದರೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಯಾವ ಅವಯವಕ್ಕೂ ಪೆಟ್ಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೋವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಕ್ಷತನಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ.

ಮಾಯಾ ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಯವಾಯಿತು

ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತಲೆಕೆಟ್ಟ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು ಮಹಾಮಾಯಾವಿಯಾದ ಶಂಬರಾಸುರನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಹೇಳಿದನು. ನೂರಾರು ಬಗೆಯಾದ ಶಂಬರನ ಘೋರಮಾಯೆಗಳು ಆ ಬಾಲಭಕ್ತನನ್ನು ಮುಕುರಿದವು. ಈಗಲೂ ಆ ದೈತ್ಯಕುಮಾರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಧುಸೂದನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಶಂಬರನ ಬಗೆಗೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಕೂಡಲೇ ಈ ಅಸುರಭಕ್ತನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದೇವದೇವನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಉರಿಯ ಹಾರವನ್ನು ತೂರಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಶಂಬರನ ಮಾಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಮಿಟಿಕಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಗಾಳಿಗಳ ದಾಳಿ

ಅನಂತರ ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ರಾಜನು ಘೋರ ಗಾಳಿಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಗೈದನು. ಆಗ ದಾರುಣವಾದ ದೆವ್ವಗಾಳಿ, ಸುಂಟರಗಾಳಿ, ಬಿರುಗಾಳಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ತೃಣದಂತೆ ತೂರಾಡಿ ಒಗೆದು ಒಣಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದು ಭೋರಾಡಿದವು. ಆದರೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ್ನು ಮಂದರ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಎತ್ತಿದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ಅವನ ಎದೆಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟ ಭಗವಂತನು ಆ ಎಲ್ಲ ಚಂಡಮಾರುತ, ಭೂತವಾತ, ಝುಂಝುವಾತಗಳನ್ನು ಕುಡಿದು ಕರಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು, ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಾಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ, ಗಾಳಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಮರಳಿ ಗುರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು.

ವಿದ್ಯೆಯ ದೊಂಬರಾಟ, ಕಲೆಯ ವಿಡಂಬನೆ

ಗುರುಗೃಹದಲ್ಲಿ ಶಂಡಾಮರ್ಕರು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಶುಕ್ರನೀತಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪಾಠ ಹೇಳಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಮಗನನ್ನು ಕರೆದು ಅವನು ಕಲಿತ ರಾಜನೀತಿಯ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಶಾಂತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ''ಗುರುಗಳೇನೋ ನನಗೆ ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗಂತೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಥ್ಯವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸತ್ಯವೂ ಗೋಚರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದ, ದಂಡ, ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ವೈರಿಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇರುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮಿತ್ರರೇ ಸರಿ. ನಮಗೆ ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ! ಪ್ರಪಂಚದ ತುಂಬ

ಪರಮಾತ್ಮನೇ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಂಬಿದವರು ಎಂದೂ ಯಾರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಬಾರದು. ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೇವನ ದೇಗುಲಗಳು ಎಂದು ಬಗೆದವನಿಗೆ ವೈರಿಗಳೇ ಇಲ್ಲದಾಗ ಅವರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಗೆಲ್ಲುವ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಅರ್ಥವಿದೆ! ಆದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಅನರ್ಥಕಾರಿಯಾದ ವಿದ್ಯೆ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವದೇ ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಮಾನವೀಯ ಹೃದಯದ ಹುಚ್ಚು ಹಂಬಲ, ಹುಂಬತನಗಳನ್ನು ಮಾತು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕಲಾವಿಡಂಬನೆಗಳೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಯೇ ಅನ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಬಗೆದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವದೇ ದುಃಖನಿವಾರಣೆಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಉಪಾಯ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಸಮುದ್ರತಳದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಈ ಹಿತನುಡಿಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ಸಹನೆ ಮೀರಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜಗದ್ದುಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಎದೆಗೆ ಒದ್ದು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೈತಿಕ್ಕಿ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ''ಎಲೋ ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿ, ಅರೇ ರಾಹು ! ಬೇಗ ಬನ್ನಿ. ಈ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಈಗಲೇ ನಾಗಪಾಶಗಳಿಂದ ಹೆಡಮುರಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಗಿದು ಸಮುದ್ರ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡಿರಿ.'' ಅಸುರಾಧೀಶನ ಈ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ದೈತ್ಯರು ಆ ಬಾಲಭಕ್ತನನ್ನು ಹಾವು ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದು ಕಡಲಿನ ನಡುನೀರಿಗೆ ನೂಕಿದರು. ಅದರಿಂದ ಸಾಗರದ ನೀರು ಉಕ್ಕೇರಿ ತುಳಕಿ ತೂರಾಡಿ ಮೇರೆ ಮೀರಿ ಹೊರಚೆಲ್ಲಿತು. ನೆಲತುಂಬ ನೀರೇನೀರಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ''ದೈತ್ಯರೇ ! ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಹಣಿಯದ, ಕಾಲಕೂಟಕ್ಕೆ ಮಣಿಯದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸಾಯದ, ಈ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಸಮುದ್ರದಿಂದಲೂ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿನ್ನೂ ಸಮುದ್ರದ ತಳದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ತಂದೊಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದು ಬಿಡದಂತೆ ಕಡಲಿನೊಡಲನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಅದ್ರಿಗಳಿಂದ ಛಿದ್ರವಿಲ್ಲದಂತೆ ಜಡಿದು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡಿರಿ. ಶರಧಿಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ಸಿಕ್ಕು, ಕೈ ಕಾಲು ಮುರಿದು, ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿ ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಸತ್ತು ಹೋಗಲಿ'' ಎಂದು ಗುಡುಗಿದನು. ಅದರಂತೆ ದೈತ್ಯರು ಸಾಗರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಗಪಾಶಗಳಿಂದ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಒಗೆದು ಆ ಸಮುದ್ರ ತಳವನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಲಾದ್ರಿಗಳಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ಬೆಸೆದು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು. ಇಂಥ ಇರುಕು ಬಿರುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಮಿಡಕಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪೂಜಾ

ಅನ್ಹಿಕಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ಹಿಕದ ಹೊತ್ತಾದಾಗ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ, ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಜನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

''ನಮಸ್ತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ನಮಸ್ತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ
ನಮಸ್ತೆ ಸರ್ವಲೋಕಾತ್ಮನ್ ನಮಸ್ತೇ ತಿಗ್ಮ ಚಕ್ರಿಣೇ॥
ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಾಯ ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಿತಾಯ ಚ
ಜಗದ್ಧಿತಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

''ಈಶನೊಲಿದರೆ ಪಾಶವುಳಿವುದೇ !''

ಹೀಗೆ ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯ ಕುವರನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಮೈಗೆ ಬಿಗಿದ ನಾಗಪಾಶವು ಹರಿಯಿತು. ಬಂಧ ಬಿರಿಯಿತು. ಸಮುದ್ರವು ಮೊರೆಯಿತು. ತೆರೆಗಳು ತೂರಾಡಿದವು. ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿಸಿತು. ಮೀನು ಮೊಸಳೆಗಳು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕುದಿದವು. ಅವನ ಮೇಲೆ ಒಟ್ಟಿದ ಬೆಟ್ಟಗಳು ತಾಕಲಾಡಿದವು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಸಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹೊರಬಂದನು. ಮತ್ತೆ ಹರಿಯನ್ನು ಮೈಮರೆತು ಧ್ಯಾನಮಾಡಹತ್ತಿದನು.

ಯಃ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಕಟ ಪ್ರಕಾಶೋ।
ಯಃ ಸರ್ವಭೂತೋ ನ ಚ ಸರ್ವಭೂತಃ॥

ವಿಶ್ವಂ ಯತಶ್ಚೈತದವಿಶ್ವಹೇತೋಃ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತಸ್ಮೈ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ॥

ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲನಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆ. ಅವನು ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರೇರಕನೂ ಕಾರಕನೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ವಿಶ್ವರೂಪಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ವಿಶ್ವದಿಂದ ಅಂತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವನು ಉಪಾದಾನನಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವನೇ ಮೂಲಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಲೇಪವು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವಕರ್ತನಾದರೂ 'ಅಕರ್ತ'ನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ.'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯಿಂದ ಆ ಬಾಲಭಕ್ತನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಮರೆತು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನನಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಸ್ತುತಿಮತಿ ನತಿನುತಿಗಳಿಂದ ಒಲಿದು ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಎದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಗದೀಶ್ವರನೇ ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಂತು ನುಡಿಯಬೇಕು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬರೀ ''ವಿಷ್ಣವೇನಮಃ ವಿಷ್ಣವೇನಮಃ'' ''ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ವಂದನೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ವಂದನೆ'' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ದೇವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಯಾವದು ದುರ್ಲಭ!

ಆಗ ಭಗವಂತನು ಸ್ನೇಹದುಂಬಿದ ದನಿಯಿಂದ ''ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ನಿನ್ನ ಅಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಬಯಸಿದ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇಕಾದ ವರ ಕೇಳು'' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಎರಡು ಬಯಕೆಗಳು

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಸಂತಸದಿಂದ ಬಾಗಿ ''ಭಗವಾನ್, ನಾನು ಯಾವದೇ ಜನ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರಲಿ, ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಕೊರತೆಯಾಗಬಾರದು. ನನ್ನ ಅಚ್ಯುತ ಭಕ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಚ್ಯುತಿಯು ಬಾರದಂತಿರಲಿ, ಮತ್ತು ಅವಿವೇಕಿಗಳಾದ ವಿಷಯಲಂಪಟರಿಗೆ ವಿಷಯ ಸುಖದ ಉಪಭೋಗದಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಅನುರಕ್ತಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ನನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇರಲಿ.

''ಕಾಡಿದ ತಂದೆಗೆ ಕೇಡನು ಬಯಸದೆ ಬೇಡಿದ ಹರಿಯಲಿ ಸದ್ಗತಿಯ''

ಅವನ ಈ ಎರಡೂ ವರಗಳನ್ನು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಕರುಣಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ''ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಮತ್ತೇನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆ ಇದ್ದರೆ ತಿಳಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ''ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಹಾವು ಕಡಿಸಿ, ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸುಡಿಸಿ' ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡಿಸಿ, ಗಿರಿಶಿಖರದಿಂದ ದೂಡಿಸಿ, ಉಗ್ರ ವಿಷವನ್ನು ಊಡಿಸಿ, ಮಾಯೆ ಮಾಟ ಮಾಡಿಸಿ, ಇನ್ನೂ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಕಾಡಿಸಿ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪೀಡಿಸಿ, ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದ. ಹರಿಭಕ್ತರ ದ್ರೋಹವು ಮಹಾ ಅನರ್ಥಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಆ ಪಾಪದಿಂದ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಚ್ಚೇತನವು ಮುಕ್ತವಾಗಬೇಕು. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರ ವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಅದನ್ನು ಕರುಣಾಶಾಲಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ''ಮತ್ತೆ ಏನು ವರ ಬೇಕು ಕೇಳು'' ಎಂದನು. ಆಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ''ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾದ

''ನಾಥ ಯೋನಿಸಹಸ್ರೇಷು ಯೇಷು ಕೇಷು ವ್ರಜಾಮ್ಯಹಂ
ತೇಷು ತೇಷ್ವಚ್ಯುತಾ ಭಕ್ತಿರಚ್ಯುತಾಸ್ತು ಸದಾ ತ್ವಯಿ ॥

ಯಾ ಪ್ರೀತಿರವಿವೇಕಾನಾಂ ವಿಷಯೇಷ್ವನಪಾಯಿನೀ
ತ್ವಾಮನುಸ್ಮರತಃ ಸಾ ಮೇ ಹೃದಯಾನ್ನಾಪಸರ್ಪತು ॥

ಶಾಶ್ವತ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರದಾನರೂಪವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವರದಿಂದಲೇ ನಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿಜವಾದ ಹರಿಭಕ್ತನಿಗೆ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೇಯ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮುಕ್ತಿಯಂತೂ ಭಕ್ತಿಯ ಕೈಕೂಸಾಗಿ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ.'' ಎಂದು ನುಡಿದನು ಆಗ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು

''ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಚಿಂತನ ಮಾಡುವ ನೀನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ದಿವ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಜಗದೀಶ್ವರನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆನಂದದಿಂದ ವಂದಿಸಿ, ವಿನಯದಿಂದ ಬಾಗಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತನು.

''ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಲ್ಲಿ ಬೆಂದ. ಪ್ರೇಮರಸದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ''

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿಗೂ ಮಗನ ಮೇಲೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಕಟುಕತನದ ಕೃತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದ್ದಿತು. ತಾನೇ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಅನೇಕ ಮೃತ್ಯುತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ದೈತ್ಯರಾಜನ ಹೃದಯವು ಸಂತಸಗೊಂಡಿತು. ಕಣ್ಣು ಕಂಬನಿದುಂಬಿತು. ಬಂದ ಮಗನನ್ನು ಅವನು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಬರಸೆಳೆದು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಮೈತುಂಬ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ''ಮಗು, ಈ ಕ್ರೂರ ತಂದೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬದುಕಿ ಬಂದೆಯಾ!'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೈದಡವಿ ಮುದ್ದಾಡಿದನು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟು ಸಿಡುಕುಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿಗೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರೀತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದಿತು. ತಾನೆಸಗಿದ ಕಠೋರ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅನುತಾಪವು ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನಾದರೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಗೈದ ಯಾವದೇ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಹತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಯೂ ತಾರದೆ 'ತಂದೆಯೆಂಬ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯನಿರಂತರವೂ ಅವನ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಅವನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ, ಪಿತೃಸೇವಾ, ಹರಿಭಕ್ತಿ, ಹರಿಸೇವಾದಿ ಸ್ವಧರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಎಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಯವು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಕೆಲಕಾಲವು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವನ್ನು ಅರ್ಧ ಮಾನವ ಅರ್ಧ ಸಿಂಹದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ನರಸಿಂಹ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿಗೊಂಡು ಬಂದು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದನು.

ದೈತ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ದೈವೀ ಪುರುಷ

ಅನಂತರ ಆ ಅಸುರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನೇ ಅಧಿರಾಜನಾಗಿ ಕುಳಿತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಚಕ್ರವು ಪ್ರವರ್ತಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ರಾಜಭೋಗದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವು ಸವೆಯಿತು. ಅನೇಕ ಧರ್ಮಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಅವನ ಪುಣ್ಯವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಯಿತು. ಸಂತಾನ ಸಂಪತ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೋಶವು ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭೋಗ ಭೂಮಿಯಿಂದ ತ್ಯಾಗ ತಪಸ್ಸಿಗೆ

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸುಖಸಂಪದ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳ ಸುಗ್ಗಿಯ ಹಿಗ್ಗು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೊರೆದು ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗ

ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಬಂಧಕವಾದ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲೋಪವಾದವು. ಹೀಗೆ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನು ಕೊನೆಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಮೈತ್ರೇಯ, ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ದೈತ್ಯನಾದರೂ ಮಹಾಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವವು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಹಾ ಮಹಿಮೋಪೇತನಾದ ಈ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುಣ್ಯದಿನ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಗೋದಾನದ ಪುಣ್ಯವು ಬರುವದಲ್ಲದೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸಂಕಟಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಪೀಳಿಗೆ

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಸಹೋದರನಾದ ಸಂಲ್ಹಾದನಿಗೆ ಆಯುಷ್ಮಾನ್, ಶಿಬಿ, ಮತ್ತು ಬಾಷ್ಕಳ ಎಂದು ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ವಿರೋಚನ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಆ ವಿರೋಚನನ ಪುತ್ರನೇ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಈ ಬಲಿರಾಜನಿಗೆ ನೂರು ಜನ ಪುತ್ರರು ಅವರಲ್ಲಿ ಬಾಣಾಸುರನೇ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ. ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ಸಹೋದರನಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿಗೆ ಪೂತನಾ, ಶಕುನಿ, ಭೂತ ಸಂತಾಪನ, ಮಹಾನಾಭ, ಮಹಾಬಾಹು, ಕಾಲನಾಭ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು.

ದಾನವ ಕುಲವು ದಾಂಗುಡಿಯಿಟ್ಟಿತು

ಕಶ್ಯಪಋಷಿಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಡದಿಯಾದ ದನುದೇವಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ದಾನವರು ಜನಿಸಿದರು, ದ್ವಿಮೂರ್ಧ, ಶಂಬರ, ತಾರಕ, ಸ್ವರ್ಭಾನು, ವೃಷಪರ್ವ, ಪುಲೋಮ ಮುಂತಾದವರು ದನುವಿನ ಮಕ್ಕಳು. ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ಸೋದರಿ ಸಿಂಹಿಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಯೂ ವಾತಾಪಿ, ಇಲ್ವಲ, ನಮುಚಿ, ಖಸೃಮ, ನರಕ, ವ್ಯಂಗ, ಶಲ್ಯ, ವಕ್ರಯೋಧಿ, ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ದಾನವ ಕುಲವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದನು. ಅಸುರರಾಜ ವೃಷಪರ್ವನಿಗೆ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಎಂಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ವೈಶ್ವಾನರನಿಗೆ ಉಪದಾನವಿ, ಹಯಶಿರಸ್, ಪುಲೋಮಾ ಮತ್ತು ಕಾಲಕಾ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪುಲೋಮಾ ಮತ್ತು ಕಾಲಕೆಯರನ್ನು ಮಹರ್ಷಿ ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ಅವರಿಂದ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ದಾನವರು ಜನಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಪೌಲೋಮರು ಕಾಲಕೇಯರು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ತಾಮ್ರೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪುಣ್ಯ

ಕಶ್ಯಪಋಷಿಯ ತಾಮ್ರಾ ಎಂಬ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಶುಕೀ, ಶೈನೀ, ಹಂಸೀ, ಸುಗ್ರೀವಿ, ಗೃಧ್ರಿ, ಶುಚಿ ಎಂಬ ಆರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಈ ಕಶ್ಯಪ ಕುಮಾರಿಯರಿಂದಲೇ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿಸಿತು. ಶುಕಿಯು ಗಿಳಿ ಗೂಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಗೆಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಶೈನಿಯು

ಗಿಡಗಗಳನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಹಂಸಿಯು ವಂಶವೇ ಹಂಸಗಳು. ಗೃಧ್ರಿಗೆ ಹದ್ದುಗಳೇ ಸಂತಾನ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ, ಒಂಟೆಗಳು ಸುಗ್ರಿವೀಯ ಮಕ್ಕಳು. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಶುಚಿಯ ಸಂತತಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತಾಮ್ರಾ ಎಂಬ ಕಶ್ಯಪ ಕುಟುಂಬಿನಿಯಿಂದ ಪಕ್ಷಿಪ್ರಪಂಚವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಕಶ್ಯಪರ ಮಗದೊಬ್ಬ ಮಡದಿ ವಿನತೆಗೆ ಗರುಡ, ಅರುಣ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಹಕ್ಕಿಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಗರುಡನು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಮುಕ್ಕಿ ಹಸಿವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

''ಹುರುಡುಗಟ್ಟ ಹಕ್ಕಿ ಹಾವು ಹೆತ್ತಮುನಿಯ ಹೆಂಡಿರು''

ಸುರಸಾ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಶ್ಯಪಕಾಂತೆಯಿಂದ ಹತ್ತು ಹೆಡೆಯ ಸಾವಿರ ಹಾವುಗಳೇ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿದು ಹೊರಬಂದವು. ಸುರಸೆಯ ಸವತಿ ಕದ್ರೂವಿಗೂ ಸಾವಿರ ಸರ್ಪಗಳು ಸಂತಾನವಾಗಿ ಜನಿಸಿದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶೇಷ, ವಾಸುಕಿ, ತಕ್ಷಕ, ಶಂಖ, ಶ್ವೇತ, ಕಂಬಳ, ಅಶ್ವತರ, ಕರ್ಕೋಟಕ, ಧನಂಜಯ, ಮುಂತಾದ ಪನ್ನಗೇಶ್ವರರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಶ್ಯಪಕುಮಾರರಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಸರ್ಪಗಳೂ ಭಾರೀವಿಷಾರೀ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಲೋಕಕಂಟಕಗಳಾದುದರಿಂದ ಜಗತ್ ಕ್ಷೇಮಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಗರುಡನು ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಕಶ್ಯಪಕುಲದ ಹಲವು ಕುಡಿಗಳು, ಕೆಲವು ಕಿಡಿಗಳು

ಕ್ರೋಧವಶಾ ಎಂಬ ಕಶ್ಯಪ ಕಾಮಿನಿಗೆ ಕ್ರೋಧವಶರೆಂಬ ಕ್ರೂರ ರಕ್ಕಸರ ಸಂತತಿಯು ಜನಿಸಿತು. ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವ ಜಲಚರ, ಸ್ಥಲಚರ, ಖೇಚರ, ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಕ್ರೋಧವಶೆಯ ಸಂತಾನವೇ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕಶ್ಯಪಕಾಂತೆಯಾದ ಸುರಭಿಯಿಂದ ಆಕಳು, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳು ಜನಿಸಿದವು. ಇರಾ ಎಂಬ ಕಶ್ಯಪ ಕುಟುಂಬಿನಿಯಿಂದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿ, ಹುಲ್ಲು ಹಸಿರು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾವರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಖಶಾ ಎಂಬ ಕಶ್ಯಪ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರೂ, ಮುನಿ ಎಂಬ ಮಾನಿನಿಯಿಂದ ಅಪ್ಸರೆಯರೂ, ಅರಿಷ್ಟಾದೇವಿಯಿಂದ ಗಂಧರ್ವರೂ ಹುಟ್ಟಿಬಂದರು. ಅಂತೂ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಕಶ್ಯಪಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕತೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರಕೃತ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ವರುಣದೇವನು ಯಜ್ಞಗೈಯ್ಯುತ್ತಲಿದ್ದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಏಳು ಜನ ಮಾನಸಪುತ್ರರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರರೇ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳಾದರು.

ಸೇವೆಯ ಹಿಂದೆ ಹಾವಿನ ಹೆಡೆ

ಈ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಮನಸ್ತಾಪವೆಸಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಸಗಿತು. ಆ ಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರು ಸತ್ತು ಅವರ ವಂಶವು

ಧ್ವಂಸವಾಯಿತು. ಆಗ ದೈತ್ಯರ ತಾಯಿಯಾದ ದಿತಿದೇವಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿ ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಸೇವಾಭಾವದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟ ಮಾನಸರಾದ ಕಶ್ಯಪರು ಅವಳಿಗೆ ''ಬೇಕಾದ ವರಬೇಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಂಥ ಸಂಧಿ ಸಂಧರ್ಭಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದ ದಿತಿಯು ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ''ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಓರ್ವ ಶೂರ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

''ನೂರು ವರ್ಷ ವ್ರತವಮಾಡು ಶೂರ ಸುತನು ಜನಿಸುವ''

ಅದಕ್ಕೆ ಕಶ್ಯಪರು ''ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಬಲಿಷ್ಠಪುತ್ರನು ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷ ಕಠಿಣವಾದ ವ್ರತ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠಳಾಗಿರಬೇಕು. ನೀನು ಅತ್ಯಂತ ಶುಚಿರ್ಭೂತಳಾಗಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಈ ಗರ್ಭವನ್ನು ನೂರು ವರುಷ ಧರಿಸಿದ್ದಾದರೆ ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಮಾರಕನಾದ ಮಗನು ಜನಿಸುವನು'' ಎಂದು ವರವಿತ್ತು ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮಾಡಿ ದೂರದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ತೆರಳಿದರು.

ಹುಷಾರ ಹೆಣ್ಣು, ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣು

ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಸುರರಾಜನ ಕಿವಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಕಶ್ಯಪರ ವರ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ದಿತಿದೇವಿಯ ಶತವಾರ್ಷಿಕ ವ್ರತಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಲೋಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವಳ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ದುರ್ಬಲ ಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಅವನು ದಿತಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ''ತಾಯಿ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಅವಳ ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮ, ಆಚಾರ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ತಪ್ಪಾಗಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಶಚೀಪತಿಯು ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷ ಜಪಿಸಿ ಕುಳಿತನು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಳಾದ ದಿತಿದೇವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಇದ್ದು ಯಾವುದೇ ಶೌಚಾಚಾರ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಇನಿತೂ ಲೋಪವಾಗಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲಿ ಬಾರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನು ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ನೂರು ವರುಷ ಕಳೆಯಬಂದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕುಂದು ಕಾಣದೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕುಳಿತಿದ್ದ.

''ಚೂರು ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಗರ್ಭ ಚೂರುಚೂರು ಆಯಿತು''

ಒಂದು ದಿನ ತುಂಬು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ದಿತಿದೇವಿಯು ರಾತ್ರಿ ಜಲಬಾಧೆ ಪೂರೈಸಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಯದೇ ಮರೆತು ಹಾಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಸುರರಾಜನು ಅವಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಗಾಢವಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಇಂಥ ಪ್ರಮಾದವು ಘಟಿಸುವ ಸಮಯವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತ ಇಂದ್ರನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಅವಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ಏಳು ಹೋಳುಮಾಡಿದನು. ವಜ್ರದ

ಏಟಿಗೆ ದಿತಿಯ ಗರ್ಭಪಿಂಡವು ಒಡೆದು ಏಳು ತುಂಡಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿತು. 'ಅಳಬೇಡ' (ಮಾ ರೋದೀಃ) 'ಅಳಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇಂದ್ರನು ದಿತಿಗರ್ಭದ ಆ ಏಳು ತುಂಡುಗಳಿಗೆ ಪುನಃ ವಜ್ರದಿಂದ ಪೆಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಿಂಡವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಏಳೇಳು ಹೋಳುಗಳನ್ನಾಗಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ದಿತಿದೇವಿಯ ಗರ್ಭವು ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ನವಲತ್ತೊಂಬತ್ತು ಭಾಗವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನು ಅವುಗಳನ್ನು ''ಮಾ ರೋದೀಃ'' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ನುಡಿದು ಸಂತೈಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಮರುತರು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ದಿತಿದೇವಿಯ ಅನವಧಾನ ಅಥವಾ ಶೌಚಲೋಪ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಇಂದ್ರನ ಶತ್ರುಗಳಾಗ ಬೇಕಾದವರು ಇಂದ್ರನ ಮಿತ್ರರಾಗಿ ಅದಿತಿ ಕುಮಾರರೆಲ್ಲರೂ ಮರುದ್ಗಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ದೇವತಾಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಅಳಿಯಲಾರದ ಅರಸರು

ಪೃಥುರಾಜನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದರು.

ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವನಸ್ಪತಿ, ಗಿಡಬಳ್ಳಿ, ಹೋಮಹವನ, ತಪಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರನನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ರಾಜರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಬೇರನನ್ನು ಅಧಿರಾಜನೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ರಾಜರ ರಾಜ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ. ಇದರಂತೆ ನೀರಿಗೆ ವರುಣ, ಆದಿತ್ಯರಿಗೆ ವಿಷ್ಣು, ವಸುಗಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿ, ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರ, ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಯಮ, ಆನೆಗಳಿಗೆ ಐರಾವತ, ಪರ್ವತಗಳಿಗೆ ಮೇರು, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಗರುಡ, ರುದ್ರರಿಗೆ ಶಿವ, ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಉಚ್ಚೈಶ್ರವ, ಗೋಗಳಿಗೆ ನಂದಿ, ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹ, ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ತಿಯ ಗಿಡ, ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ರಾಜರು ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು.

ದಿಕ್ಕುಗಳ ದೇವತೆಗಳು

ಅನಂತರ ನಾಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದರು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ವೈರಾಜನ ಪುತ್ರನಾದ ಸುಧನ್ವ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕರ್ದಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗ ಶಂಖಪದ, ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗೆ ರಜಸನ ತನಯ ಕೇತು ಮಂತ, ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪರ್ಜನ್ಯನ ಮಗ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಒಡೆಯನೆಂದು, ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಸಪ್ತದ್ವಿಪ ಮತ್ತು ಪುರ ಗ್ರಾಮ ಧಾಮಗಳಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿರುವ ಈ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ನಿಯುಕ್ತರಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಜರು ಧರ್ಮದಿಂದ ಯಾವ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೇ ಇಂದಿಗೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಜಗದ್ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಜರು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶಭೂತವಾದ ಒಂದೊಂದು ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಪಾಲನವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಧರ್ಮ, ದೇವ, ದೈತ್ಯ, ಮಾನವ, ಪಶು,

ಪಕ್ಷಿ, ನಕ್ಷತ್ರ, ನಾಗ ಮುಂತಾದ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದ ರಾಜರು, ನೇತಾರರು, ಮುಂದಾಳುಗಳೇ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶಭೂತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚತುರ್ಮುಖ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಸೃಷ್ಟಿಯು ಅವನದೇ ಕರ್ಮ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅವನದೇ ಧರ್ಮ, ಸಂಹಾರ ಅವನದೇ ಕಾರ್ಯ. ಸತ್ವ ರಜಸ್ ತಪಸ್ಸುಗಳು ಅವನ ಈ ಲೋಕ ಲೀಲೆಯ ಉಪಕರಣಗಳು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಭಗವಂತನು ಚತುಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಸುವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಥಮ ರೂಪ. ದಕ್ಷ ಮರೀಚಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಎರಡನೆಯ ಸರ್ಜಕ ರೂಪ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಾಲಖಂಡ ಮೂರನೆಯ ರೂಪ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಈಸ ಬೀಳುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಲ್ಕನೇ ರೂಪ. ಇವು ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಂತೆ ಸತ್ವಗುಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಣ ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳೂ ನಾಕು. ಸಾಕ್ಷಾದ್ ವಿಷ್ಣು ಅವನ ಸಂರಕ್ಷಕವಾದ ಪ್ರಥಮ ರೂಪ. ಆ ಮನ್ವಂತರದ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ಮನು, ಮನುಕುಮಾರ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಎರಡನೇ ರಕ್ಷಕ ರೂಪ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾಲ ಮೂರನೇ ರೂಪ. ರಕ್ಷ್ಯರಾದ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಾಲ್ಕನೇ ರೂಪ.

ಇದರಂತೆ ಭಗವಂತನ ಸಂಹಾರಕ ರೂಪಗಳೂ ನಾಕು. ಮಹಾರುದ್ರದೇವರು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಥಮ ಸಂಹಾರಕ ರೂಪ. ಅಗ್ನಿ, ಯಮ ಮುಂತಾದವರು ಎರಡನೇ ಅಂಶ. ವಿನಾಶೋನ್ಮುಖವಾದ ಕಾಲ ಮೂರನೇ ಅಂಶ. ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಾಕನೇ ಅಂಶ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಸಂಹಾರಕ ಮುಖಗಳೂ ನಾಕು. ಹೀಗೆ ಚತುರ್ಮೂತಿಯಾಗಿ ಆ ಪರಮಪುರುಷಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಾದಿ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರಣರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ದಕ್ಷಾದಿಗಳು, ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲ, ಜೀವರ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾರಣರಾದ ವಿಷ್ಣು, ಮನು, ಸ್ಥಿತಿಕಾಲ, ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗ, ಸಂಹಾರ ಕಾರಣರಾದ ರುದ್ರ, ಯಮ, ವಿನಾಶಕಾಲ, ಜೀವಕೋಟಿ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಚತುರ್ಮೂತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಒಂದೊಂದು ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ನಡದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಈ ಸರ್ಜನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮರೀಚಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಇಂದಿಗೂ ಆ ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಜಂತುಗಳು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇವೆ.

"ಕಾಲಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್"

ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳಿದ್ದರೂ ಕಾಲ ಬಾರದೇ ಯಾವದೂ ಹುಟ್ಟಲಾರದು. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲವು ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಾಗಲಿ ಮರೀಚಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಾಗಲಿ ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಲಿ ಏನನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಲನಾಮಕ ಭಗವದ್ರೂಪವು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಸ್ಥಿತಿರೂಪಗಳೂ ನಾಕು, ಸಂಹಾರಕರೂಪಗಳೂ ನಾಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹೆತ್ತದ್ದೆಲ್ಲ ಹರಿಯ ರೂಪ, ಕೊಂದದ್ದೆಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣ ರೂಪ

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ನರ ನಾಗ ಮುಂತಾದ ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮರಿ ಹಾಕಿ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದುಂಟು. ಇಂಥ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತುಗಳು ಕೂಡ ಭಗವಂತನ ಸರ್ಜನ ಕಾರಣವಾದ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳೇ. ಇದರಂತೆ ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಹಾರ ಕಾರಣವಾದ ರುದ್ರರೂಪವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆ ಪ್ರಭುವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಾರೂ ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರರು, ರಕ್ಷಿಸಲಾರರು, ಕೊಲ್ಲಲಾರರು. ಹುಟ್ಟಿಸುವವನೂ ಅವನೇ ಕಾಯುವವನೂ ಅವನೇ, ಕೊಲ್ಲುವವನೂ ಅವನೇ, ಸತ್ವ ರಜಸ್ ತಮಸ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲ, ಸ್ಥಿತಿಕಾಲ ಸಂಹಾರ ಕಾಲಾದಿ ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಆದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಗುಣಸಂಬಂಧದಿಂದ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಈ ಗುಣಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಗುಣಾತೀತ. ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವು ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯ ಎಂದರೆ - ಅವನೊಬ್ಬನಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಈ ದಿವ್ಯ ಸ್ವರೂಪವೂ ಕೂಡ ನಾಕುಬಗೆಯಾಗಿದೆ.

"ನಾರಾಯಣ ನಾಲ್ಕು ನಿಲುವು"

ಮೈತ್ರೇಯ - ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಕು ವಿಧವಾದ ಆ ಸ್ವರೂಪವನ್ನುದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪರಾಶರ - ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಾಧನ ಎಂದೂ, ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಗುರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಯಮ ನಿಯಮ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಗಳು ಸಾಧನವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಧಕನು ಮೋಕ್ಷೋಪಯೋಗಿಯಾದ ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಒಂದು ಅಂಶ. ಸರ್ವಸಂಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಅತ್ಯಂತ

ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಯು ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಭಗವತ್ಪಾದೈಕತಾನಲೀನ ಮಾನಸನಾಗಿ ತಪಂಗೈಯುವಾಗ ಅವನ ಧ್ಯಾನ ಗೋಚರವಾಗುವ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಎರಡನೇ ರೂಪ. ಅನಂತರ ಈ ಸಾಧ್ಯ ಸಾಧನೆಗಳೆರಡೂ ಏಕರೂಪವಾಗುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತಿಯು ಜ್ಞಾನರೂಪವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಫಲ ಸಾಧನೆಗಳ ಐಕ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಭಗವದ್ರೂಪವೇ ತೃತೀಯರೂಪ. ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ ಮನೋ ವಾಚಾಮಗೋಚರವೂ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣವೂ ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯವೂ ಆದ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ರೂಪವೂ ನಾಲ್ಕನೇ ರೂಪ. ಅದು ನಿರುಪಮ, ನಿರಂಜನ, ಅದು ಅಜ್ಞೇಯ, ವಿಜ್ಞೇಯ, ಅದು ಶಾಂತ ಶುದ್ಧ. ಅದು ಭಯಾತೀತ ದೋಷರಹಿತ. ಹೀಗೆ ಯೋಗಿಪ್ರಾಪ್ಯವಾದ ಭಗವತ್ ಸ್ವರೂಪವು ನಾಕುಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜ್ಞಾನಿಯ ಬಂಧಕ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ಷೀಣವಾದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಾರ.

ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು

ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಎರಡು ರೂಪಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷರ ಇನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷರ. ಒಂದು ಮೂರ್ತ ಇನ್ನೊಂದು ಅಮೂರ್ತ. ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪವು ಅಕ್ಷರವೂ ಅಮೂರ್ತವೂ ಆಗಿದೆ. ಅವನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂರ್ತರೂಪ, ಕ್ಷರರೂಪ. ಒಂದೆಡೆ ಬೆಳಗುವ ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಹರಡುವಂತೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಶಕ್ತಿಯು ಜಗದಂಡ ಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಧಿಷ್ಠಾನಭೇದದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶರು ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರಿಗಿಂತ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸನ್ನಿಧಾನ. ಮಾನವರಿಗಿಂತ ಪಶುಪಕ್ಷಿ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ ಮುಂತಾದ ಜಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪತರವಾದ ಭಗವದಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಠ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಜನನ ಮರಣದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗುವ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಅನಾದಿನಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಶಕ್ತಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೂಲರೂಪ. ಈ ಮೂಲ ಶಕ್ತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೊಬ್ಬನೇ.

ಶಿವಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಒಂದೊಂದು ರೂಪಗಳಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಪರಾಶಕ್ತಿಯ ಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು. ವಿಷ್ಣು ಮಾತ್ರ ಆ ವಿರಾಟ್ ಶಕ್ತಿಯ

ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಸ್ವಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ದಿವ್ಯಕರ ಚರಣಾದ್ಯುಪೇತವಾದ ಸಾಕಾರ ರೂಪವನ್ನೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಂಡು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನೇ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷಮಯವಾದ ಈ ವಿಶ್ವವು ಆಯುಧ ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದೆ.

ಆಯುಧಗಳೇ ಆಭರಣಗಳಾದ ಬಗೆ

ಮೈತ್ರೇಯ :- ಆಭರಣ ಆಯುಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪರಾಶರ :- ಭಗವಂತನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ದಿವ್ಯಕೌಸ್ತುಭ ರತ್ನವೆಂದರೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಪುರುಷನೇ ಸರಿ. ತನ್ನ ಶ್ರೀ ವತ್ಸ ಚಿನ್ಹದ ರೂಪದಿಂದ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಬುದ್ಧಿ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಪವಮಾನದೇವನನ್ನು ಗದಾರೂಪದಿಂದಲೂ, ತಾಮ ಸಾಹಂಕಾರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಶಂಖರೂಪದಿಂದಲೂ, ರಾಜಸಾಹಂಕಾರವನ್ನು ಶಾರ್ಙ್ಗಬಿಲ್ಲಿನ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ವಾಯು ವೇಗ ಚಪಲತೆವುಳ್ಳ ಚಿತ್ತ ತತ್ವವು ಚಕ್ರರೂಪದಿಂದ ಹರಿಯ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪಂಚಭೂತ ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು ವೈಜಯಂತೀಮಾಲೆಯಾಗಿ ಅವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತವೆ.

ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ. ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಢಾಲು ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಬುದ್ಧಿ, ಅಹಂಕಾರ, ಮನಸ್ಸು ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ, ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಆಯುಧಾಭರಣಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾಲಃ ಕಲಯತಾಮಹಂ

ನಿಮಿಷ, ಮುಹೂರ್ತ, ಸಂಜೆ, ಮುಂಜಾವು, ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಮಾಸ, ಋತು, ಪಕ್ಷ, ವರ್ಷ ಮುಂತಾದ ಕಾಲಕಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಲರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶಗಳೇ. ಅದರಂತೆ ಭೂಮಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಸ್ವರ್ಗ, ಮಹರ್ಲೋಕ, ಜನೋಲೋಕ, ತಪೋಲೋಕ, ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಲೋಕಾದಿ ಏಳು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಲೋಕ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಅವನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮ

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ, ಅಥರ್ವಣವೇದ, ಮಹಾಭಾರತ, ಧನುರ್ವೇದ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಗಂಧರ್ವವೇದ, ಉಪನಿಷತ್, ಶಿಕ್ಷಾಕಲ್ಪ, ನಿರುಕ್ತ, ಛಂದಸ್ಸು, ವ್ಯಾಕರಣ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ,ಮನ್ವಾದಿಸ್ಮೃತಿಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಶಬ್ದಮೂರ್ತಿ ಧರನಾದ

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಒಂದೊಂದು ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಮತ್ತು ಕಾಣದಿರುವ ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿ ಚಿದ್ವಿಲಾಸಗಳಾಗಿವೆ.

''ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವ ಹರಿಯು ಅಹೇಯನಾದುದರಿಂದ ಅಹಂಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಸತ್ತಾಪ್ರದನಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದುದರಿಂದ ಅವನೇ ಸರ್ವಭೂತಮಯನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೂ ಹುಟ್ಟಲಾರದು. ಯಾವುದೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಳಲಾರದು. ಅವನೇ ಜಗದಾಧಾರ'' ಎಂದು ಯಾರು ನಂಬಿ ನಡೆವರೋ ಅವರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಆದಿವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೈತ್ರೇಯ, ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮ ಅಂಶವನ್ನು ನಾನು ಈವರೆಗೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದವರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಲೋಪವಾಗುತ್ತವೆ. ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕಾರ್ತಿಕ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲ ಪುಣ್ಯವು ಈ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃ, ಗಂಧರ್ವ, ಯಕ್ಷ ಮುಂತಾದವರ ಜನನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಆ ದೇವ ಋಷಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಫಲಕೊಡುವರು.

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಅಂಶ ಸಂಪೂರ್ಣ

ದ್ವಿತೀಯ ಅಂಶ

ಮೈತ್ರೇಯ - ಪೂಜ್ಯರೇ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಾದ ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಉತ್ತಾನ ಪಾದರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಉತ್ತಾನ ಪಾದನ ಪುತ್ರನಾದ ಧ್ರುವನ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಅವನ ವಂಶವು ಹಬ್ಬಿದ ಬಗೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದಿರಿ. ಆದರೆ ಹಿರಿಯನಾದ ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಮಹಾರಾಜನ ಕುಲದ ಬಳ್ಳಿಯು ಚೆಲ್ವರಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಾವು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪರಾಶರ - ಪ್ರಿಯವ್ರತನು ಕರ್ದಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಕನ್ನೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಹತ್ತು ಗಂಡು ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು, ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೆರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಸಮ್ರಾಟ್, ಕುಕ್ಷಿ ಎಂದು ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಪುತ್ರಿಯರ ಹೆಸರು. ಅವನ ದಶಕುಮಾರರೂ ಒಳ್ಳೇ ಮೇಧಾವಿಗಳು. ಶೂರರು, ಆದರೂ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನರು. ಅಗ್ನೀಧ್ರ, ಅಗ್ನಿಬಾಹು, ವಪುಷ್ಮಾನ್, ದ್ಯುತಿಮಾನ್, ಮೇಧಾ, ಮೇಧಾತಿಥಿ, ಭವ್ಯ, ಸವನ, ಸುಪುತ್ರ, ಕೊನೆಯವನೇ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಾನ್. ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಿತ ವಿದ್ಯೆಯ ಅಂತಪಾರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಬಲ ಪೌರುಷದಿಂದ ಹೆಸರಾಂತವರೇ.

''ಹೆತ್ತ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮೂವರು''

ಅವರಲ್ಲಿ ಮೇಧಾ, ಅಗ್ನಿಬಾಹು ಮತ್ತು ಸುಪುತ್ರ ಎಂಬ ಈ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ಯೋಗಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಜಾತಿಗಳ ನೆನಪು ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ದೊಡ್ಡದು. ದಿವ್ಯಯೋಗಿಗಳಾದ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ವಾರಸಾನಾತೆಯಿಂದ ತಮಗೆ ಬರಬಹುದಾದ ಅಧಿಕಾರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಗಳಿಗೆ ಆಶೆ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ತಿಳಿಮನದ ಅವರು ಎಂದೂ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಎಂದೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಯೋಗವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಅವರಿಗೆ ಭೋಗದತ್ತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತ್ಯಾಗವೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಉಸಿರು.

''ಸಪ್ತರಾಜ ಕುಮಾರೈಸ್ತೈಃ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಾ ವಸುಂಧರಾ''

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಮಹಾರಾಜನು ಆ ಮೂವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಏಳುಜನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ಅಂದು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟ ಏಳು ರಾಜ್ಯಗಳೇ ಇಂದು ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಿಯವ್ರತನು ಆಗ್ನೀಧ್ರನಿಗೆ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಮೇಧಾತಿಥಿಗೆ ಪ್ಲಕ್ಷ ದ್ವೀಪವನ್ನಿತ್ತನು. ಕುಶದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಂತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದ. ಶಾಲ್ಮಲಿ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ವಪುಷ್ಮಂತನನ್ನುದೊರೆಯಾಗಿಸಿದ. ದ್ಯುತಿಮಂತನಿಗೆ ಕ್ರೌಂಚ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಆಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತ. ಶಾಕದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಭವ್ಯನನ್ನು ಶಾಸಕನೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿದ. ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸವನನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ.

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ವಿಭಾಗ

ಅವರಲ್ಲಿ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ದೊರೆಯಾದ ಆಗ್ನೀಧ್ರನಿಗೆ ಒಂಭತ್ತು ಜನ ಪುತ್ರರು. ನಾಭಿ, ಕಿಂಪುರುಷ, ಹರಿವರ್ಷ, ಇಲಾವ್ರತ, ರಮ್ಯ, ಹಿರಣ್ವಾನ್, ಕುರು, ಭದ್ರಾಶ್ವ, ಕೇತುಮಾಲ ಎಂದು. ತಂದೆ ಆಗ್ನೀಧ್ರನು ಆ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಹಿಮವರ್ಷವನ್ನು ತನ್ನ ನಾಭಿ ಎಂಬ ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ಭಾರತ ವರ್ಷ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಕಿಂಪುರುಷನಿಗೆ ಹೇಮಕೂಟವನ್ನೂ, ಹರಿವರ್ಷನಿಗೆ ನೈಷಧ ವರ್ಷವನ್ನೂ, ಇಲಾವ್ರತನಿಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತವಿರುವ ಇಲಾವ್ರತ ಖಂಡವನ್ನೂ, ರಮ್ಯನಿಗೆ ನೀಲಾಚಲದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಭೂಖಂಡವನ್ನೂ, ಹಿರಣ್ವಾನನಿಗೆ ಅದರ ಮೇಲ್ಗಡೆಯ ಶ್ವೇತವರ್ಷವನ್ನೂ, ಶೃಂಗವಾನ ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ಕುರುರಾಜನಿಗೂ, ಭದ್ರಾಶ್ವನಿಗೆ ಮೇರು ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನೂ, ಕೇತುಮಾಲನಿಗೆ ಗಂಧಮಾದನ ವರ್ಷವನ್ನೂ ಆಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಈ ಎಲ್ಲ ತನ್ನ ನವಪುತ್ರರನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅಧಿರಾಜರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ನವಪುತ್ರರಿಗೆ ನವಖಂಡ ಪೃಥ್ವೀಯನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ವಿರಕ್ತನಾದ ಆಗ್ನೀಧ್ರ ಮಹಾರಾಜನು ತಪಂಗೈಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಶಾಲಾಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

''ಉಳಿದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ ವರ್ಷ ನಿತ್ಯವುಂಟು''

ಮಹಾಮುನೇ, ನಾವಿರುವ ಈ ಹಿಮವರ್ಷ ಅಥವಾ ಭಾರತ ವರ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಕಿಂಪುರುಷ ಮುಂತಾದ ಎಂಟು ವರ್ಷ' - ಭೂಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಸಂಪದಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ ಬಹಳ. ಆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಬಯಸಿದ ಭೋಗ ವಿಲಾಸಗಳೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಪಡದೆ ಕೈಗೆಟಕುವವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರನ್ನು ಮುಪ್ಪು ಮೂಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾರುಣ್ಯ ಮಾಸುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾವು ಅವರ ಬಳಿ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲ. ಹಿರಿತನದ ಹಗರಣವಿಲ್ಲ. ಕಿರಿತನದ ಕಾಟವಿಲ್ಲ. ಆ ದೇಶದ ಜನರ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ವಿಧಿ ತನ್ನ ಯುಗದ ನೊಗವನ್ನೇ ಹೇರಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲ ಸುಖದ ದೇಶಗಳು.

''ನಮ್ಮ ಭಾರತ ನಾಡು, ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಬೀಡು''

ಹಿಮವರ್ಷ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಈ ಭಾರತ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಗ್ನೀಧ್ರ ಕುಮಾರನಾದ ನಾಭಿ ಮಹಾರಾಜನೇ ಮೊದಲನೇ ಅರಸು ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮೇರುದೇವಿಯಿಂದ ಋಷಭ ಎಂಬ ಮಗನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ಭಗವದವತಾರಿ. ಆ ಋಷಭ ದೇವನಿಗೆ ನೂರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಭರತ ಹಿರಿಯ. ಆ ಋಷಭ ದೇವ ಸ್ವಯಂ ದೇವಾಧಿದೇವ. ಧರ್ಮರಾಜ್ಯದ ಚಕ್ರವು ಸುರಳೀತ ಉರುಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಿಂದಲೇ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಅವನು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ.

ಶರಣರ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮರಣದಲ್ಲಿ

ಆ ಋಷಭರಾಜನು ಬಹು ಕಾಲ ಧರ್ಮ ಶಾಸನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಮಗ ಭರತನನ್ನು ನಾಡಿನ ದೊರೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಾನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ನಡೆದು ನೇರವಾಗಿ ಗಂಡಕೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಲಹಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಐತಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಘೋರ ತಪದ ನೋಂಪಿಯನಾಂತು ನಿಂದ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠುರ ನಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಾಗಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಕಠೋರ ತಪದಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಕಾಯ ಕೊರಗಿತು. ಒಣಗಿ ಸೊರಗಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಬರೀ ಎಲವಿನ ಹಂದರವಾಗಿ ಉಳಿದ ಅವನ ಮೈದೊಗಲಿನ ತುಂಬ ನರಗಳ ಬಲೆಗಳು ಪೋಣಿಸಿದ್ದು ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ದೇಹದ ತೊಗಲಿನ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ತೊಟ್ಟ ಅರಿವೆಯ ಪರಿವೆ ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು ! ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನಿಟ್ಟು ತಪಂಗೈಯುತ್ತಲೇ ಆ ಋಷಭದೇವನು ನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದಿದನು.

ಋಷಭದೊರೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಈ ನಾಡಿನ ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ಭರತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದ. ಅದೇ ಕಾರಣ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ''ಭಾರತವರ್ಷ'' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ. ಭರತನ ಶಾಸನ ಧರ್ಮಶಾಸನ. ಹೋಮಹವನಗಳೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ತಂದೆಯಂತೆ ಅವನಿಗೂ ಯಜ್ಞಯಾಗವೆಂದರೆ ಅತಿ ಉತ್ಸಾಹ.

ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆ ಭರತ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸುಮತಿ ಎಂಬ ಮಗ. ಅವನೂ ತಂದೆ ತಾತರಂತೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೈವಾರಿ. ಭರತನು ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಪುತ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ಕಾಡಿನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದ. ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಗವಂತನನ್ನು ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ದೇಹಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ. ಮುಂದೆ ಅವನು ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಮರಳಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಮೈತ್ರೇಯ, ಅವನ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಕತೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ಬಿತ್ತರಿಸಲಿದ್ದೇನೆ.

ಅನಂತರ ಸುಮತಿಯು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದ. ಪರಮೇಷ್ಠಿಯು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಮಗ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಹಾರ ಪುತ್ರ. ಪ್ರತಿಹಾರನಿಂದ ಪ್ರತಿಹರ್ತಾ, ಅವನಿಗೆ ಭವ, ಭವನಿಂದ ಉದ್ಗೀಥ, ಉದ್ಗೀಥನಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವ, ಅವನಿಗೆ ಪೃಥು, ಪೃಥುವಿಗೆ ನಕ್ತ, ನಕ್ತನ ಮಗ ಗಯ, ಗಯನಿಂದ ವಿರಾಟ್, ಅವನಿಗೆ ಮಹಾವೀರ್ಯ, ಅವನ ಮಗ ಧೀಮಾನ್, ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಂತ, ಮಹಾಂತನಿಗೆ ಮನಸ್ಯು, ಮನಸ್ಯುನಿಂದ ತ್ವಷ್ಟ, ತ್ವಷ್ಟನ ಮಗ ವಿರಜ, ಅವನಿಗೆ ರಜ, ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ರಜನ ಮಗ ಶತಜಿತ್‌ನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು ನೂರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ವಗ್‌ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಮುಖ. ಈ ನೂರು ಸಾವಿರವಾಗಿ, ಕುಲ ಕವಲೊಡೆದು ಮಾನವವಂಶ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಮನುಕುಲದ ಮರಿಗಳು ನವಖಂಡ ಭಾರತ ಮಂಡಲದ ತುಂಬ ಹರಡಿ ಹಬ್ಬಿದವು. ಈ ಕುಲದ ಕುಡಿಮಿಡಿಗಳಾದ ನರವೀರರೇ ಕೃತ ತ್ರೇತಾ ದ್ವಾಪರ ಕಲಿ ಮುಂತಾದ

ಯುಗಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಭರತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತು ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಯುಗಗಳ ಕಾಲಚಕ್ರವು ಉರುಳುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ವಾರಾಹ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲನೇ ಮನ್ವಂತರದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದ ವಂಶವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ನಿಮಗೆ ನಾನು ತಿಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಭೂಗೋಲದ ಎತ್ತರ ಬಿತ್ತರ

ಮೈತ್ರೇಯ - ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ವಂಶದ ಬಳ್ಳಿ ಬಿತ್ತರಗೊಂಡ ಬಗೆ ಕೇಳಿ ಸಂತಸವಾಯಿತು. ಈಗ ಈ ತಿರೆಯ ಹರವು ಹಬ್ಬುಗೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆ ನನಗೆ. ಈ ಪೊಡವಿಯ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಪುರ ಗ್ರಾಮ, ಮೊರೆಯುವ ಕಡಲು, ಹರಿಯುವ ನದಿ, ಮೆರೆಯುವ ಬೆಟ್ಟ, ತಲೆಯೆತ್ತಿದ ನಡುಗಡ್ಡೆ, ಗುಡ್ಡ ಗಿಡ, ಧರೆ, ತೊರೆ, ಬನ ಬಯಲು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಪರಿಮಾಣ; ಆಕಾರ ಪ್ರಕಾರ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣ, ನೆಲೆ ನಿಲವುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವ ಆಸೆ ಮೂಡಿದೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ. ತಾವು ಬಣ್ಣಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪರಾಶರ - ಮೈತ್ರೇಯ, ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಬಡಾವಣೆಯ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನೂರು ವರುಷಗಳೂ ಸಾಲವು ಶಕ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಈ ಭುವನ ಮಂಡಲವು ಬೆಳೆದ ಬಗೆಯನ್ನು ಅರುಹುವೆ, ಜಂಬೂ ಪ್ಲಕ್ಷ, ಶಾಲ್ಮಲ, ಕುಶ, ಕ್ರೌಂಚ, ಶಾಕ, ಮತ್ತು ಪುಷ್ಕರ ಎಂಬ ಈ ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಏಳು ಕಡಲುಗಳು ಸುತ್ತುವರಿದು ಮೊರೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಈ ಸಪ್ತಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಉಪ್ಪು ಸಮುದ್ರವು ಆವರಿಸಿದೆ. ಕಬ್ಬಿನರಸದ ಕಡಲು ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತಿದೆ. ಶಾಲ್ಮಲ ನಡುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಸುರೆಯ ಸಾಗರವು ಬಳಿಸಿ ನಿಂದಿದೆ. ಕುಶದ್ವೀಪದ ದಂಡೆ ತೀಡುವದು ತುಪ್ಪದ ಸಮುದ್ರದ. ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪದ ತಡಿಗುಂಟ ಹಾಲ್ಗಡಲು ತುಳುಕಿದೆ. ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪದ ಅಂಚಿನಗುಂಟ ಜೇಂಗಡಲು ತರಂಗಿಸಿದೆ.

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಬೆಟ್ಟ

ಈ ಏಳು ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಇದೆ ನಮ್ಮ ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ. ಇದರ ನಟ್ಟನಡುವೆ ನಿಂತಿದೆ ಬಂಗಾರದ ಬೆಟ್ಟ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಮೇರು ಪರ್ವತ. ಇದರ ಎತ್ತರ ಎಂಬತ್ನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ಹರದಾರಿ. ನೆಲದೊಡಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಹೊಕ್ಕು ಹೂತು ಹೋದದ್ದು ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ. ಈ ಬೃಹತ್ತರ ಬೆಟ್ಟದ ಬೆನ್ನು ಭಾಗದ ಹರವು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನದಷ್ಟಿದೆ. ಈ ತೆರನಾಗಿ ಮೇರುಗಿರಿಯು ಭೂತಲ ಕಮಲದ ಮಧ್ಯಕೋಶದಂತಿದೆ. ಈ ಮೇರುಗಿರಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಾರತವರ್ಷ, ನಂತರ ಕಿಂಪುರುಷವರ್ಷ, ಅದರಾಚೆ ಹರಿ ವರ್ಷಗಳಿವೆ. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ರಮ್ಯಕ ಹಿರಣ್ಮಯ, ಉತ್ತರ ಕುರುದೇಶಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಒಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ನಡುವೆ ಇಲಾವ್ರತ ಖಂಡವಿದೆ. ಅದರ ನಡುವೆ

ಸುಮೇರು ಎಂಬ ಕನಕಾಚಲವಿದೆ. ಈ ಬಂಗಾರದ ಬೆಟ್ಟವು ಬುಗುರೆಯಂತೆ ಮೇಲೆ ಹರವಾಗಿದ್ದು ಕೆಳಗೆ ಬಂದಂದತೆ ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಎಂದಾದರೂ ವಾಲಿ ಬೀಳಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಇದರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನಾಕು ಗಟ್ಟಿ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಭಗವಂತ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮಂದರಾಚಲ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಗಂಧಮಾದನ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ವಿಪುಲ, ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ಎಂದು ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಯೋಜನ ಎತ್ತರವಾದ ಗಿರಿಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತಿವೆ. ಈ ನಾಕೂ ಬೆಟ್ಟಗಳ ತುಟ್ಟ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಲ ಗಿಡ, ಆಲದ ಮರ, ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷ, ಪೀಪಲ ವೃಕ್ಷಗಳು ಈ ಕುಲಾಚಲಗಳ ಬಾವುಟಗಳಂತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿವೆ. ನಾಕೂ ಹೆಮ್ಮರಗಳ ಉದ್ದಳತೆ ಹನ್ನೊಂದು ನೂರು ಯೋಜನ.

ಗಿರಿಯಂಥ ಮರ, ಗಜದಂಥ ಫಲ

ಮೈತ್ರೇಯ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ (ಜಂಬೂವೃಕ್ಷ) ನೀರಲಮರದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಹಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ಆನೆಯ ಆಕಾರದವು. ಈ ಗಜಗಾತ್ರದ ಹಣ್ಣು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯಂತಹ ತುಡು ತುಣುಕುಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಚೆಲ್ಲುವರಿಯುವವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಬಸಿದು ಬಂದ ರಸ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಜಂಬೂ ನದಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ನೀರಲ ನದಿಯ ಸೀಕರಣೆಯ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದವರಿಗೆ ಮುಪ್ಪು ಅಡರುವದಿಲ್ಲ. ಬೆವರು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರೆ ಮೈ ದುರ್ನಾತ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜಂಬೂ ನದಿಯ ತಡಿಗುಂಟಿ ತಂಗಾಳಿಗೆ ಒಣಗಿ ರೇವು ಬಿಟ್ಟ ಮಿದುಮಣ್ಣೇ ''ಜಾಂಬೂನದ'' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಂಗಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇರು ಪರ್ವತ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಭದ್ರಾಶ್ವವರ್ಷ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಕೇತು ಮಾಲ ವರ್ಷ. ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಇಲಾವೃತ ವರ್ಷ. ಇದರ ನಾಕೂ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರರಥ, ಗಂಧಮಾದನ, ವೈಭ್ರಾಜ, ನಂದನ ಎಂಬ ನಾಕು ಉಪವನಗಳೂ, ಅರುಣೋದ, ಮಹಾಭದ್ರ, ಅಸಿತೋದ, ಮಾನಸ ಎಂಬ ನಾಕು ಸರೋವರಗಳೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಗಂಗಾವತರಣ

ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದೇ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ. ಹದಿನಾಕು ಸಾವಿರ ಯೋಜನದಷ್ಟಿದೆ. ಅದರ ಹರಹು. ಅದರ ಸುತ್ತಲಿನ ದಶದಿಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಹೆಸರಾಂತ ನಗರಗಳಿವೆ. ಹರಿಯ ಅಡಿಯಿಂದ ಹರಿದು ಹೊಮ್ಮಿ ಬಂದ ದೇವಗಂಗೆ ತನ್ನ ತಣ್ಣೀರಿನ ತೆರೆ ತುಂತುರುಗಳಿಂದ ತಂಗದಿರನ ತಿಂಗಳಲೋಕದ ಅಂಗಳವನ್ನು ತೊಳೆದು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು ತಂಪೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಈ ದೇವನದಿಯು ಕವಲೊಡೆದು ನಾಕು ನಿಟ್ಟಿಗೆ ಹರಿದು ಹೋಗಿದೆ. ನಾಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹರಿದ ದೇವ ಗಂಗೆಯ ಸ್ರೋತಸಗಳಿಗೆ ಸೀತಾ, ಅಲಕನಂದಾ, ಚಕ್ಷು, ಭದ್ರಾ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಸುರನದಿಯ ಸಮುದ್ರ ಯಾತ್ರೆ

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೀತಾ ಎಂಬ ಸುರನದಿಯ ಶಾಖಾತರಂಗಿಣಿಯು ಮೂಡಲ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಾನಗುಂಟ ಹರಿದು, ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುತ್ತ ಭದ್ರಾಶ್ವ ವರ್ಷದ ಕಾಡುನಾಡುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಕಡಲಿಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮಂದಾಕಿನಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಖೆ ಅಲಕನಂದೆಯು ತೆಂಕಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಏಳು ಕವಲೊಡೆದು ತನ್ನ ಸಪ್ತ ಸ್ರೋತಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಈ ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೊಳೆದು ತೋಯಿಸಿ ಸಮುದ್ರ ಸಂಗಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಬಾಂದೊರೆಯ ಚಕ್ಷು ಎಂಬ ಝರಿಯು ಪಡುವಲ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಅನೇಕ ಬಯಲುಗಳನ್ನು ತುಳುಕಾಡಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಕಡಲಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಅಡುಗುತ್ತದೆ. ಗಂಗೆಯ ಕೊನೆಯ ಕವಲುಹೊಳೆಯಾದ ಭದ್ರೆಯು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪರ್ವತಾವಳಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊರೆದು ಹರಿದು ಪಾರಾಗಿ ಕೇತುಮಾಲಖಂಡದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ತೋಯತಾಂಡವ ಗೈದು ನೀರಾಟವಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಮುದ್ರ ಗರ್ಭವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ವಾಸಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣುವು ಭದ್ರಾಶ್ವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪದಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕೇತುಮಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ವರಾಹ ರೂಪದ ವೈಭವ ನಡೆದಿದೆ. ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ.

ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಭಾರತ

ಮೈತ್ರೇಯ, ಹಿಮಾಚಲ ಬೆಟ್ಟದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯವರೆಗೂ ಮೈಚಾಚಿದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೇ ಭಾರತವರ್ಷ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಜನರೇ ಭಾರತೀಯರು. ಇದರ ಅಗಲ ಒಂಬತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಜನ. ಮಹೇಂದ್ರ, ಮಲಯ, ಸಹ್ಯ, ಶುಕ್ತಿಮಾನ್, ಋಕ್ಷ, ವಿಂಧ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾರಿಯಾತ್ರ ಇವು ಏಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಲಪರ್ವತಗಳು. ಒಳ್ಳೇ ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಸಾಧುಜೀವಿಯು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು ಈ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೇ. ಅದರಂತೆ ಪಾಪಿಜೀವವು ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ನರಕದ ಮುಖ ಕಾಣುವದು. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯ ಭಾರತದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರಾವ ಭೂಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳ ವಿಧಿ ಒತ್ತಾಯವಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ ಕಲಿ ಎಂಬ ಈ ಚತುರ್ಯುಗ ಚಕ್ರ ಉರುಳುವದು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಇದು ಸಾಧನಭೂಮಿ. ದೇವಮುನಿಗಳು ತಪಃ ಸ್ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಪುರುಷರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಯಜ್ಞಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಸಾಧನವಿಲ್ಲದೇ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಸಾಧನ ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಸಾಧಕ ಜೀವಿಗಳು ಈ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಬಯಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಧಾನಧರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞ ತಪಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಒಲಿಸಿಗೊಂಡು

ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸದವಕಾಶ ಬೇರೆ ಭೂಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿಯೂ ಭರತಖಂಡವು ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದು ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ. ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ಭೋಗ ಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

''ಗಾಯಂತಿ ದೇವಾಃ ಕಿಲ ಗೀತಕಾನಿ ಧನ್ಯಾಸ್ತು ತೇ ಭಾರತ ಭೂಮಿ ಭಾಗೇ।
ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಾಸ್ಪದ ಮಾರ್ಗಭೂತೇ ಭವಂತಿ ಭೂಯಃ ಪುರುಷಾಃ ಸುರತ್ವಾತ್॥
ಕರ್ಮಾಣ್ಯಸಂಕಲ್ಪಿತ ತತ್ಫಲಾನಿ ಸನ್ಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೌ ಪರಮಾತ್ಮ ಭೂತೇ।
ಅವಾಪ್ಯ ತಾಂ ಕರ್ಮಮಹೀಮನಂತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಲಯಂ ಯೇ ತ್ವಮಲಾಃ ಪ್ರಯಾಂತಿ॥

(ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ 2/3/ 24 - 25)

''ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ಧನ್ಯರು. ಈ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಬಯಸದೇ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸುರರಿಗಿಂತ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಪರಮ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಅಪವರ್ಗ ಎರಡರ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಧಕರ ಎದುರು ಮುಕ್ತದ್ವಾರಗಳಾಗಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿವೆ. ಇವರೇ ಧನ್ಯರೆಂದು'' ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ದೇವಪುರದ ಭಾವಿಕರು.

ಮೈತ್ರೇಯ ! ಈ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ಲಕ್ಷಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಒಳಮೈಗಾತ್ರವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಈ ನವ ಖಂಡ ಭೂಖಂಡದ ಹೊರಗೂ ಕೂಡ ಲಕ್ಷ ಯೋಜನೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಕ್ಷಾರ ಸಮುದ್ರವು ತನ್ನ ಉಪ್ಪು ನೀರಿನ ಕಪ್ಪು ತೆರೆಗಳಿಂದ ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಪ್ಪಿ ಘೋರಾಕಾರದಿಂದ ಘೂರ್ಮಿಸುತ್ತಲಿದೆ.

ಭಾರತದ ಜೀವನಾಡಿಗಳಾದ ನದಿಗಳು

ಈ ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಭೂಭಾಗಗಳಿವೆ. ಇಂದ್ರದ್ವೀಪ, ಕಶೇರು, ತಾಮ್ರಪರ್ಣ, ಗಭಸ್ತಿಮಾನ್, ನಾಗದ್ವೀಪ, ಸೌಮ್ಯ, ಗಂಧರ್ವ, ವಾರುಣ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದಾದ ವಾರುಣ ಖಂಡವು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ವ್ಯಾಸ ಸಾವಿರ ಯೋಜನ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ಹಿಮಾಲಯ ಗಿರಿಯಿಂದ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಶತದ್ರು ಎಂಬ ಎರಡು ನದಿಗಳು, ಪಾರಿಯಾತ್ರ ಪರ್ವತದಿಂದ ವೇದ, ಸ್ಮೃತಿ ಎಂಬ ನದಿಗಳೂ, ವಿಂಧ್ಯಾಚಲದಿಂದ ನರ್ಮದಾ ಸುರಸಾ ತೊರೆಗಳೂ ಋಕ್ಷ ಗಿರಿಯಿಂದ ತಾಪೀ, ಪಯೋಷ್ಣೀ, ನಿರ್ವಿಂಧ್ಯಾದಿ ಹೊಳೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿದಿವೆ. ಇದರಂತೆ ಗೋದಾವರಿ, ಭೀಮರಥೀ, ಕೃಷ್ಣವೇಣಿ, ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ ಪಯಸ್ವಿನೀಗಳು ಸಹ್ಯ ಪರ್ವತದಿಂದ ಜನಿಸಿವೆ. ಕೃತಮಾಲಾ, ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ ನದಿಗಳು ಮಲಯಾಚಲದಿಂದ,

ಮಹೇಂದ್ರಾಚಲದಿಂದ ತ್ರಿಸಾಮಾ, ಅರ್ಯಕುಲ್ಯಾ ಶುಕ್ತಿಮಾನ್ ಗಿರಿಯಿಂದ ಋಷಿಕುಲ್ಯಾ. ಕುಮಾರೀ ಮುಂತಾದ ನದಿಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅನೇಕಾನೇಕನದೀ ಉಪನದಿಗಳ ತಡಿಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರು ಪಾಂಚಾಲ, ಕಾಮ ರೂಪ, ಪುಂಡ್ರ, ಕಳಿಂಗ, ಮಗಧ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಶೂರ, ಆಭೀರ, ಕಾರೂಷ, ಮಾಲವ, ಹೂಣ, ಸಾಲ್ವ, ಸೈಂಧವ, ಅಂಬಷ್ಠ, ಪಾರಸೀಕ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗಗಳ ಜನರು ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ನಲಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಪುಣ್ಯವಂತರ ನಾಡು ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ

ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪದ ಉದ್ದಗಲ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಎರಡುಪಟ್ಟು, ಆ ದ್ವೀಪದ ದೊರೆ ಮೇಧಾತಿಥಿಗೆ ಏಳು ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಶಾಂತಹಯ, ಕಿರಿಯ ಧ್ರುವ. ನಡುವೆ ಶಿಶಿರ, ಸುಖೋದಯ, ಆನಂದ, ಶಿವ, ಕ್ಷೇಮಕ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಹೆಸರಿನ ವರ್ಷ ಅರ್ಥಾತ್ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಧಿರಾಜರಾಗಿ ಆಳಿದರು. ಈ ಏಳು ರಾಜ ಕುಮಾರರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಗೋಮೇದ, ಚಂದ್ರ, ನಾರದ, ದುಂದುಭಿ, ಸೋಮಕ, ಸುಮನಾ, ಮತ್ತು ವೈಭ್ರಾಜ ಎಂದು ಏಳು ಕುಲಗಿರಿಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಅಥವಾ ಪಾಪ ಮಾಡದ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರೂ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟರಾದವರಿಗೆ ದುಃಖದ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ಚಿಂತೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪದ ಇಲ್ಲ. ಬೇನೆಯೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ನದಿಗಳು ಅನುತಪ್ತಾ, ಶಿಖೀ, ವಿಪಾಶಾ, ತ್ರಿದಿವಾ, ಅಕ್ಲಮಾ, ಅಮೃತಾ ಮತ್ತು ಸುಕೃತಾ. ಇವಲ್ಲದೇ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ತೊರೆ ಝರಿಗಳೋ ಸಾವಿರಾರು. ಗಿರಿಗ್ರಾಮುಗಳಿಗಂತೂ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಆಯುರ್ಮಾನ ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷ. ನಡು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಸಾವು ಎರಗುವದಿಲ್ಲ. ದುಃಖ ದುರ್ಘಟನೆಗಳು ಜರಗುವದಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಹಿಂಸಾ, ಸತ್ಯ ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪರಿಗ್ರಹ, ಎಂಬ ಐದು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಜನರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಜಾತಿಗಳಿದ್ದಂತೆ ಆ ಪ್ಲಕ್ಷ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿಯೂ ಆರ್ಯಕ, ಪರರ ವಿದಿಶ್ಯ, ಭಾವೀ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಗಳುಂಟು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸೋಮರೂಪದಿಂದ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳ ದ್ವಾರಾ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಜಂಬೂಗಿಡದಂಥ ಘನ ಆಕಾರದ ಪ್ಲಕ್ಷ ಗಿಡವಿದ್ದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪವೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಆ ದ್ವೀಪದ ಹೊರಮೈಯನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕಿರುವದು ಉಪ್ಪು ನೀರಿನ ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರವಲ್ಲ. ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದ ಸಿಹಿ ರಸದ ಕಬ್ಬಿನರಸದ ಹಾಲ್ಗಡಲು.

ಮದ್ಯದ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಲ್ಮಲಿ ದ್ವೀಪ

ಶಾಲ್ಮಲಿ ದ್ವೀಪದ ಅರಸು ವೀರನಾದ ವಪುಷ್ಮಾನ್. ಅವನಿಗೂ ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳು.

ಶ್ವೇತ, ಹರಿತ, ಜೀಮೂತ, ರೋಹಿತ, ವೈದ್ಯುತ, ಮಾಸ, ಸುಪ್ರಭ ಎಂದು ಶ್ವೇತವರ್ಷ, ಜೀಮೂತವರ್ಷ ಮುಂತಾದ ಅವರವರ ಹೆಸರಿನ ವರ್ಷ ನಾಡುಗಳೇ ಅವರವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕುಮುದ, ಉನ್ನತ, ಬಲಾಹಕ, ದ್ರೋಣಾಚಲ, ಕಂಕ, ಮಹಿಷ, ಕಕುದ್ಮಾನ್ ಎಂಬ ಏಳು ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಗಳುಂಟು. ಇವೆಲ್ಲ ಕುಲಾಚಲಗಳು ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳ ಗಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಅಮೂಲ್ಯ ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿವೆ. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಯೋನಿ, ತೋಯಾ, ಚಂದ್ರಾ, ಮುಕ್ತಾ, ವಿಮೋಚಿನಿ, ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂಬ ಏಳು ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಪಿಲ, ಅರುಣ, ಪೀತ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ನಾಕು ವರ್ಣದ ಜನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರರಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇದ್ದು ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಪಿಲ ವರ್ಣದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜ್ಞಾಶ್ರಯನಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಾಣರೂಪವನ್ನು ಹೋಮ ಹವನಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಮ್ಯದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಆವಾಸವಿದೆ. ಶಾಲ್ಮಲ ಗಿಡದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅದರ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಮದ್ಯದ ಮಹಾ ಸಮುದ್ರವು ಬಳಸಿಗೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಸುರಾ ಸಮುದ್ರವು ಈ ದ್ವೀಪದ ಇಮ್ಮಡಿ ವ್ಯಾಸವುಳ್ಳ ಕುಶ ದ್ವೀಪದಿಂದ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತವಾಗಿದೆ.

ತುಪ್ಪದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ದರ್ಭದ ದ್ವೀಪ

ಕುಶ ದ್ವೀಪದ ಒಡೆಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಂತನಿಗೆ ಉದ್ಭಿದ, ವೇಣುಮಾನ್, ವೈರಥ ಲಂಬನ, ಧೃತಿ, ಪ್ರಭಾಕರ ಮತ್ತು ಕಪಿಲ ಎಂದು ಸಪ್ತ ಪುತ್ರರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ದಾನವ, ಮಾನವ, ದೇವ, ಗಂಧರ್ವ, ಯಕ್ಷ, ಕಿನ್ನರ ಮುಂತಾದವರು ನೆಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಮೀ, ಶುಷ್ಮೀ, ಸ್ನೇಹ, ಮಂದೇಹ ಎಂಬ ನಾಕುವರ್ಣದ ಜನ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಸವೆಯಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಜನಾರ್ದನನ ಸೇವೆಯು ಅಧಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವದು. ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ರುಮ, ಹೇಮಶೈಲ, ದ್ಯುತಿಮಾನ್, ಪುಷ್ಪವಾನ್, ಕುಶೇಶಯ, ಹರಿ ಮತ್ತು ಮಂದರಾಚಲ ಎಂದು ಏಳು ಗುರು ಗಿರಿಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಂತಿವೆ. ಮತ್ತು ಧೂತಪಾಪಾ, ಶಿವಾ, ಪವಿತ್ರಾ, ಸಮ್ಮತಿ, ವಿದ್ಯುತ್, ಅಂಭಾ, ಮಹೀ ಎಂದು ಸಪ್ತ ಸಿಂಧುಗಳು ಹರಿದು ನಾಡನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ದರ್ಭೆಯ ಗಿಡದಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕುಶದ್ವೀಪ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ತುಪ್ಪದ ಸಮುದ್ರವು ಈ ತೃಣ ದ್ವೀಪವನ್ನು ದುಂಡುವರಿದು ಆವರಿಸಿದೆ.

ಕೆನೆಯ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪ

ಇದರಂತೆ ಕ್ರೌಂಚ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆ ದ್ಯುತಿಮಾನನ ಕುಶಲ, ಮಂದಗ, ಉಷ್ಣ, ಪೀವರ, ಅಂಧಕಾರಕ, ಮುನಿ, ದುಂದುಭಿ, ಎಂಬ ಏಳು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಸಪ್ತ ಖಂಡಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರೌಂಚ, ವಾಮನ, ಅಂಧಕಾರಕ, ಸ್ವಹಿನೀ, ದಿವಾವೃತ್,

ಪುಂಡರೀಕವಾನ್, ದುಂದುಭಿ ಎಂಬ ಸಪ್ತ ಕುಲಾದ್ರಿಗಳೂ ಗೌರೀ, ಕುಮುದ್ವತೀ, ಸಂಧ್ಯಾ, ರಾತ್ರಿ, ಮನೋಜವಾ, ಕ್ಷಾಂತಿ, ಪುಂಡರೀಕಾ, ಎಂಬ ಏಳು ನದಿಗಳೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪುಷ್ಕರ, ಪುಷ್ಕಲ, ಧನ್ಯ ಮತ್ತು ತಿಷ್ಯ ಎಂಬ ನಾಕು ವರ್ಣದ ಜನರು ರುದ್ರರೂಪಿಯಾದ ಸಂಕರ್ಷಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮೊಸರಿನ ಕೆನೆಯ ಸಮುದ್ರವು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದೆ.

ದುಗ್ಧ ಸಿಂಧುವಿನ ನಡುವಿರುವ ತರಕಾರಿ ನಡುಗಡ್ಡೆ

ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಸಮ್ರಾಟ್ ಭವ್ಯನಿಗೆ ಏಳು ಜನ ಸುಕುಮಾರರು, ಜಲದ ಕುಮಾರ, ಸುಕುಮಾರ, ಮರೀಚಕ, ಸುಮೋದ, ಮೌದಾಕಿ, ಮಹಾದ್ರುಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಸಪ್ತ ಸತ್ಪುತ್ರರು ತಮ್ಮ ನಾಮಾಂಕಿತ ದೇಶಗಳಿಗೆ ದೊರೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಏಳು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವ ಗಡಿಗುಡ್ಡಗಳು ಉದಯಾಚಲ, ಜಲಾಧಾರ, ರೈವತಕ, ಶ್ಯಾಮ, ಅಸ್ತಾಚಲ, ಅಂಭಕೇಯ ಮತ್ತು ಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಕವೃಕ್ಷದ ಸುಗಂಧಗಾಳಿ ಬಡಿದರೇ ಸಾಕು ದೇವ ಗಂಧರ್ವರೂ ಕೂಡ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೂವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ನದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರೀ, ನಲಿನೀ, ಧೇನುಕಾ, ಇಕ್ಷು, ವೇಣುಕಾ, ಸುಕುಮಾರೀ ಗಭಸ್ತೀ ಎಂಬ ಸಪ್ತಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಂಗ, ಮಾಗಧ, ಮಾನಸ, ಮಂದ ಎಂಬ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯದ ಜನರು ಸವಿತೃ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುಣ್ಯದ ಭಾಂಡಾರವು ಕರಗಿ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿದ ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಗವದುಪಾಸನೆಗೈಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತ ಹಾಲ್ಗಡಲು ಮೊರೆಯುತ್ತಲಿದೆ.

ರೋಗ ರಾಗ ರಹಿತವಾದ ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪ

ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪದ ಪ್ರಭು ಸವನನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಬ್ಬರೇ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರ ಹೆಸರು. ಮಹಾವೀರ, ಘಾತಕಿ. ಅವರ ಹೆಸರಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವೀರಖಂಡ ಘಾತಕೀಖಂಡ ಎಂದು ಎರಡೇ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಲ ಶೈಲವೂ ಕೂಡ ಒಂದೇ ಇದೆ. ಅದರ, ಹೆಸರು ಮಾನಸೋತ್ತರ. ಅದರ ಅಗಲ ಐವತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಜನ, ಉದ್ದಳತೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಈ ಬೃಹದ್ ಬೆಟ್ಟವು ಆ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಕೊರೆದು ಇಬ್ಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಆದದ್ದು ಎರಡೇ ರಾಜ್ಯ ಖಂಡಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಆಯುಃ ಪರಿಮಿತಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ. ರೋಗ, ರಾಗ, ದುಃಖ ದ್ವೇಷ ಈ ದ್ವೀಪದ ಹತ್ತಿರವೂ ಸುಳಿಯಲಾರವು. ಇಲ್ಲಿ ದೇವದೈತ್ಯರು ನೆಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಮಾನವರಿಗೂ ದೇವತೆಗಳ ಸಮಾನರೂಪ, ಸಮಾನವೇಷ, ಸಮನಾದ ಕಾಂತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವಿಭಾಗವಿಲ್ಲ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ವೇದ ಚೋದನೆ ಇಲ್ಲ. ವಿಧಿ ನಿಯಮಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ನೆಲದ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರ್ಗ. ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಲದ ಮರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ದೇವದಾನವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಸುತ್ತು

ಮುತ್ತು ಸಿಹಿನೀರಿನ ಸಾಗರವು ಆವರಿಸಿದೆ. ಸಿಹಿನೀರಿನ ಸಮುದ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ಅದರ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಂಗಾರದ ಭೂಮಿ ಹರಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಜನಶೂನ್ಯ, ಜಂತುವರ್ಜಿತ. ಅದರಾಚೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಎತ್ತರ ಬಿತ್ತರವುಳ್ಳ ಲೋಕಾಲೋಕ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಅದರ ಮುಂದೆ ಆ ಶೈಲಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡು ದಟ್ಟ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಆ ಘನಾಂಧಕಾರವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕಟಾಹದಿಂದ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕಟಾಹ, ಸಪ್ತದ್ವೀಪ, ಸಪ್ತಸಮುದ್ರ, ಸಪ್ತಪರ್ವತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತೊನೆದಾಡುವ ಸಮಗ್ರ ಭೂಮಂಡಲದ ಪರಿಮಾಣವು ಐವತ್ತು ಕೋಟಿ ಯೋಜನವಾಗಿದೆ. ಪಂಚಮಹಾ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಪೃಥ್ವಿಯ ಗುಣಗೌರವಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಪೃಥ್ವೀ ಮಂಡಲವು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಆಧಾರಭೂತವಾಗಿದೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕಗಳ ಮೇಲ್ಮೆ

ವಿಪ್ರವರ್ಯ, ಈ ವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದು ಭೂಮಂಡಲದ ಅಗಲ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಇದರ ಎತ್ತರವೂ ಕೂಡ ಎಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನದಷ್ಟಿದೆ. ಈ ಭೂಮಿಯ ಕೆಳಗೆ ಅತಲ, ವಿತಲ, ನಿತಲ, ಗಭಸ್ತಿಮತ್, ಮಹಾತಲ, ಸುತಲ, ಪಾತಲ ಎಂಬ ಏಳು ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧೋ ಲೋಕಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಭೂಗರ್ಭದ ಒಳಕೆಳಗೆ ಉಂಟು. ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಸುಂದರ ಮಂದಿರಗಳೂ ಬಂಗಾರದ ಬೆಟ್ಟಗಳೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ದೈತ್ಯ ದಾನವ ಯಕ್ಷ ರಕ್ಷ ಜಾತಿಯವರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳ ಹಾರಾಟವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವು ನಾಗಲೋಕಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಿದಾಡುವ ಹಾವುಗಳ ಹೆಡೆ ಮುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಾರದರು ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ದೇವಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ''ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಪಾತಾಲಲೋಕವೇ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.'' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರಂತೆ. ರತ್ನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ರಂಜಿಸುವ ಈ ಪಾತಾಲ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಮೂರುತಿಗಳಂತೆ ಸಂಚರಿಸುವ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಮುಕ್ತಜೀವನಕ್ಕೂ ಮರಳಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕೆನಿಸುವದು.

ಬೆಳದಿಂಗಳಂಥ ಬಿಸಿಲು, ಚಳಿಯಿಲ್ಲದ ಚಂದ್ರಿಕೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಬೀರುವದು ಬೆಳಕನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಯಾರ ಮೈಯಿಂದಲೂ ಬೆವರು ಬಸಿಯುವದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲದಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಬರುವದು ಚಂದ್ರ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆ ಮಾತ್ರ. ಚಳಿಯಲ್ಲ. ಕಂಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಯಾಯನವೆನಿಸುವಂತೆ ಈ ಲೋಕದ ಅಂಗಳ ತುಂಬ ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕು. ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಹಿತವೆನಿಸುವಷ್ಟೇ ತಂಗಾಳಿ. ಮೈಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೆನಿಸುವಷ್ಟೇ ಬಿಸಿಲು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಸರೋವರಗಳು, ಹೂವಿನ ಹಂದರಗಳುಳ್ಳ ಉಪವನಗಳು, ತಿಳಿನೀರಿನ ಹೊಳೆಗಳೂ,

ತಾವರೆ ಬನಗಳು, ತುಂಬಿಗಳ ಗೀತಗುಂಜನ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಮಧುರಾಲಾಪದ ರಂಜನ, ಮೈತ್ರೇಯ, ಈ ಕೆಳಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಹೋದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಗಲೋಕದ ನಾಗರಿಕರು ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಸ್ವಚ್ಛ. ತೊಟ್ಟ ಆಭರಣ ಸುಂದರ, ಮೈಗಿಟ್ಟ ಲೇಪನ ಸುಗಂಧ ಸೂಸುತ್ತವೆ.

ಪಾತಾಳದ ಪುಣ್ಯ, ಸಮಸ್ತ ಜಗದಾಧಾರನಾದ ಅನಂತ

ಈ ಸಪ್ತ ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳ ಕೆಳಗೆ ಜಗದಾಧಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶೇಷ ರೂಪವಿದೆ. ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ದೇವದಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾರರು. ಅವನನ್ನು ಅನಂತನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಸಿದ್ದ ತಾಪಸರೆಲ್ಲ. ಅವನ ಹೆಡೆಗಳು ಹತ್ತುನೂರು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಚಿನ್ಹ. ಆ ಪಣೆ ಮಣಿಗಳ ರತ್ನಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾಗಿ ಜಗಮಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅವನು ಉಟ್ಟದ್ದು ನೀಲಾಂಬರ, ತೊಟ್ಟದ್ದು ಬಿಳಿ ಹಾರಗಳು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿರೀಟ, ಅವನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಒನಕೆ ಎತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶೋಭೆಯು ಸ್ವಯಂ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಶರೀರಗೊಂಡು ಅವನ ಸೈವೆಗೈಯುತ್ತದೆ. ವಾರುಣೀದೇವಿ ಅವನ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಕಲ್ಪಗಳ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಆದಿಶೇಷನ ಮುಖಗಳೆಲ್ಲ ನಂಜಿನ ನಾಲಿಗೆ ತೆರೆದು ಉರಿಯ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಉಗುಳುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸಂಕರ್ಷಣ ನಾಮಕವಾದ ರುದ್ರ ರೂಪವು ಇವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಕಬಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಶೇಷ ದೇವನು ಅಶೇಷ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿರೀಟದಂತೆ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಪಾತಾಲ ತಲದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಆದಿಶೇಷನು ಎಂದಾದರೂ ಆಕಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಶೈಲ ಸಮುದ್ರ ಸಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ನಡುಗಿ ಭೂಕಂಪದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಕೋಲಾಹಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹದಿನಾಕು ಲೋಕಗಳ ಸಾಲು ಒಂದು ಮಾಲೆಯಿರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಇವನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಮಹರ್ಷಿ ಗರ್ಗಮುನಿಯು ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಾದಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲದ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಶಕುನ ಅಪಶಕುನ ಹೇಳುವ ಫಲಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನೂ ಕಲಿತು ಧನ್ಯನಾದನು.

ಪಾಪಿಗಳಿಗಾಗುವ ಘೋರ ನರಕಗಳು

ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ ! ಈ ನೆಲ ಹಾಗೂ ನೀರುಗಳ ಕೆಳಗೆ ನರಕಲೋಕವಿದೆ. ಘೋರಪಾತಕಗೈದ ಕ್ರೂರ ಪಾಪಿಗಳು ಬೀಳುವದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ. ದುಷ್ಟಚೇತನಗಳಿಗೆ ಯಮಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಉಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ ಘೋರ ನರಕಗಳು ನಾನಾ ಬಗೆಯಾಗಿವೆ. ರೌರವ, ಸೂಕರ, ರೋಧ, ತಾಲ, ವಿಶಸನ, ಮಹಾಜ್ವಾಲ, ತಪ್ತಕುಂಭ, ಲವಣ, ವಿಲೋಹಿತ, ರುಧಿರಾಂಬ, ವೈತರಣಿ, ಕೃಮೀಶ, ಕೃಮಿಭೋಜನ, ಅಸಿಪತ್ರವನ, ಕೃಷ್ಣ ಲಾಲಾಭಕ್ಷ, ದಾರುಣ, ಪೂಯವಹ, ಪಾಪ, ವನ್ಹಿಜ್ವಾಲ, ಅಧಃಶಿಲಾ, ಸಂದಂಶ, ಕಾಲಸೂತ್ರ, ಅವೀಚಿ ಶ್ವಭೋಜನ, ಅಪ್ರತಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಚಿ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ.

ಇವಲ್ಲದೇ ಯಮ ಶಾಸನದಂತೆ ವಿಧಿಸಲಾದ ಭಯಂಕರ ದಂಡ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಜೀವಿಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತರುವ ಇನ್ನೂ ಭೀಕರ ನರಕಗಳು ಉಂಟು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಬೆದರಿಸಿ, ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹೆದರಿಸಿ ಗೋಳಾಡಿಸುವ ಕ್ರೂರಕ್ರಮಗಳುಂಟು.

ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಯಾವ ನರಕ !

ಕೊಟ್ಟ ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿದವ ರೌರವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗರ್ಭಪಾತ ಮಾಡಿಸಿದವನೂ, ಹಸುವನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದವನೂ, ಊರುಗಳನ್ನು ಹಾಳುಗೈದವನೂ ರೋಧ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉರಲು ಹಾಕಿದವ, ಸೆರೆಗುಡುಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತಲೆಗಡುಕ, ಚಿನ್ನ ಕದ್ದವ, ಮತ್ತು ಇವರ ಸಂಗಡಿಗರೂ ಸೂಕರ ನರಕದಲ್ಲಿ ನವೆಯುವರು. ವೈಶ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಹಂತಕ, ಗುರುಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಸರಸಕ್ಕಿಳಿದವ, ಭಗಿನಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದವ, ರಾಜ್ಯದ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂದವ ಇವರೆಲ್ಲ ತಪ್ತಕುಂಡ ಎಂಬ ನರಕದ ಕುದಿಯುವ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬೇಯುವರು. ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಾರುವವರನ್ನೂ, ನಂಬಿದವರ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕೊಯ್ಯುವವರನ್ನೂ, ತಪ್ತ ಲೋಹ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸೊಸೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡುವವನನ್ನು ಮಹಾಜ್ವಾಲ ನರಕದ ಉರಿಯ ತೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುವರು. ಗುರುವಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದ ಎದುರಾಡಿದವರೂ, ಕೀಳು ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿದವರೂ, ಲವಣ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಳವು ಮಾಡಿದವನು ವಿಲೋಹಿತ ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವವ, ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಳಿಯುವವನೂ ಕೃಮಿಭಕ್ಷ ನರಕಕ್ಕೆ ಎಳೆಸುತ್ತಾನೆ. ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡುವವ ಕೃಮೀಶ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹುಳ ಹುಪ್ಪಡಿ ತಿಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾನೆ. ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸದೇ ಪಿತೃತರ್ಪಣವೀಯದೇ, ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನೇ ಮೊದಲು ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಲಾಲಾಭಕ್ಷ ಎಂಬ ನರಕವಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೀ ಜೊಲ್ಲು ನೆಕ್ಕಿಯೇ ಜೀವಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ದುಷ್ಟರಿಂದ ದುಡ್ಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದವರಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಿದರೆ, ಪಂಚಾಂಗ ಹೇಳಿ ಹಣ ಕೇಳಿದರೆ, ಅಧೋಮುಖ ನರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳಗದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ತಿಂದು ತೇಗಿದರೆ, ಉಪ್ಪು ಎಣ್ಣೆ, ಮಾಂಸ, ಅನ್ನ, ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರೆ, ಪೂಯವಹ ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಮ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಮೀನು ಹಿಡಿದು ಮಾರಿದರೆ, ವಿಷವಿಕ್ಕಿದರೆ, ಕುಂಟಲಗಿತ್ತಿತನ ಮಾಡಿದರೆ, ಮನೆ ಮಾರುಗಳಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಘಾತಗೈದರೆ, ಸೆರೆ ಮಾರಿದರೆ, ರುಧಿರಾಂಬ ಎಂಬ ಉಗ್ರ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕಾಗುವದು. ಹೋಮಹವನಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನವೊಡ್ಡಿದವರೂ, ಗ್ರಾಮಧಾಮಗಳನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡುವವರೂ ವೈತರಣಿ ಎಂಬ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಹಸ್ತಮೈಥುನಾದಿ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದವರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದವರೂ, ಕಪಟ ವಂಚನೆಗೈಯ್ಯುವವರೂ ಕೃಷ್ಣ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವರು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಡು ಕಡಿದು ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು

ಹಾಳುಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅಸಿಪತ್ರವನದಲ್ಲಿ ಘೋರಕಷ್ಟ ಕಾದಿದೆ. ಆಡು ಕುರಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಕಟುಕರ ಕೈಗೆ ಕೊಡುವವರೂ, ಬೇಡರೂ ವನ್ಹಿಜ್ವಾಲ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹುರುಪಳಿಸಿ ಹೋಗುವರು. ವ್ರತನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರಗಳಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾದವರು ಸಂದಂಶ ಎಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಪಾಪವಾಸನೆಯಿಂದ ವೀರ್ಯಪಾತವಾದರೆ ಶ್ವಭೋಜನ ಎಂಬ ನರಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ನರಕಗಳಿವೆ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಗೈದದ್ದಕ್ಕೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತರಹದ ಪಾಪಕೃತ್ಯ, ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಈ ಘೋರ ನರಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಉಣ್ಣಬೇಕಾಗುವದು. ಪಾಪಿಗಳು ಈ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದವರಗೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಉಗ್ರಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಗಿಡಗಂಟಿ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ, ಜಲಚರ ಸ್ಥಲಚರ, ಪಶುಪಕ್ಷಿ, ಮಾನವ ದಾನವ, ದೇವಧಾರ್ಮಿಕ ಏನಾದರೂ ಆಗಿ ಜನಿಸುವರು. ಆಗ ಸತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವರು ಒಳ್ಳೇ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುವರು. ಪುನಃ ಪಾಪ ಕೃತ್ಯಮಾಡಿದವರು ಮತ್ತೆ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು.

ನರಕದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ನರರಿಗಿರುವ ಏಕೈಕ ಉಪಾಯ

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಸ್ಮೃತಿಮುಂತಾದ ಶ್ರೌತ ಸ್ಮಾರ್ತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಪಾಪದ ಹೊರೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನರಕದ ಭಯವೂ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೈತ್ರೇಯ, ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿಜವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮ ಸ್ಮರಣವೊಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬೈಗುಬೆಳಗು, ಹಗಲು ಇರುಳುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪಾಪದ ರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಸವೆದು ಸಣ್ಣಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು ಪಾತಕಮಾಡಿದ್ದರೂ ಹರಿಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅದೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇಂಥ ಹರಿಭಕ್ತರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳೂ ಕೂಡ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ತಳ್ಳುವ, ಸ್ವರ್ಗಪದವೆಲ್ಲಿ! ಶಾಶ್ವತ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ 'ವಾಸುದೇವ' ನಾಮದ ಜಪವೆಲ್ಲಿ! ಆದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮವನ್ನು ನಿರಂತರ ಭಜನ ಮಾಡುವದೇ, ಈ ನರಕಗಳ ನೋವು ನರಳಾಟಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ನರಮಾತ್ರರಿಗೆ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ.

ಖಗೋಲದ ಖಚಿತ ವಿಜ್ಞಾನ

ಮೈತ್ರೇಯ - ಮಹಾಮುನಿಗಳೇ! ಭುವರ್ಲೋಕ ಮೊದಲಾದ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳ ಸ್ಥಿತಿಮಿತಿ, ಪ್ರಮಾಣ ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಬಯಕೆ. ನನ್ನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ತಾವು ತಣಿಸಬೇಕು.

ಪರಾಶರ - ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಬೀಳುವವರೆಗೆ, ಚಂದ್ರನ ತಿಂಗಳ ಕಾಂತಿ ಸೂಸುವವರೆಗೆ ಭೂಮಂಡಲದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ. ಭುವರ್ಲೋಕದ ಹರವು ತಿರುವುಗಳೂ ಕೂಡ ಭೂಲೋಕದಷ್ಟೇ. ನೆಲದಿಂದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನದ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ. ಅದರಿಂದ ಲಕ್ಷಯೋಜನ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲ ಇದೆ. ಚಂದ್ರನಿಂದ ನೂರು ಸಾವಿರಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲವು ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲದಿಂದ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಂತರದ ಆಚೆ ಬುಧ, ಅವನಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಶುಕ್ರ, ಶುಕ್ರನ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗುರು, ಮತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಶನಿ, ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಮಂಡಲ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಒಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳ ಆಚೆ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರದ ಹೊಕ್ಕಳದಂತಿರುವ ಧ್ರುವ ಮಂಡಲವು ಬೆಳಗುತ್ತಲಿವೆ.

ಮುಗಿಲಿನ ಏಣಿ, ಲೋಕಗಳ ಶ್ರೇಣಿ

ಧ್ರುವಲೋಕದಿಂದ ಕೋಟಿ ಯೋಜನ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಲೋಕವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಬದುಕಿ ಇರುವ ಭೃಗು ಮುನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಧೀರ್ಘ ಜೀವಿಗಳಾದ ಸಿದ್ಧರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆರಡು ಕೋಟಿ ಯೋಜನ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಜನೋಲೋಕವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಾದ ಸನಕಾದಿಗಳು ವಸತಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಂಟು ಕೋಟಿ ಯೋಜನದ ಮೇಲೆ ತಪೋಲೋಕವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೈರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವಗಣವು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಕೋಟಿ ಯೋಜನ ಎತ್ತರದ ಮೇಲೆ ಸತ್ಯಲೋಕವುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಎಂದೂ ಸಾಯದಿರುವ ಅಮರ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿವೆ.

ಕೃತಕ - ಅಕೃತಕ - ಕೃತಕಾಕೃತಕ ಲೋಕಗಳು

ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜೀವ ಜಂತುಗಳಿಗೆ ನಡೆದಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೂಲೋಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೃಥ್ವೀ ಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲಗಳ ನಡುವಿನ ಲೋಕವೇ ಭುವರ್ಲೋಕ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರು ಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತು ಮಹಾಮುನಿಗಳು. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಧ್ರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ನಡುವಿನ ಹದಿನಾಕು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಅಂತರ ಅಥವಾ ಆಕಾಶಾವಕಾಶವನ್ನೇ ಸ್ವರ್ಲೋಕ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭೂಃ ಭುವಃ, ಸ್ವಃ ಇವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಕೃತಕವೆಂದೂ ಜನ, ತಪಃ, ಸತ್ಯ ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಅಕೃತಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಡುವಿರುವದೇ ಮಹರ್ಲೋಕ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃತಕಾಕೃತಕ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಪಾಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಮಾತ್ರ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಕೃತಕಾಕೃತಕ.

ಮೈತ್ರೇಯ - ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಏಳು ಕೆಳಗೆ ಏಳು ಒಟ್ಟು ಹದಿನಾಕು ಲೋಕಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಬಳವಲ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಪರಟೆ ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನ ಚಿಪ್ಪಿನಂತಹ ದಪ್ಪ ತೊಗಟೆ (ಕಟಾಹ) ಯಿಂದ ವೇಷ್ಟಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರಿನಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಆ ನೀರು ಅಗ್ನಿಯ ಆವರಣದಿಂದ, ಅಗ್ನಿ ವಾಯುವಿನಿಂದ, ವಾಯು ಆಕಾಶದಿಂದ, ಆಕಾಶವು ಭೂತಕಾರಣವಾದ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ, ಅಹಂಕಾರವು ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ, ಮಹತ್ತತ್ವವು ಪ್ರಧಾನದಿಂದ, ಆವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಧಾನ ತತ್ವವೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಪಾರ ಪ್ರಕೃತಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಧಾನವನ್ನು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶನಾದ ಪುರುಷ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರಧಾನ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣು ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳೂ ವಿಶಕಲಿತವಾಗಿ ಇರಲಿಕ್ಕೂ, ಸ್ಥಿತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳು ಸಮುಚಿತ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ಪ್ರಕ್ಷೋಭಣೆಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಾಶಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸೂರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಮೈತ್ರೇಯ - ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಸೂರ್ಯನೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಹಗಳ ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ ಮಿತಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆ. ಹಗಲು ಇರುಳುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸೂರ್ಯನೇ ಕಾರಣ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಸೂರ್ಯ ದೇವನಿಗೆ ಉದಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಸ್ತವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವನು ಮೊದಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವನೋ ಆಗ ಸೂರ್ಯ ಉದಯನಾದ ಎನ್ನುವರು ಅವನು ಕಣ್ಮರೆಯಾದಾಗ ಅಸ್ತಮನ ಹೊಂದಿದ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಉದಯಾಸ್ತಗಳೆರಡೂ ನೋಡುವವರ ದೃಷ್ಟಿನಿಷ್ಠ. ಸೂರ್ಯ ನಿಷ್ಠವಲ್ಲ. ಆ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದೆ.

''ನೈವಾಸ್ತಮನಮರ್ಕಸ್ಯ ನೋದಯಃ ಸರ್ವದಾ ಸತಃ ।
ಉದಯಾಸ್ತಮನಾಖ್ಯಂ ಹಿ ದರ್ಶನಾದರ್ಶನಂ ರವೇಃ ॥

ಎಲ್ಲ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಧ್ಯಾನ್ಹ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಮಧ್ಯ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಮುಖನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಯಾವ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಆಕಾಶದ ನಟ್ಟುನಡುವೆ ಬೆಳಗುವನೋ ಅದೇ ರೇಖಾಂಶದಲ್ಲಿರುವ ವಿರುದ್ಧ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಒಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದಾಗ ಅದರ ಸಮರೇಖೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಗಳು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಎದುರು ಬದುರಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಪಯಣ ಕಾಲಗಣನೆ

ಸೂರ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ದಾರಿಯಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ರಾಶಿಗಳ ಭೋಗಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲು, ಆರು ರಾಶಿ, ರಾತ್ರಿ ಆರು ರಾಶಿ. ದಿನರಾತ್ರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು ಸೂರ್ಯನ ಈ ರಾಶಿ ಚಂಕ್ರಮಣದಪರಿಣಾಮವೇ.

೧೫ ನಿಮಿಷಗಳೆಂದರೆ = ೧ ಕಾಷ್ಠಾ, ೩೦ ಕಾಷ್ಠಾ = ೧ ಕಲಾ, ೩೦ ಕಲಾ = ೧ ಮುಹೂರ್ತ, ೩೦ ಮುಹೂರ್ತ = ೧ ದಿನ.

ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತದ ಸಮಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಇದೇ ದಿನದ ಐದನೇ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತ 'ಸಂಗವ' ಅನಂತರ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ. ಆ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತದ 'ಅಪರಾಹ್ನ' ಅನಂತರ 'ಸಾಯಾಹ್ನ'. ಇದೂ ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತ ಸಮಯದ್ದಿರುವದು. ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತಗಳಿರುವವು.

ವಿಷುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಉತ್ತರಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು. ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯ ಕೆಲವು ಕಲೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ದೊಡ್ಡದಾದರೆ, ದಕ್ಷಿಣಾಯಣದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲಿನ ಕೆಲ ಮುಹೂರ್ತಗಳನ್ನು ಕಸಿದು ಕೊಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಶರತ್ ಮತ್ತು ವಸಂತ ಋತುಗಳ ನಡುವೆ ಸೂರ್ಯನು ತುಲಾ ಅಥವಾ ಮೇಷ ರಾಶಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ವಿಷುವ ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ದಿನ ರಾತ್ರಿಗಳು ಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಕರ್ಕ ರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ, ಮಕರ ರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಉತ್ತರಾಯಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿಷುವ ಕಾಲ

ಮೈತ್ರೇಯ, ಮೂವತ್ತು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಹಗಲಿರುಳು ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಈ ಮೊದಲು ನಾನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ಇಂಥ ಹಗಲಿರುಳು ಹದಿನೈದಾದರೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷವೆನಿಸುವದು. ಎರಡು ಪಕ್ಷವಾದರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಋತು. ಮೂರು ಋತು ತಿರುಗಿದರೆ ಒಂದು ಅಯನ, ಎರಡು ಅಯನ ಕೂಡಿ ಒಂದು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಆದಿ - ಮೇಷ ರಾಶಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನು ವಿಶಾಖಾ ನಾಕನೇ ಅಂಶ ವೃಶ್ಚಿಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನು ವಿಶಾಖಾದ ಮೂರನೇ ಭಾಗ ತುಲಾದ ಅಂತಿಮ ಭಾಗವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಚಂದ್ರನು ಕೃತ್ತಿಕೆಯ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗ ಮೇಷರಾಶಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವಿಷುವಕಾಲ ಎನ್ನುವರು. ಇಂದು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪರ್ವಕಾಲವಾಗಿದ್ದು ಈಗ ದೇವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡಿದ ದಾನವು ಅನಂತ ಪುಣ್ಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಕಲಾ, ಕಾಷ್ಠಾ ಮುಹೂರ್ತ, ದಿನ, ರಾತ್ರಿ, ಪಕ್ಷ ಮುಂತಾದ ಕಾಲಕಲೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಎಣಿಸಿ ಗುಣಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಕಾ, ಅನುಮತಿ ಎಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಕುಹೂ, ಸಿನೀವಾಲೀ ಎಂದು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೂ ಇಬ್ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಷೋಡಶಕಲೆಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾದ ಚಂದ್ರನು ಉದಿಸಿದರೆ ಆ ಹುಣ್ಣಿವೆ 'ರಾಕಾ' ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಲೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಅನುಮತಿ

ಪೂರ್ಣಿಮಾ. ಇದರಂತೆ ಚಂದ್ರನ ಒಂದು ಕಲೆಯ ದರ್ಶನವಾಗುವ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸಿನೀವಾಲಿ' ಇದು ಚತುರ್ದಶೀಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಥಾ ಚಂದ್ರದರ್ಶನ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂಥ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ ಕುಹೂ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

''ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ''

ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಮಂಡಲದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಹು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರನೆಯ ದಿವ್ಯಧಾಮವಿದೆ. ಈ ತೇಜೋಮಯವಾದ ವಿಷ್ಣು ಪದವನ್ನು ಆಧರಿಸಿಗೊಂಡು ಧ್ರುವಮಂಡಲವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲ, ಅದನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮೇಘಮಂಡಲ, ಅದನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ವೃಷ್ಟಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ವೃಷ್ಟಿ ತುಷ್ಟಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುಪದವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಈ ವಿಷ್ಣುಪದದಿಂದಲೇ ಗಂಗೆಯ ಉಗಮ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಎಡಕಾಲಿನ ಬೆರಳು ತುದಿಯಿಂದ ಉರುಳಿದ ಈ ನೀರನ್ನು ಧ್ರುವ ತನ್ನ ತಲೆಯಿಂದ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜಡೆಗೊಡಗಳಿಂದ ಈ ಪುಣ್ಯ ಜಲವನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಿವ್ಯ ತೊರೆಯ ತೆರೆ ತುಂತುರುಗಳು ತಗಲಿದಾಗ ಕ್ಷಯ ಹಿಡಿದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಕಾಂತಿ ಕೊನರಿತು. ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚೆಲುವು ಚಿಗುರಿತು. ಇಂತು ಚಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ತೊಳೆದು ತುಳುಕಿದ ಆ ತೀರ್ಥ ಜಲವು ಮೇರುಗಿರಿಯ ನೆತ್ತಿಗೆ ಧೀಂಕಿಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಲಕನಂದಾ, ಸೀತಾ, ಚಕ್ಷು, ಭದ್ರಾ ಎಂದು ನಾಕು ನಾಲೆಗಳಾಗಿ ಹರಿದಳು ದೇವಗಂಗೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಲಕನಂದೆಯನು ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ನೂರುವರ್ಷ ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಧನ್ಯನಾದ. ಶಿವ ಜಟಾಜೂಟದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಆ ಅಲಕನಂದೆಯ ಒಂದು ಧಾರೆಯು ಪಾತಾಳದವರೆಗೂ ಹರಿದು, ಅಲ್ಲಿ ಉರಿದು ಬಿದ್ದ ಸಗರ ಕುಮಾರರ ಬೂದಿ ಬೀದಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾದು ಹೋಯಿತು. ಎಲುವು ಬೂದಿಗಳು ಮಂದಾಕಿನಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನ್ದು ಮಿಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಸಗರ ಕುಮಾರರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಈ ದೇವ ನದಿಯ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಪುಣ್ಯ, ಪಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ. ತರ್ಪಣದಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶತಾನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮಾಡಿದ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದಂತೂ ಮುಕ್ತಿ. ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲುಗಳಾಚೆ ನಿಂತು. ''ಗಂಗಾ ಗಂಗಾ'' ಎಂದು ಕೂಗಿದರೂ ಸಾಕು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದ್ದರೆ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಗಂಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹರಿಯ ಮೂರನೇ ಸ್ಥಾನವಾದ ಆ ವಿಷ್ಣು ಪದದಿಂದಲೇ.

ನಕ್ಷತ್ರ ಗುಚ್ಛ, ಶಿಂಶುಮಾರ ಪುಚ್ಛ

ಮೈತ್ರೇಯ, ಮೇಲಿನ ನೀಲ ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ನಕ್ಷತ್ರ ರೂಪವೊಂದಿದೆ. ಚೇಳಿನ ಆಕಾರದ ಚಿಕ್ಕದೊಡ್ಡ ಚಿಕ್ಕೆಗಳ ಚಂದವಾದ ಆ ಗುಚ್ಛಕ್ಕೆ ಶಿಂಶುಮಾರ ಚಕ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಚಿಕ್ಕೆಗಳ ಚೇಳಿನ ಕೊಂಡಿಯ ತಾಣವೇ ಧ್ರುವನ ನೆಲೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದಲೇ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು ಅವನ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ಬೆಲೆ. ಧ್ರುವ ತಿರುಗಿದಾಗ ರವಿ ಚಂದ್ರರು ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಸಮಗ್ರ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲವೇ ಸುತ್ತ

ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಚಿಕ್ಕೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರ, ನೀಹಾರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಾಯು ಸೂತ್ರದಿಂದ ಧ್ರುವ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಶಿಂಶುಮಾರ ಚಕ್ರದ ಹೃದಯದ ಸ್ಥಾನ ನಾರಾಯಣನ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಅವನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ. ಉತ್ತಾನ ಪಾದನ ಮಗ ಧ್ರುವ ಘೋರ ತಪಂಗೈದು ಈ ಚಿಕ್ಕೆಯ ಗೊಂಚಲಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಿಂಶುಮಾರ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಭೂತನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ಶಿಶುಧ್ರುವನಿಗೂ ಆಧಾರ. ಆ ಧ್ರುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಆಧಾರ. ಅವನಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಭಾನು ಎಂಬ ರೂಪ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಸೂರ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಆಧಾರ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿ ಮೋಡ ರೂಪದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮರಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೆಲದೆದೆಗೆ ಅದರಿಂದ, ಮಳೆ, ಬೆಳೆ, ಗಿಡಬಳ್ಳಿ, ಉಣಿಸು, ತಿನಿಸು, ಕಳೆಕಾಂತಿ, ನಲಿವು, ಗೆಲವು. ಹೀಗೆ ಜಗದಾಧಾರ ಸೂರ್ಯ, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಧ್ರುವ, ಧ್ರುವನಿಗೆ ಶಿಂಶುಮಾರ ಚಕ್ರ ಆಧಾರ. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಆಧಾರ. ಅಂತೂ ಅವನೇ ಜಗದಾಧಾರ ಎಂದು ಸಿದ್ಧ.

"ತನ್ನ ಮೈಯ್ಯ ತಿನ್ನಲಿತ್ತು ಕರಗಿ ಹೋದ ಚಂದಿರ ಸೋತು ಸವೆದು ಸುಂದರ"

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ, ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಾನವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾದಂತೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಪಿತೃಗಳೂ ಕೂಡ ಅವನಿಂದ ಪೋಷಣೆ ಪಡೆದು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯನ 'ಸುಷುಮಾ' ಎಂದು ಎಂಬ ಕಿರಣಗಳು ಸೊರಗಿ ಸೋತುಹೋದ ಶೀತಮರೀಚಿ ಚಂದ್ರಗೆ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಪುಷ್ಟನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಚೆಲುಬಿಂಬವು ಮತ್ತೆ ಮೈದುಂಬಿ ಮಿನುಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಚಂದ್ರನ ಅಮೃತಮಯವಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪಾನಮಾಡಹತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರನು ಕ್ರಮೇಣ ಕಲಾಹೀನನಾದಾಗ ಚತುರ್ದರ್ಶಿಯ ನಂತರ ಅಳಿದುಳಿದ ಎರಡುಕಲೆಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಳೆದುಹೋದ ಕಲಾಧರನ ಅಮೃತ ಕಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭರತಿ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ಸೂರ್ಯನದು. ಅವನು ಹಾಗೆ ಚಂದ್ರಕಲೆಗಳನ್ನು ಚಿಗುರಿಸದಿದ್ದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಪವಾಸ ವನವಾಸವಾದೀತು. ಅಮೃತವೇ ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರವಲ್ಲವೇ! ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳು ಚಂದ್ರನ ಕಲೆ ಕುಡಿದು ಕಿರಣ ತಿಂದು ಬದುಕಬೇಕು. ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವೇ ದೊಡ್ಡ ಉಗ್ರಾಣ. ಆ ಅನ್ನಕೋಶಕ್ಕೆ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಒದಗಿಸುವವ ಸೂರ್ಯ. ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಅನ್ನದಾತಾ. ಮಾನವರಿಗೂ ಬೆಳಕು, ಭೋಜನ, ಬದುಕು ಎಲ್ಲ ಅವನಿಂದಲೇ.

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಚಂದ್ರ

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಚತುರ್ದಶಿಯ ಮಾರನೇ ದಿನ ಎರಡೇ ಕಲೆಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಾಗ ಕ್ಷೀಣನಾದ ಚಂದ್ರನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು 'ಅಮಾ'

ಎಂಬ ಕಿರಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ದಿನಕ್ಕೆ 'ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವನು ಮೊದಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ನಂತರ ಗಿಡಬಳ್ಳಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಾಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಎಲೆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವದರಿಂದ ಕಳ್ಳಿಕಂಟ ಕಡಿಯಬಾರದು, ಎಲೆ ಹರಿಯಬಾರದು, ಬಳ್ಳಿ ತರಿಯಬಾರದು, ಮರ ಮುರಿಯಬಾರದು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆದೇಶ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾಪ ತಗಲುವದು. ಚಂದ್ರ ದ್ವಿಜರಾಜನಾದುದರಿಂದ ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ತುಳಸೀ ದಳವನ್ನು ಕೂಡ ಹರಿಯಬಾರದೆಂದು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯದವರಿಲ್ಲ, ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯದವರಿಲ್ಲ

ಅಂದು ಬಸಿದುಳಿದ ಚಂದ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಂತರ ಪಿತೃಗಳು ತಿಂದು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸೌಮ್ಯ, ಬರ್ಹಿಷದ, ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತ ಎಂಬು ಮೂರು ಪಿತೃಗಣದವರು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸೋಸಿ ಬಂದ ಸುಧೆಯನ್ನು ಕುಡಿದು ಮತ್ತೆ ಮರುತಿಂಗಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯವರೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ದ್ವಿಜರಾಜನಾದ ಚಂದ್ರನು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು, ಪೋಷಣಗೈದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತೋಷಣವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಅಮೃತಮಯವಾದ ಜಲಕಣಗಳಿಂದ ಲತಾ, ವೃಕ್ಷ, ಔಷಧಿ, ಸಸ್ಯ, ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಕ್ರಿಮಿ, ಕೀಟ, ಮಾನವ ಪರ್ಯಂತ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಉಪಕಾರಗೈಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಇಂಥ ಶಕ್ತಿ ಸೂರ್ಯನಿಂದ, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಧ್ರುವನಿಂದ, ಧ್ರುವನಿಗೆ ಹರಿಯಿಂದ, ಒಟ್ಟು ಎಲ್ಲರ ಪೋಷಣ ತೋಷಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ.

''ಚಿಕ್ಕೆಯ ಬಳಗದ ಓತೀಕಾಟ ಕಳೆವುದು ನೋಡಿದರೆಲ್ಲರ ಕಾಟ''

ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಮಹಿತವಾದ ಶಿಂಶುಮಾರ ಚಕ್ರ ಎಂಬ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜವನ್ನು ರಾತ್ರಿ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಓತೀಕಾಟ ಆಕಾರದ ಈ ನಕ್ಷತ್ರದ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಚಿಬುಕದಂತಿದ್ದುದೇ ಧ್ರುವನ ತಂದೆ ಉತ್ತಾನಪಾದ. ಅದರ ಕೆಳಗಿದ್ದುದೇ ಯಜ್ಞ. ತಲೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ, ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಅಂಗಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು, ಕಾಲುಗಣಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರುಣ ಮತ್ತು ಅರ್ಯಮರು. ಅಗ್ನಿ, ಮಹೇಂದ್ರ, ಕಶ್ಯಪ, ಮತ್ತು ಧ್ರುವರು ಅದರ ಪುಚ್ಛದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವರು. ಇದರ ಪುಚ್ಛಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಾಲಲೀಲೆಯಾಡುವ ನಾಲ್ಕು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಂದು ಅಸ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಮೈತ್ರೇಯ, ಇಂತು ನಾನು ನಿನಗೆ ಪೃಥಿವೀ ಮಂಡಲ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲ, ದ್ವೀಪ, ಪರ್ವತ, ಸಮುದ್ರ, ನದಿ, ನಗರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸ್ವರೂಪಗಳ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ

ಜೀವನು ತಿರುಗುತ್ತಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ! ಅವರ ಕರ್ಮ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ, ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ವಿವೇಕಿಗಳಾದವರು ತ್ರಿಭುವನ ತಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ತೂರಾಡಿ ಕಳ್ಳೆಮಿಳ್ಳೆ ಆಡಿಸುವ ಬಂಧಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನನ್ನು ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಅವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನರಾಗಬೇಕು. ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ಲೋಕಭ್ರಮಣೆ ಇಲ್ಲ.

''ಭರತ ರಾಜನ ಚರಿತ, ಬಹು ಕುತೂಹಲ ಭರಿತ''

ಮೈತ್ರೇಯ - ಪೂಜ್ಯರೇ, ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮನೆಮಾರು, ಸಿರಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಪಂಗೈದ. ಇಂಥ ಪಾವನತೆಯ ನೆಲಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಂಪಿಯನಾಂತು, ನಿರಂತರ ಹರಿಯ ಚಿಂತನಗೈದರೂ ಅದೆಂತು ಅವನಿಗೆ ಮುಕುತಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ! ಅವನು ಮತ್ತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನೆಂದಿರಲ್ಲವೇ ! ಅದೇಕೆ ! ವಿಪ್ರನಾದ ಬಳಿಕ ಅವನು ನಡೆದುದೆಂತು ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿಯಲು ನನಗೇನೋ ಕುತೂಹಲ. ತಾವು ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ಪರಾಶರ - ಮೈತ್ರೇಯ, ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಭರತ ದೊರೆ ಬಹುಕಾಲ ಆ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಆ ಭರತ ಗುಣವಂತರಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ. ಅಹಿಂಸೆಯ ಆದರ್ಶ ಸಾಧಕ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿಯಂತೂ ಕೊನೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಪಡೆದ್ದಿನಾತ. ''ಯಜ್ಞ ಪತಿಯೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಗೋವಿಂದ ! ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ನಾರಾಯಣ ! ನಿನಗೆ ನಮೋನಮಃ. ಕೇಶವ ! ಕೈಮುಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣ! ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದೆ. ವಾಸುದೇವ! ನಮಸ್ಕಾರ'' ಎಂದು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಭಗವಂತನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಅರಸ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ನೆನಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಭೋಗವನ್ನು ತೊರೆದ. ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಆದರಿಸಿದ. ಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ. ತಪವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಾಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮೀಸಲು. ತನಗಾಗಿ ಅವನೇನೂ ಮಾಡಲಾರ. ಕೈ ಅಲುಗಾಡಿಸುವದೂ ದೇವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ. ಅವನ ಕಾಲು ಚಲಿಸುವದು ಬನದಲ್ಲಿ ಹೂ ಹರಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತುಳಸಿ ತರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ಅವನ ಕರ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮ. ಇದೇ ಅವನ ಬದುಕಿನ ಮರ್ಮ.

''ಬಂದಿತೊಂದು ಅಲ್ಲಿ ಚಿಗರಿ, ದೊರೆಯ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಚಿಗುರಿ''

ಅವನೊಂದು ದಿನ ಗಂಡಕೀ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅದರ ಪುಣ್ಯಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ. ಅದರ ತಡಿಯೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಜಪ ಮಾಡಿದ. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರಳೆಯೊಂದು ಆ ತೀರ ಸಾರಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಮೇಲೆ ತುಂಬಿದ ಬಸುರಿ. ಅದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ನೀರಿಗಾಗಿ ಧಾವಿಸಿತ್ತು. ನಡುನೀರಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಚಿಗರೆ ನದಿಗೇ ಬಾಯಿ ಹಚ್ಚಿತು. ಸರ್‍ರೆಂದು ನೀರನ್ನು ಹೀರಿತು. ಅಯ್ಯೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗುಡುಗು ! ಭಯಂಕರ ಸಿಂಹನಾದ ! ವನವೆಲ್ಲ ದುಮ್ ದುಮಿಸಿತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ನಡುಗಿ ಹೋದವು. ಪಾಪ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಗರೆ ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿತು. ಬೆದರಿ ಟಣ್ಣನೆ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಜಿಗಿಯಿತು. ದಡಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಿತು. ನೀರಿಗಿಂತ ಎತ್ತರ ಆ ತೀರ.

ಈಯಲಾಗಿತ್ತು ಆ ಎರಳೆ. ಅದು ಹೆದರಿ ಹಾರಿದಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿತು ಅದರ ಗರ್ಭ. ಜೀವವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯವಲ್ಲವೇ ! ಸಿಂಹದ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಬೆದರಿ ಚೆದುರಿದ ಜಿಂಕೆ ಹಾರಿ ದಂಡೆ ಏರಿ ಓಡಿತು. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಜಿಂಕೆ ತೀರ ಏರುವಾಗ, ಹೆದರಿ ಮೇಲೆ ಹಾರುವಾಗ, ನೀರಿಗೆ ಜಾರಿಬಿದ್ದ ಎರಳೆಯ ಮರಿಯು ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಹತ್ತಿತ್ತು. ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಪ ಮಣಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಭರತ ದೊರೆ ನೋಡಿದ. ತೊರೆಯ ತೆರೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಜಿಂಕೆಯ ಪುಟ್ಟ ಮರಿ. ಸೆಳವು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಟ್ಟನೆ ಭರತ ದೊರೆ ಜಪಮಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗರಬಿದ್ದು ನದಿಯ ನಡುವೆ ನೀರು ಗುಟಕರಿಸುವ ಆ ಎಳೆ ಎರಳೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿದ. ಮೇಲೆ ಬಂದ. ತೀರಕ್ಕೆ ತಂದ. ತಾಯಿ ಜಿಂಕೆ ಬರುವದೇನೋ ಎಂದು ಆಚೀಚೆ ನೋಡಿದ.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯ ತಾಯಿ ! ಸಿಂಹ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಎದೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ತಾಯಿ ಚಿಗರೆ ಹೆದರಿ ಹಾರಿದಾಗಲೇ ಅದರ ಬಸಿರು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬೆದರಿ ಎತ್ತರದ ತೀರ ಏರಬೇಕೆಂದು ಜೋರಿನಿಂದ ಜಿಗಿದಾಗ ಅದರ ಪ್ರಾಣವೇ ನೆಗೆದು ಹೋಯಿತು. ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ದಂಡೆಯ ಬಳಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿತು. ರಾಜನಿಗೆ ಯೋಚನೆಗಿಟ್ಟಿತು. ತಾಯಿ ಜೀವ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯಲ್ಲಿ,ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿ ಜಿಂಕೆ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಈಗೇನು ಮಾಡಬೇಕು ! ಈ ಮರಿಯನ್ನು ಒಗೆಯುವದೇ ! ವೈಯ್ಯುವುದೇ ! ಪರದೇಶಿ ಮರಿ. ''ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮಿದಂ ಶರೀರಂ'' ಇದೂ ಒಂದು ಭಗವತ್ಸೇವೆ ಆಗಲಿ. ಎಂದು ಚಿಗರೆ ಮರಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಂದ.

''ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಹರಿಣ, ತೆರೆಯಿತಂತಃಕರಣ''

ತಾನಾಗಿ ಕರೆತಂದ ಬಳಿಕ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಚಾರಮಾಡಬೇಡವೇ ! ಅದಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸಬಾರದು. ದಯೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ. ಸರಿ, ನಡೆಯಿತು ಆರೈಕೆ. ಸಾಗಿತು ಉಪಚಾರ ತಾನೇ ತಾಯಿ ಆದ. ಹೊಟ್ಟೆ ನೇತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿದ,ದೊರೆಯ ನಲುಮೆಯ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಗುರೆಯ ಬದುಕು ಚಿಗುರಿತು. ಮೃಗ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಲವಿನ ದಾರ ಹುರಿಗೊಂಡಿತು. ಜಿಂಕೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿತು. ನೆರೆಹೊರೆಯ ಬನಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿತು. ದೂರ ಹೋದರೂ ಮತ್ತೆ ಸಾರಿ ರಾಜನ ಬಳಿಗೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಆ ತರಳ ಎರಳೆ. ಸ್ನೇಹದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಜಗ್ಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ಅರಸನ ಅಂತಃಕರಣ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಜಪ ಅನ್ಹಿಕಗಳ ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಿದ.ತಪಸ್ಸನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ. ಸಮಾಧಿಯಂತೂ ಸಂಪುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಹಗಲಿರುಳು ಚಿಗರೆಯದೇ ಚಿಂತೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅದರೊಡನೆಯೇ ಒಡನಾಟ. ಬೇರಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸೇಬಾರದು. ಅಡವಿಗೆ ಅದು ಆಡ ಹೋದಾಗ ಅದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಉಬ್ಬಿ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಆ ಚಿಗರೆಯೊಡನೆ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಚಿತ್ತದ ತುಂಬ ಚಿಗರೆಯದೇ ಚಿತ್ರ.

ಮಾಯಾಮೃಗ

ಆದರೆ ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ! ಭರತ ದೊಡ್ಡರಾಜ. ಅವನಿಗಾವುದೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಬಂಗಾರದಂಥ ಮಕ್ಕಳು, ಶೃಂಗಾರಸ್ವಪ್ನದಂತಿದ್ದ ಮಡದಿ, ಸಾರ್ವಭೌಮಸಿರಿ, ಪ್ರೀತಿಯ ಬಳಗ, ಬಯಸಿದ ಭಾಗ್ಯ, ಮುತ್ತಿನಂಥ ಸಂಸಾರ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ದೇವರನ್ನು ಒಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಕಾಡಿಗೆ ನಡೆದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಮಾಯೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನ ಬೆಂಬತ್ತಿ ತಾನು ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಚಿಗರೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಕಾಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೊರೆದ ದೊರೆ ಹರಿಣದ ಮರಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಬಂದರೂ ಸ್ನೇಹದ ನಂಟು ಮತ್ತೆ ಕರುಳಿನ ಸುರುಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಚಿಗರೆಯರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಮಮತೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಚಿಗರಿ ಹೋಗರೇರಿ ನಿಂತವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಅವನಿಗೆ ಆ ಚಿಗರೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಜಿಂಕೆ, ಶಂಕೆ

ಕಾಡಿಗೆ ಆಡಲು ಹೋದ ಅದು ಮನೆಗೆ ಮರಳಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಚಿಂತೆ, ಇಲ್ಲದ ಶಂಕೆ. ಆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಹುಲಿ ಹಿಡಿಯಿತೇ! ತೊಳ ತಡೆಯಿತೇ! ಸಿಂಹ ಹೊಡೆಯಿತೇ! ಅವನ ಚಿಂತೆಗೆ ಅಂತವಿಲ್ಲ ಪಾರವಿಲ್ಲ.

ಮೃಗದ ಶೋಕದಿಂದ ಕಾವ್ಯವೇ ಉಗಮವಾಯಿತು.

ಎರಳೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳಲು ವಿಳಂಬವಾದಾಗ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖ ತುಂಬಿ ಬರುವದು. ಕಂಬನಿ ಕೋಡಿಯೊಡೆವುದು. ಹೃದಯದ ಹಂಬಲ ಹಾಡಾಗಿ ಹೊಮ್ಮುವದು. ''ಆ ಮೃಗ ನನ್ನ ಮಗು. ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ತಣಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ತನ್ನ ಕೋಡಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಅದು ನನ್ನ ತೋಳನ್ನು ತುರಿಸಿದಾಗ ಆಹಾ ನನಗೆಷ್ಟು ಆನಂದ! ಅದು ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ಬಂದು ನೇಹದಿಂದ ನನ್ನ ಮೈ ನೆಕ್ಕೀತೇ! ಕೋಡಿನ ಕೊನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ತೋಳಿಗೆ ತಿಕ್ಕೀತೇ! ಅದು ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟ ನೆಲ ನಿಪುಣ ಕೈ ನಕ್ಷೆ ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ! ಅದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಹಲ್ಲು ಒಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅರಗಚ್ಚ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಅದು ಕಚ್ಚಿದ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಗಳ ಗರಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಮುರಿದು ಅವು ಚಂಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಚಿಕ್ಕ ವಟುಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಿ ಆ ನನ್ನ ಹುಲ್ಲೆ ಮರಿ! ಅದು ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಮರಳೀತೇ! ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಅರಳೀತೇ!'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅವನ ಮನ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎದೆ ತುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದು ಎದುರು ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮುಖ ಅರಳಿ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಸದ ಗೆರೆ ಗುರುತು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಚಿಗರೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಚಿತ್ತ ಗರಿಗೆದರಿ ಶಾಂತಿ ಸಮಾದಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಚೇತನ ಆ ಚಿಗರೆಯನ್ನು ನೆರಳಾಗಿ ಮರುಳಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಜಪ ಹಾಳಾಯಿತು. ತಪ ಬೀಳಾಯಿತು. ಅವನ ವೈರಾಗ್ಯ ಅಳಿಯಿತು. ಹಗಲಿರುಳು ಅದರದೇ ಧ್ಯಾನ.

''ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶರಣ, ಮಾಡುತಿದ್ದ ಹರಿಣ ಸ್ಮರಣ''

ಕೊನೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾವು ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಹರಿಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಅವನ ಹರಣ ತಳಮಳಿಸಿತು. ''ಅಯ್ಯೋ, ನಾನು ಸತ್ತರೆ ಈ ಕೂಸಿನ ಗತಿಯೇನು?'' ಎಂದು ಮಮ್ಮಲ ಮರಗಿದ. ಸಾಯುವಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಆ ಚಿಗರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಗರೆಯು ಚಿತ್ರವೇ ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಜಿಂಕೆಯ ವಾಸನೆಯಿಂದಲೇ ಅವನು ಜನ್ಮ ನೀಗಿದ.

ಹರಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಭರತ, ಹರಿಣ ಸ್ಮರಣ ಗೈದನು, ತಾನೆ ಚಿಗರೆಯಾದನು

ಮರಣ ಕಾಲದ ಸ್ಮರಣ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟೀತೇ! ಆ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಆ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕಾಲಂಜರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಗರೆಯಾಗಿಯೇ ಜನಿಸಿದ. ಕಾಲಂಜರ ಬೆಟ್ಟ ಜಂಬೂಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಒಂದುದಟ್ಟಡವಿ. ಅಲ್ಲಿ ಚಿಗರೆಯಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜಪತಪ ಮಾಡಿದ ಜೀವವಲ್ಲವೇ! ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಆ ಚಿಗರೆಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ನೆನಹು ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ತಾನು ಹಿಂದೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದಿದ್ದರೂ ಚಿಗರೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಈಗ ಚಿಗರೆಯಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಅದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಹರಿಣವು ಯಾರನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ವೈರಾಗ್ಯ ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಮರುಕಳಿಸಿತು. ಈಗ ಆ ಮೃಗ ಮುನಿಯಾಯಿತು. ಮನೆ ಮರೆಯಿತು. ತಾಯಿಯನ್ನು ತೊರೆಯಿತು. ಓಡಿ ಮತ್ತೆ ಆ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಐತಂದಿತು. ಪುಲಹಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಗೈಯುವ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದಿತು. ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದಿತು. ಮತ್ತೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಂದಿತು. ಅದರಿಂದ ಅದರ ಹರಿಣ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಸವೆಯಿತು. ಅದರ ಬಗೆ ತಿಳಿಗಟ್ಟಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಜಿಂಕೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿತು.

''ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮನಾಂ ಅಂತೇ ಜ್ಞಾನವಾನ್''

ಅನಂತರ ಸದಾಚಾರಿಗಳ ಪವಿತ್ರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಆ ಚಿಗರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ವಂಶ ಯೋಗಿಗಳ ವಂಶ. ಅವರ ನಡೆ ಶುದ್ಧ. ನುಡಿ ಸತ್ಯ ಬದ್ಧ. ಅಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಶುವಿನ ಬಾಳಿನ ಬಗೆಯೇ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಂತರ್ಮುಖಿ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಚಿತ್ತ. ನೋಡಲು ಉನ್ಮತ್ತ. ಆದರೆ ತುಂಬಿದ ಕೊಡ. ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳೂ ಅವನ ಅರಿವಿನ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆ 'ಕ್ಷ' ಕಿರಣ ಬೀರಿ ಬೆಳಗಿತ್ತು. ''ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಭಗವದ್ರೂಪ ಒಂದು. ಅದು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಹಿರಿದು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದು'' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಟು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಅರಿಯಬೇಕಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತಂತಾಗಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಉಪದೇಶವೇ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ.

ತಂದೆಯ ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮುಂಜಿವೆ ಆಯಿತು. ಪುರೋಹಿತರ ಜುಲುಮೆಯಿಂದ ಜನಿವಾರ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಸೌಟು ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಟ್ಟೆ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥ ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಕೊನೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಗುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದ 'ಅಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಈ ತನ್ನ ಮದಡ ಮಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿ' ಎಂದು.

ಹುಚ್ಚನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ

ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ್ದು ಇವನ ಪಿಂಡಕ್ಕೇ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶಬ್ದಗಳತ್ತ ಇವನ ಗಮನವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಬಹಳ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಬೈದು, ಗದರಿಸಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಯದ್ವಾ ತದ್ವಾ ಉತ್ತರ. ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪ. ಗುರುಗಳು ಬೇಸತ್ತು 'ಹುಚ್ಚ' ಎಂದು ಅವನ ಕೈಬಿಟ್ಟರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಇವನ ಮೈ ಹೊಲಸು. ಕೊಳೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆ, ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು, ಮುದುರಿದ ಮುಖ, ಹಲ್ಲು ತಿಕ್ಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಮೋರೆ ತೊಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ಮಲಿನತೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ತಂದಂತೆ. ಇವನನ್ನು ಕಂಡರೇ ಊರವರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯ. ಅವನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಬ್ಬು, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಹಿಗ್ಗು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಟ. ಅವನಿಗೂ ಅದು ಕಾಟವಲ್ಲ. ಇದೇ ಅವರ ಮೋಜು.

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನ ಹಿತನುಡಿ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ''ನಿಜವಾದ ಯೋಗಿಗೆ ಮಾನ ಮಾಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಹಾನಿ. ಗೌರವವೇ ಅವನನ್ನು ರೌರವಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವದು. ಅವಮಾನವೆ ಅವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಯೋಗಿಯು ಧರ್ಮದ ದಾರಿ ಬಿಡದೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ನಟಿಸಬೇಕು. ಮೂರ್ಖನಂತೆ ಪರಿಸಬೇಕು. ಯಾರನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವಮಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟುವಂತಿರಬೇಕು ಅವನ ಚರ್ಯೆ.'' ಈ ಉಪದೇಶ ಇಡಿಯಾಗಿಯೇ ಅವನ ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿತ್ತು. ಅವನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಶಕ್ಯವಾದಷ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವನು ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ. ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಮುಕ್ಕಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಕ್ಕಿ ಜೋಳ, ಕಾಳು - ಕಡ್ಡಿ ಹುಲ್ಲು, ಹಣ್ಣು, ಭತ್ತ, ತರಕಾರಿ ಯಾವದಾದರೇನು ! ಹಸಿಯೋ ಬಿಸಿಯೋ ! ದೊರೆತದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿ ನುರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವನ ತಂದೆ ಸತ್ತ. ಬಂಧುಗಳು ಇವನಿಗೇಕೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಬಡಿಸುವರು ! ಕದನ್ನ ಇಕ್ಕಿದರು. ತಂಗಳನ್ನ ಬಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ತಕರಾರಿಲ್ಲದೇ ತಿಂದು ತೇಗಿದ ಈ ಭೂಪ. ಅವರು ನೀಡಿದ ಕೂಳು ಕಸಕ್ಕಿಂತ ಕೀಳು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಊಟ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಇವನನ್ನು ಹಾಗೇ ಏಕೆ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದಿತು ಅವರ ಬಂಧು ಬುದ್ಧಿ. ಆದರೆ ಈ ಹೆಡ್ಡ ಮಡ್ಡನಿಂದ ಏನು ಕೆಲಸಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ! ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಹೊಲ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ಅವನು ದನ ಜನ ಯಾರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹೆದರಿಸದಿದ್ದರೂ ಮಾನವನ ಗೊಂಬೆಗಿಂತ ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಹಕ್ಕಿ ಹಸು ಹೆದರಿ ತಾವಾಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದರು. ಎಲ್ಲಿ ಏನು ಈ ಅವಧೂತನಿಗೆ !

ಕೂಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದ. ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂಥ ಬಂಧು ಸಿಕ್ಕದ್ದು ಭಾಗ್ಯವೆಂದರು ಬಳಗದವರು. ಸಂಬಳವಿಲ್ಲದೇ ತುಂಬ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬರೀ ಕೂಳಿಗೆ ಇಂಥ ಆಳು ಹೇಗೆ ದೊರಕೀತು ! ಎಂದು ತಾವು ಉಂಡು ಮಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿದ್ದನ್ನೂ ಹಳಸಿದ್ದನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಈಡಾಗಿ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟು ಹಾಕಿದರೂ ಅವನು ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಹಾಕಿದರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಉಂಡು ಪಚನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೃಷ್ಟಪುಷ್ಟನಾಗಿಯೇ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆಟ್ಟ ಕೂಳು ಹಾಕಿ ಅವನಿಂದ ಬಿಟ್ಟೀ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ತಲೆಕೆಟ್ಟಂತೆ ತಿರುಗಾಡುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಂದಾದ ಪರೋಪಕಾರ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಬಂಧುಗಳು ಅವನನ್ನು ಹೊಲಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿದ್ದರು.

''ಕೂಲಿ ಇಲ್ಲದ ಆಳು, ಕಾಳೀದೇವಿಗೆ ಕೂಳು''

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲದೇಶದ ದೊರೆಯ ಸಾರಥಿಯು ಕಾಳೀದೇವಿಗೆ ನರಬಲಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಒಂದು ಪುರುಷ ಪಶುವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಲ ಕಾಯುವ ಜಡಭರಿತ ಕಾಣಿಸಿದ. ಮೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಆಸಾಮಿ. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾರ ಅಕ್ಷತೆ ಇಲ್ಲ. ಮೈಮೇಲೆ ದ್ವಾದಶನಾಮವಿಲ್ಲ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಆ ಸಾರಥಿ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಭಯವಿಲ್ಲ. ದಪ್ಪ ದೇಹದ ಈ ಕಾಳಿಯ ಬಲಿಯಾಗಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಎಣಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಕಾಳಿಯ ಗುಡಿಗೆ ನಡೆದರು. ಅವಧೂತನಾದ ಜಡಭರತ. ಕರೆದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದ. ಅವನನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವ ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಮೊದಲು ಮೈ ತೊಳೆದರು. ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಉಡಿಸಿದರು. ವಸ್ತ್ರ ಒಡವೆ ತೊಡಿಸಿದರು. ಬಲಿಯಾಗಲಿರುವ ಪಶುವನ್ನು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ಇವನನ್ನೂ ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿದರು. ಅವನನ್ನು ಕಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿ ಕಾಳಿಕಾದೇವಿಯ ಎದುರು ತಂದರು. ಆ ಜಡಭರತನಿಗೋ ಇತ್ತ ಲಕ್ಷವೇ ಇಲ್ಲ.

''ಭಕ್ತನ ರಕ್ತವ ಕೊಳ್ಳದೆ ಕಾಳಿ, ನಡುಗಿದಳಲ್ಲಿಯೇ ಭೀತಿಯ ತಾಳಿ''

ಅವನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯೆದುರು ಕರೆತಂದಾಗ ಕಾಳೀದೇವಿಗೇ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಅವನ ಹೃದಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಹರಿ ಮಿಂಚುತ್ತಲಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಅಂಥ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನ ನೆತ್ತರವನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಕೋಪ ಕೆರಳಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ತನ್ನ ಕೈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಝಳಪಿಸಿ ಆ ರಾಜದೂತನ ಕೊರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಳು. ನೆತ್ತರು ಎತ್ತರ ಚಿತ್ತರ ಚಿಮ್ಮಿತು. ದೇವಿಯು ಆ ನೀಚನ ನೆತ್ತರ ಹೀರಿ ತಣಿದಳು. ಅವಳ ಬೆಂಬಲಿಗರೂ ಸಾರಥಿಯ ಪರಿವಾರದವರು ಕೊಬ್ಬಿದ ದೇಹದಿಂದ ಬೀಸಿದ ಬಿಸಿ ರಕುತವನ್ನು ಕಂಟಮಟ ಕುಡಿದು ಕುಣಿದರು. ಭಗವಂತನ ದಯೆಯಿಂದ ಜಡ ಭರತ ಬಲಿಯಾಗದೇ ಬದುಕಿದ.

''ಈಡು ದೇಹದ ಗುಂಡ, ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ''

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಸೌವೀರ ದೇಶದ ಸಾಮ್ರಾಟ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಯಣ ಬೆಳಸಿದ್ದ. ಅರಸನ ಅಂದಣ ಹೊರಲು ವಾಹಕ ಒಬ್ಬ ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ. ರಾಜದೂತ ಹುಡುಕುತ್ತಲಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಜಡಭರತ ಬಿದ್ದ. ಆ ಧಾಂಡಿಗ ಯೋಗ್ಯ ಆಸಾಮಿ ಅರಸರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರಲಿಕ್ಕೆ, ಎಂದುಕೊಂಡ ಆ ರಾಜದೂತ. ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಹೂಡಿದ. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು ಅದು ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ ಎಂದು. ಜಡಭರತನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಹಳ ಜಡವಾದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ನೊಗ ಬಂದು ಕುಳಿತಿತು. ಉಳಿದ ಹತ್ತೆಂಟು ಜನ ವಾಹಕರೊಡನೆ ಜಡಭರತ ರಾಜ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಡೆದ. ಒಳಗೆ ಕುಳಿತ ಅರಸನಿಗೋ ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆ ತಿಳಿಯದು. ಅವನ ದೊರೆಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಸಾರತೆಯ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಗುರುವಿನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದ. ಅವನ ಕತೆಯೇ ಬೇರೆ.

''ಬಾಳು ಗೋಳಿನ ಕೊನೆಯ ಅರಿಸ ಹೊರಟಿಹ ಅರಸ''

ಇಕ್ಷುಮತೀ ನದಿಯ ನೀರು ಕಬ್ಬಿನ ರಸದಷ್ಟು ಸಿಹಿ. ಅದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ ಕಪಿಲ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮ. ಸೌವೀರ ದೇಶದ ಸಮ್ರಾಟನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಸಾಕು ಎನಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದ್ದು ಬರೀ ದುಃಖ. ಈ ಗೋಳಿನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯ ಎಂಬುದುಂಟೇ! ಇದ್ದರೆ ಅದಾವುದು! ಅದು ದೊರಕುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ! ಇದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಬಾಳಿನ ಒಗಟ ಒಡೆಯ ಬಲ್ಲವ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಋಷಿಯೊಬ್ಬನೇ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ ಸೌವೀರದ ದೊರೆ ಈಗ ಅವನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದ್ದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜಡಭರತ ಅವನಿಗೆ ಅಂದಣ ಹೊರುವ ಬೋಯಿಯಾಗಿ ದೊರೆತ.

''ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಹೊತ್ತ, ಎತ್ತೊ ಚಿತ್ತ, ಕಣ್ಗೆ ಮತ್ತ, ಕರೆಯ ಬಂದು ಹೆಗಲನಿತ್ತ''

ಜಡಭರತನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಇನ್ನೂ ಸವೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕಪಿಲರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಸೌವೀರ ನರೇಶನ ಅಂದಣಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೆಗಲು ಹಚ್ಚಿದ. ಕೂಲಿಯ ಆಳುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊತ್ತು ತಾನು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹುಳಹುಪ್ಪಡಿ ಸಾಯಬಾರದೆಂದು ಜಪ್ಪಿಸಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಬಿಲ್ಲಿನಳತೆಯ ನೆಲವನ್ನು ಮೊದಲು ನಿರುಕಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಖಾತ್ರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕವೇ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಕಿತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದ. ಉಳಿದ ವಾಹಕರು ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಜಡಭರತನು ನೆಲ ನೋಡಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಡೆಯುಂಟಾಗಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಗಲ್ಲಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ತಿತ್ತ ಎಳೆದಾಡಿದಂತಾಗಿ ರಾಜನು ಗದರಿಸಿದ ''ವಾಹಕರೇ, ಇದೇನು! ಹೀಗೇಕೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಜಗ್ಗಾಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದೀರಿ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರಿ.''

ಹೆದರಿದ ಬೋಯಿಗಳು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಜಡಭರತ ಮಾತ್ರ ಯಾಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಅಂದಣ ಹೇರಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದವನಂತೆ ನೆಲವನ್ನು ನಿರುಕಿಸುತ್ತ ನಿದಾನವಾಗಿಯೇ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ತೂಗಾಟ ಬೋಯಿಗಳ ಜಗ್ಗಾಟ, ಅರಸನಿಗೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಲಿಕಾಟ. ಆಚೀಚೆ ಹೊರಳಿ ಉರುಳಿದಂತೆ ಅನುಭವ. ಮತ್ತೆ ಸಾವರಿಸಿಗೊಂಡು ಗದರಿದ ''ಇದೇನು ಹುಡುಗಾಟ! ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಲಿರುವಿರಾ!'' ಭಯಭ್ರಾಂತರಾದ ಬೋಯಿಗಳು ನಡುಗುತ್ತ ನುಡಿದರು. ''ಬುದ್ಧಿ, ನಾವೇನೋ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ, ಆದರೆ ಈ ಹೊಸಬ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಜ್ಜೆ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಪ್ಪು ಅವನದು ನಮ್ಮದಲ್ಲ.'' ರಾಜ ಜಡಭರತನೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ. ಅವನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಮೈ ಕೈ ನೋಡಿದ. ನಕ್ಕು ನುಡಿದ. ''ಏನಯ್ಯಾ! ಬಹಳ ದಣಿವಾಯಿತೇ! ನೀನು ನಡೆದದ್ದು ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಆಯಾಸವಾಯಿತೇ! ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ತುಂಬ ತೋರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೀ. ಇಂಥ ಪುಷ್ಟ ದೇಹಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹತ್ತು ಜನರೊಂದಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಇಷ್ಟು ನಡೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾರೀ ಶ್ರಮವಾಯಿತೇ!''

ಅರೆಹುಚ್ಚನ ಮಾತಿನ 'ಮುಂಡಿಗೆ'

''ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ಪುಷ್ಟನಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ನಾನು ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ದಣಿದಿಲ್ಲ. ಹೊರುವ ಆಯಾಸವನ್ನು ನಾನು ಸಹನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇಲ್ಲ.'' ಅವಧೂತನಂತೆ ನುಡಿದ ಆ ಅರೆಹುಚ್ಚ. ರಾಜನಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಕೌತುಕಪಟ್ಟು ಕೇಳಿದ ''ನಾನು ಪುಷ್ಟನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯ. ಆದರೆ ನೀನು ದಪ್ಪ ದಾಂಡಿಗನಾಗಿದ್ದುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ! ಈ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ನಿನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದುದು ಕಣ್ಣಿಗೇ ಕಾಣುವುದು. ನಾನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವೆ! ಮತ್ತು ಭಾರ ಹೊತ್ತ ದೇಹಕ್ಕೆ ಶ್ರಮ ಆಗದಿರುತ್ತದೆಯೇ! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆದ ಶ್ರಮವನ್ನು ಅಪಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿಯಲ್ಲ!''

ರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಜಡಭರತ ಉತ್ತರಿಸಿದ

ಜಡಭರತ :- ''ರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳು. ''ನೀನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಇದೆ'' ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ! ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು. ತುಸು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳಿವೆ. ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೊಣಕಾಲಿನ ಗಣಿಕೆಗಳು! ಮೊಣಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ತೊಡೆಗಳಿವೆ. ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೇರಿದೆ.

ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಎದೆ ನಿಂತಿದೆ. ಆ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಗಲು. ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಹೆಗಲು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊತ್ತರೆ ನನಗೇಕೆ ಶ್ರಮವಾಗಬೇಕು.!

ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದು ಎನ್ನಲಾಗುವ ರಾಜನ ದೇಹವು ಇದೆ. 'ನಾನು' ಕೆಳಗೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ''ನಿನ್ನ ಅಂದಣವನ್ನು ನಾನು ಹೊತ್ತಿದ್ದೇನೆ'' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಕೂಡ ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನನ್ನನ್ನೂ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು ಧರಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಗುಣಗಳ ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತವಾದ ಆ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳು ಕರ್ಮಾಧೀನವಾಗಿವೆ. ಆ ಜೀವನ ಕರ್ಮಗಳು ಅವಿದ್ಯಾ ಮೂಲಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಅವಿದ್ಯಾ ನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಂತೂ ಶುದ್ಧ. ನಾಶರಹಿತ, ಗುಣ ತ್ರಯಾತೀತ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಂತೂ ವೃದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ, ಹ್ರಾಸಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ನೀನು ಪುಷ್ಟನಾಗಿರುವಿ' ಎಂದು ನೀನು ಯಾವ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವೆ ? ಈ ಆತ್ಮವು ಕೊಬ್ಬುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊರಗುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಸೊಕ್ಕುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಸೊರಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ದಪ್ಪ ಧಾಂಡಿಗನಾಗಿರುವಿ' ಎಂದು ನುಡಿದ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕಾಲು, ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೊಣಕಾಲು, ಮೊಣಕಾಲ ಮೇಲೆ ತೊಡೆ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಟೊಂಕ, ಟೊಂಕದ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಎದೆ, ಎದೆಯಮೇಲೆ ಹೆಗಲು ಇದ್ದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಇದೆ. ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಭಾರವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇರುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಇಲ್ಲ! ನೀನು ಬೇರೆ ಈ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊತ್ತವ ಬೇರೆಯಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಭಾರವಿಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇರೆ ಈ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಈ ದೇಹ ಬೇರೆಯಾದುದರಿಂದ ನನಗೂ ಭಾರವಿಲ್ಲ. ಭಿನ್ನವಾದರೂ ಭಾರ ಹೊತ್ತಂತಾದರೆ ನಿನಗೇಕೆ ಆ ಭಾರ ಎನಿಸಬಾರದು? ಇದೇ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡ ಕಲ್ಲು ಕಾಡು ನಾಡುಗಳೆ ಹೊತ್ತ ಭಾರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎನಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಆಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ಇರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಭೇದವೇ ಕಾರಣವಾಗುವದಾದರೆ ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದ ನನಗೆ ದೇಹವು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊತ್ತರೂ ಆಯಾಸವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣವಿದೆ? ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ 'ನಿನಗೆ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ತಪ್ಪು.''

ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಜಡಭರತ ಮೌನ ತಾಳಿದ. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. 'ಇದೊಂದು ಮಹಾಚೇತನ' ಎಂದು ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಅಂದಣದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿದ. ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ ಪಾದಹಿಡಿದ. ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ನುಡಿದ.

ರಾಜ :- ''ಮಹಾರಾಯ, ಮೊದಲು ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ಈಚೆಗೆ ಬಾ, ದಯಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೆಗಲು ಹಚ್ಚಬೇಡ. ನೀನಾವನೋ ಸತ್ಪುರುಷನಿರುವೆ. ಹುಚ್ಚನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು !''

ಜಡಭರತ :- ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ಜೀವಿಗಳ ಭೋಗಾದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬರುಹೋಗುವ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದವರು ಸುಖವನ್ನು, ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರು ದುಃಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಾವು ಹಿಂದೆ ಗೈದ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಲಿರುವರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ''ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾರಣ ಏನು'' ಎಂದು ಬೇರೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಏನು ಕೇಳುತ್ತೀ?

ಮಹಾರಾಜ :- ''ಬ್ರಹ್ಮನ್, ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಜೀವಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳೇ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣ. ಅವರವರ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ಫಲೋಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಒಂದು ದೇಹದಿಂದ ದೇಹಾಂತರಕ್ಕೆ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಸರಿ. ಆದರೆ ತಾವು ಯಾರು ಎಂಬ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾನು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲವೇ ! ಅದೇಕೇ ! ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ವಶದಿಂದ ಬಂದ ಈ ದೇಹದ ಒಡೆಯನಾದ ಆತ್ಮನು 'ನಾನು' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲವೇ ! ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ' 'ನಾನು' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ !''

ಜಡಭರತ :- ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ' ನಾನು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಆತ್ಮನಲ್ಲದ್ದರಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವದೂ ತಪ್ಪು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವದೂ ತಪ್ಪು. ಈಗ 'ಅಹಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವವರಾರು ! ನಾಲಿಗೆ, ಹಲ್ಲು, ತುಟಿ, ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಂಗಳ ಇವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ 'ಅಹಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ 'ಅಹಂ' ಎನ್ನುವ ಇವಾವೂ ಆತ್ಮವಾಗಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ 'ಅಹಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಉದಿಸಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಅಥವಾ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಾಣಿಯು 'ಅಹಂ' ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಕೂಡ 'ಅಹಂ' ಪದಾರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ 'ಅಹಂ' ಎಂದರೆ ನಾನು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ! ಆದುದರಿಂದಲೇ 'ನೀನು ಪುಷ್ಟನಾಗಿರುವಿ' ಎಂದು ನೀನಾದರೂ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ! ರಾಜನ್, ಕೈ ಕಾಲು ತಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾನವನ ಈ ದೇಹ ಪಿಂಡವು ಅವನ ಜೀವದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅಂದ ಬಳಿಕ 'ನಾನು' ಎಂದು ಎಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಿ !

ಆತ್ಮನಿಗೆ ಯಾವ ಉಪಾಧಿ ?

ಆತ್ಮ ಭೇದದಿಂದ ಈ ರಾಜ ರಂಕ ಭೇದವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮನಿಗಂತೂ ಯಾವ ಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಪಶು ಆತ್ಮ, ವೃಕ್ಷಾತ್ಮ, ಪಕ್ಷ್ಯಾತ್ಮ, ರಾಜನ ಆತ್ಮ, ಸೇವಕ ಆತ್ಮ, ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ

ಉಪಾಧಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಆಗಾಗ ಬಂದ ದೇಹಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ದೇವ, ದಾನವ, ಗಿಡ, ಗಂಟಿ, ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ದೇಹಗಳೋ ಕರ್ಮಾಧೀನವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಶು ಪಕ್ಷಿ, ಅರಸ, ಆಳು, ದಾಸ, ದೇವ, ವೃಕ್ಷ, ವರಾಹ ಮುಂತಾದ ದೇಹಗಳು ಇವೇ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕುಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜೀವಕ್ಕೆ ಇದಾವುದೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಲ್ಲ. ಎಂದೂ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಬದಲಾಗದೇ ಏಕರೂಪವಾಗಿರುವುದೇ ವಾಸ್ತವಿಕವೆನಿಸುವುದು. ಜೀವನಿಗೆ 'ಇವ ರಾಜ, ಇವ ಸೇವಕ, ಇದು ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇದು ನಾನು, ಇದು ನೀನು ಎಂದು ಕೊರೆದು ಖಚಿತಗೊಳಿಸಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಾಸ್ತವಿಕ ಉಪಾಧಿಯುಂಟು !

ನಿನ್ನನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯಲಿ !

ಮತ್ತು ರಾಜನ್, ನೀನು ಈ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಈ ದೇಶಕ್ಕೂ ರಾಜ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಮಗ. ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಅಪ್ಪ. ನಿನ್ನ ವೈರಿಗೆ ಶತ್ರು. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗಂಡ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯಲಿ ! ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನೀನಾರು ! ಗಂಡನೋ ! ಮಗನೋ ! ತಂದೆಯೋ ! ಮಿತ್ರನೋ ! ಶತ್ರುವೋ ! ಹಾಗೂ ನೀನು ತಲೆಯೋ ? ಕೊರಳೋ ? ಹೊಟ್ಟೆಯೋ ? ಕೈಯೋ ? ಕಾಲೋ ? ಯಾರು ನೀನು ? ಇವೇ ನೀನೋ ? ನಿನ್ನವೇ ಇವುಗಳೋ ? ಅಥವಾ ಇವುಗಳೇ ನೀನೋ! ಏನು ? ಏಕೆ ? ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದಾವುದೂ ನೀನು ಅಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ನೀನು ಭಿನ್ನವೇ ಆಗಿರುವಿ. ಅದರಂತೆ ನಾನೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವೇ ಆಗಿರುವೆನು. ಅಂದ ಬಳಿಕ 'ಅಹಂ' ಎಂದು ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲಿ? ಇದರಂತೆ ನೀನಾದರೂ ಲಕ್ಷವಿತ್ತು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ 'ನಾನು ಯಾರು' ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡು. ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಪೃಥಕ್ಕರಿಸಿ 'ಅಹಂ' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳದೇ ಕುಳಿತಿರುವ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಅರ್ಥವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು.''

ಜಡಭರತನ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೌವೀರದೊರೆಯ ತಲೆ ತಾನಾಗಿ ತಗ್ಗಿತು. ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ಬಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

''ಮಹಾತ್ಮರೇ, ತಾವು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪರಮಾರ್ಥತತ್ವವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರೇ, ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಈ ತತ್ವಾರ್ಥದ ತಿರುಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹವ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ.

''ಕಪಿಲನನ್ನು ಕಾಣ ಹೊರಟು ಕಪಿಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದೆ''

ಭಗವಾನ್ ಕಪಿಲ ಋಷಿಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅವತಾರೀ ಪುರುಷ. ಜನರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದು ಅವನ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಾರ್ಥ ಅವತಾರ. ಪಾಮರರಿಗೆ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ನೆಲದೆದೆಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಂಡು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೆ ''ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಯಾವುದು ? ಪರಮಾರ್ಥ ಯಾವುದು ? ಎಂದು. ಆದರೆ ಇದೀಗ ನಿಮ್ಮ ಜಾಣ್ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ನಿಜವಾದ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಚಿತ್ತವು ತವಕಿಸುತ್ತದೆ. ನೀವು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದಾಗ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಹಸಿವನ್ನು ತಣಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆ ಕಪಿಲದೇವನೇ ನಿಮ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಂತೆನಿಸುವುದು. ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಅರಿವಿನ ಆಗರ. ಜ್ಞಾನದ ಅಲೆಗಳ ಸಾಗರ. ನಿಮ್ಮ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದ ನನಗೆ 'ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಯಾವುದರಿಂದಾಗುವುದು ? ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು. ರತ್ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಅರಿಯದ ಕೋತಿಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ತಿಳಿಯದ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ಅಂದಣ ಹೊರಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಕ್ಷಮಿಸಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿರಿ !' ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾವದು ?

ಶ್ರೇಯಸ್ಸು, ಪರಮಾರ್ಥ ಎರಡೂ ವಿರುದ್ಧ

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಡಭರತನು ''ರಾಜನ್ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬಯಸಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಿ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗಲಿ ಪ್ರೇಯಸ್ಸಾಗಲಿ ಯಾವುದೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಸಿರಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಹಲವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಇದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಧಾರ್ಮಿಕರು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎಂದು ಬಗೆಯುವರು.

ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು

ಆದರೆ ಇದಾವದೂ ಪರಮಶ್ರೇಯಸ್ಸಲ್ಲ. ಮಾನವನ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಯೋಗ ಮಾತ್ರ. ಈ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಫಲೇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದೆ ಭಗವದರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ನಿಜವಾದ ಪರಮಾರ್ಥ

ಇದರಂತೆ ಧನ, ಪುತ್ರ, ರಾಜ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮಗಳಾವೂ 'ಪರಮಾರ್ಥ' ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಧನವೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪರಮಾರ್ಥ ಎನಿಸಿದ್ದರೆ ಭೋಗ ವಿಲಾಸ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿ ಮಾನವರು ಆ ಹಣವನ್ನು ಹೀಗೇಕೆ ತೂರುತ್ತಿದ್ದರು ! ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದುಡ್ಡನ್ನು ಏಕೆ ಸೂರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನುಷ್ಯರಾದರೂ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಏಕೆ ವೆಚ್ಚಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ! ಆದುದರಿಂದ ಧನವು ಪರಮಾರ್ಥವಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳೂ ಪರಮಾರ್ಥವಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು. ಹ್ರಾಸ ವಿನಾಶವಾಗುವ ಅಸ್ಥಿರ ವಸ್ತು ಪರಮಾರ್ಥ ಎನಿಸಲಾರದು. ಅದರಂತೆ ಪುತ್ರಾದಿಗಳೂ ಪರಮಾರ್ಥವಾಗಲಾರವು. ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ದನ, ಕರು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ

ಬೇಕೆಂದರೂ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವಜಂತುಗಳೆಲ್ಲ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಎನ್ನಬೇಕಾದೀತು. ಇದರಂತೆ ಋಗಾದಿ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳೂ ಪರಮಾರ್ಥವಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದರ್ಭೆ, ತುಪ್ಪ, ಕಟ್ಟಿಗೆ (ಸಮಿಧಾ) ಸೌಟು ಮುಂತಾದ ನಶ್ವರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೋಮ ಹವನಗಳೂ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲಗಳೂ ನಶ್ವರವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವಾವೂ ಪರಮಾರ್ಥವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಫಲಾಶಾರಹಿತವಾದ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮವೇ ಪರಮಾರ್ಥ ಎನ್ನಲೂಬಾರದು. ಈ ತರಹದ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಫಲವು ಮೋಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಪರಮಾರ್ಥವಾಗಲಾರದು. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಪರಮಾರ್ಥ ಎಂದರೆ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಉಂಟು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಇಚ್ಛಾನಿಚ್ಛಾಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಮೋಕ್ಷವೂ ಪರಮಾರ್ಥವಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಂದ, ಜೀವನ ದೇಹಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಇರುವ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಪರಮಾತ್ಮರುಗಳೇ ಪರಮಾತ್ಮ ಎನ್ನೋಣ ಎಂದರೆ ಆ ಪರಮಾರ್ಥವು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಲಾರದು. ಹಾಗಾದರೆ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ಐಕ್ಯ ಅಥವಾ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಯೋಗವೇ ಪರಮಾರ್ಥ ಎಂದರೆ ಇದಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಂಭಾವಿತ. ಒಂದು ವಸ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತು ಎಂದು ಆಗಲಾರದು.

''ಪರಮಾತ್ಮಾನುನೋರ್ಯೋಗಃ ಪರಮಾರ್ಥ ಇತೀಷ್ಯತೆ
ಮಿಥ್ಯೈತದನ್ಯದ್ದ್ರವ್ಯಂ ಹಿ ನೈತಿ ತದ್ದ್ರವ್ಯತಾಂ ಯತಃ॥

ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪರಮಾರ್ಥ

ಆದುದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಪರಮಾರ್ಥ ವಸ್ತು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಏಕಮೇವ ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ, ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ, ದೋಷರಹಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಿಜವಾದ ಪರಮಾರ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಸಂಖ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಪರಮಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ದೇಹದ್ಯಧಿಷ್ಠನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವರು ನಿಜವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಅಲ್ಲ. ಪೊಳ್ಳು ಬಿದಿರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಗಾಳಿಯು ಷಡ್ಜಾದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಗತಾನಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಂತೆ ಒಬ್ಬನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಣಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜೀವರಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಭೋಗ ದೇಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೆ.'' ಜಡಭರತನ ಈ ತತ್ವ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರನರೇಶನು ಮೂಕನಾದನು. ಅವನು ಹೇಳಿದ ಪರಾಪರ ಈ ತತ್ವವಿವೇಚನೆಯನ್ನೇ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಮೌನದಿಂದ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಭಗವತ್ತತ್ವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜಡಭರತನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು.

ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಗುರು. ವಿಚಿತ್ರ ಶಿಷ್ಯ

''ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಋಭು ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ತತ್ವಾರ್ಥಗಳ ರಹಸ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ನಿದಾಘನು ಋಭುವಿನ ಶಿಷ್ಯನಾದ. ಇಂಥ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಋಭುವು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ನಿದಾಘನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದ ತಲತುದಿಗಳೆಲ್ಲದರ ತಿಳವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳ ತಂತ್ರ, ತಿರುವು, ಸುಳಿವು, ಹೊಳವುಗಳೆಲ್ಲದರದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರ್ವತ್ರ ಅನೇಕಾನೇಕ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಬ್ಬ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾರೂಢವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಈ ಅದ್ವೈತ ವಾಸನೆಯು ಅಲಗಾಡುತ್ತಲಿರುವುದು ಅವನ ಗುರು ಋಭುವಿನ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅವನಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಧೃಡತರವಾದ ಭಗವದ್‌ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಗುರು ಋಭುಋಷಿಯು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ.

ಅವನು ಮರೆತ, ಇವನು ಅರಿತ

ದೇವಿಕಾ ಎಂಬ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ವೀರನಗರ ಒಂದು ಸುಂದರ ಪಟ್ಟಣ. ಆ ನಗರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರು ಮಹರ್ಷಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು. ಅದರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಸುಂದರ ಬನ. ಹಸಿರು ಕುಸುರು. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿ. ಈ ರಮಣೀಯತೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯಮುನಿ ಕೂಡಿಸಿದ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಿದಾಘವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನೇ ಆ ಋಭು ಮುನಿಯ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಶಿಷ್ಯ. ಈ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಸಂದಿವೆ. ಇಬ್ಬರೂ ತಪೋಬಲದಿಂದ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ತವಕ ಉಂಟಾಯಿತು ಋಭುಋಷಿಗೆ. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ವೀರನಗರಕ್ಕೆ ಐತಂದ. ತನ್ನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಋಭು ಬಂದಾಗ ನಿದಾಘ ವೈಶ್ವದೇವ ಬಲಿಹರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಕಾಗೆಗೆ ಬಲಿ ಇತ್ತ, ಅತಿಥಿಗಳ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದ. ಸಮಯಕ್ಕೆಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಿದಾಘನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ. ಈ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದವು. ಗುರುಕುಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ ನಿದಾಘ ಗುರುವಿನ ಮುಖವನ್ನೇ ಕಂಡುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗುರುವಿನ ಗುರುತೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆದರು ಮಧ್ಯಾನ್ಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನಾಯಸವಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದ ಆ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ನಿದಾಘ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ. ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡಿದ. ಕೈ ಹಿಡಿದು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಲು ತೊಳೆದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದ. ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಎಲೆ ಬಡಿಸಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ''ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು'' ಎಂದು ಬಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ.